

56

Legenda sanctis**Sime matrone****Anne genitricis****virginis Marie ma-****tristis et Jesu Chri-****sti auie.**

Ego sum Clementis flauij de Leota: atq; de
 villa Andree Alme ecclie strigoniens. p[ro]b[is]am
 necno Canonia Colegiate ecclie S[an]c[t]i Sp[irit]us
 protogoniz. itidem. Tandem relictus Nicolao
 adedato alumno et filio meo adoptiuo

Huius libri auctor, Clemens est flauus
 Nec preter ego ipse, in ipso nominetur alter
 Nec ipse est alium, meum accipere nome
 Tu quitatus possessor, no habere libri
 Mas sup[er] angulo, no fmas lateze nomum

Baltasaris de Balthazar.

1509

Anna suos prosperat cultores iuvat ⁊ consolatur
Annam quisquis amat felicia tempora habebit
Et modo succedant fara secunda sibi
Si hanc in temporibus aduersis atq; secundis
Dulas cum precibus mox tibi gestat opem
Nam quicumq; sua quassatur mente dolore
Hanc vocet inanes non sinit esse preces
Hec lux post tenebras nostre via prima salutis
Que facit in portu vt naufraga puppis eat
Anna suos tristes famulos non sinit abire
Terum solatur vndiq; mente pia
Hanc rogo continuis cole laudibus ⁊ venerare
Crede tibi dignas pensitat illa vices.

Oratio ad sanctam Annam.

Ale domina sanctissima Anna deo dignissima que clara inter
aurea celorum splendes sidera. Tu p̄ce tua inclita nostra ab-
lue crimina. Et pro nobis posce gaudia tecum in celesti gloria. Ter.
Ora p̄ nobis br̄a Anna m̄demur ab oibus malis in hac vita.

Oratio.

Ous qui beatam Annam diu sterilem prole voluisti gloriosa
⁊ humano generi salutifera secundaria da quesumus vt om-
nes qui in terra matrem ⁊ filiam venerantur vtiusq; presentia in bo-
ra mortis gaudere mercantur. Per xpm̄ dñm nostrum Amen.

**Incipit prefatio in legendam sanctis-
sime matrone Anne genitricis virgi-
nis Marie matris et Jesu xpi auie.**

Anna matrona beatissima regalis plātula ex stirpe Davi-
dica Christi Jesu inclita dña seu venerabilis auia matqz
dei genitricis Marie illibateꝝ p̄cipua reuerētia dignissima
christicolis vniuersis indefessa laude venit recolēda. Si
q̄ppe psalmigrapha monitōe laudand⁹ sit dñs in sc̄tis suis; q̄toma-
gis in sc̄tissimis suis parētib⁹ nec dubiū arbor honorāda p̄dicatur;
cui⁹ fruct⁹ suauis viuificatiu⁹ ⁊ necessari⁹ honorifico cultu accepta-
tur. Ut igit in lucē p̄deat qd̄ ignorat⁹; nec latere deceat multi p̄futu-
rū. Hinc inclinat⁹ ego de obseruātia minorū minim⁹ amore triū arborū
Anne Marie b̄ndicte atqz fruct⁹ Jesu plis diuine de remunerati-
one salubri p̄sus; quāq̄ a nōnullis etiā desup amorose pulsatus; q̄
vtcūqz ex diuersis veritati p̄sonū laboriose licet nō infructuose cōpe-
ri in vnū simpliciter redigere curauit. Precor ergo legentē ⁊ audientē
ea q̄ sequunt⁹ vt amor ferueat; labor p̄ficiat⁹; ⁊ ad Annā sc̄tissimā
deuotio succrescat; nec nō ad germana sua celicola nō minoranda di-
lectio madescat. Quaten⁹ horū muniti p̄sidijs; mereamur p̄bēni glia
cū ip̄is p̄frui in celis. Quapropt̄ ne incōfuse sed distincte p̄cessus fi-
at; ac p̄fecti qd̄ sequit⁹ plectū memorie cōmēdet⁹; nec lectori fastidiū
generet⁹; p̄ capla celsi corā frat⁹ auxilio p̄sequēdū qz cultū toti mū-
do p̄nti legēda; p̄cupisco dilatanūdū. ¶ **Primū capitulū** est de parētes-
la sc̄tē Anne ⁊ parētibus ei⁹ de genealogia ⁊ posteritate sororis eius
Esmerie; quaz mater Esmerētia; pater x̄o Stollan⁹. ¶ **Secundū**
capitulū est de laudabili p̄uersatōe sc̄tē Anne in iuuetute; ⁊ quōd mā-
trimonialit̄ iuncta est viro Joachim; ⁊ quōd vixerunt in m̄rimonio.
¶ **Tertiū capitulū** est quōd oblatio Joachim in tēplo fuit reprobata
et de vtriusqz tristitia ⁊ frequētatōe ac angelica securatōe de nasci-
tura filia. ¶ **Quartū capitulū** q̄re Anna tot ānis infecūda p̄māserit; et
quōd simul p̄uenerūt s̄m dictū angelicū iuxta aureā portā in Hierusa-
lem; ⁊ oblatio ei⁹ accepta fuerat. ¶ **Quintū capitulū** Quōd Anna cō-
cepit Mariā pepit ⁊ educauit; in tēplo p̄ntauit ⁊ de morte Joachim.
¶ **Sextū capitulū** Quōd Anna viduata; ammonitōe angelica tradita
est sc̄do viro; cui⁹ nomē Elephas frater Joseph nutricij dñi; de q̄
etiā p̄cepit Mariā matrē triū ap̄loꝝ ⁊ vni⁹ discipuli dñi; ⁊ de morte

ductor
operis

Eleopbe: ¶ **Septimū caplm;** quō tertio viro tradita est Salomes
 ex q̄ tertiam Mariam pepit mrem duoz ap̄loz Jacobi ⁊ Joannis
 ⁊ quō filias docuerat ⁊ de morte Salometiaz; q̄ die nata sit v̄ginis
 Marie puerpar; q̄ die mortua; ¶ **Octauū caplm;** Quaten⁹ non ab
 surdū erat etiam verecundū tertio nubere; ⁊ de q̄dam v̄gine q̄ iccir
 co mirabilē visionē vidit ante q̄ visa noluit btē Anne seruire in de
 uorē; ¶ **Nonū caplm** de q̄dam Procopio doctissimo; postmodū be
 remita btē Anne deuote ⁊ archiepo Diageſi q̄ valde pdicauit sanc
 tam Annā venerandam atq; ei⁹ festū celebrandū; ¶ **Decimū caplm**
 de q̄dam pdigo adoleſcēte q̄ p ammonitionē bti Jacobi; btē Anne
 deuote seruiuit; circa quē merit⁹ Anne mira p̄tigerūt; ⁊ de ei⁹ cult⁹
 ampliatōe; ¶ **Undecimū caplm;** de q̄dam ep̄o in Anglia ipedire vo
 lētī cultū sc̄tē Anne ⁊ mirabilr plagator; ⁊ quō deuoto maior ad ei⁹
 solennitatē ⁊ honozē succreuit; ¶ **Duodecimū caplm;** de duab⁹ btē
 Anne deuoti; qb⁹ semetipam in v̄s̄tōe p̄stauit; ⁊ de his q̄ eas p sua
 veneratōe ac remūeratōe docuerat; ¶ **Tertiūdecimū caplm;** Quō
 manifestauit se duob⁹ sibi deuoti; videlicet vni heremite ⁊ cuidā cle
 rico; ⁊ de magnifici circa eos dē peam exhibit; ¶ **Quartūdecimū ca;**
 ⁊ sequētia de miraculis qb⁹ chozuscā nec chozuscāre desinir; ⁊ p̄mo
 de naufragis liberat; ⁊ vidua paupcula in porco p̄sulata; ¶ **Quintū**
decimū caplm; de muliere multū infirma p ipam inuocata curata; et
 imāgie sibi facta; ⁊ de q̄dam pestilētia subito coram imāgie sua li
 berata ⁊ suspicata; ¶ **Sextūdecimū;** de Margaretha q̄dam religio
 sa brā Anne ⁊ Joachim deuota; ⁊ ab eis docta; cui mirabilr beata
 Anna affuit in morte; ⁊ de q̄dam febricitante mortī vicino curato; ¶
Septimūdecimū ⁊ ultimū caplm de digito sc̄tē Anne in Colonia
 agrippina ⁊ miraculis ⁊ osculatōe eius dē; ⁊ quō p̄seuerantib⁹ in suo
 seruitio diligēter assistit; ⁊ resiliētib⁹ aut tepescētib⁹ nō ampli⁹ suc
 currit; Et sic explicit p̄fatio; Incipit legenda sc̄tē Anne m̄ris v̄ginq;
 Marie De parērela sc̄tē Anne ⁊ parētib⁹ ei⁹ de genelogia ⁊ posteri
 tate sororis eius **Elmerie;** **Capitulum primum.**

In Judea ciuitate Berbleem (vt scribit sc̄tūs Cyrillus ep̄isco
 pus Hierosolimitan⁹ in concilio Ephesino se p̄ntē catholice
 celebrato; quē ad nodū etia; ex diuersis in vni cronie colligit) erat
 v̄go q̄dam ḡmē nobilis de domo Dauid; ⁊ erate iuuenis; anio senilis;
 sed v̄tute q̄dem mox lōge p̄stantior; Emerente noue deo deuota; in
 legis diuine meditatōe sedula; in omni p̄uersatōe tota pudica; Que mi
 rūmmo dū (lege tñ diuina nō p̄tradicēte) cupiuit p̄iugiū declinare
 et in castimonia illibare; carnis in dei seruitio semper viuere; maxime

in p̄dphet̄ legerat saluatorē m̄di de v̄ginē nasciturū. **M**ae igitur
ex p̄sodaliū m̄danarū conuersatōe labem aliquā aut ex contagio
sa lasciuia maculam contraheret; seculū fugitare studuit. **H**inc ē vt
sp̄s sancti ducta gratia fratres deuotos oportuno t̄p̄e atq; prophe
tarū filios in monte carmeli vitam celibem agitātes interdū accessit.
A quibus non solū prophetarū profundas scripturas didicit; verū
7 vite sue saluberrima monita suscepit. **A**bsq; em̄ illorū maturo con
silio virginitatis statū nullo pacto mutare decreuit. **P**ostq; v̄o iam
annos pubertatis attigisset nubilis facta parentes s̄m legem mosa
ycam eam nupruī tradere proposuerunt. **D**um aut̄ eadē iterū atq;
iterū verba super desponsatione faceret; tacite cum virginali q̄tum
potuit verecundia non auscultauit; verū ip̄is in sua opinione perse
uerantibus eam crebrius desuper molestarunt. **Q**uid vero ageret p̄
plexa deliberationis iudicijs acceptis ad fratres deuotos in monte
carmeli celeriter clam se contulit. **Q**uibus archana mentis sue dedit
de castitate perp̄tuo seruanda; sed in contrarium parentū suorū vo
lūtatem se viro s̄m legem nupruī ire precipientū cepit detegere. **H**inc
sibi tremula suspiria; dolorosa lamenta; cordisq; sui anxietatem inna
sci querebat. **Q**uamobrem cum timore 7 reuerentia super agendis
vtram eligeret partem dei voluntatem fratrū agnoscere precib⁹ bu
milit̄ hortabat; fratres aut̄ his auditis primū stupefacti; quoniam
res ip̄a licet p̄ij propositū inaudita; lege mosayca contraria de
creuerunt vtram partium eligi deberet; vigilijs precibusq; atq; icu
nijs voluntatē dei consulendā esse. **Q**ue dum vna cum Emerentia
triduo in feruore sp̄s agerent; contigit tribus ex fratribus visionē
mirabilem memoriaq; perpetua celebrem diuinitus manifestare.
Conueniētibus igit̄ post triduānas deuotiones p̄scrutantib⁹ si mise
ricordiam dei cuiusdam suam voluntate; super hac re dignata fuisset
patefacere. **R**espondēs vnus dignitate p̄stantior deuotior oratione;
senior etate. **V**idi inquit qualibet harū noctiū post orationes ad deū
susas mire pulchritudinis arborē valde singularē multorū. **R**oma
norū fecunditate plustrem. **S**up quē rationē vnūceteri venustate p̄
cellentē; contēplaturū flōrem aspectui meo delectabilissimū 7 ame
nissimū. **C**ui fructū inclusum conspexi suauissimū ei sup omnes m̄di
fructus acceptissimū; sed hec visio qd nobis p̄sagiat non facile dicā.
Meteri duo cū silem visionē se conspexisse dicerēt; post inritū consiliū
iterū denot̄ p̄cibus ad deū ardēter profusis audire vocē e celo meru
erūt altissimo p̄stante dicentē. **A**rbor que ostēsa est visu pulcherrima;
nitidam figurat Emerentie v̄ginis puritatē atq; ip̄ius sanctū propo

sicut ad dei se relatū signat voluntatem quod p sacz coniugū diuina
pietas decreuit consumandū. Ram^o autē ille plus fortior ceteri filiaz sig
nificat ab ea nasciturā Annā noie de qua flos p ducet grā plena vir
go Maria in eternū illibata p mansurā. Ex flore xō virgine Maria
fructus ille suauissim^o in lucē prodibit dei filius ⁊ saluator totū hūa
ni gñis. De quo scriptū est Gustate ⁊ videte quā suauis est dñs. Alij
autē rami eiusdē arbori cū frondibus ⁊ fructib^o sanctā ex se posteris
ratē atq; sobolē toti mūdo profuturā insinuant. Quib^o p ordinē sic
intellect^o. Emerētia xgo non ambiciosa facta non dubia nec incre
dula sed conferēs hec in corde suor deuoti^o ad parētes suos est reuer
sa. Quib^o de ei^o absentia placatū tēplū dei q̄tidie frequētabat ⁊ ocu
lis in celū leuat. dñm deū suū vñ sibi sperabat auxiliū. ex anio rogi
tabat obsecrans vt nulli viro nisi ex toto corde deū timēti pcepti dñi
in oib^o obrēperāti ⁊ soboli in laudē dei perēti salubrit nubar. Eme
rentia xō quā eleganti corpore venusta facie mobili gñe fuit ⁊ pudica
pia benigna omni bonitate conspicua ⁊ in vniuersa mox honesta
te adeo p clara vt illa sua amplitudine in eius grām omnes concilia
bat. Hinc est q̄ a pluribus optata esset ⁊ in coniugē postulata. Sed
quā sese ab eis concupisci magis carnalis delectationis q̄ cū dei timo
re casti coniugij gratia in spū didicit omnes ⁊ singulos tanq̄ viros
spurcissimos castissimo coniugio indignos abdicauit. Quē admodū
in Thobia legit de Sara illa sancta cui^o septē viros q̄ eam sine ti
more dei polluro tactu contingere volebant mox q̄ p̄mū ingressi sūt
demon. Alimodeus in eremit vt sancti gñis Thobie iuniori deū timēti
re seruare ⁊ p sanctū angelū Raphaelē desponsaret. Alto igit
magis p spū sanctū a viri impuri deum non timentibus custodiri de
buit Emerentia. Ex qua tanq̄ ex matre proxima nascitura erant tā
sancta plantarū. Et ex qua sicuti ab aua vel ab abua originem du
cerēt tam vniuersa salutaria ⁊ a cuncti mortalibus germina saluber
rima. Sex igit viris ab Emerentia sancti spūs instinctu recusatis.
Septimo cuius nomen Stollanus erat de gñe David viro in isto tē
porato in obseruatione legi strēnuo coniuncta est matrimonio. Hi
duo multum vnanimē in timore dei vitam agebant. domo preces deu
otas accumulabant ⁊ elemosynas pauperib^o erogabant ⁊ visitabāt
templū dei statuis festiuitatibus ⁊ prouidebant ministris eius vt pro
se deum precarent de suis facultatibus. Tandem diuina benignita
te visionis prefate veritatem in actum ducere volentes. Non lōga est
post tempora deo supplex Emerentia grauida facta peperit filiam
p̄mogenitā in tertia feria hebdomade quam appellauit Annam.

modeus

no
ptima

nasatus Seta
Anna

nomine. Post Annam vero certis mensibus effluxis alteram peperit quam nominari fecit Esneriam; commendabiliū fructuū plantulam venerandam; Hec quidem Esneria dei ordinatione et legis obligatione generis sui viro spectabili; cuius nomen Asra nupta est; Que primogenitam suam peperit Elizabeth postea Zacharie coniugem; et Joannis baptiste genitricem; Dehinc filiū genuit Eliud; qui coniunctus erat illi preclare que vidua describebatur; Luce. vii. Cuius filius adolescens defunctus erat in porta ciuitatis Mayma; Erat apostolorum Petri et Andree consanguinea de Bethsaida; Hec vero suo Eliud fratri Elizabeth duos peperit filios Martialem et Eminem; Iste Martialis primogenitus cum mortuus esset; resuscitatus est a domino et matri restitutus; quipsum tenerrime diligebatur; qua gratia mater domino multo familiarior efficiebatur; et apostolis eius consanguinitatis iure multum efficiebatur; et ideo necessitatibus dominorum discipulorum eius de temporalibus suis per filium magis sollicitè prouidere curauit; Quod patet de quinque panibus ordeaceis et duobus piscibus per Andream domino oblatis; tanquam per consanguineū a matre inedia prouide delatis et similibus; Quamobrem hanc matrem vulgari nomine discipuli suam affirmabant; et filiū eius Martialem hunc maternū quasi matris filiū peculiari nomine appellabant; Hic autem idem est qui missus est a beato Petro subdiaconus cum Eucharisio ex septuaginta duobus discipulis Christi vna iam beato Petro apostolo in episcopū ordinatus; et Valerio diacono intra fines Almanie et in via defunctus et miraculose rediuiuus iam secundo et in antistitem sublimatus Treuerorum Tungro et atque Colonienisū prosperrime rexit ecclesias; Frater autem eius Eminē defuncto patre peregrinatus est iuuenis usque ad armeniam; et ibidem perseverans non reuersus; circa senium coniunctus honeste puella Memelie generauit ex ea filiū Seruaciū maxime postea virū sanctitatis in Tungrozum antistitem celebriter exaltatum; Cuius reliquie colunt et in magna populorum frequentia visitant; varijs peregrinationibus in vrbe Traiectensi super Mesalam propter miranda ac ineffabilia solatia et remedia atque miracula que meritis beati Seruacii indies cultoribus et deuotis diuina pietas elargitur; Mater autem iam vidua facta et Eminem opinabatur mortuū dicebatur adolescentis de quo supra vnica et vidua; Ex predictis igit manifeste patet florida et sancta germina de Esneria sorore scē Anne prodire; quarū mater fuit veneratione digna ipsa Emerentia; Sequitur figura de geneclogia Emerentie matris et Anne filie.

Merentia ex Stollano du
as peperit filias scilicet

Merentiam que ex viro Asra peperit
duas proles. Primo peperit Elizabeth
filiam que ex Zacharia genuit Joan
nem baptistam. Secundo Eliud filiu
qui ex vxore sua genuit duos filios.

Primo genuit Martialem episcopu alio nomine Maternu Treue
ronu Tungroꝝqꝫ ecclesias regentem. Secundo genuit fratrem illi
Eminem qui Seruatiu genuit ex vxore Menelia Tungroꝝ epi
scopus. Annam cuius tres erāt viri Joachim Cleophe ⁊ Salome
que ⁊ tres genuit Marias. Prima Maria qua Anna ex Joachim
patre peperit ex spiritu sancto genuit Christum. Secunda Maria
quam Anna ex Cleopha patre peperit ex Alpheo genuit filios q̄t
tuor Joachim minorem Symonē ⁊ Judam ⁊ Ioseph iustu. Ter
tia Maria quam ex Salome patre Anna peperit genuit ex Zebe
deo filios duos Jacobu maiorem ⁊ Joannem euangelistam.

Cerfus. Anna solet dici tres concepisse Marias

Quas genuere viri Joachim Cleophas Salomeqꝫ

Has duxere viri Ioseph Alphus Zebedeus

Prima parit Christu Jacobumqꝫ secunda minorem.

Et Ioseph iustum peperit cum Symone Judā

Tertia maiorem Jacobumqꝫ volucremqꝫ Joannem.

De laudabili puerfate sc̄e Anne in iuuetute ⁊ quō m̄rimonialr
piuncta est viro Joachim ⁊ quō vixerūt in m̄rimonio. Caplm. ij.

Alana q̄ppe in p̄ma etate sua nil puerilit̄ agebat. s̄ in via d̄ni ⁊
laudabili moꝝ puerfate p̄ficiēbat ip̄a nanqꝫ sup̄ oīa iuuetu
laz lasciuas vt vipas fugitās maluit domi diuis vacare p̄tēplatoꝝ
bus q̄ for̄ se m̄danoꝝ p̄tagiofis sociare poplarib⁹. Hic ē q̄ oport
tuna deuotoꝝ atqꝫ p̄tēplatoꝝ loca atqꝫ secreta dilexit ⁊ irrēp̄sibili
ter vltra erat̄ sue capacitatē i obseruātia decalogi iuuetut̄ sue dies
ad finē usqꝫ p̄duxit. Dū v̄o q̄ntūdecimū annū ageret ⁊ nubil̄ effectū
nō viri desiderio sed legi coactōe m̄rimonialr viro nobili atqꝫ iusto
Joachim ē p̄iuncta. Hic em̄ de ḡne David annoꝝ viginti etate agens
p̄iugiu inchoauit Nazaren⁹ de Nazareth ⁊ Anna de Bethleem si
mulqꝫ cōmorati s̄t in Nazareth i domo Joachim. Qui diues agroꝝ
cultoꝝ armentoꝝ ⁊ pecudū locuples erat possessor. Vir vtiqꝫ bonus
simplex ⁊ iustus atqꝫ timoratus in via d̄ni taliaz rerū minime curio
sus nisi de proprijs se intromittebat. pacē seruauit cū omnib⁹ pau
perib⁹ pius ⁊ his q̄ deū timebāt erat b̄nificus. De facultatib⁹ suis
viduis orphanis ⁊ oib⁹ v̄ndecunqꝫ fluētib⁹ egenis subuenire cona
batur. Quanto quidem plus erogabat ⁊ magis diuinitus abun

dabat. Sic vero adolefcens parentium bonorum heres liber ab anno quinto decimo profecit: donec Annam coniugem suspiceret. Illa quippe virus honorauit ut dominum et dilexit velut patrem. Ipse vero vicissim coniugem venerat est ut matrem et amore debito amplexatus sicut fororem. Erantque sibi mutuo consentientes hortantesque sepiissime inuicem ad ea que dei sunt imitanda: ac que vere charitatis sunt nutrienda. Nullominus quam iudicia dei abissa multa: ubi iuste permittente altissimo viginti annis in coniugio transigerunt velut steriles in lege contempribiles fructum posteritatis consecuti non sunt. De quo gemitus vberres et lamenta lachrymosa contristati frequenter coram domino. Quare non desperantes licet pusillanimes ad deum se penitus conuertere decreuerunt: ut vel saltem quod humana sterilitas conferre prohibuit diuina concedere benignitate cui nibile impossibili creditur facilius impetrarent. Triplici quidem via dei misericordiam implorare ceperunt videlicet suis atque deuotorum orationibus: elemosinis largifluisque votiuis promissionibus.ouerunt namque cum lachrymis si ablato sterilitatis obprobrio Anna fecundata concepit peperitque domino prolem illam in templo ministraturam sacrificantes offerrent altissimo: sicut legitur primo Regum. Anna autem orauit ad dominum scilicet largiter et votum vouit. De temporalibus vero bonis suis dominum venerati sunt unam partem ministris templi obtulerunt: quatenus fidelius pro se se preces funderent. Secundam quidem egenis: orphanis: viduis: ac peregrinis medicis. Tertiam vero periculum suis referuabant visibus et familie agrue pro sustentatione non tamen abunde pro sectanda curiositate superfluitate. Quod ablatio Joachim in templo fuit reprobata: et de vtriusque tristitia et sequstratione ac angelica securatone de filia nascitura. **Capitulum.**

Quia secundum legem Moysi statutum erat iudeis deputati festiuitatibus cum oblatio se preces exhibere in templo domini quod erat in Hierusalem. Ceterum autem hos sanctos coniuges proficisci in Hierusalem ad festum enceneorum ut offerrent. Joachim autem cum viri puicaneis suis et tribubus. Anna vero seorsum ut mori erat cum sexu femineo sibi cognato. Ysachar quidem pontifex et scriba cognito quod Joachim cum uxore tot annis sterilitatis vitium protulisset et domum tribus sue pro posteritate non amplius assent cum indignatione ab altari repulsi Joachim et victimam eius tamquam maledictam in lege domini nullatenus deo gratia esse manifeste refutauit. Quod obrem nimium profusus rubore Joachim atque valde tristat abscedens ait intra se. Nunc quid faciam quod factus sum obprobrium vicinis meis valde. Domine deus meus ne dereliquis me esto mihi in domum refugium et libera me de vero aspo. **A**dest autem nris egressus est templum et societate dimissa pro necundia seorsum

prexit occult^o ad cāpestria: et req̄sit^o a pastorib⁹ gregū suorū cur sic
inopime viueret: Rūdet p̄sternata mēte demissaq; facie b̄rcui sermo
nei: Nō ab re est: q; obliuioni dat^o tanq̄ mortu^o a corde: Et illi magi
ster: q̄re tū faciē tuā p̄fusio opuit: q̄re tristis est aīa tua et vnde tibi of
fensio q̄ te grauabit: vnde molestia: Et ip̄e patiēt inq̄: ego em̄ ferre
nō potero obprobriū meū: qm̄ repulsa ē ozo mea et vltia: Quapropt̄
huc veni vt leuare oculos meos in mōtes: vñ venire spero auxiliū
mibi a dño: et cū ob sterilitatē despect^o sim vniuersis: clamabo ad do
minū in tribulatōe mea: nec despiciet dep̄cationē meā altissim^o. Quā
ob causam vna vobiscū ad interiora deserti gregē minatur^o adero:
donec dei solariū mihi aduenisse cognouero: Anna q̄ppe in Nazaret
reuerſa mariti p̄ntiā nō inueniēs: sed p̄sum a p̄tifice intelligēs: dū
vicinis reuerſis Joachim nō adesse: amare flēs in aīo multiplicauit
suspiria et p̄ces ex multitudie dolorū et merorū dicēs: O de^o oipotens
in cui⁹ manu st̄ vniuersa nōne sufficiet mihi in sterilitatē obprobriū:
p̄fusiois abiectio sup̄ terrā: cū ex infecunditate mea maledicta sum a
noti meis valde: et fructū saluiferū nō habeā: et iam virū meū collis
sustentamē vite mee. Quid tibi in me displicuit deus altissime qd̄ me
vis facere: cur me sterile statuisti viduare? Ecce nūc q̄nq; mēses fere
p̄tereūt: vt viri p̄fortiū cogor ignozare. Sp̄a q̄ppe nullo mō solari
poterat: q̄tidie exiliens circūspiciebat et circuibat vias oēs p̄ quas
spes remeandi videbat: vt p̄cul videret eū si fieri posset venientem.
Nōnūq; dō dū in horto suo quondā videret auiculā p̄ nidulo cōpo
nēdo sollicitā: et i tauro passerēs cū pullis in cātu iubilātes: atq; alis
plaudētes: memor q̄ sibi daret: adeo puidā p̄ liberū curā gerere su
spirabat ingemiscēs cū lachrymis ad dñm dulciter dicēs: Vya dñe memor
esto obprobriū meū: qd̄ p̄tinui in sinu meo multarū gentiū. Tu nosti
mētes hōim tibi patent abdita cordiū: tu seruator es archanoꝝ: tu
inquā scis: q; nō virū carnis amores: sed legis coactōe in iugē acce
pi: solū in tuo timore posteritatē expectatōe. Cur queso desolatā tue
pietati oculis nō attēdis q̄re me viduā faci: et cur me in tribulatōe de
seris et te diligentē negligis? Respice p̄cor de^o piissime de sede maie
statū tue et ostēde grām misericordie tue infinite: Unica spes in te mi
hi ē. In te inquā dñe sperauit nō p̄fundar in et̄nū in iusticia tua liber
ra mei. Inclina ad me aurē tuā: accelera vt soleris mei. Usq; obli
uisceris me in finē irat^o ē furor tuus p̄tra me respice et exaudi me dñe
de^o me. Cepit aut̄ Joachim in deserto et Anna vxor ei⁹ in Nazaret
p̄tristari et lachrymari nimis. Tñ q; nō imp̄petuū obliuiscit misere
ri de^o: q; nō sinit iustū derelictū: misit post q̄nq; mēses celit^o. Gabrielē

refana
dame

templarē

archangelū ad Joachim in desertū: Qui tot⁹ choruscās ad illū inq̄t:
Bñdict⁹ tu o Joachim amice dei altissimi: ⁊ bñdicte p̄ces tue ⁊ ge-
mit⁹: q̄ ascēderūt ad p̄spectū misericordissimūq̄ auferre dignat⁹ est
obprobriū tuū: qz Anna puix tua pariet tibi vas electōis ⁊ decoris
ab eterno a deo puissimā p̄ filiā b̄ mūdi gloriosā: q̄ sc̄tā erit ⁊ im-
maculata in matris vtero: ⁊ futura mā ēmanuel: quē expectāt vni-
uersi. Messyam repromissum ac redēprore in Israhel: Hoc autē veri-
tati habebis iudiciū ⁊ certitudis signū. Mox cū deserta liq̄ris: ⁊ in
Hierusalē veneris: occurret tibi vxor tua leticia plena: qd̄ cum vide-
ris de p̄misso gaudeas: qz de his q̄ nūciaui secur⁹ eris. Angel⁹ x̄o p̄-
tin⁹ dimisso Joachim ap̄d Annā p̄ns in Nazaret orantē adesse dig-
nat⁹ ē. Illi q̄dē lugubri veste indutemec in die festo cibū capiēti neqz
suspirijs cessanti vernula dixit: Quousqz dñā sic affligis animā tuā
quā ob rem ingemiscis neqz cibū capis: Surge inq̄t filia syon: indu-
ere vestimentū leticie atqz letare: qz hodie flere nō licet: magnus em̄
dies dñi ē. Qui nihil omin⁹ lamētanti: nec verbis excitatiuis famule
sue aduertēti: astitit. Gabriel archangel⁹ dicēs: Anna cur fles: ⁊ qua-
re nō comedis: ⁊ quā ob causam affligis cor tuū: Ne fleueris. Exau-
diuit em̄ altissim⁹ oīones tuas: vidit lachrymas tuas: ⁊ attēdit ele-
mosynas: nouitqz obprobriū tuū q̄ nūc tulit p̄fusionē tuā abs te: Tu
vt q̄dē exnūfecūdaberis: ⁊ sanalumē pturies: nūdis gaudiū toti⁹ vni-
uersi ex quo sal⁹ gñis hūani: ⁊ gl̄ia celest̄ regni. Bñdicta filia tu a
dñō: p̄cipies em̄ ⁊ paries filiā: cui⁹ nomē erit Maria quā sc̄tificabit
tabernaculū suū altissim⁹. Hec em̄ erit illa stella oritura ex Jacob: ⁊
virga dei Israhel q̄ ex antiq̄s ē ordinata anteq̄ t̄ra fieret. Ip̄a nancz
p̄ducat solē iusticie dei filiū deū nostrū. Jam forti sis anio Joachim
em̄ marito tuo citius tibi occursuro: incolumi ⁊ robusto occurrere:
Hec ip̄a diuinit⁹ indicauit. Nūc tristicia vestra vertet in gaudiū: qd̄
nemo toller a vobis ex quo manebit in semp̄iternū. Surge igit ⁊ va-
de in Hierusalē: ibi em̄ occurret tibi vir tu⁹ in aurea porta iucund⁹:
qz ablatū ē obprobriū vestrū. Et simul descēdētib⁹ vobis in oblatio-
ne in tēplo pacta x̄sus Nazaret: replebit vterus tuus ⁊ fruct⁹ ex te
nascitur⁹ sp̄s sc̄tō replebit⁹: ⁊ deo dicabit⁹. Post trienniū autē natiuita-
tis sue erit in tēplo dei altissimi iuge ⁊ acceptabile sacrificiū: Quo di-
cto archangel⁹ euauit ab oculis ei⁹. Deū autē iuxta angeli p̄coniu:z
p̄uenirēt: p̄cepit Anna ⁊ pepit in Nazaret filiā suā p̄mogenitā noīe
Mariā: ⁊ gauisi sūt amici sui ⁊ p̄gratulabant ei oēs cognati sui eo qd̄
dñs ostēderet eis misericordiā suā.

¶ Anna q̄re tot annis infecūda p̄māserit: ⁊ quō simul p̄uenērūt iux-

Consolac
2. 10. 2

ta dictū angelicū apud auream portam in Hierusalem? et quō conce-
pit et oblatio eorum accepta fuerat. **Capitulum quartum**

Dominus igitur omnipotens non sine causa fructum hunc gloriosumque diem
diffulit; sed ut per merita suffragiorum suspiriorum pariter et desiderio
rum interitio optatum expectaret; expectatum amplius desideraret; diu de-
sideratum feruentius amaret; ac maiori gratia actioe suscipere; susceptumque
in posterum deuotius veneraret; in anno quippe sterili verificat quod de sa-
cra Abrahe coniuge infecunda legit quod genuit Isaac nonagenaria; et quod tamen
benedictio omnium gentium. Sic Rachel uxor Jacob post multos annos
coniugij sui genuit Iosueph egypti dominum et saluatorem mundi; Quis quod for-
tior Sampsonis sanctior Samuele ex Anne matris atque testimonio
euangelice veritatis in natos mulierum maior baptista Joanne quorum
tamen omnium per angelum et miraculose natiuitas annuntiata sacra testatur scrip-
tura; Quapropter ut figuratum figuram se coequat; et veritatis umbrae cor-
rūdeat; cum fructus iste desiderat et expectat sit regula yesse rego Acha-
ria mater dei atque regina celi quod cunctos ineffabiliter prerogatis diuis et ex-
cellētia prefulgeat; prout crede et sancte trinitatis secreta consilio mundo tar-
dius exhibita fuisse Joachim enim nuntiatōi archangeli creduliter necnon
per sacrificia omnipotenti gratias quod totius ex deserto pecora misera reuolurus;
Hierusalem cum suis conatur et ad pascha suarum possessionum perperare;
Post triginta vero dies apparitionis angelicorum Hierusalem ingressurum
appropinquaret ad portam auream; occurrit ei Anna coniunx sua cum iubi-
lo et aie; Vidua mesta sui nunc dei misericordia succurrete a viduitate liber-
rorum; Que sterilis fueram despecta iam honorifice fecundabor; Unicum
solatium cordis mei virum amissumque reuifere leta merui; Hec dies boni
nuntij est; O faustum et felicem hunc diem; Hec dies leticie nunc tristitia mea
gloriosa nos honorificare dignatur et Joachim autem mirum in modum gau-
sus de presentia et tripudio uxoris sue; Sed gratitudinis officium non preteries
in laudem pruripit dicēs; O mi deus laus Israel super nostram estimationem
multum misericors; et piissime solatorum tibi gratia actioes ex animo et toto corde
de soluere optamus; quod dies nostras luctuosos omnium lamentorum et gemituum
plenus in gaudium ineffabilem uertisti quod preteritum et ob presentium nostram in honorem
et admirabile exultationis stuporem mutasti; Quid oro tibi per his tantis
beneficijs retribuemus; Non opis certe nostre est; sed tua iuuante gratia noster
ardens oramus affectus suppleat; quod impotens effectus in gratia tuarum laudem
nobis abnegat; Deinde populus diu negatus fruētes colloquij super an-
gelica annuntiatione quod utriusque facta est inuicem; ferētes; sicut in domino solati-
ti sunt; Abhinc est quod statutis solennitatibus templum ingrediētes oblaturi mun-
nera; de cetero nunc quod obprobriose repulsi sunt; ab omnibus amēdati et bo-

gloria

notati in timore et gratia proficientes deum laudauerunt qui iuxta est omnibus inuocantibus se in veritate.

¶ Quos Anna concepit et peperit filium educauit: etiam in templo triennem presentauit et de morte Joachim. **Capitulum quintum.**

Iam preterea verificat in eis quod sanctus Paulus ad Romanos scripsit haberi inquit fructum uinum in sanctificatione sine uero uita eterna. Et hoc quod Anna secundum data est post nouem mensium curricula cum per opibus bonis uocaretur in Nazareth: quod tertia feria septimane salubriter peperit regale illam platuram ueri Davidis ante secula filiam purissimam Mariam sicut ab angelo fuerunt edocta: ipsa enim erat futura mundi illuminatrix et dominatorem maris stella. Hanc uero filiam diuinitus deuota suscepit amaretur nutrierunt benigne atque diligenter ac educare satagerunt religiose et prudenter. Nutriuit inquam mater nata uerbis suis et de iusto manu suarum labore sustentare curauit. Quotidie enim Anna ibat ad opus textrinum quod et filiam utrumque docuit quibus suis manibus etiam dei filio et suo tunicam incosutilem studiosa texuit. Post triennium autem iuxta uotum domino promissum et merito seruandum obtulit filiam mater in templo domini: quod est in Iherusalem. Et dum simul ascendere cepissent in uicula futura uirgo puerperam sine cuiusque sustentatione et amiculo quod decem gradum templi ostium gressu sine lassitudine uisa est ascendere. Ob id igitur etiam preteritis eius festum colendum statuit. In quo quod sanctissime matris eius Anne digni cultus memoriam nequaquam cesset committenda. Maria uero recto tramite non retrospectiua templum ingressa est. Quod quidem per nihil duceret regressum parentum suorum et cognatorum non infantum more impatieter cum euolutis sed ad interiora se uertens ad sodales inhabitatrices templi sacerdotes mirari stans: magnum aliquid uinis in ea latitare arbitratur. Ipsa autem sicut oliua fructifera in domo domini profecit in uerbis et gratia. Parentes autem eius oblatioe humiliter exhibita et a pontifice honorifice permissa post laudes et gratias deuolutas. Maria relicta reuersi sunt in domum suam in Nazareth. Dum uero coram deo accubant in omni sanctitate et uirtute profectioe stuose sine quarela proficerent et in uia dei commedabiliter essent commorati cepitque egrotare amicum dei Joachim uir utique iustus et in timore dei assiduus. Quod si desiderans autem uoluntatem domini de morte sibi imminente temporaliter resignat spontaneum in manum dei uini ab Anna ueneranda sua iugelicentiam petijt et horarum resolutionis sui corporis adesse perdidit. Quibus agonizare cepisset in celum erectis lumbis et manibus instar crucis preteritis gratias egit omnipotenti ut potuit per beneficium diuinitus acceptis et spiritum suum in manum commedans altissimum: sequitur petijt gloriam celestium regnum. Sic ergo electa eius anima ab angelis in sinu abrahe ad limbum uidelicet sanctorum patrum cum iubilo delata. In

*Labuit
S. Ann*

*limbus
par*

die aut ascensionis dñi referato celesti regno sublimat⁹ est cū filie sue
nato dño nro Jesu Xristo; Sc̄a Anna quō iā viduata ammoniti
one angelica tradita ē sc̄o viro cui⁹ nomē Cleophas frat⁹ Joseph
nutricij dñi de q̄ etiā terciā cepit Mariā m̄rem triū aploz: 7 vnius
discipuli dñi: 7 de morte Cleophe

Capitulum sextum

Postq̄ Joachim vir dei migravit a seculo: 7 in pace factus est
locus ei⁹ Anna sc̄a matrona iam vidua tristior effecta ac soli
deo desposatōe celesti in pr̄eplatōe se copulare pponeret hūanū con
fortiū vlt⁹ alteri⁹ viri maritali miro mō aspneret: 7 turtur⁹ more plāc
tū 7 gemitū dedit p cantu 7 iubilo Sicq; solitarias querēs latebras
merou 7 deuotōi agruas: p̄ciū frequēti instātiā: fugit ad dñm: vñ
sibi sp̄avit auxilij affuturū: nō em̄ aliō optavit solatiū: s; cupiuit dese
rere om̄e qd̄ erat trāsitorij. Cūq; cognatoz molestia de s. do iugio
acceptando sensus suos turbaret: 7 p dei voluntate cognoscēda fer
uēt⁹ oionib⁹ insisteret q̄ diuino bñplacito suū p̄ferre nequaq; vo
luit audire ptin⁹ meruit angelū dñi dicentē sibi Salue maronay: o
uinā ergo te voluntatē esse cognoscas: nec ambigas cū fecūda sis 7
paritura duas adhuc iunēculas pari noīe Marias: de q̄bus celum
exultabit 7 seculū gaudebit: Marres em̄ future sunt lūariū mundi
et sc̄oz pluriū aiab⁹ infiniti profuturū: Sic ergo ne recalcitres: qui
cognatorū in medio: q̄ primū secūdo matrimonio consentias: Quod
dum paranimpho celi euanescente sanguineis indicasset: illi deo gra
ti atq; gauisi tradiderunt Annam de genere suo David viro nobili
iusto 7 timorato cui nomē erat Cleophas: Hic autem frater Joseph
sponsi vginis intemerate 7 filij dei nutricij: Cleophas vero in sua cō
uersatione cōmendabilis irrephebēibilit conuersatus ē in dilectōe
dei feruid⁹ in elemosynis larg⁹ ac morib⁹ compositus: non concupi
scencia carnis illectus: sed posteritate sancta legis coactōe tractus
Annam duxit in coniūgē: Cū qua q̄dem pacē seruauit 7 amorem in
omni obseruantia p̄ceptorū dei: Dū x̄o ueniētes prole a deo peter
ret salubrit̄ educandam: Anna fecūdata 7 grauida filiā pepit Mariā
videlicet Cleophas: q̄ postmodū marito fuit tradita: cui⁹ nomen
Alpheus extitit: q̄ pat⁹ fuit aploz electoz Jacobi minoris dicti frat
dñi Symonis 7 Judez: q̄ alio noīe Thade⁹ appellat⁹ ē: ac iusti Jo
seph q̄ stitit⁹ fuit cū Marthia qñ soz apostolat⁹ sup Marthiā ceci
dit: 7 fuit de septuaginta discipulis vn⁹. Dēs hi dñi comites 7 asse
cle: priui: hōz aut mat⁹ Maria in euāgelio de resurrectōe dñica de
scribit⁹ Maria Jacobi videlicet mater ei⁹ Quis tñ Alpheus vir eius
Cleophas q̄dem sc̄us piū: Anne 7 auus hōz q̄rtuoz frat⁹ 7 pater.

Marie Jacobi cōthoralis Alpheinō mult' annis supueniens post
 natam vnica dñi egrotaret: 7 dñi uocationē ac sui corporis resolutionē
 diuinit' intelligēs se penit' in man' altissimi spōte resignauit Anna
 q̄ppe p̄sternata mēte clamauit ad dñm cū gemitu lachrymosa dicens
 De' altissime cui' misericordie non ē nūerus qd̄ in me tibi displicu-
 it q̄ scdo iā me p̄uias p̄iuge tanq̄ in oib' desolata; me uelis deserere
 Tua tñ in me sp̄ uoluntas fiat; 7 qd̄ amplius p̄gruū nosti utriusq̄
 saluti ac in sempiternū p̄ficiū nullaten' ob nostra humane fragilita-
 tis lamenta relinqua. Surgens x̄o Anna ab oīone uenit ad egroti
 obsequiū q̄ ait: Ego q̄ fact' sum de limo terre; viro fragilior 7 cor-
 ruptionis debitor p̄fectur' sum ad p̄es meosq̄m me linquunt vires
 mee ac corporis robor discedit a me. Ne contristeris dñā mea tanq̄
 soror in dño vnice dilecta filij sc̄d̄z patrū sum' in resurrectionē car-
 nis credulū noli diuīte obsistere uoluntati i cui' manu subsistem' sed
 laudem' deum altissimū cuius prouisione sicut coniuncti sum' in ter-
 ris; 7 in sempiternū copulemur in celis. Peregrini in q̄ sum' in hac
 ualle miseris; stat misericordia dñi super nost' cui te charius cōmen-
 do; 7 animā in sinū Abrahę deserēdo cōmittor. Quo facto dñi faciem
 uerteret ad parietē tranq̄llo sine obdormiuit in pace. Qualiter be-
 ata Anna tertio viro tradita ē; sc̄z Salome ex qua tertiā pepit ma-
 trem duoz ap̄loz Jacobi maior' 7 Joannis euangeliste; 7 quō fili-
 as docuerat; 7 de morte Salometiam q̄ die sit nata x̄ginis Marie
 et matris puerperat et quo die mortua.

Capitulu septimū

Quonia tot' p̄fectio p̄sistit in nūero ternario; 7 Anna diuinit'
 bñdicte celit' facta sit p̄missio; q̄mater foret filiarū triū eodē
 nomine uocandarū; 7 a duobus uiris duas peperisset naturali ve-
 recundia mole pressa; etiam uerita est honestarum more feminarū de
 tertio viro cogitare; aut despōsationi uteriori sermones aduertere.
 Quapropt' cubiculū ingressa est penitētie stimul' dedit; atq̄ p̄
 ptinu as p̄ces in oīone dño p̄iuncta merore pleno se p̄strauit 7 cū suspirijs
 ad deū clamauit. De' oīpotēs in cui' manu sūt oīa; cūcta subsistūt
 et p̄uide gubernant; sine te nihil et nihil tibi impossibile; q̄ cūcta no-
 sti fēda; Tu me regeritū me dirigeritū mecū dispone. tu mihi sponsus
 esse dignare. Qd̄ ex me uelis fiat ptin'. Te deū meū p̄siteor; trinū in
 p̄sonis et vnū in substantia; Tu duas mihi filias misericorditer p̄do-
 nasti; tertiā mihi p̄misti tibi in sempiternū laus et bñdictio. Sz q̄a
 iudicia tua abissa multa; ac uirū abstulisti. Ego q̄ ad dies lōgeue eta-
 tis mltos puenio; statū meū in tua diuīa dispōne cōmitto; si ac qd̄ tibi
 placuerit. Nihil em̄ abs tuo bñplacito iā bis uiduata p̄cupisco. Sz

te p̄cor altissime de⁹ vt mibi deserte subueniat dextera tua ⁊ misericordi-
dia. Nec morat⁹ iuxta ē dñs his q̄ inuocāt eū in veritate. Adest dei
panymphus ad eā missus celit⁹ ⁊ inq̄t. Sicut de⁹ in veritate trin⁹ ē
in p̄sonis. Anna a deo b̄ndicta ⁊ vn⁹ in esse. sic quēadmodū edocta
es. triū filiarū mat̄ eris honorāda ex viri trib⁹. non igit̄ erubescas si
deo iubēte tertio nupsisti. Ecce em̄ ex hoc b̄ndicēt te oēs gn̄ationes.
Exinde se deo recōmēdans Anna cognatorū medio desponsata est
marito t̄rio. cui nomen Salomas de stirpe sua Dauid. Hic em̄ vere
pacific⁹ fuit iust⁹ ⁊ p̄fect⁹ in dei mādāt. Castigauitq; sibi rigorose
corp⁹ suū ieiunijs. vigilijs ⁊ oziob⁹ ac etiā in elemosynis ad egenos
⁊ pegrinos larg⁹ tot⁹ ⁊ dapillis exēplū multoz ad filia puocantiū.
Quā ob rem Anna in dño p̄saz necnō mēt̄ trāq̄llitati dedita ac deo
grata. mox p̄cepit pepitq; iuxta p̄sagiū angelicū filia t̄riā noie. **M**aria
t̄riā. hoc q̄dē postmodū nubilis facta diūcta est viro sui gn̄is **Z**ebe-
deo ex quo duos filios p̄turit **C**hristi ap̄los **J**acobū videlicet maio-
rē ⁊ **J**oannē euangelistā ap̄lm atq; **C**hristi discipulū singlarit̄ elec-
tū. cui in cruce x̄gini x̄go mat̄ a dño in custodiā ⁊ matrē ē recōmē-
data. **H**ec aut̄ t̄riā **M**aria s̄m euangelii de resurrectōe dñica descri-
bit̄ **M**aria salome scz ei⁹ filia. **S**alomas x̄o nō multos agēs annos
in matrimonio cū Anna b̄tissima iubēte deo infirmat⁹ ⁊ patiētē vir-
tute p̄dit⁹ p̄sufusq; in oipotēt̄ clemētia sc̄o sine q̄uit in pace. **D**ost
cui⁹ decessum Anna iam expta de p̄missionis veritate agere cepit q̄
viduicari st̄t⁹ ⁊ oib⁹ transitorijs p̄tēpt̄ ac seculi illecebris dūtaxat q̄
dei st̄ corde sincero cepit ruminare ⁊ p̄tēplatōi diuinoz se v̄dicare.
Obulit inq; semē sacrificiū altissimo. ⁊ opam dedit corpus suū casti-
gando ac in seruitutē redigēdo. Ita vt armonia debita sup̄ carnem
ei⁹ sp̄s in dño p̄ualeret. **C**ui⁹ q̄dē dñi exēplo sp̄s ad penalia p̄mp-
tus erat. licet caro fragilis rebellis ⁊ infirma. **P**reterea ne t̄pis mo-
mēta de qb⁹ districta rō noscīt reddēda haberēt̄ in ane p̄ditōis ho-
rarū mācipare studuit laborib⁹ oportunis. **M**ormā sibi statuit vite
cōmēdande circa dom⁹ regimē ac parentū honozē filiarū instructio-
nē afflictoz p̄solationē ⁊ p̄ oib⁹ in penitētie sedulitatē diuinū bono-
rem. **D**ocuit igit̄ sc̄tissimi **A**thobie senior̄ exēplo filias suas in etate
tenera deū timere. p̄ces deuotē funderē societates noxias declina-
re. decalogi p̄cepta scire ⁊ obseruare. p̄ accepti b̄nificijs nedū deo.
sed ⁊ hoib⁹ b̄nificijs se gratā exhibere ⁊ in cōpositōe mox p̄ficere.
otia deuitare ⁊ pus fructuose exp̄dere. **D**eniq; sup̄ oia in dei timore
p̄sistere. **I**pa x̄o mat̄ Anna sicut filias x̄bo docuit sic ⁊ exēplo bono
p̄uenit. **F**ecit em̄ qd̄ docuit virtuosa in cūct̄ opib⁹ ⁊ patientissima in

aduersis: **I**pa q̄dē licet t̄paliē desolata; tū sperauit in deū instans ob
seruatoib⁹ ⁊ oꝛoib⁹ nocte ⁊ die: **N**octes crebras expēdit cū lachry
mis: nūc uigilauit; nūc ad dñm in oꝛone clamauit; nūc corpus mace
rando ieiunauit; nūc pietatē obseq̄a miserē exhibuit **S**emp̄ autē in dei
laudib⁹ se exercitauit: **I**pa demū Anna ueneratōe digna tanq̄ fru
gifer trunc⁹ a radice fructifera m̄re sua **E**merētia; **P**almites tres
in mundū ptulit marias vñ flos redolētissim⁹ ex vna fact⁹ ē totius
būani gñis dānati saluator pijsim⁹ **E**x alijs autē duab⁹ frondes flo
res ⁊ germina q̄ redolere faciūt vniuersa: **N**ō em̄ (veritate teste) pōt
arbor bona fruct⁹ malos facere; **F**uit igit̄ Anna diua iam viduata
sic omni x̄tute suffulta sc̄z vt supra existimatiōē humanā ei⁹ opa cō
uersatiōac vita multo plus viderent̄ ammiranda q̄ imitanda: **N**ec
mirū in dubie cū a t̄pib⁹ **A**de p̄thoplasti nō ē talis mulier inuēta quā
sibi p̄ligeret altissim⁹; vt fieret auia filij sui uerbi uidelicet increata
atq; mat̄ x̄ginis genitrici in plenitudine t̄pis incarnati; **C**onstat nēpe
manifeste q̄tū vas electōis ip̄m p̄uisum a deo fuerit electū q̄ mat̄ ge
nitrici dei a tota trinitate ab eterno credit̄ ordinata **A**hinc ē vt p̄ om̄
nē uite sue decursum radix illa tantoꝝ germinū ⁊ fructuū sp̄ū sancti
roze fuit sp̄ irrigua; vt nō sola in uita sc̄tissimoz opū extiterit actiua;
vex ⁊ ad finē vsq; diuinoz occultoz credita sit ineffabiliē cōtēplati
ua; **E**t qm̄ ois p̄sumatōis vidi finē; teste p̄pheta; **D**ēs q̄dē morimur
⁊ q̄i aq̄ gelabimur; nunq̄ in eodē statu p̄manentes; **J**amā hec sc̄tā
matrona multoz dicitū sc̄tissimoz plena; penitētie afflictā virib⁹ su
is destituta cepit (vt fit) egrotare; cui filie sue charissime obseq̄ū pijs
simū p̄stiterūt; ⁊ oēm curā atq; sollicitudinē cordialit̄ adhibuerunt;
Quis em̄ nō credat tam uenerabilē ⁊ p̄celebrē matronā q̄ tantaz fi
liaz parēs alma filijq; dei incarnati auia charissima extiterit appo
pinquante uite sue t̄minoꝝ angelic⁹ diuinit⁹; **S**olatōib⁹ crebri⁹ uisitari
ueruētā a tota trinitate aiam ei⁹ sc̄tissimā ab ergasculo corpis ad be
atitudinē uocitari; **Q**uia uocatiōe suauissimā; hymnis celestibus ⁊
cantic⁹ corpus suū egressa ē aia sc̄tissima septimo kalendas augusti
tertia q̄dē feria hebdomade q̄ nūc ē in crastino sc̄tī **J**acobi maioris
ei⁹ nepot̄; sed q̄rto anno natiuitat̄ **C**hr̄sti nō scriptū iueniri estimoz
Tū aū passionē dñi uera ⁊ indubitabili fide credit̄ ab hoc seclō mi
grasse; **A**bsurdū em̄ esset fili⁹ is suas dño vt testat̄ euangelij; misirare
⁊ ip̄am Annā sup̄stire q̄ naturalit̄ afficiē amore maiore nepoti in
tant⁹ passionib⁹; p̄stituto aliq̄s solatiū nō p̄stare; **N**isi forsan hoc t̄pe
valde senio grauata; ⁊ suoz pedū officio extitisset priuata; **C**ui⁹ nē
pe uite p̄coniū illustrat̄ vniuersum mundū eius q̄tidiana ⁊ manifesta

miracula cūctos christianos alliciunt in ipsi⁹ deuotū obsequiū. Quā ob
rē merito festū ipsi⁹ dignis laudib⁹ ab oib⁹ p̄dicat̄ recolendū. Prop
terea licet vbiq; 7 omni tpe iudicata nouit succurrere; 7 dignat̄ cle
mētē se colētes exaudire; tertijs tñ ferijs ipsi⁹ cōmemoratio studio
si⁹ ē christicolis obseruāda; fuit qdē tertia feria nata; tertia feria v̄
ginis dei matris diuinit⁹ p̄destinata puerperā; ac tertia feria ab erga
sculo corpis liberata. ¶ Quatenus sancte Anne scandalosum aut ve
re cund. i nō erat tertio nubere qd̄ claret de quadā v̄gine; que iccirco
mirabilem visionē vidit in spū anteq̄ visa noluit beate Anne deuo
te seruire.

Capitulum octauum

A quo sathane nostre salutis emuli suggestionē multos false su
aspiratōis opinio decipit; neminē tēptatio subripiat; aut fantasia
cōmoueat venerandā hanc matronā scriissimā tantoꝝ taliūq; germi
nū frōdiū ac fructuū ingenuā radicē 7 plantulā tertio se nup̄sisse vi
ro aut tres viros successiue m̄rimonialit̄ accepisse; ac iccirco pre car
nis petulātia p̄conijs tant̄ ac p̄rogatiuis nō esse extollēda aut in dei
ecclesia tam solēnter festiuāda. De quo scriptū cōperim⁹ q̄ten⁹ v̄go
q̄da; carne deo deuota brē v̄gini 7 oib⁹ deniq; scrijs. Quibus indies
deuotōis suffragia exhibere p̄uenit. Que tñ brē Anne nullaten⁹ ho
norē impedere voluit; eo q̄ trib⁹ viri trib⁹ vicib⁹ interpositi in cōiu
gio iūcta fuerat cū nihilomin⁹ mater p̄uisa fuit dei genitrici; nec pos
se in viduitate p̄sistere defuncto marito primo; quē admodū v̄go mar
ter ei⁹ filia Ioseph mortuo; validū certe male p̄sulta suspicata est ar
gumentū scandalosum 7 inexcusabile vitiū tantā matronā post vni⁹
viri sublatū p̄fortiū req̄siuisse p̄ ordinē adhuc duoz cōubiū. Virgo
q̄dem dum in ea sentētia temere p̄sisteret; nec diabolo ei⁹ animū pul
santi resisteret; semel dū q̄teri lassā mēbra exponeret; visionē vidit in
tēpeste nocti silētio tam oibus admirandā q̄ memoria dignā. Vidit
inquā celesti regni militiā ingentē debita p̄cessionē se honorifice p̄tes
reuntē; centū v̄o ap̄loꝝ martyriū p̄fessoꝝ v̄ginū ac p̄tinentiū. Quēq;
v̄o sc̄toꝝ sc̄tarūq; eam reuerētē p̄tēplata est salutantē; ac caput nu
tu ducētī inclinātē; vnde maxima leticia p̄solat̄; deq; recreata ē. Post
hui⁹ q̄dem cōcionis abscessum vidit subsequentē turmā magnā pre
fulgentiū br̄oꝝ sexus vtriusq; In cui⁹ medio p̄spicere merita ē ma
tronā miro mō redimitā speciosam 7 honesto incessu maturā. Ita
etiam vt pre ammiratione singulari decoris in extasim veniret; eo q̄
tam illa forme precipue q̄ tota sua comitiua ineffabili gaudio plena
dedignarentur vel eam aspicere aut propius accedere ac cū indigna
tione p̄tereuntes nullo solatio viderent ipsam refocillare. Quapropt̄

uacillabile

ad se melior reuerfa cū eiulatu ⁊ ſuſpirijs lamētabat ⁊ inq̄: Audi q̄
 ſo ⁊ ſubſiſte paululū. Tu pulcherrima femina ⁊: Audite p̄cor oēs ſub
 ſequētes me de dignemini tanq̄ ignorā p̄terire merear ego de v̄ra
 p̄ntia quē admodū p̄cedentiū gl̄ia iucūdari. Quales illi ⁊ q̄ vos ⁊ q̄
 p̄re oib⁹ veneranda in medio v̄r̄. Obſecro amici dei ⁊ ſp̄ſe Abiſti
 vt me ammirantē doceat. Ego dū p̄p̄t̄ instantiā p̄cant̄ pauliſp̄ ſubſi
 ſterēt r̄ndit vn⁹ ex eis dicēs: Qui p̄mo te honorando tranſierūt ſt̄ de
 militia celeſti ſct̄i videlicet illi q̄s q̄tidie ſuffragijs tuis p̄ſueueras ho
 norare. Ideo reuerentiā dignati ſt̄ tibi exhibere. Nos aut̄ oēs q̄s cer
 nis ſubſequētes ſum⁹ in celo b̄ti de ſtirpe Dauid. Ex q̄ q̄dē ip̄a quā
 inuerſi i medio oīm p̄cellere decore ⁊ gl̄ia ē mat̄ n̄ra Anna ſct̄iſſima
 cū tota ſua genelogia quā q̄ tua temeritate venerari p̄tēnis etiā ip̄a
 vna nobiſcū te p̄tereūdo nō aduertim⁹. Tu tua ſeduceris opinione
 necnō faller̄ ab hoſte tēprante maligno. Si ſalutari cupis oporet
 Annā ſct̄iſſimā venerari. Quo audito illa ſuſpirās inq̄: Quō p̄ cete
 ris honorare quā noui triū maritoꝝ piugēnō ē a ſeculo auditus ſer
 mo huiſcemodi. Sitanta dignitas qualem cerno in vidua triū ma
 ritoꝝ quanta p̄fulgebit in virgine recuſante connubiū quocūcunq̄.
 Cui reſpondit Anna. O x̄go x̄go que gloriari de carne incorrupta
 bona fides tua ſed parua deuotio virum in carne non petij carnaliſ
 ter viro conuiuere recuſaui. naꝝ x̄go permanere propoſui ſed legis
 coactione ac dei prouiſione nup̄ſi ⁊ fructus ſalut̄ obtinui p̄ter be
 neplacitū alt̄iſſimi nihil attēptaū. Erras errore magno reuētere de
 cogitatu tuo maligno reuētere. Si voluntati diuine non obtemper
 aſſem hanc quam contemplari comitiū ſanctiſſimā ex me p̄ditam
 in celo non poſſiderem. Erraſti filia erraſti incedis per deuiā. Audi
 tū me ⁊ inclina aurē tuam ad me ⁊ obliuiſcere malū qd̄ de me tua cō
 cepit anima. Nec mora x̄go coram Anna ſct̄iſſima p̄ſtrata eſt. cul
 pe ſupplex facta p̄ſeſſa eſt. emendam ſp̄p̄d̄it ⁊ ſic veniā obtinuit.
 et illico viſio illa ab oculis x̄ginis ſublata eſt. Que q̄ſi de graui ſom
 no cuigilans faciemq̄ ſuam lachrymis madidam inueniens cunct̄
 q̄bus potuit viſionem predictā reuelauit. p̄conia Anne ſanctiſſime
 vbiq̄ diuulgauit ⁊ vſq̄ in finem vite eam ſingulis diebus eſt vene
 rata quare merit̄ beate Anne ab inferno fuit liberata.

¶ De quodā Procopio nobili ⁊ doctiſſimo poſtmodū heremita b̄tē
 Anne deuoto ⁊ Pragenſi archiepo qui valde predicauit ſanctam
 Annam venerandam ⁊ eius feſtum celebrandū. Capitulū nonum.

In Regno Ungarie cuiuſdam Militaris prediuitis vnige
 nitus nomine Procopius in anno etatiſue viceſimo ſecundo.

Miraculum in regno Hongarie

fact⁹ e valēs artū ing^r in vniuersitate Pragēsi 7 legum doctor vbi
duodecim annis stetit speciosus forma pcer⁹ staturat ac sapiēs indu
stria consilio san⁹ 7 sollers honorat⁹ necnō oib⁹ grat⁹; Quapropt⁹ cas
stellan⁹ qdā reb⁹ locuples 7 amici copiosus pat⁹ filiarū duarū nobis
liū 7 formosarū; inclinat⁹ ad Procopiū; laqueos eidē blanditijs tes
tēdit; 7 vt gener sibi fiat insidiat⁹ quinijs; Cūq; tps⁹ p⁹uentiā pater
cerneret filiarū; pponit vt sibi quā velit e duab⁹ eligat in p⁹ugē adij
ciēs repulsam pati nō debere; Qui mox carnaliū more iuuenū philo
capt⁹ vnā p⁹elegit in amicā 7 futurā spōsam; Sed deo volēte incom
modis intueniētib⁹ nō pauci spōsalia p⁹rabunt nuptie tñ ad annū
differunt; Hic autē cognit⁹ parētes offensi 7 sanguineī; Cōstudētes
socij ac doctores nuptijs p⁹trariū insultare nō desinūt; eo q⁹ ingenio
sissim⁹ 7 tam doct⁹ carnali allect⁹ amore studiū deserendo secularis
ignomiose fieret; Ipse vō puelle spē decept⁹ diē statuere conatus est
nuptiaz; sed de⁹ q⁹ sup⁹ oēs est ac oim⁹ consilia ppositū hoc dissipauit 7
spōsam e medio tulit fere mēse vno aū tps⁹ p⁹ueniēdi pstitutū; Qua
re Procopi⁹ p⁹ristat⁹ ē nimis ac p⁹ amor 7 dolor; magnitudie lang
uere cepit; eo q⁹ quā amauerat sponsam pulchrā nobilē ac locupletē
cerneret sic morte puentam; Cui castellan⁹ pat⁹ defuncte filii Pro
copi resume vires; pusillanimitatē abijce oēs mortales sum⁹; Si so
rorē spōse tue cupias p⁹tin⁹ impetrabis; Qui spū resumpto dū p⁹fen
sus arram daret; deo p⁹mittēte diuinit⁹ incurabili morbo p⁹cessus ē
ita q⁹ pat⁹ p⁹suasus medic⁹ disceret penam esse culpe nec morbi ei⁹ cur
rari posse vlla medicina 7 hoc q⁹ scholas inanit⁹ desereret 7 deo negle
cto parētib⁹ p⁹tēpti fieri veller seculari; quā ob causam nunq⁹ forus
nat⁹ foret; Quapropt⁹ filiam suam retraxit Castellan⁹; 7 Procopio
nullaten⁹ scandali occasio coram deo esse voluit; Procopi⁹ autē con
tēptū esse cernēs ab oib⁹ ac fortunam sibi inimicam cordi dolore tac
tus intrinsec⁹ mort⁹ salutisq; sui memor de necessitate faciēs v⁹rutem
p⁹posuit spōte ac libera mēte egestatē ferre ac in penitētia p⁹fecta de
inceps altissimo militare dicēs intra semetipm; Felix necessitas q⁹ cog
git in meli⁹; Est vō facere grat⁹ faciēda necessē; Et nemine sciēte p⁹
fect⁹ ē ad deserti latibula ibiq; repiēs quoddā reclusorū; in eo septē
annis cunct⁹ hoib⁹ incognit⁹ latuit; ac deo fidelit⁹ deseruinit; Qua
dam autē nocte dū in stramētū q⁹eti dedit⁹ iaceret; vidit somniū de ar
bore quadam; q⁹ ipm⁹ defensura esset a pluuia vento 7 caumate; atq;
famelicū cibatura fructu suo gratissim⁹; Que q⁹dē arbor vt seq⁹ An
nam figurabat brissimam; Ipse vō cui⁹ dicta nōnūq⁹ in vniuersitat⁹
disputatōe p⁹ raro habent⁹ 7 autētica somniū nō reijciēs velut deli⁹

mentis
sponsa

ramentū exultās aiebat intra se. **H**ec dū laudād⁹ ē fruct⁹ seu ramis sed
etiā illi inclinādū ē arbori sub cui⁹ ramis protegimur a pluuijs z estus
cuiusq; fructu dulcissimo sitis famelq; pellūt i eū. **Q**ua qdē para
bola pbauit beatā Annā p̄cipuo cultu dignissimā atq; p̄contis lau
disonis efferēdā. **E**t ipā nāq; filia i lucē pdijt mōi in q̄ dei fili⁹ p̄ nra
salute icarnat⁹ fuit. **S**ic q̄cqd inqt ē cā cause; etiā p̄fecto ē cā causa
ti. **P**rop̄ hāc **P**rocopij sniam in t̄pis successū maior ppli ad Annaz
succrenit deuotio; z festū t̄ate m̄fone honozati⁹ obseruat. **P**rocopi⁹
aut p̄ualus ab alio qdā heremita q̄tin⁹ sc̄tē Anne p̄ociniū supplex
iplozaret; illāq; digna veneratōe coleret; q̄ arbor esset illa q̄ ipm des
fendere p̄sset z cibare. **H**ec dubiū q̄n etiā ab egritudine curaret si bo
nozē ei⁹ p̄ posse ampliare. **Q**ui p̄tin⁹ san⁹ a lāguozie cūcti aduētā
tib⁹ p̄dicauit de sc̄tē m̄fone cultu z honoze. **D**ocuit insup z clericum
suū; vt se daret ad sc̄tē Anne seruitiū legeretq; hāc v̄sclm **S** Maria
mat̄ dei; mox tu succurras ei; q̄ tuā felicē Annā colit genitricē. **P**ro
copi⁹ aut cū sibi i heremo aq̄ deesset cū discipulo i fodiēdo puteo la
boraret repit i terrā paganū humatū; torquē aureā circa collū h̄ntē
Qd dū ad regem t̄re ferret ait; nūc puū ē qd exigo; volo inqt vt tor
quē accipias; z de ea monetā facias; in cui⁹ vna p̄te regni arma des
pingant; z i alia imago br̄e Anne cū filia v̄gie z ei⁹ diuina ple scula
pte appareat; q̄ten⁹ sic ipā q̄ mibi succurrit i picul; nota fiat z p̄ona
cūcti gētib⁹. **Q**ui rex ait; **E**rit qd optas; z insuper p̄mū monere dena
riū amore sc̄e Anne regie tradā mee cōthozali circa collū depēdēdū;
vt saltē ei⁹ ituita sp̄e possit libera fieri ab om̄i part⁹ anxietate. **P**ost
hoc p̄tigat reginā i pregnatā recreatōis cā cū sua comitina circa nes
mus eq̄tare; z dū sua traheret quēq; voluptas; z alē ab altero seq̄s
trat⁹ soliuag⁹ icederet; p̄tigat reginā in qdā loco solā iaduertēt esse
demissam; cui iopin⁹ labor p̄t⁹ aduenit. **Q**ue dū se solam cerneret ac
mulierū solati osā p̄ntia defraudatam; i angustijs picul⁹ p̄stituta deo
volēte cogitare cepit de br̄e Anne p̄ocinio; visoz nūmo cū sc̄tē An
ne imāgie ait cū gemitu z osculo hūili. **S**ctā m̄ Anna nūc mibi suc
curre met̄ria; quēadmodū o pia matrona didici; adesto misericordi
ter hūili te i necessitate p̄cant; nūc mibi afflicte dignerī succurrere; tu
um iplozo subfidii i tua pietate p̄fisa. **P**rocopio docētē; q̄so mibi pec
catrici loco obstetrici; assistētā ne deneges; me miserā i hac hora recol
lige; i hac mea necessitate liberatōis gr̄am mibi i te p̄fidēti dignerī im
p̄tiri. **E**t ecce mox sine hūano p̄sidio icolumis z gaudēs pepit; suūq;
piculū iminēs z br̄e Anne obseq̄osum auxiliū regi enarrauit. **Q**uib⁹
auditi rex sup̄ modū exhilarat⁹ heredēq; p̄tuit⁹ z de tāto piculo regi
nā liberā p̄replaz⁹. **D**eū z beatā Annā b̄ndicēs; ad heremū eques fe

kinati ⁊ Procopio viro dei q̄ meriti sc̄te Anne regineq; sibiq; bona
accessisti let⁹ ⁊ gr̄ idicauit. Ex h̄ it̄ tpe rex Procopio fact⁹ ē deuoti
or: ⁊ affectōe p̄cipua p̄uic⁹ noscēs eū virū diuīs deditū scrip̄m doctū ⁊
exp̄tū. It̄circo illū licet iuitū ac plurimū renitētē ab inclusorio vaste so
litudinis extraxit ⁊ archiep̄m Pragē p̄fecit. Cui⁹ p̄motū dū paren
tes ⁊ sanguinei: mḡri p̄studētēs ac doctores p̄gratularēt ⁊ hono
res tāte dignitati dignos exhibētēs de offensis veniā peterēt. R̄ndit
hūilit: Nolite q̄so mihi pctōi oī reuerētia idigno honores ip̄derez
ac veniā ab imerito nec offenso postulare: s; dñm deū cū Maria m̄fe
⁊ ania illi⁹ sc̄tissima Anna directrice p̄cetrice ac p̄motrice mea ve
nerari satagite: s; vt pctā v̄za vob̄ dimittāt Annā b̄tissimā instāri⁹
flagitate. Ip̄a q̄dē est q̄ sibi deuotos p̄tegit adiunat ac p̄mouet ad
statū bonū. Illi supplices sūt: Illā venerari conceminat: p̄cōciniaz
p̄cib⁹ p̄tinuis studiōse req̄rite. Qui gr̄as dño agētēs ⁊ b̄tē Anne se
cōmēdātes ad p̄pa reuerſi sūt: ⁊ deo ac auie ei⁹ b̄tē Anne deuoti⁹ ser
uierūt. Procopi⁹ aut̄ iā p̄sul effect⁹: nec ab hūilitate solita ⁊ religio
ne p̄ sublimitatē p̄sulat⁹ ⁊ apicē dignitatē imutat⁹. lōge lateq; tū ser
monētū vocētū scripto: necnō oīoe grat⁹ Anne b̄tissime p̄one sue
cultū ampliare studuit. In sup̄ ecclias capellas ac monasteria in ei⁹
honorē magnifice fundauit. Hospitalia altaria atq; silia iſtituit: do
tari fecit ⁊ p̄secrauit: ac i noie Anne sc̄te vestes: cibos ⁊ alia q̄q; ne
cessaria: paup̄ib⁹ libētissime erogauit. P̄terea diē natalis ei⁹ i cra
stino sc̄ti Jacobi maior̄ nepot̄ sui celebrē idixit: ⁊ p̄festū merito ie
iunādū p̄dicauit ip̄amq; esse oīni veneratōe dignissimā. Drauit eam
istāri⁹ ac sine cessatōe q̄ten⁹ p̄cōcinio suo oīb⁹ sue cure cōmissis nec
nō sibi deuot̄ fm̄ fidē suā puidere dignaret̄ salubrit. Sicq; Proco
pi⁹ de v̄tute p̄ficiēs i v̄tutē antistes ip̄iger ac sollicit⁹ sup̄ gregē sibi
cōmissam vigiliariū excubias obseruabat q̄ten⁹ ip̄m. Cuius lucrist
caret ⁊ semet p̄ oīb⁹ hostiā viuētē ac deo placētē: v̄bo exmō ⁊ pe
nitētia victimabat. Defunct⁹ aut̄ i dño choruscavit miraculis: ⁊ cū
Anna gl̄iosus letat̄ i celis. Q̄d aut̄ plus colit̄ Annē m̄ris festū q̄ Jo
achim p̄ris Marie v̄gis p̄t̄ elici ex gr̄az redūdantia v̄gis Marie.
Maḡ em̄ ⁊ citi⁹ sc̄rificata fuit Elizabeth vt p̄phetaret exultante
Joāne i v̄tero ei⁹ q̄ Zacharias p̄ q̄ mut⁹ p̄m̄sit donec ifans nafce
ret. Maḡ q̄ppe redolet de natura p̄tēti p̄seruās q̄ ifundēs: maḡ p̄
terea manet odor fragrantie in manu florē tenent̄ q̄ alteri dantis seu
vellicant̄. Sic ergo copiosior gr̄a redūdauit ex Maria ab oīni ori
ginali p̄seruata: ⁊ copiosa gr̄a in v̄tero mat̄no sc̄rificata in Annam
matrē q̄ in Joachim p̄rem. Tū p̄ceptū dedit de honore parentū gau
det ⁊ gloriat̄ de honoratōe parētū suoz q̄ ē b̄ndicti⁹ i sc̄c̄ta de⁹ Amē.

De quodam p'digo adolescēte q̄ p̄ ammonitiōnē beati Jacobi be
ate Anne deuote seruiuit: circa quem meritis beate Anne mira conti
gerunt ⁊ de liberatione eius a casu periculoso ⁊ sancte Anne cult^o
maxima ampliatiōe.

Capitulum decimum.

In ciuitate q̄dam opulētissima magna ⁊ populosa filius erat p
cōsulis cuiusdā p̄potentis: q̄ parētib⁹ suis defuncti peste epydi
mie sol⁹ heres p̄diues sup̄māsit: sed adolescētū more inextor⁹ p̄di
gus effect⁹ ē ⁊ vite dissolute: ita vt dū erat sue annuageret vicefī
mū: quēadmodū nix in sole: sal in aqua: glacies in igne: sup̄a in flam
ma vorace p̄durare p̄uenit: sic ip̄e infortunat⁹ in cūctis diuitijs deflu
entib⁹ ad egestatē p̄uenit: Reliq̄rūt eū amici necessarii: relinq̄rūt tē
poraliā: reliq̄re vicebat etiā ip̄e altissim⁹: qm̄ ip̄m relinq̄rat prius tam
boies q̄ elemētā: ⁊ oīs creatura ip̄i putabant aduersari: **Uenit** tur
bulē⁹ deorsum in terrā p̄cussit domū suā oīb⁹ bonis repletā: fulgu
ra choruscatores ac tonitrua deiecerūt ac cōbuserūt borea ac frumē
ta in eis cumulata: pecudes ⁊ armēta p̄emerūt grādines: vndāz ves
bemētia dirutis aggerib⁹ submersit agros fertiles ⁊ pascua: neciō
pomaria sua eradiauit fructifera: ⁊ infructuosa reddidit: Que oīa li
cet sibi acciderēt: tamē propter vite sue petulantia neminē habuit
consolantē: sed ⁊ insup̄ ab amici veluti sanctus Job ⁊ **A**hobias ir
ridebat: **A**ffuerūt illico creditores monentes debita sibi p̄solui: fugit
pecunia: capiunt pignora: nemo fideiussit: quoniā desert⁹ erat ab om
nibus: **C**ūq̄ angustie eū p̄merēt vndiq̄: ait apud se mest⁹ lachry
misq̄ p̄fusus: **Q**uid faciā miserōz miserūm⁹ q̄ me vertat: qd̄ accēp
tabo: **H**ūm⁹ honorat: sine nūmo nullus amat: fodere nō valeo: inter
notos etiā mendicare erubescō: **A**d cuius tandē auxiliū p̄fugiam: **E**c
ce celū ⁊ terra parit ⁊ oīa mibi aduersant elemētā: **D**erideor ab ami
cist alien⁹ sum bñficijs ac destitūt⁹ oportunitis p̄siliarijs: **A**beli⁹ ergo
mibi ē vt mēdicus peregriner ad sc̄m̄ **J**acobum q̄ tanti malis sub
iacens vexer molestijs quotidianis a creditoribus: **A**ccepto igitur
baculo clam ciuitatem exiit: ⁊ totus desolatus ⁊ contristat⁹ in agro
ad deum genu flexo se conuertit dicens: **O** benignissime ⁊ miseri
cors deus meus domine **J**esu **C**hriste fateor me miserum peccatores
sup̄a modum ⁊ grauitē te offendisse dissolute ⁊ prodigaliter vix
isse te precor: peccatorum maximus desolatus ⁊ omni refugio solati
p̄iuarus: qui non sum dignus a te exaudiri: **S**ed precor pie domine
si quis in celis sanctorum sanctarumue fuerit consolator aut contri
storum patronus: seu reuelator oppressorū te prestante mibi subueni
at: **T**u etiā nosti obprobriū meū ⁊ confusiōnē: tu sis notus meus dux
meus ⁊ adiutor meus: **I**ndica queso mibi ad quem sanctorū et ad

uocatum me puerum. Hec mora p̄canti sc̄tus Jacob⁹ aderat in via co-
mes quē dudū peculiarit̄ elegerat in apl̄m apparuit aut̄ in pegrini-
sp̄e dices. Cur h̄es o chare iuuenis? q̄ causa merorū tui? q̄ tēdis? Do-
min⁹ tecū? z saluus estor. Recte ne s̄t oīa? Qui cū p̄ordinē diffortunij
narrasset euē? ait apl̄s. Si queri solatiū p̄fuge ad sc̄rē Anne p̄o-
ciniū. Illā honores de cetero illā coles vitē in quā vberimā vñ p̄o-
fuit vinū leticie z vite eterne cui⁹ borrus ceteri pulchrior. N̄go Ma-
ria ac vinū expressum fili⁹ ei⁹. Iesus Ch̄rist⁹ q̄ sol⁹ torcular calcavit
z mustū celesti gl̄ie p̄pinauit. Illā vitē venerare cū suo fructu z so-
bole q̄ veteri testamēti finis ē noui initiū. Hec p̄solatrix ē as̄fictorū
mesti solatiū egenis subsidiū insensatis p̄siliū z captiuis refugium.
Hec tristes exhilarat mēdicos z miseros dirat infirmis curā adbi-
bet memine in sperantē abijcit aut p̄tēnit. Hec in quā suis meriti z p̄-
cib⁹ obtinebit tibi ab altissimo filio d̄n̄o n̄o Iesu Ch̄risto nepote suo
auxiliū z solatiū q̄ mat̄ esse dignat̄ oib⁹ suū p̄ociniū deuote postu-
lātib⁹. Qui adolecēs iam aiat⁹. Obsecro te inq̄r quō possem ei impē-
dere honore q̄tos debitos z efficaces me dedigner̄ iudicare? Apl̄s
inq̄r. Singlis tertijs ferijs cū spei fiducia eo deuotius q̄ poter̄ dices
in ei⁹ noīe ter. P̄ n̄r z ter. Ave maria. Conerisq; obseruare lumē ar-
des corā sua imagine nec dubiū qn̄ p̄speraber̄ z fortunā quā desi-
deras recupabis. Et ille cur q̄so magi bis dieb⁹? Q̄ alijs? R̄ndit apo-
stol⁹. Quia tertia feria Anna bt̄issima nata ē. Tertia feria virginis
Marie Ch̄risti matris puerpa effecta ē. Et tertia feria in terr̄ mor-
tua. R̄rsus adolecēs. Et vnde hec nosti? Qui apl̄s. Et ego eius
filie nat⁹ sum z auia mea ē. z d̄na veluti Iesu Ch̄risti d̄ni z dei nostri.
Tu q̄dē licet fere nulla opa meritoria feceris tñ q̄ ad me peculiarē
deuotionē habuisti q̄ suz Jacob⁹ apl̄s Ch̄risti circo me i hac ho-
ra tibi manifestare dignat⁹ sum age igit̄ q̄ audisti. Quo dicto euanu-
it ab oculis ei⁹? z visus ampli⁹ nō ē. Adolecēs aut̄ p̄fortatus in sp̄ū
viā ceptā nō deserēs in regionē longinquā p̄fect⁹ ē. z deo volēte in-
trauit ciuitatē regiā vbi cui dā sacerdoti bt̄a Anna cui⁹ iā cultor ef-
fect⁹ fuerat p̄curāte cōmorat⁹ est. Qui instruxit eū pleni⁹ de sancte
Anne veneratōe z sc̄tā ei⁹ posteritate. Quōbzē ex modic⁹ q̄ secum
tulerat clino dijs videlicet baltheis argēteis decurat̄ p̄hialis et ci-
phis silibusq; vēdit̄ fecit imaginē sc̄rē Anne tam sumptuose sculpi
q̄ artificioso ceterūq; an̄ ipam suis exp̄sis curauit ardere q̄tidie p̄-
ficiēs igit̄ in feruore deuorōis ad suā p̄lectā didicit licet oīno illitera-
tus esset scribere hec tria noīa. Iesus Maria Anna. Hec aliud (q̄
mirabile erat) discere poterat. Hec aut̄ tria noīa dignissima cult⁹
memoriā venerabiliter in mur̄ z parietib⁹ seu q̄buscūq; oportunis

optia

na tertia

una
omnia

loci inscripsit. Et quæadmodum horum trium nominum picturam exaravit oculis hominum ad obiectum sic etiam ad horum trium deuotionem percitare studuit populum suum suis ammonitionibus. Interea dum rex regni illius passagium terre sancte arripere et predictum sacerdotem secum profecturum induceret pertingit et hunc iuuenem in obsequio hospitii suis se comitem exhibere. Ipsi igitur nauigantibus in mari magno tempestas horribilis et formidabilis incubebat ut omnes pre oculis naufragium videbant nec fuis lacrymis siccibusque ab uniuersis ad dominum auxilium sentiebant. Quorum voces flebiles exaltarunt in celum. Quibus iam omnes desperarent nec spes ulla aufugii remaneret seruus sancte Anne genuibus flexis humiliter cum multa fiducia orabat dicens sancta Anna succurre metertat. Sic enim consueuerat aduocata sua predicando pulsare. Illo vero dicto quod regi ac sui comitum prefertur a claudis non est diuinitus processum hoc instantia dicti iuuenis sancte Anne meritis omnibus ad vota cernit desuper datum. Lessauit mox sanctorum timor et formido procellarum et tempestas siluerunt fluctibus necnon meticulosus timor suum horrorem abstulit. Quorum in admiratione et gaudium subita tranquillitas excitauit. Rex autem intellecta iuuenis deuotione et inopia cum sibi familiariter constituit de victoribus et amictus sufficientia securus fecit. Cui gratias et sancte Anne sue magis ac magis deuotus extitit quam tam gratiose sibi prouidere uoluit. Reuersus autem cum iam anno uno regi commensalis existens nihil possedisset primum cepit attendiari iterato apud se referens. Et per erat aliqd quod bonum hoc. Alci in vulgari diceret. Quod wy gur ist erwas eygens. Quodam autem tempore reminiscens solitarum abundantie diuitiarum ac egestatis sue quam non habere venit supplex in ecclesiam et prostratus ante imaginem prelecte sue inuenerunt preces pro solatio prosequendo funderet inquit puer Iesus uelut exilius de sinu imaginis sancte Anne. Ecce tu quotidie suie mee venerande de ardenti lumine prouides sed non mihi neque mee genitrici. Cur ego tibi quod peti proferas. Ille autem talis misterij insolitus stupefactus subtrahit. Post paululum autem resumpto spiritu licet optimi resposi nesci cum pudore ait. O bone et melliflue Iesu tu nosti quia pauper et aduena ego sum in terra aliena tu meditari poteris quod prestare possumus quod nihil possideo. Ipse vero continuo egressus ecclesiam hoc quod audierat non surda pertransiit aure reuoluitque uigili mente dominum talia uerba incosueto more sine causa non locutum fuisse. Quare ueredit his omnibus quibus carere potuerit. Ita secundum lumen in nomine Iesu ante imaginem obtulit. Cui dominus. Et charissime neph. is duco mihi honore impediisti in me bndicte de lumine non prouideas. Ad quem adolescens rursus tanquam aiat ait bone Iesu. Conuenire pariter in uos patienter diuidite. quod enim amplius prestaret quod nihil possideret. Et Iesus. Et aliqd proprietatis quod bonum hoc. quod tu dicere consueueras mihi cuius nostrum primum prouide

ris nec tibi aliqd ppū offerem. Quib⁹ audit i alacritate spūs mox
bursa cingulo 7 q̄ habuit p̄cio vēdit et iā brē ḡgini cereū cōpauit et
ardentē aī eā posuit. Quo oblato Iesus inq̄t. Cōrētāmur tecū in pa
ce trāseas; q̄ tui i b̄ndictōe meōz erim. Egresso autē eo de ecclia p̄
f byt obui⁹ venit dicēs bone fili q̄ p̄dicas nobis Annā sanctā merito
recolē. Valde p̄ueniēs esset p̄ maiori illi⁹ honore; q̄ten⁹ ei⁹ imagi
nē in ecclie turri altiorū summitate in pre occidētali depingas vt ipsa
lōgi⁹ vīsa possit ab oib⁹ honorari 7 iuocari 7 inuocata ac honorata
nob⁹ meliorē fortunā ac vite emēdatiōnē obtinere. Qui prin⁹ para
tus 7 lignoz machinis cōpositi; 7 in alū leuati ad scandēdū oportu
nis fere cubito 7 sexaginta i altitudie depinxit imaginē scē Anne de
coratā cū ḡgine brā 7 ei⁹ ple diuina; subscripsitq; amplissimis literi
aureis sancta Anna succurre mettertia. Quib⁹ consumati cum iam
descēdere cepisset; ecce inuidia diaboli vēti borealis turbinē excita
uit; qui machina illa dissoluta multis spectantibus non nisi mortiferi
restabat casus. Hic autē in sua confusus patrona clamauit. Sancta
Anna succurre mettertia. Et ecce qd̄ humanū nequit p̄sichū Anne
p̄stitit obsequiū. Que porrecta cadētī vestimēti sui sūmbriā sic pepē
dit in spectaculi prodigiū 7 laudis sancte Anne p̄coniu p̄ mediū fer
re diem; donec miraculi nouitas ad regem p̄ueniret. Huius autē ordi
natione instrumenti reparatis 7 applicatis descēdit illesus succurren
te sancta matrona; q̄ alias in terrā ab alto collapsus haudo ubio fu
isset mortuus. Rex vero clam eum vocatū alloquit̄ dicens. Ex quo
iam iteratū disco experimenti te gratū esse sancte Anne tuas apud illā
pro me meisq; precēs exopto; quare te nedum honoribus extollam;
verū etiam de tēporalib⁹ tibi sufficiēter prouidere satagam. Ille igit
deo iam promissum suū implēte auri 7 argenti p̄prietate ditat; adeo
vt accepta licētia a rege ad tempus statutū ad natale solū se transu
lit 7 creditorib⁹ suis honorifice satisfacti dirutisq; possessionibus re
parati; 7 pristinis opulētis non minus honorat⁹ rursus iuxta con
dictū ad regem reuersus est. Tū ne de his copiosis b̄nficijs b̄nfaci
trici sue ingratus putaret eccliam adiit; 7 imaginem pamaram di
etim visitans orationes coram ipā fudit deuotissimas. Qui egressu
ro post tergū ait puer Iesus q̄ erat p̄ imaginē in sinu Anne beate di
cens. Quid nunc dicē charissime. Abodo ne iam gaudes de accepto
pp̄o; q̄ dicere pusillanimis p̄sueuisti. Eya p̄prietatē aliqd̄ q̄ bonū h̄t.
Et ip̄c. Eya 7 eya suauissime dñe Iesu ex intimis cordi medullitus
tibi gratias ago matri tue 7 auie patrone mee colēdissimemo non paz
toleor; q̄ gratias condignas exhibere nequeor. In loco x̄o suo nati
uo singulis debite ac rite expeditis de domo sua hereditaria scē An

primit
uagme
nere Am

ne capellā fundauit ppulchra quā tam diuinis laudib⁹ q̄ sc̄is imagi-
nib⁹ luminaribusq; laudabiliter totauit post hec quidem annis vixit
septuaginta vir vtiq; re ⁊ noie magni p̄siliij ac vite pbate intantum
reputat⁹ est vt a ciuib⁹ burginagister eligeret⁹ ⁊ regis secret⁹ p̄sili-
ari⁹. Ideo q̄dē in amore sancte Anne feruescebat vt nullū oīno alte-
rius carnalē amorē admitteret. Regē q̄dē induxit gratiose psuaden-
do vt in oib⁹ ecclesijs regni sui ad honorē sc̄te Anne formosas ei⁹
imagines lūinarib⁹ adhiberi facti curate festiq; ei⁹ vt anne celebraret
oēm opam daret. Predict⁹ x̄o sc̄te Anne famul⁹ vsq; in finē vite in
seruitio p̄sueti fidelis p̄seuerabat dū plen⁹ esset dierū nūer⁹ ⁊ moris
sibi imineret meruit videre sc̄tissimā v̄ginē Mariā sibi astantē ⁊ dicē-
tem. Chare frat te mēbra (vt cerno) deserūt ⁊ robur corpis abscedit.
natura deficit q̄ nā mō tecū agit. Et ille. Sororē non habeo q̄re me
fratrē appellas. Et illa voce iucūda. Nōne sanctā Annā i matrē tuā
in tr̄i elegeras. Et iā inq̄t in tenebr⁹ ⁊ caligātib⁹ oculis. Rursus vir
go br̄a ⁊ ego ei⁹ sum filia q̄re soror tua ⁊ Ies⁹ ē tibi nepos cui⁹ ego
m̄ puerpam anēs tū v̄go illibata. Et ille virib⁹ vt cūq; resumptis
aptisq; ocul⁹ v̄ginē b̄ndictā dei genitricē ⁊ puulū Iesum i v̄nis eius
sibi etiā applaudentē itur⁹ ē ac tot⁹ i aīa p̄ nimio gaudio liq̄factus
ait. Quid vobis retribuā p̄ oib⁹ q̄ retribuisti mihi. H̄as vobis nō q̄-
les debeo s; q̄les possū ago p̄ b̄nificijs acceptis vt vez fateor i pares.
Rogo ⁊ obsecro vt me pctōrē iutilē seruū v̄m dignemī i grām v̄zaz
acceptare nec mihi nūc ⁊ i hora mortis meedenegate v̄zaz optatā p̄n-
tiā. Iā o dulcissime Iesu defende me ab hoste maligno ⁊ p̄ducere
digneris ad regnū celestis gl̄ie. **M**aria m̄ grēm m̄ miscdie tu me in
tua suscipe custodia. **L**aude dignissima sc̄ta Anna in hac hora suc-
curre mihi merctia. **Q**ui br̄a Anna fili charez. **N**one metuas nūc gra-
tiā p̄seqr̄ atq; de gl̄ia sempitna secur⁹ eris. **I**esum q̄ i timore dñi mi-
bi cultū exhibēt faciā eos i aīa p̄sperari nec nō post mortē etnaliter
nobiscū regnare. **E**cce fili⁹ me⁹ Iesus militia celesti p̄dit⁹ tibi celū re-
ferat. malignū rep̄mit ⁊ infernū recludit ad ipm vocē tuū dirige su-
am miscdiā p̄care q̄ tibi ppiti⁹ q̄ peti libēs p̄stabit. **T**ūc clara vo-
ce p̄uersus ad dñm ait. **I**n man⁹ tuas dñe cōmēdo sp̄m meū et post
paucas. **R**edemisti me dñe de veritatē ⁊ sic expirans a celesti militia
De q̄dā ep̄o in Anglia ipedire volēti (vect⁹ ē ad etherea regna
cultū sc̄te Anne ac mirabiliter iccirco plagato ⁊ quō deuotō maior ad
eius venerabilem festiuitatem ⁊ honorem succreuit. **C**apitulū. xi.

In Anglia ep̄iscopus quidam erat qui non solum sanctaz An-
nam non coluit sed eorum omnium q̄ eam venerabant grauis
aduersarius extitit. **I**s autem dum videret populum ad imaginem

4
Hinc
Venerabilis

sancte Anne magna deuotione quotidie confluentē; cereos oblatio-
nesq; crebrius offerentem; non tantū his que sancte Anne; sed etiam
que alijs sanctis fiebant obsequijs prauo liuoris stimulo inuidebar.
Quapropter furia magna accensus elato stomacho ad populū de-
uorum buccas inflatas contumeliose laxauit clamitans; Unde vos
bis ista infania atq; fantasia; unde hec superstitiosa et uana religio;
unde et prodigia bonorum uestrorū elargitio; Nescitis autem quid
agitis; Male nanq; ut indoctū vulgus consulti ad mutum surdūq;
simulacrū confugitis; et tēporalia uestra inuanū expenditis; A culto
igit et huiusmodi ceremonijs penitus cessate; sufficiens nobis muta-
orū et surdorū sanctorū numerus ad nostra expendenda dinoscitur;
Quare merito precipiendū esse censeo; ut noue et insolite ueneratio-
nes non approbate potius rescindant q̄ nostre vltionis mucrone re-
belles et increduli feriant; Ignoratis autem quem colitis; Ipa enim
Iudea fuit in lege veteri non christiana; non baptizata triū viroꝝ
matrimonio coniuncta; Adiecitq; in eam contumeliosa uerba salu-
brius a fidei subtrahēda q̄ in preiudiciū eterne salutis proferēda; Nō
est talis ut sancta in celis pro patrocinijs sit iuocāda; non pro sancta
veneranda; Erratis oues mee erratis; volo protinus a cepto desista-
tis; aut vltionem pastoris vindicantis non euadet; Ergo quod mā-
do nolite contemneret; ut gratiam nostram possitis obtinere; Popu-
lus autem abscedēs et in se confusus deliberauit an a ueneratōe san-
cte Anne uelit iuxta mādatū episcopi cessare; an eam ut ante dignis
laudibus frequentare; Sed inspiratus et confortatus a domino uo-
luit plus sperare in Christo Iesu et in Maria uirgine matre ac eius
auia sanctissima Anna q̄ in principibus aut filijs hominū in quibus
non est salus. et plus estimabat se obligatū ad honorandū deū ac pa-
rentes eius; q̄ blasphematorē tante domine in sui ipsius perniciē ob-
larrantem ac comminantem formidare ac sequi; Accit eo non desinit
a feruore solito et deuotione; Post dies autem aliquod presul in Ba-
silica sua presens dum cerneret vulgus monita sua paruipendere; et
a sancte Anne cultu non desistere commotus iracundia ac indignati-
one uehementi comminatus est dicens; Num uerbis meis minator-
ijs et meis inhibitionibus non obtemperatis; necesse est; ut inflicti-
one penarum ab huiuscemodi ceremonijs desistatis; et mea iussa per-
ficiatis; Et ecclesiam egressus ut excommunicationem per suam
dyocesim super sancte patrone seruitores fulminaret; et in super pec-
cuniaz multa corrigeret; Ipso uero in equo sedente vertiginis spi-
ritus equum inuasit et de filio auiam suam vindicare uolente; q̄ mā-
datum dedit de honore parentū; Antistes forti dei potentia inuisibilis

lit in trā pstrat⁹ ē r⁹ ceruice p̄minuta p̄ impiā mortē quā soluit miser
hō p̄ficere p̄hibet⁹ ē excōdicatōes 7 cēsuras fulmiare q̄s more canino
lupināq; rabie i oues p̄pas 7 simplices exēq; voluisse x̄it⁹ nō ē. Qd̄
p̄digiu v̄l miraculū dū fama volāte passim publicaret; cultores sc̄tē
Anne multo feruentiores reddidit; pluresq; alios in eius veneratio
nem et memoriā digne celebrandū attraxit.

¶ De duab⁹ sp̄ualibus beate Anne deuctis; quibus semetip̄am in
visione p̄sentauit; 7 de singularibus ōionib⁹ quibus edocte sunt p̄
veneratione sui ac remūeratione consequenda. Capl̄m duodecimū.

O Euate cui dā x̄gini sc̄timoniali deo br̄e x̄gini ac br̄e Anne se
dule obsequēt; 7 p̄ces deuotas offerent; in visione sc̄tā Anna
dignata ē apparere; Elisu; q; ē illi sanctā m̄ronā p̄ celū icedere p̄bialā
aureā i manu tenere; 7 oēs sc̄tōs sc̄rāsq; p̄ sp̄uali obrinenda gr̄a seu
elemofyna flagitare q̄ videbant aureū nūmū singl̄i i p̄bialā mittere.
Qd̄ sicut māifestū ē sc̄tōz merita designat 7 suffragia. Que q̄dē sc̄tā
Anna obtulit altissimo p̄ sua deuota famular; quēadmodū sp̄ facit p̄
suis supplicib⁹. Post quā visionē x̄go p̄fata multo ampli⁹ i gr̄a p̄fe
cit; vt tandē p̄cib⁹ sc̄tē Anne in celoz regnū sublimari meruit. Ipsa
etiā q̄dā tpe sc̄tē Brigittē in ōioe p̄cubēti apparuit dicēs; Ego cha
rissima filia sum Anna mat̄ x̄gis dei genitric; 7 auia filij dei oīpotētī
hūani ḡnis p̄uisa p̄ona sp̄eal; p̄cipue tñ in m̄rimonio viuentiū 7 dei
timorē h̄ntiū. Seruias tu laudabilis x̄go mente vigili ei q̄ te creauit;
redemit 7 ad gl̄iam p̄destinauit; ac mei honor; noli obliuisci; sed cre
bra me salutatione pulses 7 alios doceas qd̄ tibi reuelare censui.

¶ Oratio dicenda ab Anna reuelata.

¶ B̄ndictū sit dulce nomē dñi n̄ri Jesu Christi filij dei vini 7 Marie
x̄gis illibare; Quā tu dñe ex br̄is parētib⁹ Joachim 7 Anna digna
tus es eligere de q̄ tuā hūanā naturā 7 dulce nomen assumpsisti; Te
p̄cor humilr̄ peoz merita vt oīm misereri digner; p̄iugatoz p̄cepta
tua custodiēt; p̄fertim eoz q̄ in seruitio 7 honore parentū tuoz p̄si
stū; p̄stes eis diuinā tuā gr̄am p̄ficiendi in oīm x̄tute; p̄speritate ac
suaz aiāz salute q̄ren⁹ fecūdi esse mereant; ad tuū diuinū honorē cor
pore 7 mēte; 7 post h̄ac vitā miserā p̄seq; cū sua posteritate gl̄iaz sem
pitnā; Et sic euauit 7 sc̄tā Brigitta in magna p̄solatōe h̄ac ōionez
¶ Quō br̄a Anna manifestauit se duob⁹ sibi de (corde p̄tractauit;
uotū videlicet vni heremite; 7 cuidam clerico; 7 de magnificis circa
eisdem per ipsam exhibitis.

Capitulum tertiumdecimū

Maria dei genitric; cult⁹ parētū suoz p̄cupida cui dā heremite
Morati cū mlta āgeloz p̄cōde se p̄ntare dignata ē dicēs; Amice
buc ad te veni vt sp̄m tuū recrearē; 7 solatiū aie p̄starē ac etiā in bos

Exm

Nota
subtilis
Exemp

no confortare. **S**ū q̄dē x̄go Maria stella maris ⁊ refugium afflictorum q̄a
me frequētī ac suauiter venerari salutarē ac filiū meū p̄ filiis boim spe
ciosam creatorē celi ⁊ t̄re datorē oīs boni quē spūsc̄ti cooperatōe p̄ce
pi ⁊ m̄do gauisū pepit̄ x̄gie q̄q̄ meis vberib⁹ lactauit. Cui beremita.
Un̄ h̄ mibi vt m̄r̄ d̄ni mei veniat ad me pctōrē. **B**ndicta sis i euū sup
oēs creaturas ⁊ sp̄ b̄ndicta cū oī sc̄tā tua comitua. **T**e supplex ro
go x̄go sc̄tissima vt filiū tuū d̄nū meū placatū mibi facias. q̄ten⁹ in
gr̄a x̄a tibi sibi q̄q̄ oī t̄pe famulatū acceptū exhibeā vt ad finē sc̄tū vi
te pr̄ingere queā. **M**aria r̄ndit. **Q**uō peti iperrabi ⁊ s̄ demū sis āmoni
tus vt parētes meos Annā ⁊ Joachīm i deuotōe cōmedes cū tota
eoz cognatōe. **M**ā q̄c̄qd̄ laudē eis ip̄c̄d̄ velut mibi exhibitū refūdo.
Nec manet a filio meo irremūerat⁹ cult⁹ parētib⁹ meis exhibit⁹. **Q**ui
bus p̄ ordinē sic referat̄ disparuit visio ⁊ odor t̄n̄ mire fragrat̄e i loco
illo remāsit beremita q̄dē multū i spū p̄solat⁹ est ⁊ sc̄tissimis dei filij
parētib⁹ tot⁹ deuot⁹ effect⁹ ē. **P**ost hec autē cū diceret salutionē āge
licā formauit i hūc modū dicēs. **A**ue Maria gr̄a plena d̄ns tecū b̄n
dicta tu i mulierib⁹ ⁊ b̄ndict⁹ fruct⁹ vētri tui **I**esus **C**hr̄st⁹. **E**t b̄n
dicta Anna m̄r̄ tua charissima de q̄ nob̄ venit caro tua x̄gie sine ma
cula **A**m̄. **S**ic autē assuet⁹ legere p̄fecit vir dei i gr̄a ita vt iā p̄ruat
gl̄ia sempit̄na. **S**ile legit̄ de q̄dā clerico nō lōge a **R**oma cōmoratē
q̄ ob deuotionē br̄e Anne p̄suet⁹ erat dicere post salutationē āgelicā
Aue matrona **E**t b̄ndicta sit hodie sc̄tissima. **A**nnā genitrix tua de q̄ si
ne macula nata ē caro tua x̄ginea **A**m̄. **Q**ui p̄pterea i agonā p̄st̄i
tut⁹ meruit p̄nc̄iā filie ⁊ m̄ris h̄re. **C**ū enī iacuisset triduo velut exani
mis ⁊ tractaret̄ de sepultura ei⁹ velut mortui q̄si de graui somno exci
tat⁹ in q̄t̄. **D**ilecti oēs ⁊ cū veneratōe s̄lerte ecce d̄nā nr̄a dei genitrix
adeft ⁊ mat̄ ei⁹. **A**nnā sc̄tissima aduocata mea dilectissima. **I**his ho
nores ip̄d̄d̄te laudes dicite reuerētias p̄dignas exhibete. **E**n̄ assunt
vt mee carnis erga culū liberēt ⁊ ad celū assumāt. **O**fferūt q̄dē pro
p̄uis magnā p̄tpalib⁹ sempit̄na in q̄z nūc manib⁹ me cōmedoz q̄a
cū ip̄is iugit̄ letatur⁹ ad gl̄iam vado ⁊ sic emittēs sp̄m̄ sui labor̄ im
De miracul̄ diuersis q̄b⁹ br̄a Anna (marcessibile adept⁹ ē p̄m̄iū
chorus cauit ⁊ p̄mo de naufragi a submersiōe liberat⁹ ⁊ ⁊ vidua pau
percula in porco consolata. **Capitulum decimumquartum**

Quodā t̄pe mlti nūero nauigaturi ex portu **S**lusensi **F**landrie
x̄sus i insulā anglīanā. **I**ps̄is autē (voto venti dato) i mari existē
tib⁹ caliginose nebule cū tāta vētoz tēpestāte i surrexerūt vt portuz
iuenire nō valētes in metū submersiōis q̄si exanimis iciderūt. **Q**ui
vidētes picula subita ⁊ valida etiā nauis rectorē hesitantē tristatī
oēs fere de vita desp̄ab̄nt ⁊ cuiusdā salubri monitōe oī flexis genu

compta
lud

lizad
otabile

bus sanctā Annā metētā supplicē inuocasset: & salui ad portū opor-
tū venirēt: oblatōes corā ei⁹ imagine p̄soluere p̄misissent: Illico ma-
ris oīs tēpestas cessauit & euanescentib⁹ nebulis aer pur⁹ cernit: atq;
sol sua p̄gra lūno sitare oib⁹ benign⁹ eiecit: hic naua iā dudū p̄plex⁹
via recta quā amiserat cōp̄ta: i laudē p̄rupit miseranti dei & scē An-
ne alacri voce dicēs: O viri q̄ mecū i tāto timore tātisq; piculis exti-
stistis: Hoc scitote: nisi p̄fecto scētā m̄fona brā Anna suis meritis atq; p̄-
cib⁹ ap̄d altissimū nobis succurrisset: naufragiū idubie fuissim⁹ per-
pessisset: q; i his aq; uehemētib⁹ arenis buliētibus submersū: Cessante
igit omni tēpestate p̄spero vēto ad portū quo nauigandū erat cū
gaudio venerunt: Illic vero rebus suis seu negotijs expedit in opi-
dū Glusense reuerſi sunt: Ibiq; in ecclesia q̄ deo & sancte Anne i ma-
ris periculis uouerunt magna solennitate p̄soluerūt: Ad idem fa-
cit qd̄ narratur de uidua q̄dam in almania: Hec aut̄ post mortē viri
in tp̄alib⁹ locuples erat & diuitijs opulēta: Que consulto confessore
suo min⁹ tū discreto p̄suasa est: vt vēdit oib⁹ & pauperib⁹ distribuit
sine tp̄aliū cura in dñm cogitatū suū iactaret: Dixit em̄ in euangelio
qui mētiri non p̄t: Si vis p̄fectus esse: uade & uede omnia que ha-
bes: & da pauperibus: Que q̄dem antiō p̄rompto: vt felici⁹ in dei ser-
uitio se daret contēplatiue vite obsecratōibus intēderet & exercitijs
diuinis obtēperauit: confessorū concilijs se depauperando: & cū trib⁹
prohib⁹ egēdo ac labore manū suarū victū penuriose q̄ritādo: Post
paucorū x̄o curricula tempoz ob id a cognat̄ a vicinis velut prodig-
ga & insensata reputat̄: & cū frequentissime deficeret a nemine recre-
atur: nullus propter inēdiam flentem consolabat̄: Nemo etiā fame-
licos p̄ueros eius cibo aut potu sustentabat: Hanc autē aliorū subsi-
dio desolatam contigit circa hyemis algorem cogitare: & de saginan-
do porcello care empto sollicitare: quo posset saltem in modice pue-
rorū fami consuleret: vt saltem brumali tēpore non cogeret deficere:
Cū autē non in crassaret sed languore diutino indies macrior efficeret
nec pabula p̄posita nausendo ob infirmitatē gustaret: tota pusilla-
nimis effecta ē: Que dudū abūdauit diuitijs: nunc humanis destitu-
ta subsidijs cepit ad oīzonis arma se uerteret: ad dñm in tribulati-
one clamare: Inuocauit insup oēs sc̄tōs sc̄tāsq; celo vt uenustissima
ac i egestate maxia p̄stituta p̄solatōez aliquā posset accipe: Cū x̄o di-
uti⁹ aīo reuoluisset q̄s sc̄tōz sc̄tā r̄uue uiduis orphanis ac afflictis p̄ci-
puo solet succurrere p̄ocinior: nec scē Anne nouisset subsidiaz: mox
ispiratōe diuina p̄monita ē: vt se totā i deuotionē uerterat ad matrem
ip̄i⁹ dei genitricē Annā i subuētōe desolatoꝝ clemētissimā & benignis-
simam: Qd̄ dū protinus faceret: adest scē matrone auxiliū: & porcel-

lus subito comedere cepit: **P**rotono sanat et incrassatus est. Qui post modicum tempus inactat per totam hyemem tam vidue quam plibus prebuit grata ac sufficientia ferula; cuius carnes inter manus crescere videbantur; nec cito defecit; sicut quidam oleum vidue in lechito et farina in ydria. **Q**uidam autem in deuotione ad beatam Annam cum plibus dedita; sic est in necessitatibus diuinitus prouisa; ut etiam proficeret in gratia cum adeptis celestis gloriae.

De muliere multum infirma per ipsam inuocata curata et imagine sibi facta et de quadam pestilentia subito coram imagine sua liberata et sanitati restituta. Capitulum decimum quintum.

Mulier quidam graui molestata languore post inuocationem civium super noxas allevationes non sentiret; venit in mentem eius quatenus pro sanitate consequenda a domino Iesu; auiam suam inuocaret. Quod dum humiliter orata faceret paulatim melius habere cepit; ita ut sequenti die sospes tota a lecto resiliere. Quapropter Anne sancte deuotior effecta imaginem eius fieri procurauit quam prouisionem suam honorauit; et omnibus quibus poterat veneranda predicauit; atque patronam tante misericordie diuulgauit. Ad simile quoddam facit quod referunt trigisse post obsidionem opidi Dauetriensis factam a Philippo duce Burgundie patrie domini David eiusdem diocesis videlicet Traiectensis antistitis; fuit enim pestis epidemice gradus eodem loco que sua clade innumerabile prostrauit populum. Dum enim singulis prouisionum suorum ac prouisionum imploraret iuuamiam; nec omnes deo uolente exaudirent. Accidit cuiusdam vidue filiam unice dilectam utpote baculum senectutis sue eadem clade piculosissime proueniri. Adhuc autem multa remedia quatenus sanctis que uota faciens nullum auxilium inuenit. Tandem in domino Iesu ac eius auia orata (domino inspirante) filiam quam laboriose ad sancti Leuini eiusdem loci prouisionem duxit ecclesiam; ibique ante sanctam Anne imaginem simul prostrate preces deuote fuderunt ceream ardentem obtulerunt; deuoueruntque se sanctam Anne deuotiores fore; si quidem meritis eius piculum mortis filia posset euadere. Et ecce contra sanctam matronam merita quam valida apud omnipotentem suffragia quam subita adminicula et solatii subsidia; quare mox precibus fuisque uotisque promissis filia tanquam pestis nescia surrexit penitus sanata; nec alia necesse fuit querere remedia; sicque pariter gaudentes de exauditione gratiasque referentes domum redierunt et altissimum in sanctis suis commendauerunt singularissime tamen ipsam in beata Anna gloria.

De Margareta quidam religiosa beate Anne et Joannis sacrificauerunt archideuotam ab eis docta cui mirabiliter beata Anna affuit in morte et de quidam fabricitate morti uicio miraculose sancte matris de meritis curato. Cap. xv.

In Cenobio quidam uirgo fuit; deo deuota simplex in animo et humilis in loque suo Margareta nomine que ex consuetudine bona post dominum quotidie pariter eius honorauit uidelicet Mariam eius genitricem Joachim patrem Mariam et Annam matrem eius beatam cum quibus dominus noster et totidem Aue

in actum stabile

lud. p. rad.

lizarum

ma. Hec xgo deuota meditatōe mēte reuoluebat xginē matrē nō so
lū oīni laude dignissimā eēt s; parētes ei? Sicut arbor honorat cui?
fructib? rescimur ⁊ arbori etiā reuerēter inclināt sub q̄ p̄tegimur a
pluujijs ⁊ uentis. Cūq; hec eadē a p̄sodalib? ammoneret ac vexaret
sup latino discēdo ⁊ cantuq; ten? cā eis monialis uelata efficeret in
dulgētiasq; ordis sublimior? iā nouit in cōuētū acceptati p̄sequeret?
Rūdit humilr. Dilectissime sorores mee meli? mihi ē in simplicitate
mea p̄sucta deo deuote famlari; q̄ ad culmē magne p̄fectōis aspira
re ⁊ mēte distrahiq; senio iā p̄ficior? ⁊ pl? possem i nouitate uite defi
cere q̄ p̄ficere. P̄terijt mediā; deest i genū; aduenit q̄ppe senū in
docile; p̄cor ut sufficiat mihi simplicitas mea solitar; legāq; more meo
antiq; ex q̄ igressus sum locū istū. Dñi n̄r; Aue maria; ⁊ Credo. hūilis
em ancilla. Cūisti in terr? sublimia respuit cui? tñ ingeniū de? suo lu
mine illustrauit ut sub idocta sp̄r; q̄ fort? nulla nouit s; xz elemēta ua
luit sp̄sūcti grā p̄ edificatōe sp̄sū oportuna ad q̄cūq; etiam obiecta
rūderet. Nihilomin? dñi obediētie p̄tinacit̄ resistere nollit; ⁊ in mundi
vanitate sublimari nō affectaret; p̄fugit ad sc̄tē Anne p̄ociniū dicēs
mitte purā. Om̄ona mea br̄ssima dei auia sc̄tā Anna p̄cor te met̄ti
am ut mihi auxiliari i hac horatu nosti cordi mei desiderū; non q̄ro
stat? alteri? fastigiū qd̄ nosti saluti aie mee p̄ficū; siue mors sit siue
uita mihi p̄cederet me i man? tuas cōmēdo. Hec mora pestilētie in o
bo uisitāt i firmatq; vsq; ad mortē. Cūq; iā in agonia p̄stituta esset
respirās ait ast̄rib?. Inclinate capita v̄ra hūilime genua flectite; ho
nores exhibete sorores charissime. Nōne uidet̄ ad lectulū n̄m in ca
merā ingredi aduocatā meā sanctā Annā cū suo marito Joachi sc̄tō
cū tota sua cognatōe? B̄nueniat dñā mea p̄solatrix mea atq; p̄tec
trix. B̄nueniat utiq; cū oib? de sanguie suo. B̄nueniat me defensu
ra ab hoste maligno q̄ tam gl̄iosa posteritate triūphat i celo. Soror
res x̄o fantasias capit? sui deputātes uelut incredule v̄ba moriēt? pui
p̄derūt. Margareta aut̄ iam moritura; ⁊ de sc̄tē Anne p̄ntia ⁊ eius
societate cōcomitatēsecura dixit ad sororē i lecto uicino vsq; ad mor
tē egrotantē. Soror dilectissima festina te p̄perare ad egrediēdū ab
hoc seclō. Ecce em̄ iuitamur ad nuptias celestes a dñā mea sc̄tā An
na quā itima affectōe cū reuerētia dilexi i uita mea. Esto secura pl?
nob? p̄desse d; n̄ra simplex hūilitas; q̄ p̄soroz aspirata sublimitas
pl? nostrū p̄uiloqū q̄ aliaz sine feruore sp̄sū iterato plectu p̄salteriū.
Inuoca dei filiū genitricē ei? ac matrē illi? amicā n̄ram sanctā An
nā ut ip̄a met̄tertia defendat nos i hac mort? horā. Hec aut̄ sil i dño
p̄fortate; ac p̄merita sc̄tē Anne p̄solate; sil̄ emisso sp̄ū recepte s̄t i glo
ria celestī. Odor? aut̄ fragrātia illic remanēs testimoniū fuit ciues ce

litradm de febricitate

lestes ibidē affuisse. Ac sicut etiā videt qđ in qđam febricitate gestum inuenit. Vir qđam domū suā egressus iopinare sic febrū affectus ē. vt cogeret regressus lecto decubere. Dicebat autē a pfluētib⁹ is mori ti vicin⁹. psuasertoz ei vt psteret. Quidā autē e circūstantib⁹ ait ad languentē. Hodie festū. Huiusmodi feri ē apđ deū magni aduocari. Qui egrot⁹. Et festū iminet scđe Anne pōne mee gratissimē. Precor vos oēs hic nūc pntes genub⁹ flexis cū deuorōe ad ipam p pōcinio psequēdo pces funderet. p fido in dño me suis meriti ptin⁹ adiuuandū. Qđ dñi factū fuisset ille qđ moritur⁹ videbat. a lecto san⁹ exiliēs cibū petijt. meli⁹ se habuit. et nihil mali prius i corpe sensit. eodem tñ tpe qm̄ i loco eodē hic morib⁹ subitaneus i vulgo pualuit. qđ tuoz sū milī languore p cūssi mortui sūt. Igit̄ oēs Annā sanctā honorem⁹. vt ipa meriti suis i terrī nobī pcurēt grām. et post hanc vitā miserā glo. De digito scđe Anne de ciuitate Prausiesi (riam sempitnā Amē ad Coloniā Agrippinā delator⁹ de diuersis miraculis. et de oscula tōe ei⁹ et pegrinatōe. et quō sicut i suo seruitio pseruatis. pōcinat. sic ipam i seruitio deserētib⁹ amplī nō succurrūt. Caplm̄ xvij.

21/10/1599

igitus
Anne

A Anno a natiuitate dñi Millesimo qđringetesimo septuagesimo (vt fert) octauo. cū certaz testimonio lraz indubitato de Parusio ciuitate Italie reliq̄e scđe Anne vt pore digitus delate sūt in vrbē Coloniensem agrippinā. Qui qđē honorifice quēadmo dū decz in ecclia fratrū p̄dicatoz pseruāt. Ad quē pegrinatōis cā licet de longin⁹ boies inūerabiles pfluāt. tñ gutturosa qđdam mulier qđ iam oīa sua i medicos licet frustra expēderat. ad locū scđm̄ p̄fisa in scđe Anne meriti prexit que cū deuote ozone fasa reliq̄as scđas oscularet. sic vlcus colli gutturi passio ptin⁹ euauit. ita vt nil mali vnq̄ passa videre. Hoc autē in loco in qđ reliq̄e scđe reseruāt. q̄ta ppli multitudo pueniat. q̄tusue pegrinoz pflux⁹. q̄taq; simpliciū deuotio. Melius noūt illi iugit̄ cōmorātes q̄ hi qđ sel aut bis dūtaxat fuerūt. Auferrunt meriti scđe Anne diuersoz languoz molestia. variozq; colorū pene iolerabiles scz febrū dentū capiti paralisis. flux⁹ sanguis epydimie bozq; silū. Hec em̄ testant̄ clinodia ac signa mltiformia nūerosa atq; p̄ciosa ibidē i oblationē p iugi mēdria derelicta. In hac autē ciuitate cōplura miracula illo in tpe contigerunt. de quibus vrum qđ p̄rigit p̄scribāt. Erant em̄ scđm̄oniales qđam icluse spēalē hntes deuotionē erga sanctā Annā. qđ dū pcepissent reliq̄as facias ad vrbē delatas. qđdam pia sollicitudie egerūt. q̄ten⁹ hūc digitū merito venerandū intra suā clausuram possent videre venerari et osculari. Digiti inq̄ illū q̄totiēs vgis illibate atq; ab omī macula culpe aliene carnē p̄ringere meruit. Nec dubiū qm̄ et illam diuinam carnem p̄rec-

mlze
atturosa
stūmofa

ravit ⁊ tetigit q̄ in ei⁹ filie vtero p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ i carnat⁹ fuit. Cū autē sin-
 gule vidissent ⁊ osculate fuissent q̄dam eaz̄ absens ita dolorib⁹ den-
 tū cruciabat⁹ vt pene furere videret⁹ q̄ dū ab alijs ad osculandū et
 venerandū sacras reliq̄as introducta fuisset ⁊ vix oꝛonē vnam dñi
 cam legisset ita subito liberata fuit q̄si nihil dolori dētib⁹ vnq̄ ha-
 buisset. Quare de cetero i maiori reuerētia ac deuotōe ab eis dē facti-
 monialib⁹ ē habit⁹. Ip̄a etiam naturalit̄ lubrica ⁊ carnalib⁹ sibi tam-
 men deuot⁹ tam menti q̄ carnis pudicitiam necessariam i petrare cō-
 suevit medū secularib⁹ verū etiam p̄sbyteri religiosis ⁊ adulteri ita
 vt ois carnis petulantia seu stimulatio sua inter cessōe abcederet. Et
 sicut ip̄a cultorib⁹ suis i deuotōe erga se p̄seuerantib⁹ sp̄ fuit ⁊ ē cle-
 mēs ⁊ ppicia sic a cultu suo resiliētib⁹ austerā fit ⁊ rigorosa. Nam
 h̄go q̄dam ob deuotionē quam erga sanctam gerebat Annam vsq̄
 ad annū suū sexagesimū ita vt ab hoīb⁹ carnis illecebris erat p̄tec-
 ta vt sine vlla carnis rebellionē i magna sp̄s q̄ete ⁊ castitate viue-
 ret q̄ post a p̄mo feruore solitoq̄ seruitio Anne sc̄te in tepuit ac pro-
 tectrici sue sc̄tissime Anne i grata fuit q̄ q̄ senio p̄fecta vt pore sexa-
 genaria vt p̄missum est pristine vite oblita ⁊ castitatisq̄ sue immemor
 in carnis lapsum terra mulier cecidit nec p̄ fame sue p̄seueratōe tāq̄
 i merita apud sanctam Annam vllū iuenit p̄ocinium. Sicq̄ infelix
 mulier idies p̄ficiēs in penis tandē ob vite sue demerita publice pec-
 catrici famata ē. Cūq̄ iam ei facta esset frons meretrici ita vt nesciret
 erubescere in malis suis obstinata mala morte defuncta ē ita q̄ nos sp̄
 suis meriti ⁊ p̄cib⁹ p̄tegar̄ b̄tissima Anna Amen. Sicut igit̄ sancte
 Anne feruētē ē obsequendū sic etiam constanter ⁊ vsq̄ in finē p̄se-
 ueranter est seruiendū. Non em̄ q̄ in choauerit sed sicut in euangelio
 dñs ait. Qui p̄seuerauerit vsq̄ in finē hic salu⁹ erit. Et b̄t̄s p̄ Au-
 gustin⁹. Inchoantib⁹ premiū eternū promittit̄ p̄seuerantib⁹ x̄o da-
 tur. Ad q̄d nos oēs sancta Anna meretriciā suis p̄cibus perducere
 dignet̄ altissimo p̄stante q̄ ē in seculoz̄ secula b̄ndictus Amen.

Lipsie ex officina Melchiaris Lottheri.
 Anno dominico M.D.C.Lij.

1597

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

THE LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
310 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

**De laudibus sanctissime matris Anne tractatus per
quod utilis domini Joannis Tritthemij
abbatis spanhemensis ordinis
divi patris benedicti.**

Joannis tritthemij abbatis spanhemensis de laudibus sanctissime matris Anne liber ornatissimus.

Proordium libri tractat de laudibus sancte Anne in generali	Ca. i.
Inuocatio auctoris divini auxilij ad deum et sanctos	Ca. ii.
Exhortatio ad omnes fideles ut sanctam annam colant.	iii.
Contra eos qui memoriam sancte Anne lacerant	iiii.
Quod deus sanctam annam ab eterno in parentem elegerit	v.
Quam sancta et deo grata semper extiterit vita eius	vi.
Quod anna filiam suam sine peccato conceperit	vii.
Quemadmodum mater anna filiam deo obtulerit	viii.
Quod sancta mater anna apud deum in magno sit honore	ix.
Quod potens sit nostris miseris subvenire	x.
Quod a nobis in maxima sit reverentia habenda	xi.
De celebratione festi matris sancte anne	xii.
Quibus exercitiis eam honorare debeamus	xiii.
De multis miraculis sancte Anne succinctim	xiiii.
De fraternitate matris sancte Anne	xv.
Conclusio finalis cum exhortatione fraternitatis	xvi.

Epistola dñi Joānis Tritthemij

abbatis Spanhemēsis in librū de laudibus sanctissime anne.

Uenerabili religiosissimoq; patri. dño Rumuldo laupacho
Priori cōuent^o francfordensis ordinis fratrū beate ma
rie semp vginis de monte carmeli Joannes de Tritthem ab
bas monasterij sancti Martini in Spanhem ordinis diui patrⁱ
Benedicti salutem et charitatē. Voto nostro et tuis petitioni
bus optime pater. satisfacere cupientes. librum de laudibus san
ctissime matris anne syncera deuocione cōscripsimus. quam tuo
nomini dicamus. quā ante alios nobis dignus visus es. vtpote
cultor maximus amatorq; deuotissimus eiusdē venerabilis an
ne. De historia vero que satē vulgata est nihil aut parum assu
simus. quia nobis et min^o pbata visa est. et in plerisq; locis apo
crifa. Neq; tamē redarguere illā volumus. ne simplicib^o occa
sionem preberemus murmurandi. si vt ipsi estimant. probatam
noua presumptione carperemus. Dimissimus ergo intactam his
toriam et que apertissima fide. veritate ac ratione nota fuerant
et dono dei ad honorem sancte matris anne cōtulimus. Mira
cula quoq; sancte anne ab hoc volumine reijciem^o. ne viris eru
ditis. qui his non facile adhibent fidē tractatū nostrum suspec
tum redderemus. Alio itaq; tēpore si voles de illis teretur histo
ria. In quibuscunq; te hesitare contigerit. rescribe. promptos in
uenies nos qui tibi et omnib^o de singulis que scripsimus ratio
nem demonstramus. Post finem huius operis quedā carmina
de laudibus sancte matris adiunximus. que nobis aduersis eru
ditⁱ viris sunt trāsmissa. Vale. Ex spanhē Palēdio Julias. Anno

Incipit tractatus domini Joann

nis trithemij abbatis spanhemensis ordinis sancti benedicti de
laudibus venerabilis et beatissime matris dei genitricis Anne.

Qti cōpellit necessitati et mentis perurget deuotio vt lau
des beatissime matris dei genitricis Anne pro viribus
ingenij ad edificationē fidelijū scribam et quanta miseris pietate
subuenire cōsueuerit veraci narratione denunciā. Sed cum pau
pertatē ingenij mei p̄sidero impur⁹ de sanctissima loq̄ p̄timeor.
Quāta em̄ laude digna sit que dei genitricē peperit quis sermo
explicabit. Volo itaq; aliquid ad honorē tante matris cudere et
timeo quia quicqd̄ dixerō laudib⁹ eius min⁹ est quicqd̄ scripse
ro rei maiestate p̄cul inferius est. Em̄ uero cū illi⁹ in miserōs be
neficia ad memoriā reuoco et tacere a laudibus eius etiā si volo
non possum. M̄dnc pietas max̄ima votū p̄meruit et deuotionē ex
citauit requirit honoris exhibitionē. Deuota quoq; (ne dicā im
portuna) peticio amicoꝝ me nō min⁹ vt auerē impulit de quo
rū fide et orone n̄ra infirmitas fiducia accepit. Quāuis igitur me
peccatorē nouerim quāuis regine celi sanctissimā parentē digne
laudare nō sufficiā et nequaq; tñ a p̄posito laudis debeo recedere
ne inḡtitudinis viciū videar incurrisse. Nonabor p̄ deuotōe mea
qd̄ valeo qz nemo qd̄ non potest a deo erigitur nemo apud eter
nū iudicē bone voluntatis vacuus iudicat. Laudabo igit̄ hō de
am famulus dñi am p̄ctōz sanctissimā. Neq; em̄ a laude dei pec
catores cohibuit q̄ in psal̄ dixit. Laudate dñm om̄es gētes lau
date eū om̄es populi. Em̄ uero dñi gentes ad laudē dñi excitat.
quid aliud q̄ peccatores vocat. Erāt em̄ longe a iusticia qz non
deū sed ydola colebāt. Nemo ergo tacere a laudib⁹ dei p̄mittit.
qñ etiā gētes ydolatre ad penitentiā vocant. Laudēt ergo dñm
om̄es qui misericordiā in ei⁹ p̄cipiūt. laudāt om̄es qui in carne
viuūt quia ipse est qui om̄es nos cōdidit ipse qui vitā dedit lau
det iustus simul et peccator ille q̄ misericordia dñi ne caderet ser
uatus est iste quia etiā post lapsum ne in eternū periret erectus.
Et si non sit speciosa laus in ore peccatoris neminē tamē a laudi
bus dei excusat rea conscientia cū ad penitentiā eius misericor
dia om̄es reseruent. Serat iustus laudem et peccator cōfessionē.
Laudet ille quoniā gratia p̄seruante fortiter stetit cōfiteatur
iste q̄ misericordia subsequēte surrexit. Lauda aīa mea dominū
laudabo deū meū in vita mea et psallam dño quādiu fuerō. Ape
riam os meū ad cōfitemdū dño mentē pariter aptabo et calamū.

laudes beatissime matris anne qua possum deuotione cantabo.
Nam si deū generaliter in sanctis suis laudare ꝑcipimur paren-
tes eius sine dubio specialius honorare ꝑsuademur. Qui enim
nobis parentes nros honorare precepit suos fm carnem mini-
me excludit. Sanctū est ergo fratres charissimi sedulas illis de-
uotōis laudes impendere de quozū sanguine carne dei filiū cre-
dimꝰ sumpsisset. Inter quos beatissima dei genitrix iure obtinet
ꝑncipatū cuiꝰ tāta sunt merita sanctitatzꝰ vt sup choros angeloz
eraltata sc̄ti celis. Post eā sc̄tissima illiꝰ mater Anna de qua loq
instituiumus sicut carne dei filio ē ꝑmarita vtutū meritꝰ ꝑ sc̄tis
ceteris credit accepta. Nec de sc̄titate eius nobis liceat dubita-
re quā sine originalis culpe macula dei matrē credimꝰ peperisse.
Nō emꝰ potuit tāte v̄ginis mater esse nisi sancta ꝑ cuiꝰ ꝑtū v̄gi-
nem sumꝰ eterne salutꝰ remedia. Anna radix sc̄tā maria vir
go arbor sanctissima fructꝰ dei filiꝰ aīarū medicina. Arbor bona
arbor sancta arbor sine hūano cultura fecūdiffima que de sancta
radice sumpsit exordū de pinguedine celestꝰ pluuię incrementū
Nunqꝰ bona radix malā arborē ꝑcreat nūqꝰ malos fructus ar-
bor bona portat. Non pōt sine radice arbor bona cōsistere nec
fructū bonū nisi bona ferret. Sicut arbor ex suo fructu cognoscit
ita q̄lis sit mater in filia declarat. In dei genitrice sanctissima acci-
pimꝰ qd de sc̄titate matris sentire debeamꝰ. Sine crimine origi-
nalis macule parē nō docebat matrē nisi sanctā dei genitricē cō-
cipere et parere nō cōgruebat nisi deo gratissimā et ꝑ cunctꝰ tūc
in israhel uiuentibꝰ deuotā nā qꝰ deū sup oīa dilexerat ꝑma filie in-
stitutio ostēdit. Commodata dño infātula legi in tēplo deo seruī-
se memorat sine omī culpa ꝑcepta sempꝰqꝰ sancta uixisse in mun-
do credit. Quid ampliꝰ requirimus quid nō sufficit ad matris
deklarāda merita tā excellens ab infantia filie vitæ. Si anna non
fuisset sc̄tissima filiā tā diligenter et deuote ad dei honozē nunqꝰ
instituisset. Quales matres tales et eaz filias nouimꝰ institutas.
Sed beatissima mater anna sicut merito et sanctitate cūctis mu-
lieribus ꝑmineat ita filiā suā a iuuentute ꝑe omībus sanctis ad
dei amorē diligentius instituere curabat. Si ergo dei filiū diligi-
mus si purissimā eius genitricē honoramꝰ cur a laude auie san-
ctissime et matris anne tepidi silemꝰ. Si honozem summi regis
querimꝰ cur parētes eius nō amamus. Qui ꝑgeniē imperato-
ris despicit regi iniuriam facit. Si omniū imperatorem biesum
chrīstū diligimꝰ nī maiestatem eius diuinam formidamus. Dig-
num est vt auiam eius venerabilem honozemus de cuius nate

vtero sine virili semine illum processisse absq; dubio credimus. Quicqd laudis ei? veneratōi impendim⁹ ad summi regi? honore p̄tinere firmis credam⁹; ad honore sanctissime matris anne oēs si deles p̄currite; laudes altissimo dño in memoriā ei? p̄soluite; ob illius reuerentiā religiosa deuotiōe iubilate; q̄ beneficia illi? plura expertus sum; p̄romptā in om̄i tribulatiōe aduocatā habebit si memoriā ei? fideli deuotiōe celebratis. Ab om̄ibus ergo colenda est; cui? meritis dei filius om̄ia ad nutū eius cōcedit; cui? honorabile nomē curia supernorū ciuū maxima reuerētia honorat quā regina celi dei mater vt dulcissimam parentem obseruat. Quicunq; illā in patronā elegerit; quicūq; in seruitio eius deuotus p̄seuerauerit; hic et in eternū saluus erit. Om̄ia enī que dei filius per dilectā genitricē suam mortalib⁹ beneficia solet cōcedere meritis auie nō potest denegare; immo maiora interdum per eā cōdonat; vt nos ad memoriā eius; diu neglectam; quasi munibus inducat. Neq; suos parentes dei filius vnquā potest desp̄tere; quia alienos tam seriose nobis precepit honore.

Inuocatio auctoris ad deū ⁊ sanctā annā om̄esq; superos vt gratiā scribendi ferant.

Deus lumē verū ⁊ qui illuminas omnē hominem venientē in hunc mundū; deus qui iustificas impium ⁊ peccatores; vocas ad penitentiam; deus qui das sapientiam paruulis; et linguas balbucietium facis disertas; da mihi obsecro peccatorum meorum veniam; da laudis tue sapientiam; da lumen per qd te intelligam; cognoscam; et diligam; ⁊ atq; ita beatissime anne vincer amore; vt laudes eius digne complectar in opere. Deus qui siccanti populo in deserto aquam de petra durissima produxit; duriciem cordis mei mollificauit te in sancti tuis in auia filij tui; in parentibus vnici tui cum tanta deuotione mentis laudare valeam; quatenus te miserante; et illa intercedente non solum mihi sed omnibus quoq; qui hanc lucubratiunculam nostram legerit ad deuotionē proficiat. Deus qui os bestie aperuisti vt contra insipientē verba proferret humanas; ariditate lingue mee gratie tue infusione clementer irriga; manum tremulam; spiritu sancto corrobora; vt de sanctissima Anna non scribam nisi recta; ⁊ nō persuadeam nisi sancta; non proferam nisi condigna. Da mihi q̄ so omnipotens sempiternus deus qui in hoc opere celestis gratie auxilium; qui vt vellem donasti institutum; ego enim sum vermis ⁊ non homo; miser ⁊ infelix; venundatus sub peccato; ⁊ qui non

sum dignus faciem meā leuare ad celos: pre multitudine iniqui-
tatis mee: quātominus anne beatissime laudes impuris labris
audeam contingere? Gracia aut tua sum id quod sum: et totum
quod boni volo et possum. Tu esis diue voluntatem vt bona velit et
bona sit: per gratiā tuā illuminas: tu etiā es qui nobis operari p
bona volūtate preitas. In omnibus voluntatē nostrā preueniē-
tem gratiā tuā agnoscim⁹ tua in bonis quā volum⁹ et facim⁹: sine
nostris meritis dona predicam⁹. Nihil a nobis nisi malū: nihil
a te puenit nisi bonū. Tū ergo nihil boni a memetipso sine gra-
cia tua: ad te deuotus p̄fugior: te humili subiectione interpellor: vt
quod merita mea p̄pediūt: gratie tue dono clemens largiaris.
Da mihi domine sedum tuarū assūtricem sapientiam: vt mecū
sit: et mecū laboret omni tempore: et in hoc potissimum opere in
quo eriguis viribus nomen tuū sancta matre anna laudare con-
stitui. Tu etiam anna mater sanctissima de cuius memoria agit
tu mihi solita benignitate adesse digneris: vt apud laudes tuas
describendas idone⁹ efficiar: et meritis tuis serophātes fidelis
inueniar. Domina mea spes in eam aduocata mea: in omni tribu-
latōe: laudare te cupienti nunc clemens adesto: et que voluntatē
ad scribendum multiplici beneficio prouocasti: impetra meritis
tuis facultatem ingenio pauperi: vt digne te laudare sufficiat.
Nihil nisi tuum honorem quero: nihil nisi tibi complacere: desi-
dero: non nisi recta et vera de tuis laudibus scribere intendo.
Hinc oro fer opem: da manum auxilij: impetra gratiā. Tu etiā
dei genitrix immaculata: que annam venerabilem matrē tuā fa-
mulos tuos honorare docuisti: adesto mihi laudes eius descri-
bere cupienti meritis tuis: vt deuotio famuli tui debitum sortiat
effectum in opere: quem gratia dei cōcepit in mente. Vos quoq;
celestis patrie beati spiritus qui in sacratissimo matrē filie virgi-
nis fructu domino nostro iesu christo exultatis: vestris oratio-
nib⁹ dignū me anne laudatorē reddite: et sancti spiritus gratiā
mihi impetrate. Si matrem ⁊ filiam in celesti gaudio colitis: dig-
num est vt laudatoribus earum in hac peregrinatione assūtat.
Vos etiam beatissime Anne deuoti cultores nostris pijs stu-
dijs nolite detrabere: sed si in aliquibus et infirmitate defecim⁹
per charitatem excusate. Nihil pro contentionem siue inanem
gloriā a me scribitur. Nihil apocriphe dubietatis allegatur: ni-
hil nisi probatum assumitur. Nihil recipio quod diuinis insti-
tutē obuiat. Nihil scribo quod fidem christianam maculet. Ni-
hil introduco quod sanctis moribus non concordet: non ergo

mibi doctior te anna laudanti detrahat; non mibi equalis deroget; non mibi inferior insultet. Vincit quod verum est; nec deficit quod a vero procedit; nemo me de sanctissima scribentem propter me contemnendum erit timet; nemo deuotionem meam contumet; nemo contra laudes diuæ matris anne susurret. Canum latrat non metuo; imperitorum censuras non timeo; inuidie faces non horresco. Scribo enim deuotissimè non improbis; studiosissimè non ignaris; humilibus non superbis; placeat illis prius opus quibus scribitur; proficiat quibus offertur; conducat quibus erubetur. Quid mihi qui his que foris sunt? Quid ad me qui non recta sapiunt? Quid mihi qui sancta preter rationem corrodunt? Illis displicere non timet; meo quorum censuras et iudicia temeraria cognosco.

Generalis ad omnes fideles exhortatio

vt memoriã et festum venerent sanctissime Anne. *Ca. iij.*

Adite qui diligitis quod bonum est; et queritis dominum. Legatione fungor; deuotio ducor; charitate impellor. Mater genitricis dei misit me vt predicem sanctissima merita sua. Et nunc venio ad vos non in alto sermone; sed simplex ad simplices; deuotus ad deuotos. Si christiani estis; si boni estis; si gratiam dominice incarnationis diligitis; cur ministros eius id est parentes non amatis? Ipsi enim sunt de quibus dei filius secundum carnem natus est; quorum puerfatio si non extitisset sanctissima; nequaquam deo fuisset tam accepta. Sed cum filium suum vni genitum de ipsis nasci voluit; quibus sancti sibi grati fuerint aperte demonstrauit. Ex his vna pre omnibus deo gratissima; mater vnicui patris electa semper virgo maria emicuit; quam vxor ioachim anna beatissima sine macula peperit; et in timore domini castissime me educavit. Cuius sacratissime virginis filius deus est; qui sua nos passione sanctissima redemit. Si filiam diligitis; quare matrem eius non colitis? Nisi fuisset mater; filiam non haberetis. Ad vos ergo nunc meus sermo dirigatur qui vallem lactu marum incolitis; vos alloquor o filij adam qui a patria exultat; vobis scribo que precioso sanguine dei filij redempti estis. Vos alloquor; vos admono et exhortor; vt si dei filium diligitis; cognatos eius secundum carnem deuote honoretis. Et quibus post eius sanctissimam genitricem diua mater anna prima omnium vobis honoranda proponitur; cuius sancta merita humano generi per multa miracula quotidie demonstrantur. Nam vobis in patronam assumite; eius memoriam deuotius celebrate.

si summo gubernatori deo vultis placere. **C**redite mihi fr̄es q̄i
vera dicitur sum̄: si venerabile matrem ex toto corde diligit et coli-
tis: quantum ei deferat celestis impator experientia cognoscet. Tante
apud deum potestatis est: ut quicquid ab eo petierit sine mora valeat
obtineri. Quomodo rex celi genitricem suam pre omnibus honorare
credit: ita post illam pre cunctis sanctis matrem annam venerat. Et plerum
quod anna fidelibus suis impetrat: quod filia negat: non quo illa postula-
ta nesciat concedere sed ut mihi deferens nos ad eius venerationem vide-
atur provocare. Sic quoque summus impator sanctorum precibus ad miseri-
cordiam flectitur: non quo incipiat velle quod antea noluit: sed ut electis
suis deferens nos ad honorem eorum instrueret. Neque enim humano mo-
re deus flectitur: nec ad iram ex perturbatione unquam movetur sed semper stabili-
s vult quod vult: et dum precibus sanctorum misericordiam tribuit: non con-
siliū mutat: sed mitigat sententiam. Ad impetrandam itaque dei miseri-
cordiam: quae merita nostra non sufficiunt: sanctorum nobis suffragia implo-
ra da sunt: ut quod nostris meritis non possumus eorum precibus consequamur. Quos
sunt celestis patrie ciues et si merito: quantum gloriā sunt dissimiles: tamen ad
subveniendum miseris nostris pro varietate supplicantium si devotio
expostulet: actu et voluntate credunt esse concordēs. Quod dum fides
postulatis advocati iuvat: meritum ad impetrandum reddit duplici-
catum: hec autem non coniectura sed experientia assequimur: dum unum
exaudiri alium contemni a sanctis admiramur. Ad sancti alicuius
meritum duo ceci supplicaturi accedunt: unum illuminat: alter in ceci-
tate sua relinquitur. Contemptus sancti nullus adesse credit: sed diffi-
dentia supplicantis arguit. Sine fide nihil meretur devotio. Cōsi-
deratione certa ista premiserim: ut si quisquam annam beatissimam non
tanta promptitudine quam permittimur sibi adesse senserit: non mendacia
nos arguat: sed suam diffidentiam culpabile agnoscat. Infiducia enim
maria est apud deum et sanctos constans in ope fides. Amplius autem
eos posse apud deum: quod sunt meritis excellentiores: nemo christianus
quam dubitet. Beatissima igitur dei genitrix semper virgo maria: sicut
meritis et sanctitate omnibus sanctis preeminet: ita potestate et maiesta-
te utpote regina celi universos iure credit excellere. Ad eius det-
ram: ut ita dixeris: beatissimam matrem annam astare confidimur
cuius vitam extitisse sanctissimam non ignoramus. Non erat ea in israel
sanctior altera: que in conceptione dei genitricis spiritui sancto vas
sine macula constituitur. Denique si belizabet mater precursoris domini
spiritu sancto et ineffabili gaudio repleta creditur: quantum decuerit
sanctissimam dei parentis genitricem exultationis gaudium et gratia
cogitetur. Quantum differt rex a milite: tantum suo modo anne

merita donis helizabet preferunt. Sancta helisabet peperit milite
anna dei genitricem. No est copatio vbi nulla est similitudo. Si
elizabeth gra plena fuit ppter iohannem multo magis gram consecu
tam credo anna ppter maria erat. Anna priusqz pcciperet matre
dei sancta in coceptione tamē per amplio sanctificata. quonia ta
bernaculu illius effici meruit. que sup oēs creaturas gra plena
fuit. Apasam vel archa in qua scōzū condunt pignora sanctifica
tā et honorabile dicim. quāto magis venerabile anna in qua dei
mater sine macula iacuit honoratā sanctificatāqz venerari debe
mus. Vera sancta que illa sine culpa originalis macule peperit.
qua nulla sanctior vnqz fuit. Vere scā que in matre dei genitricel
pri^o fuit electa qz nata. Q numqz sine honore noīand^o vterus in
q archa dei sine macula meruit fabricari. Beat^o vter qui celi do
minā portauit. felicia vbera q lactare matre dei meruerūt. Aur
rite gētes vndiqz ret de meritis tāte patrone suscipite benedictio
nem. Enuero si deuoto sancta fidelium in eā ferat. credim^o q omi
potens de^o magna mortalib^o donatur^o sit munera et nō minora
qz per filiā dare p̄sueuit. Vos itaqz o fideles populi q filiā anne
dei matre creditis. qui sub ymbra sanctitatis vtriusqz req̄escitis
si in amore dei cupitis p̄ficere. nisi ad celestē patriā vultis perueni
re. memoriā sanctissime matris nolite negligere. Ipsa em post re
ginā in aula celestis impatoris potētissima est. qz de eius sangui
ne dei filius carnē assumpsit ex virgine. De quacumqz tribulatio
ne ad eā clamaueritis. auxiliū inuenietis. Dia sufficit vobis p̄ce
dere que vos poterit in fide postulare. Languidos sanat. crimi
na purgat. corda meliorū scā exultatōe letificat. tristitia sedat. as
pera planat. demonū fantasmata fugat. Sicut glacies ab igne re
soluitur. sic a meritis scīssime matris anne. antiquus perturbat.
Aнна pietatis archa. dedec^o fugat. famā pulchrā cōseruat. amō
rem turpem amentib^o suozū fidelium mirabiliter eliminat. Annā
igit colite. q mūdi hui^o erinosam vitā exerceatis. Aнна peccato
bus veniā impetret. vicia extirpat. virtutes plāt. Aнна mor
bos curat. vulnera sonat. pestilentia exterminat. Wanc ergo ma
tre colite. o filij. q potēs est vos introducere ad cōspectū dei. q
aduocatā apud deū habuerit. aduersa huius mūdi nulla formi
clauit. Quisquis igitur tranquillā et sanctā in terris vitam age
re desiderat. quisquis veniam peccatorū suozū efflagitat. a serui
tio huius sanctissime matris nunqz discedat. Ipsa em suos culto
res etiam in hac vita multipliciter remunerat. et perseueranti
bus eis eterna dona parat. Junior sui q sum^o et nunqz vidi sa

auxilium

multū sancte anne deuotū a deo derelictū neq; famā eius turpi
obprobrio maculatā. Proinde cōmoneo vos o viri eruditōe et
scientia litterarū insignes; deuotionē simpliciū non spernere; cul
tum sanctissime matrē anne q̄si nouū reprehēdere; sed poti⁹ pro
posse imitari. Neq; em̄ vt ista dicerē; frustra psuasus sum. Sunt
nāq; inter vos; qd̄ pace bonorū dixerim; q̄ typo superbie inflati
oia deuotiōis simpliciū exercicia despiciūt; sc̄torū miracula et ex
empla velut deliramēta p̄temnūt; in bilq; sc̄tū admittendū existi
māt; qd̄ philozophorū argumētis nō pbāt; Reuelationes oēs a
deo deuotis hoibus ostensas mēdaciā vel somnia mulierū repu
tāt; legēdas sc̄torū fabulas appellāt; et dū eruditionē suā temere
p̄dicant magna dei opera impudēter oppugnāt. Tractat⁹ quoq;
sc̄torū patrū et deuotorū hoim; qz tullianā p̄ se nō ferūt eloquē
tiā tanq̄ eruditōe carētes abijciūt et celestis eruditionis verba
p̄pter eruditōnē simpliciū p̄temnūt. Stulti et subuersores q̄re
vosmetip̄os decipitis. Tur christiani cū sit; simplicitatē eccl̄asti
cā p̄temnūtis. Grā dei nō in eloquētia cognoscit; sed in simplicita
te sc̄tā acq̄ritur. In extremo dei iudicio nō requirit a vobis qui
tulliana eloquētia; sed christiana vita. Nō remūerat a deo ornat⁹
sermo; sed humilis deuotio. Ibi cessabunt argumēta sophistica
vbi secreta cordiū erunt manifesta. Tunc simplices deuoti appa
rebunt in gloria; et docti superbi in pena. Ecce surgunt indocti
simplices; et regnum dei in sua simplicitate deuota accipiunt
et vos cum doctrinis vestris; in superbia et elatione ad infernum
descenditis. Vobis sufficere creditis famā eruditionis vestre
qua veterum exemplo apud posteritatem immortalitatem no
minis acquiratis. Sed esto; fiat quod queris; nomen vestrum
et fama in mundo q̄s diu steterit cum laude predicetur; quid vo
bis proderit. Vere stulta cōsolatio; si lauderis vbi nunq; eris; z
torquearis; vbi semp sine fine manebis. Moneo itaq; et consu
lo; deponite supcilium; pellite insaniā; timorem abijcite; vt infer
ni tormento possitis euadere. Deus em̄ supbis resisit; non eru
ditionem sed humilē deuotionē attēdit; remunerat nō verba sed
opa non scientiā sed vitā; nō doctrinā sed cōscientiā. Quin poti⁹
mutare; p̄positū; et deuotionē simpliciū nolite despiciere; sed imi
tari. Donū dei non intelligit; nisi qui accipit. Quod ergo non in
telligit; qua temeritate lacerat. Nō includit sub rōe philozophi
donū dei. Rara est in eruditis deuotio; qz dū in pfunditate sue
conquisite doctrine cōfidunt; a simplici deuotiōe longi⁹ recedūt

ultima
lagna

simplicitate
dis quibus
tus

Gracia em̄ dei nō bene accipit̄ quādo humana curiositate discy-
titur; Dum sapor in sermone queritur; interior dulcedo amittit̄;
Spūs sanct⁹ elat⁹ despicit māsionē; Temeraria igit̄ ora obstruite
male disertas linguas cobibete; et nolite cōtra dñm loqui men-
dacium; deuotionē nolite lacerare simpliciū; ne vobis graue re-
putetur in scandalū; Nec me dicentē nemo hostē bonarū arcū
erūtinet; nemo eruditorum calumniatorē credat; quippe q̄ lras
semp colui et dilexi; viros eruditos sp̄ honorare cōsueui et vsq;
ad odium et psequitionē imperitorū nōnunq; defensauit; S; vt
caueant q̄ sibi docti vident̄ in oculis suis; ne simpliciū deuotio-
nē ptemnētēs; a reuerētia sancte anne crederet̄ reuocādos; Si q̄
vero tales futuri sunt; eruditū in eorū numero crediderim nemi-
nē cū vera eruditio deuotionē iurare cōsueuerit nō rephendere
Multi quoq; doctissimi viri hodie supstitēs ingenia sua versu
et prosa magnifice exer citātes; diue anne meritis dedicarūt;

Contra illos qui festum ⁊ memo-

riam sancte Anne lacerāt et despiciūt et impugnant; *Ca. iiii.*

Auditu pcipe tu quisq; es qui festiuam sacrosancte matr̄
Anne memoriā vituperas; qui honorē eius impia loqua-
citate impugnas; qui cultores eius temeraria presumpōne blas-
phemas; Quid tibi displicet in matre sanctissima dei genitricis;
Nunquid de meritis eius dubitas; Nunquid degenerem pro-
bas; Sancta est; deo dilecta est; Stulte et insipiens q̄ bonū in ser-
uis dei qd̄ imitari debueras culpās; q̄ sanctis debitū honorē sub-
trahis; qui cultores beatissime anne sine causa persequeris; Im-
p̄peras em̄ et dicis; Aur noua festa assumit; qui antiqua nō cele-
bratis; Audi pphanet; Nunqd̄ festū sancte Anne tibi nouū vide-
tur; qd̄ et veterum monumētis antiquissimū comprobāt; Si no-
uū est; quō sancti patres illud antiquit⁹ celebrare potuerūt; No-
uū nō est in cuius honore sanctus Augustin⁹ ante mille annos
elegantem fertur cōposuisse sermonē; Nouum esse non poterit
de quo antiquissima carmina extant; Aut quemadmodū nouus
esse poterit; cuius aureum nomen antiquissimis calendarijs re-
peritur insertum; Sed tibi et nouū et rarum est; qui memoriā
eius nūq; celebrasti; Neq; em̄ noua esse potest beatissime matr̄
anne memoria; cuius domus in qua habitare antiquitus con-
sueuerat; non longe post passionē dñi in ecclesiā sub eius nomie
legitur p̄secrata; Prope lugdunū monasteriū nri ordinis in insu-
la barbara est; vbi in capella quadam vetustissima corpus bea-

Augustinus

sepulcr̄ sate
Anne

tissime matre anne cum multa reuerentia populi descendit: quam sanctus
 longinuis miles christi primus fundasse dicit: et preciosissimas illas
 reliquias ab hierosolima secum deferens in eadem collocasse: **¶** Qui
 rei in dicto cenobio antiquissima monimenta reperiunt: **¶** Ista ne
 tibi noua videntur. **¶** Cessa igitur festo sanctissime matris detrabere
 cessa cultum eius dignissimum impio debet lacerare: **¶** Noli odium per
 sonale diffundere in omnes: noli propter paucorum displicentiam omnibus
 indignari: noli iniuriam hominis efferre in suppositos. **¶** Cur lesus forte ab
 hominibus sanctos dei vocas in culpam? **¶** Cessa obsecro cessa vindictam
 vnius hominis vel paucorum a sanctissima matre anna velle erigere.
¶ Nolo sanctitatem eius vituperes: nolo eam suo honore priuare: nolo
 deuotionem seruorum eius impugnes. **¶** Si peccauerit homo in homines
 placare poterit ei deus: qui autem peccat in sanctos dei: in parietes
 filij dei: in matrem genitricis dei: quis orabit pro eo? **¶** Quomodo potest deum
 habere propitium: qui sanctos eius et quidem sanctissimos habet of
 fensos? **¶** Sancta enim anna omni honore digna est: que parere meru
 it dei genitricem sine labe criminis: cuius honorem qui minuit: iniuriam
 deo facit. **¶** Qui potius si sapiens intelligis: recede ab hac stulticia
 tua fugerab hac insania falsa: declina ab hac blasphemiam pessima
 et primum erroris assume penitentiam ut per compunctionis lacrimas
 tantam nephariam diluas culpam. **¶** Quod si non feceris: si in pertinacia tua
 perseveraueris: non impedies voluntatem dei sed partem habebis in
 sorte dyaboli. **¶** Deus sanctam annam in ecclesia sua honorare dispo
 suit: quis eum prohibebit? **¶** Ecce reges et principes memoriam sancte
 anne religiosa deuotione concelebrant: ecce presules ecclesiarum ubi
 que in eius honorem altari consecrant: ecce fideles populi nomen eius
 ubique inuocant: et tu in inuidia tua cum dyabolo tabescis: confundere
 et in senis. **¶** Monachi et religiosi utriusque sexus totius ecclesiarum
 dei clerici: festum sancte matris anne et memoriam cum singulari deuotio
 ne celebrant: et tu in inuidia canis contra omnes latrare presumis. **¶** Quid im
 pie latras: quid scelerate murmuras? **¶** Tace abire: recede: non sine gra
 ui animaduersione hec tua impietas vindicabitur. **¶** Quicumque enim
 honori et sanctitati beatissime matris anne detraxerit: quicumque cul
 tores eius blasphemauerit: sine confusione ab hac vita non migrabit. **¶**
¶ Confusione mala confundet coram deo et hominibus: obprobria et ignomi
 nia pessima cooperit caput eius: erit miser et miserabilis: et non erit
 qui calamitati eius condolere: omnibus diebus quibus fuerit super terram

De omnipotens deus sanctam annam

in matrem sue genitricis elegerit ante mundi cōstitutionē **Ca. v.**

Sicut omnipotēs deus ante mundi cōstitutionē tps quo nascere
tur in carne disposuit; sic etiā parētes de quibus nasceret
ab eterno preordinauit; Neq; em̄ inuenit parētes dei filius; sed
premisit; qui eos sine tpe ad tps ordinauit; non fortuito casu il
los reperit; sed mira dispensatōe ab eterno prelegit; Confidenter
ergo beatissima anna dicere potuit illud quod de eterna dei sa
pientia scribitur; Dñs possedit me ab initio uiarū suarū; anteq̄
quicq; faceret a principio; ab eterno ordinata sum; et antiquis
Erat ante mundi cōstitutionē in mēte diuina nō p naturā facta; sed
p gratiā pordinata; Vere digna est honorāda; quā grā dei pre
ueniēdo in matrē genitricis disposuit; et semp pseruando sanctissi
mā effecit; Vere sancta et omī honore dignissima parēs; que no
bis uite sanctoris normā p̄buit; et inexhauste pietatē fontē de suo
pectore p̄duxit; nō potuit esse nisi sanctissima que tam preciosus
thesaurū in suo ytero portauit; Archa testamēti nobilissima om
nium virtutū ornatu splēdida extitit; in qua vna illa fuit recōdi
ta; que verū manna erat virgo paritura; Quāto honore digna
anne venter credendus est; qui dei gazophilaciū fact⁹ inestima
bilis precij thesaurū bauii; Non est dubitandū fratres cha
rissimi; sed firma deuocione credendū beatam annam ineffabili
gaudio tunc repletā fuisse; quādo matrē dei futurā sancto spiritu
a sua cōceptione dignā et mundā ab omni macula p̄seruatam in
suo beatissimo ytero nouē mensibus portauit; Quis enarret il
la sanctissime matris anne gaudia; que ex presentia sancti spirit⁹
in suo pectore sensibilib⁹ p̄cepit; Que vox potest exprimere; que
lingua referare; que mens mortalis viatoris capere quanta leti
cia et exultatōne beatissima anne viscera impleta fuerint; quādo
graciā sanctū in ille nondū nate precordijs meruit sentire;
Si elisabet ex militis p̄ntia spiritu sancto repleta fuisse dicitur; co
piosius id factum in venerabili anna multiplici argumēto com
probatur; Illa em̄ preconē summi regis; ista matrē in ytero ba
uii; illa militē; ista cōceperat reginā; Johannes in ytero p̄cep
tus sanctificat⁹ est; maria etiā in cōceptione p̄seruata; Deniq;
spiritu sanctū ab hora cōceptiōis mariā in purissimā sponsam eli
gens; et inhabitās nūq; ne ad momentū quidē postea deseruit
sed sp̄ eā custodiēs et dirigēs sp̄tiali dono pre cūctis mortalib⁹
illuminauit; Huius sacratissime illuminatōis participē fuisse
beatissimā virginis genitricē credimus; non solum quando vir
ginem adhuc clausam portabat in ytero; sed etiā cunctis postea

diebus quibus vixit in mundo. Eūvero quā spūssanctus dignā
 dei parentē effecerat: non sine maximis gracie sue donis posside
 bat. Et ergo fratres: charissimi quā sp̄ sanctā deo placuisse ab
 eterno cognouim⁹ nobis in aduocatā eligamus: eamq; quoti
 die venerantes: cō dignis laudibus honoremus. Honoret eam
 cōiugati: quia sanctissimo partu suo cōiugiū dño cōsecrauit: cui
 matrē sine macula peperit. Laudēt eā vidue ⁊ cōtinentes: q; noz
 mā illius cōtinctie presignauit. Diligant eā virgines: q; tate san
 ctitatis virgine peperit: qua nulla vnq; sanctorū effulsit. Mono
 rent eam iusti: quoniā illis sua sanctissima cōuersatione iusticie
 regulā ostendit. Venerētur eam peccatores: qui matrem illius
 peperit: qui ex peccatorib⁹ iustos facit. Omnes eam maximo vene
 rentur amore: quoniā genitricē illius: ptulit: qui redemptor om
 nib⁹ aduenit. Nullus a laudibus eius torpeat nullus ab amore
 eius deficiat: nullus a cultu eius tepidus fiat: omnes vt cōem ma
 trem diligant: omnes aduocatā publicā honoret: de eius munere
 cōmunem saluatozē omnes receperūt. Ipsa em̄ peccatorū nobis
 veniā impetrabit: de cuius sanguine fons pietatis corporaliter
 emanauit. Corā illa o fratres assurgite: que sperantes in se nō de
 relinquit: oppressos releuat: releuatos sustentat: viduas ptegit
 orphanos et pupillos misericorditer defendit: imbecilles refo
 uet: debiles erigit et sanat: erectos in virtute cōfirmat. Imposs
 bile est eam pro cultoribus suis orantē non exaudiri: que om̄ipo
 tenti deo tam preciosum de suo pectore thalamum cōstruxit.

Q̄ iusta sancta ⁊ deo accepta. fu

erit vita et cōuersatio beatissime matris anne.

Ca. vi.

Qui monimēta sanctorum patrū sedula deuotione perle
 gerit: quāta sanctitate vita beatissime matris anne resples
 duerit inuenire potest. De qua sanctus presul epiphanius non
 nulla composuit: qui vitam eius tanta iusticia: innocentia et pu
 ritate claruisse meminit: vt parem in israel non habuerit. Mono
 rius quoq; presbiter: augustudunensis vir sanctus et eruditus
 in speculo ecclesie quedam de laudibus sancte matris Anne ser
 mone luculento edidit: et q̄ sancta semper vixerit: breui comper
 dio demonstrauit. Sanctus Cyrillus episcopus Alexandri
 nus cultor quondam montis et ordinis carmeli: cum de ortu be
 ate genitricis semper virginis marie ad celestinū papam primū
 scriberet: de vita et cōuersatione sancte Anne multa laudum pre
 conia inseruit. Sed quid necesse est me doctores multos allega

epiphanius
 honozius

Cyrillus

re incognitōs; cum beatus Hieronym⁹ presbiter vnuerſo noia
tus in orbe de hac ipsa re nonnulla scripsisse ferat laude digna q̄
a multo habent. Erat ḡ beatissima anna quantū ad carnis q̄nati
onē ptinebat de tribu dauid orta ex bethlehē patrie stollano; m̄re
vero emerētia parētib⁹ fm legis decreta religiosis: ⁊ deuotū eā
vna cū sorore Esmeria in timore dñi ab infantia nutrierūt. Por
ro Esmeria soror peperit elisabeth matrē ioānis baptiste Annā
accepit in vrozē Joachim ex nazaret de tribu iuda; q̄ peperit filiā
dei postea genitricē sp̄ virginē mariā. O Joachim et anna digni
eterna memoria parētes; q̄ dño deo i simplicitate famulātes; the
saurū inestimabilē obtulistis; Quis parētes hos digne laudare
sufficiat? Enimvero nisi vita eoz extitisset sanctissima nunq̄ par
tū dño tam gratū ptulissent; Erant autē mediocris sed cōpetētis
subsistēter ouū pastu et agricultura necessaria cōquirētes; de q̄
bus tres equales ferunt fecisse portōes; quarū alterā tēplo; alterā
dedere paupib⁹; tertiā in vsus domesticos sibi retinebāt; Quātū
vero ad mores ptinebat; in obseruātia legis erant studiosissimi;
in timore dñi pbati; in charitate dei et proximi pfecti; Thorū cō
iugalē cumulatissimis ornauerē virtutib⁹; quib⁹ eousq; pfererūt
vt deo placerēt et hominib⁹; Concordia innocētia ⁊ pietate fuerūt
vnanimes; et in omni virtute locupletes; Ambo de domo dauid
dixerūt originē; ambo pfecti erāt corā dño; ambo redemptionē
israel cū desiderio expectabāt; Ambo ab ineunte etate in timore
dñi fuerāt instructi; ambo deo chari; ambo in parētes dei genitri
cis electi; Anna tñ maiori grā repleta fuisse citra iniuriā mariti
credidit; in cuius venerabili vtero sanctissima dei genitrix sine omni
macula formabatur; In eius pectore charitas dei gratū inuenit si
bi domiciliū; de cui⁹ sanguine purissimū dei filie sp̄s sanct⁹ edifi
cauit tabernaculū; Digna parēs dignissime parētis; q̄ p̄ma oīm
saluatoris n̄ri maturauit aduentū; In eā o fratres mētis v̄ie ocu
los dirigite; vite ei⁹ normā auscultate; et mores v̄ios eius vesti
gūis imprimite; Vultis nosse qualis fuerit; p̄fatorū patz scripta
reuoluite; Erat in celsū grauis; vultu gracie relucētis placida; cō
silio matura; sermone cōposita; cultu et opatiōe sanctissima; In
lege dñi die meditabat et nocte; fide firma; spe robusta; gemina
charitate repleta; Oionib⁹ semp insistere didicerat; et dñi aduen
tum cum maximo desiderio expectabat; Erat honesta in opere;
sobria in consuetudine; humilis in mente; Nemo vnquam per
vicos ⁊ plateas discurrentem illam reperit; nemo in domibus
vicinarū inutiliter fabulantē audiuit; nemo ad choreas et spec

pr̄ sc̄ta Anne
Stollanus
Emerentia mat

tacula vnq̄ illā astitisse inuenit. Domi manere a iuuentute sua di-
dicit laborare aliquid manib⁹ cōsuevit; foris videri ab hominib⁹
bus non quesuit. Concordiā in bono et pacē cū vicinis observa-
re studuit; nemini iniuriā fecit; verbo vel opere neminē pturba-
uit. Raro videbat in publico; in plateis cū mulierculis fabulan-
tibus nō sedebat; et in colloquio detrahentiū nō stetit. Mouerat
enī prudentissima mulier mutiloquio non deesse peccatū; nec circo-
omī custodia seruauit cor suum; ne vnq̄ in sermone offenderet.
Sanctis itaq̄ studijs ⁊ exercitijs intēta; ex sterili mater effici me-
ruit; sicut omnipotēs deus ab initio preordinauit. Concepit ergo
mulier sancta ⁊ cōiuge sc̄to; cōcepit sine originali macula; peperit
sine culpa. Sancta et prius inaudita cōceptio. Concepit a viro;
sed nulli vnq̄ crimini hec fuit obnoxia cōceptio. Concepit h̄m na-
ture ordinē; sed preter nature cōsuetudinem. Sancta et cōtinu-
is laudibus celebranda cōceptio; que matrē sine macula dei filio
parat; de qua chor⁹ angelorū iubilat; totusq̄ in orbe terrarū mo-
dus exultat. Vere sp̄ honorāda cōceptio; q̄ omnipotēti deo prius
grata extitit; quā impleta fuit. Vere digna cōceptio; que sp̄ sanc-
to preseruantē a tanta puritate sumpsit exordiu; vt disposita fue-
rit cōcipe et parere deū. Tolenda est igit̄ a nobis sūma deuotiōe
anna sanctissima parens; q̄ matrē dei sine omī macula cōcepit. Quā
dignā deo hostiā obtulit; quādo sanctissimā filiā in templo pre-
sentauit. Deniq̄ ad matris sc̄tē merita declarāda pertinet; q̄ fili-
am quā cōcepit et peperit; statim ab infantia dño p̄secrauit. Qua-
lis conuersatio matris; talis et filie institutio fuit. Nemo docere
aliū potest quod ipse nō didicit; nemo filios bene instituit; male
institutus; frequēter ad mores parentū filij p̄ficiunt; et qd̄ acti-
tari ab illis viderint libentius amplectunt. Sanctissime filie cō-
digna mater; vt a qua traxerat sine vniūseruā materia carnior; ab ea
fugeret instituta pietatis. Vtramq̄ dei grā p̄uenerat; vtramq̄
repleuerat; sed erat in matre prior; an filia copiosior. Docuit sane-
ta mater filiā quod ipsa prius a parentib⁹ didicit; quāuis institū-
tione humana opus non habuit; quā spiritus sanctus a cōceptu
adimpleuit. Neq̄ enī matna eruditōe indiguit; q̄ celesti grā ple-
na fuit; discite o m̄res filias v̄ras ad honorē dei instituerē; mōdi pō-
pas nō aāre publicū turbe p̄spectū fugere; domi residere. Sp̄s
nāq̄ sc̄tus odit publicū pure mēt̄ diligit secretū. Quid p̄ vicos
⁊ plateas discurrit; si honestatē v̄gineā aāt̄. Ad mariā archāge-
lus venit non in publico; sed in secreto; mō i platea loquentē; in ca-
mera tacētē. Ap̄li sp̄s sc̄tū nō in foro; sed clausi in domo acceperūt

beatissima virgo a matre immo a spūscō didicit solerter custo-
diuit. Illa vagos discursus vitare p̄sueuerat. maria in domo soli-
taria manebat. In vtrāq; respicite. matres in matrē. v̄gines in
v̄ginē. Aredite mihi non decet vestrā honestatē delectari in pub-
lico nō expedit v̄gines saluari in foro. q; reuerentiā honestatis
minuit. qui frequenter ad publicū vadit. Virginitas cū verecū-
dia sit. publicū fugit. Sine verecundia nō est sincera virginitas.
nec potest pura manere nimis publica.

De sancta mater anna filiā suā

beatissimā dei genitricē sine originali macula cōcepit. *La. viij.*

Quonia ad beatissima m̄ris anne declarāda sanctitatē me-
rita multū cōducit. q; dei genitricē sine originalis reatus
macula pepit. nequaq; a nobis tāti p̄rogatiua honoris silētio est
trāseundat. Et qdē scim⁹ hāc purissimā p̄ceptionē in signū positā
cui a mult⁹ vsq; in hodiernū diē cōtradicit. qui dū nature cōsue-
tudine volūt defendere. grām dei nō ferent impugnare. Quid sto-
lidi latrant. quid imperiti murmurāt. An nō licet deo quod vult
facere. Ecce cōceptionē dei genitricis sine macula purā venerat
ecclesia. ecce festū celebrāt. deuotiōe annuat. et hoīes captiosi eā te-
meraria p̄sumptiōe maculare laborāt. Sancti et eruditissimi vi-
ri preteriti et p̄sentes vario scribēdi genere suis lucubrationib⁹ cō-
ceptionē hāc macule originali nunq̄ subiacuisse predicāt. et ad-
huc filij adā eā temere impugnāt. Dēs diuersoz pene ordinū re-
ligiosū purissimā semp extitisse cōfitem̄. credūt. et predicāt. quos
dānare velle. tāquā errēt extreme demētie est. Ecce viri seculares
religiosi. monachi deuoti atq; eruditi metro et prosa cōceptionē
semp purissimā celebrāt. et hoīes tepidi et sine eruditione quib⁹
nomē p̄bi nosse satis esse videt. sanctitatē dei genitricis cōmacu-
lare nitunt. Multi inquā doctissimi viri varia in eius defensionē
sint agmata ediderūt. quis vnq̄ eruditus contrariū scripsit. S; tu
nomine quidē tuo indigne nicator. qui os tuum in celum po-
nēs contra purissimā dei genitricem impie blasphemast. non si-
ne graui animaduersione dei feceris. quippe qui non pietate sed
impietate moueris ad scribendū. Deniq; stulte temeritati tue p̄-
viros eruditos vario stili genere super abunde nouimus esse re-
sponsum. Neq; enī nostris armis. sed dei virtute abscedis con-
fusos. nec errorem tuum damnos. sed arrogantiā. sed temeritatē.
sed p̄sumptionem. Scio enī de cōceptione virginis Marie he-
sitare non esse peccatum. quā deus vouit esse occultam. sed eam

Conceptione
nature

impugnare: et temerarie diffinire quod nescias: inauditum est sceleris.
Si ea que nescimus quo auctore fuerint in partem meliorem interpretari precipi-
mur: quatenus magis occulta dei opera quorum odes ignoramus ad pietatem
debemus accipere: Nemo enim consilio dei interfuit: nemo conceptio-
nis modum agnouit: sed multi rationibus inducti: nos ex pia creduli-
tate purissimam semper extitisse credimus: aduersarij ex nature plide
ratione abducti: temeraria presumptione defendunt opinionem contra-
riam: Sed satius est de pietate in dei parentem quam de temeritate rec-
dere rationem: Si nos erramus: pietas: immo deus ipse est in causa: si
autem vos erratis: aduersarij dicite ob quam causam: Que nam consi-
deratio mouet ut purissimam dei matris conceptionem tam audacter
culpe originali subiactum dicatis: Respondebitis scio: Amor ve-
ritatis: Sed ostendite opinionem veram esse: verum vos amatores
veritatis crediderunt: Non autem ostendetis: quia non intelligit: quia non
credit: Veritatem non defenditis: quam nescitis: Nemo enim pro-
prie defendit quod ignorat: Consideratio humane nature vos deci-
pit: cuius diuina consuetudinem exquisite reuoluitis: deum constitutorem
esse nature non presertim: Supra naturam est: quod naturam fecit: non restrin-
gitur sub legis humane conditione: deus conditor legis: sed qui virginem
parere voluit: etiam preter nature ordinem a peccato preseruauit:
Causa itaque opinionis aduersae ex temeritate sumit errorem: et
idcirco non mercedem a deo meretur: sed vindictam: nam sicut pe-
na martirem non facit: sed causa: ita error conceptionis non dam-
nat: sed perit: Denique si exemplis et monumentis veterum
est credendum: plures miserime perisse legimus qui puritatem
gloriose conceptionis impugnarunt: neminem vero unquam de-
fensorem eius a deo percussum inuenimus: non enim ad defensionem
sanctissime conceptionis monet dei matris maxima consi-
derata dignitas: que talis ac tanta emicuit: ut omni honore dignis-
sima fuerit: Si fallimur: pietate sancta excusamur: Vos autem
si erratis: quod defensurus erit: Veritas: Sed eam non cognoscit
Iustitia: Sed illa errores damnat: non excusat: Misericordia: sed
viscera misericordie non habetis: Quis ergo liberabit vos: virgo
maria: Sed honorem eius floccipenditis: filius dei: Sed geni-
tricem eius non diligitis: Orationes sanctorum: Sed regine eorum
detrahitis: Excusationem ergo non habetis: quia deum et omnes
sanctos illius offenditis: Armatis vos argumentis scolasticis
et pietate nudi estis: quicquid pro defensione opinionis vestre
adducitis: a timore dei alienum est: non enim dei honorem que-
ritis: qui puritatem genitricis illius impugnat: Sed audite

cōsiliū meinet mutare ppositū vestrū. Redite aliquādo ad vos
 metipsoz qz temp^o est et nolite opinionē incertā presumptuose
 defendere quā indiscussam sine peccato potestis pertransire. Si
 deū diligitis si hiesum christū saluatore oim amat. genitrici ei⁹
 sanctissime tantā nolite iniuriā facere de qua nulli licet sanctissi
 ma sentire. Conceptionē eius semp purissimā credere nō neces
 sitatis sed pietatis est non credere humane tarditatis. Non
 credendo aut impugnet et opinionē cōtrariā velle defendere.
 nō solū crimine non caret sed etiā magnē temeritatis et stulticie
 est. Inuero temeritas iure reprehēdit vbi pietas remuneratur
 Ne parū cuiqz videat esse peccatū quod in deū et eius genitri
 cem cōmittit. Qui aut dei filiū diligit os suū cōtra matris hono
 rem nō aperit puritati eius nō detrahit opinionē incertā ptina
 citer nō defendit et qz vbi deuotio humilium recipit premiū pre
 sumptio superboz inueniet tormentū. Digna em̄ dei mater fuisse
 credit sine originali macula cōcipi. que illum erat virgo paritu
 ra. que toti⁹ deleret crimina mūdū. Digna quoqz tali conceptiōe
 btā mater anna extitit cui⁹ inclita cōuersatio deo gratissima fuit
 Nolo mireris dei genitricē preter nature p̄suetudinē ab origina
 li preseruata crimine. quā sibi mansionē parauerat deus infusor
 gratie. Considera natā dei genitricē et non miraberis sine ma
 cula conceptionē. Magna sunt que dicunt sed vera sed sancta.
 sed genitricem dei decentia cui⁹ conceptionē preuenit gracia et
 hinc miratur natura. Adiramur et nos quoniā fideliter credim⁹
 Aduersarij aut non credētes non mirantur sed confunduntur.
 Si potes ista capere credesi non capis noli discutere si non vis
 peccare. Melius est em̄ de puritate beatissime dei genitricis cū
 reuerentia tacere qz indigna loqui. Cura itaqz ea que nō potes
 intelligere humili silentio semper honorare.

Quemadmodū beatissima ma

ter anna filiā suā dulcissimā dño p̄stitit in tēplo. Ma. viij.

In p̄ncipio voluminis regū legim⁹ qz annayoz helchane
 samuel filiū suū quē a dño postulauerat post annos ablac
 tationis ad templum deo seruiturū obtulit. Intantū vero grata
 deo extitit samuelis oblatio vt eū nō solū in sacerdotē heli repu
 diato eligeret sed etiā spū p̄phetieret sapiētie impleret. Quid fra
 tres qd p̄ samuelis oblationē aliud innuit qz qz beatissima dei ge
 nitrix dño in tēplo a matre p̄stitat. Qz grata extitit onnipotenti
 deo ista oblatio in qua iam tūc p̄parabat vnigenito dignissima

mansio. Elegerat etiã de^o añ mudi pstitutionẽ et p̄legerat eã et
qđ sine tpe disposuit. hac p̄sentatiõe ad impleuit. Quãtã putam⁹
tũc in celo fuisse leticiã. quãdo maria virgo adolescẽtula sponso
celesti copulabat. Inducitur a matre sanctissime vgo in templũ
dñm tẽpli pariturã iamq; deificis adaptã nuptijs. infantula tri
ennis. Quis tuũ enarrare sufficet o mater anna tũc gaudiũ. quã
do filiã a dño susceptã tẽplo seruiturã immo dñm tẽpli pariturã
deuota tradidit. Nemo vnq; tam gratũ mun⁹ deo obtulit. ne
mo thesaurũ tanti precij vnq; tẽplo p̄ntauit. Mirant sc̄i parẽtes
supra etatẽ in filia mores. mirant grã mirant alacritatẽ. Erat
em grã plena et vtero. nec macule q̄stũuis leui vnq; subiacuit. q̄
dei tẽplũ fuit. Quid mirarĩ i filia mater. Nõ includit sub lege na
ture grã deĩ nõ req̄rit etatẽ ad opandũ q̄ voluerit vir⁹ spũs sc̄i.
nõ necessitat sub annis multũ donũ et volũtas altissimĩ. Sanctifi
cavit tabernaculũ suũ altissim⁹. et archã in qua mãna verũ loca
re disposuit. auro vtutũ purissimo intus et foris pulcerrime or
navit. Qui p̄fecta mater in amore dei fuerit. in hac oblatiõe filie
dulcissime declarauit. Nisi em in timore dñi fuisset solida. nunq;
a se filiã vice dilectã. tenerã et nobilẽ auelli pmisisset. S; vicit ma
terna viscera amor. creator. et pign⁹ sup oĩa creata habuit cha
rissimũ bilari vultu dño obtulit cõsecrandũ. Nihil hic fortuitũ
gerit. nihil vsuetudo operat. omnia sine tpe ab altissimo sunt dis
posita. omnia dei consilio sunt ab eterno p̄ordinata. D̄ ioachim
et anna felicissimi parentes. qui digni fuistis illã p̄ducere q̄ sine
virili semine dei filium meruit procreare. Vere laudibus semp
honorãda cõdignis oblatiõe que matrẽ deo. regẽ angelis. mudo
diu perduto p̄stitit saluatorẽ. Tanta aut puritate hac oblatiõe
decoratam credimus. qua purior sub deo nulla esse possit. Nam
et regina angeloy facta est mater dei. dña mudi. In maria quoq;
gloria coram deo esse credendi sunt parẽtes hi felicissimi. qui dei
filio matrẽ genuerũt. Discite parentes timorẽ dei natis vestris
p̄ponere. discite illos ad amorẽ dei iuuenes informare. ne si ado
lescentulos negligitis. cõtumaces postmodũ inueniatis. Anna
filiã dulcissimã triennẽ dño obtulit. infantulã deum tinere docu
it. erudiendã in timore domini templo presentauit. Vos autem
nõ sic. filias vestras ad choreas et mudi vanitates amorem in
struitis. nihil eis de timore dñi dicitis. nihil de vita eterna p̄sua
detis. q̄ppe q̄ nihil boni a parẽtib⁹ didicist. Nõ in multitudine
filioy mulier gloriẽt si eos in charitate dei probe instruere ne
glexerit. q; non multitudo filioy feminas sed probitas cõmedat.

D^e diua mater anna in maximo

apud deum et omnes sanctos honore habeatur. 4a. it.

O Redimus aut et absq; vlla hesitatione tenemus diuam an-
nam dei genitricis parentē singularis apud deū esse meri-
ti et honoris: quo nō sibi tantū sufficiens ad gloriā sed nobis quo-
q; idonea et potēs sit ad subuentionē. Nam si apostolos ceteros
q; sanctos apud deū potentes esse cōfidimus: dei parentes potē-
tissimos necesse est credamus. Anna em̄ sanctissima mulier in tā-
tū omnipotēti deo cōplacuit vt genitricē vnigeniti sui ex ea nasci
voluerit: cuius matri nunq; dedicasset vterum: nisi magne san-
ctitatis inuenisset meritū. Dicit nāq; scriptura: Spiritus sanctus
discipline effugiet fictū: nec habitabit in corpore subdito peccatū.
Nihil in beatissima matre anna fictū extitit: nihil qd̄ deum potu-
isset offendere fuit: sed erāt oīa recta: munda et sancta: et habita-
tioni spūs sancti cōdigna. Meritur igitur post filiā proximā deo
credit in gloria: que tantū placere potuit in hac vita. Non mihi
stolidus disputator obijciat veteris testamēti sanctos mūcrist
extinxisse meriti q̄ noui: cū tempus sanctitatē nō tribuat: sed fidei
grā Anna excipio: quā non tā veteris q̄ noui testamēti amatri-
cem agnosco. Ipsa em̄ archā noui testamēti cōdidit: quā nouem
mensibus in suo vtero portauit. Neq; em̄ sanctitatē tps minuit:
quā dei specialis gracia cōcedit: tanta vero gracia beatissimā an-
nam preuenerat: vt similit̄ virtute et scititate in israel suo tpe nō ha-
beret. Congruū itaq; esse videtur vt apud deū p̄ ceteris valeat
in gloria: que ante alios claruit in vita. Em̄ vero sicut dei filius
matrem suam pre omnibus honorat et diligit: ita quoq; dilectam
auā suā post illā singulari gloria donauit. Sed forsitan dicitur
est aliquis. Cessat affectio carnalis: vbi non est generatio carnis.
Est. Sed non cessat amor: vbi exuberat virtus: nō desinit affectus
vbi continuat dilectione: non perit cognationis amor: vbi meritis
glia debet. Cessat fateor in beatis affectio carnalis: cessat etiā ge-
neratio carnis: sed nō cessat amor cognatōis: cū inter illos sit oī-
bus cōmunis. Nemo em̄ vnq; carnē suā odio habuit. Neq; em̄
tā immitis est dei filius: vt non diligat scōs parētes suos: carnē
suā viscera sua. Aut quō suos parentes non diligeret: qui omnes
sanctos et famulos suos amat. Dicit em̄: Ego diligentes me di-
ligo. Quis deum supra parētes eius scōm carnem vnq; diligere
potuit. De sanguine eorū sine macula incarnatus est lacte pastus
cura nutritus. Absit ergo vt putemus annam beatissimam dei

filij auia sine maximo honore ee in patria q̄ deo tā proxima extitit
in terra. Si dñs hiesus rex celi diligentes se diligit; parētes suos
merito pre omnib⁹ amare credendū est. nec p̄sit in celesti patria es
se sine speciali gloria. Quos omnipotēs deus in terra tam insolita
repleuerat gratia. Annā igit̄ dei filio post matrē virginē credi-
mus esse proximā; et potentē pro miseris aduocatā cui nihil rex
celi denegat; sed in omnibus q̄ poterit facere eius vt dilectissime
parentis honorati. Etam quoq; trinitas tota diligit; eam chorus
angelicus colit; eam omēs celestis patrie ciues vt regine sue ma-
trem honorabilē maxime reuerentia veneratur. Nec in merito
Nā si regē diligūt; auia eius iure venerant. Honor em̄ qui parē
tibus impēdit; filijs exhibet. Minus aut̄ regē amare cōuincitur
qui patrē ⁊ matrē totamq; progeniē illius non veneratur. Plus
etiam dolere solemus de iniurijs parentū n̄rōrū q̄ de proprijs.
Quare hoc nisi q̄ cōtumelia illis irrogata in nobis geminatur.
Nō em̄ solos parētes sed ⁊ nos graui credim⁹ iniuria notatos.
Pari modo sicut cōtumeliā parentū n̄rā credim⁹; sic honores
illis exhibitū reputam⁹. Quicqd̄ ergo honoris diue matri anne
impēdimus absq; dubio deo exhibitū credamus. Dicit em̄ no-
bis in euāgelio dñs. Quicqd̄ vni ex minimis meis fecerit; mihi
fecistis. Si omne quod minimis in christū credentib⁹ impēdit
sibi factū asserit; quātomagis in illis id fieri credendū est; qui nō
mō minimi apud eū sed maximi et potētissimi sunt. Nō sunt vlti-
mi apud dei filiū parētes ei⁹; nō minimi sed maximi; nō parui; s̄
potētissimi. Quicqd̄ ergo veneratiōis illis impēdimus; dupli-
cati apud deū minime dubitem⁹. Et em̄ si reuelationib⁹ creden-
dū est; beatissima vgo cui dā deuoto apparuit; sibiq; inter cetera
dixit. Si diligis me; honora matrē meā; et quicqd̄ illi reuerentie
impēderis; mihi dupliciter gratū erit. *Ante q̄ s̄r̄o si vi genitricē*
diligim⁹; nisi cōplacere regine celli deideram⁹; matrē ei⁹ venerabi-
lem sedula deuotiōe honorem⁹; et pijs in omni tribulatione adiu-
trices ambas inueniem⁹. Ecce angeli dei et omnes sancti annā ve-
nerant et diligūt; et nos ab honore ei⁹ muti silemus. Nobis nō
illis qui iā exultāt in patria; scōrū intercessionēs necessaria sunt;
et ideo decet nos in eorū veneratiōe sp̄ esse deuotos. Nos in quā
q̄ adhuc viuim⁹ in carne et peregrinamur a dño; nos oportet il-
los sup̄ne patrie ciues precipua deuotione colere; vt eorū suffra-
gij adiutrad gaudia q̄ inhabitāt possim⁹ puenire. Inē oēs aut̄
scōs dei genitricē p̄minere credim⁹; ⁊ annā venerabilē ei⁹ parē
tē; q̄ si deuoti ⁊ cultores fuerim⁹; nulla aduersa nobis nocebūt.

laudano

De beata mater anna potens sit

apud deū deuote se inuocantibus subuenire.

Car.

Sancta et beatissima dei parētis mater anna cū sit in regno
celoz dei filio ac genitrici ei⁹ meritū et charitate q̄ prima,
nō est dubitandū qn potēs sit nr̄is miserijs impetrare auxiliū: si
tū deuotio mētis nr̄e in eā sedulo ferat̄. Nō pot nō esse pijsima
quae matrē misericordie in suo vtero portauit. Quāpia q̄ potens
q̄ prompta sit ad hūanas miserias repellendas: tot pene sunt te
stes: q̄ eius deuoti reperiunt̄ cultores. Potens enī est in palacio
summi impatoris: quā deus supplicante exaudit p̄ sua reueren
tia: et quicq̄ postulauerit cōcedit sine mora. Ille de auctoritate
et potentia eius dubitet: qui nescit eam genuisse reginā angelo
rum. Ille de pietate beatissime matris hesitet: qui saluatore mū
di de sanguine eius nobilissimo processisse ignorat. Potens est
et deo q̄ proxima: pia est: nostrisq̄ necessitatibus inclinata. **A**re
dite mihi fratres quia certus sum: q̄ deus per eius merita mūl
ta hominibus beneficia solet concedere: vt memoriā eius in ho
nore discant iugiter habere. Confidenter itaq̄ ad piam patronā
accedite: sedulis eam precibus pulsate: quia potēs est vobis im
petrare veniam: potēs est vos perducere ad eternā vitā. Nihil
deest ei quod necessitatib⁹ nostris potest proficere: nihil non ha
bet qd nos potest iuuare: cui semp̄ adest facultas vt possit pie
tas vt velit. Nihil ergo dubitemus fratres: nihil hesitem⁹: quo
niā nobis aderūt certa suffragia: si nō desit fides firma. De qua
cūq̄ tribulatiōe ad eā clamauerim⁹ promptū inueniem⁹ auxili
um: si nomini eius deuotum impendamus officiū. Cupitis scire
fratres qd vobis prestare valeat hec sanctissima mulier. Audite
Anna tristitiā fugat: carnis libidinē exterminat: paupertatē sub
leuat: infirmitates curat: aduersa mitigat: contraria sedat: vicia
eliminat: virtutes plantat: ingenij illuminat: affectum purgat:
crimina relaxat. Quisquis igitur in bonis studijs fortunā habes
cōtrariā: quisq̄s tēpestatē huius peregrinat: oīs sentis aduersas:
sanctam annā deuotis precibus inuocat: sedulis matrem oratio
nibus pulsate: inuenies consolationis inopinate remedia. Ipsa
enī est miseris tuum refugium: egris certum remedium: desolatis
indeficiens solacium. Quid dubitas eam accedere: que et po
tens et voluntaria est te iuuare. Nihil a te terrenum requiritur:
non aurum: non argentum: sed cor tantum in deum et sanctam
annā deuotiōe porrectū. Quid ergo formidas: Quid fluctuas:

Deo vtilissima

Crede mihi nō est tribulatio. nō angustia. nō necessitas que ante
p̄ces annē possit subsistere. Quicquid te grauat. quicquid molestat.
quicquid bone voluntati aduersat. refer ad annā. et pro gloria dei libe
rabit te. Impossibile est eā nō obtinere omne quod voluerit. Rex ce
li nepos ei⁹ et nō poterit quicquid dulcissime auie sue denegare. Ma
ter dei filia eius est. nō frustra p̄ces ad deū funderē pōt. Totā ce
lestis patrie curia annā diligit vt matrē venerat vt diuinā si quid
a deo postulauerit. oīm sc̄torū p̄ces votiuē cōcurrēt. Beat⁹ hō
qui annā p̄tinua deuotiōe ac sedulis p̄cib⁹ habueris aduocatā.

Quā sc̄ta mater anna ut p̄ssima

aduocata in maximo a nobis honore sit habenda. L. 11.

Quanto honore quantaq; reuerētia beatissima anna sit a
nobis honoranda et iam dictis sufficienter perpendim⁹.
quādo in celesti patria ab ipso summo deo et oīm⁹ sanctis. tan
tis et quidē ineffabilib⁹ preconijis laudā honorat. Mā si illi sup
ne patrie ciues in summa iam tranquillitate cōstituit eā vt domi
nam potentissimā venerant et diligunt. quātomagis nos miserē
in multis adhuc tribulationib⁹ positi eā vt piā patronam inuo
care et honorare oportet. Enimvero cum maxima reuerentia a
nobis colēda est. per cui⁹ patrociniū omnia mūdi labētis mala se
cūri possum⁹ euadere. Et vere dignis semp veneranda laudib⁹
mater. que redēptōis nr̄e ortū suo clausum sub pectore portauit.
Merito inquā honorāda ē. que nobis dei genitricē sine macula
peperit. p̄ quā dei fili⁹ mūdo saluator aduenit. Sicut ergo beatif
simā dei parentē veneramur et colim⁹. q̄ nobis redēptorē virgo
immaculata pepit. ita et annā honorare nos decet. q̄ matrē nobl
saluatoris sine culpa effudit. nisi matrem haberemus. vnde filia
p̄uenisset. nemo dubitet. nemo fluctet. nemo cogitationib⁹ in
quis est. q̄ nisi anna fuisset sanctissima. in matrem genitricis
dei nō fuisset electa. Decebat autē eā que dei matrē erat paritura
oīm sanctitate fulgore decoratā. q̄ genitrix non cuiuslibet virgi
nis erat futura. sed illius qua inter creaturas dei puras huma
nas purior sanctior. nulla potuisset inueniri. Erat ergo beatif
sima anna ad hoc officium digna ex dei dono. erat digna ex vite
merito. erat etiā digna ex legis testimonio. Digna inquā fuit dei
genitricē parere. q̄ deū sup oīa nouerat. aarē q̄ legē ei⁹ sine offen
sione didicerat. custodire. nō fuit sanctior illa in iurē. q̄ tātis a deo
credat honorata munerib⁹. Concepit sterilis de semine. sed absq;
macula feminis. Concepit inquam sine macula culpe et peperit

anna mariā deuota sanctissimā; beata dei genitricē. Quis diligit
regē et nō honorat ei⁹ parentē; Quis diligit mariā; et nō venerat
annā. Essent argumēta vanitat⁹; pcul abscedāt vba excusatiōis
dei filiū min⁹ amare pūincit; q̄ sc̄tām annā nō venerat; Erubescat
hō corde indurat⁹; et reprob⁹ circa pietatē q̄ se dicit matrē dei di
ligere; et ei⁹ genitricē annā cōvincit nō amare; Stulta et per dīta
p̄sumptio; vt de filie patrociniō sumat fiduciā; q̄ honorare cōtem
nit ei⁹ venerabilē genitricē; Qui cū matrē h̄; infensam; neq; filiā
poterit inuenire placat; filia eū diligit matrē; annāq; tot⁹ celestis
curie exercit⁹ venerat; Si annā aduocatā q̄s habuerit; oēs in
celo sc̄tōs patronos habebit; Diligam⁹ ḡ matrē fr̄es charissimū;
que nos pot̄troducere ad p̄spectū dei; Deo eū ḡta et prima est

De festo ⁊ cōmemoratione sanc

tissime matris anne a nobis semp in honore habēdis. *Aa. xij.*

Omnisq; si annā felicissimā dei genitricis parentē diligimus
si eam honore cōdigno p̄sequi volumus oportet vt festū
ei⁹ honorabile quod est septimo kalendas augusti annā deuotōe
celebremus; Neq; hoc nobis p̄ deuotiōe n̄ra credam⁹ sufficere;
nisi cōmemorationē eius tanq̄ patrone singularissimē; sepi⁹ cu
remus frequētare; Q; si aduersari⁹ nobis nouitatē hui⁹ festi sal
so voluerit obijcere; respondeam⁹; festa noua nequaq; introdu
cim⁹; sed antiqua renouam⁹; Et de hoc satis me in sup̄iorib⁹ cre
do disputasse; quib⁹ satisfactum deuotis anne cultorib⁹ non du
bitō; Porro curiosis et elat⁹ velle satisfacere sup̄fluū est; quippe
quos pietas nō mouet; deuotio nō excitat; charitas nō inflāmat;
A redant itaq; beate anne deuoti cultores et absq; vlla hesitatio
ne teneant; festū eius antiquū esse; et a veterib⁹ cum maxima re
uerentia celebrari cōsuetū; sicut decuit sanctissimā dei parētis ge
nitricē; Nā in iudea ⁊ regionib⁹ transmarinis a fidelib⁹ christia
nis p̄memoratio eius erat celeberrima; quousq; tandē preoccu
pata ab infidelib⁹ terra longō tpe fuit mihi neglecta; In eur ope
aūt regionib⁹ festū eius non erat ita celebre; p̄pterea q̄ multi ex
his ad fidem tardius puenerūt; Tertius tñ in locis europē solē
nis anne semp fuit memoria; que p̄ fideles de palestina veniētes
fuerat instituta; Probant hoc in diuersis ecclēsijs in honore eius
antiquitus erecta altarīa; p̄bant etiam hoc vetustissimā orato
riā; et diuersa patrū de laudibus anne sintagmata; Sed qd anti
quitatē hui⁹ festi conamur defendere; quā nemo bon⁹ et deuot⁹
volet impugnare; Adtra rabylos nō est nobis impūtiar⁹ dispu

tare quos ad cultū sanctissime anne nūq̄ posterioꝝ v̄bis psuade
ret. Siue ergo noua ab his cōmemoratio tāta est tunc siue antiq̄
parū refert illud tñ nobis elaborandū est vt fidelibus et deuot̄
christianis cū om̄i reuerētia celebret̄. Nā si festa alioꝝ sc̄toꝝ chri
sti annua deuotōe p̄colim̄ q̄re festū anne deo dilectissime nō cele
brem̄. Neq̄ em̄ ceteris sc̄tis meritis et gloria inferior est q̄ tāte
dignitatē adhuc mortalit̄ extitit vt matrē ei⁹ pareret̄ q̄ immor
talis sp̄ in celo viuit. Et sicut specialissimis patronis n̄ris quot
tidie p̄memoratiōē aliquā facim̄ ita quoq̄ de sc̄ta anna quē ad
modū deuotio recta suggesserit om̄i die laudis aliqd̄ esse offera
mus. Et si deuoti cultores ad honorē eius sp̄ debeant esse parati
tñ in natali ei⁹ p̄cipue dñt esse solliciti q̄ p̄memoratio ei⁹ nō solū
in terris agit̄ sed etiā in celis votiuis laudib⁹ sc̄toꝝ honoratur̄.
Deuotōi etiā p̄gruit ⁊ decet pietatē vt sicut dies sabbati ad hono
rem sanctissime dei genitricis a clero et populo missis ⁊ orōnibus
colit̄ ita cōmemoratio n̄ris ei⁹ ad min⁹ in hebdomoda semel ce
lebret̄. Rei siquidē familiaris sollicitudine a deuotione cito dis
trahimur ad quā necesse est vt vel semel in hebdomoda repare
mur ne si honorē venerabilis anne diuici⁹ differim⁹ ei⁹ patrocini
um tepidi amittam⁹. Ad hāc memoriā hebdomodatiū celebrā
dā tertia feria sat̄ videt̄ cōgruam q̄ ⁊ nata fuisse legit̄ ⁊ mortua
Deniq̄ mult̄ loc̄ psuetudo laudabilis obtinuit vt nō minoꝝ re
uerētia in cōmēoratiōē sc̄te anne tertia feria celebret̄ q̄ sabbati
dies ī mēoria dei genitricis ī ecclia fidelū agit̄. Vidim⁹ apud sicā
bros ⁊ grunes tertia feria sp̄ in honorē b̄te anne missas decantari.
lumiaria incēdi oblatōes fieri paupes v̄beri⁹ recreari. Nouim⁹
etiā apud illos quosdā b̄te anne deuotos cultores q̄ ob honorē
b̄te sue Marie ⁊ anne om̄i feria tertia tres in altari ei⁹ incēdebāt
cādelas tres spēales faciebāt elemosinas: totidēq̄ venias accipi
ebāt siue disciplinas. Originē aut̄ dicit̄ ista psuetudo ex miracu
lo sc̄te anne qd̄ p̄tingit in pannonia vbi iuuenē desolatū atq̄ pau
pr̄mū ad magnos honores diuitiasq̄ p̄mouit. Si q̄s hui⁹ rei
noticiā habere desiderat̄ dictū miraculū legat̄ qd̄ inter cultores
b̄te anne a deo nūc vulgatū est vt neminē latere possit. Neq̄ so
lum in tertia feria sed om̄i die quātū vnus cuiusq̄ requirit deuotio
hec ita fieri a mult̄ agnouim⁹. Sacerdotes ḡ dñi q̄ cupiūt sc̄tissi
me n̄ris anne deuoti cultores eristeret̄ p̄ ei⁹ p̄mēoratiōē ad min⁹
semel studeant in hebdomoda deuote celebrare. Quicūq̄ eā sibi
deuotionē ī psuetudinē assūperit credim⁹ q̄ p̄iā aduocatā in oī
necessitate annā habebit. Null⁹ itaq̄ a laude tāte patrone silcat

tres candelas

nullus a deuotōe in eā torpeat null⁹ p̄memorationē ei⁹ intermit
 tat. Anna etēn̄ grā siue donatio interpretat̄. Nomē tātē paren
 ti pueniēs qd̄ nō casu nascētī credim⁹ impositū s; a deo p̄ordiatū
 Recte nāq; interpretat̄ grā q̄ matrē grē fuit paritura. Recte grē
 p̄ cui⁹ intercessionē grā dei fidelib⁹ ipetrat̄. Interpretat̄ etiā donās
 siue donatioq; eos q̄s in suo honore deuotos reperit mult⁹ grē
 donis locupletes facit. Recte donatio p̄ quā pctōz remissio dona
 tur. Quicūq; ḡ pōdere pctōz p̄mit̄ q̄cūq; tētationū iaculis pul
 sat ad sinū m̄ris anne fidēter p̄fugiat p̄ces et munera deuotiōis
 offerat et nil erit qd̄ p̄tra eū in malū p̄ualeat. Anna etiā grā dicit̄
 s̄m̄ nomē suū postulatī grām impetrare nō desinit. Si deuotā fidē
 inuenerit. Om̄es itaq; fideles festa sc̄tissime matrē colite in ei⁹ cō
 memoratōe erultate sedulas quoq; p̄ces ad eā fundite q; potēs
 est vos ab om̄i tribulatiōe liberare. Subilate dño deo n̄ro oēs q̄
 sanctā annā diligite laudate nomē dñi oēs fideles ppl̄i qui ma
 trē dei genitricē et v̄ginis amat. Annā vobis in patronā assumi
 te. Itaq; deuot⁹ ōionib⁹ honorate et fidelē sp̄ aduocatā inueniet.

Quib⁹ exercitijs et deuotionib⁹

beatissimā matrē annā debeamus honorare. *Ca. xiiij.*

Quāntū beatissima mater anna suis meritis apud omnipotē
 tē deū valeat audiui⁹ quāto honore digna sit scim⁹ res
 stat nūc; vt quēadmodū a nobis honorāda sit breuiter dicam⁹.
 Et quīs p̄pter varietatē deuotiōis de mō veneratiōis nō possit a
 nobis poni regula ḡn̄alis conabimur tñ quātū pussim⁹ psuade
 re om̄ib⁹ vt null⁹ a tātē m̄ris laude p̄ ignoratiā se possit excusare
 Et qd̄ ē ip̄im⁹ vniciq; modū laudādi deuotio p̄stituet que q̄to
 maior fuerit tātō mod⁹ vtilior erit. Quēadmodū ceteros solem⁹
 venerari sc̄tōs diuersis cerimonijs istā q̄q; sed copiosi⁹ honore
 m⁹. Habes modū applica desiderū. Si forte breuis minimū tibi
 videor; laciorē accipe modū. Reges p̄ncipes et eccl̄iarū pontifi
 ces si beatā annā honorare cupiūt in eius memoriā capellas et
 oratoria erigāt p̄bēdas instituāt cenobia fundāt. Ōiones quo
 q; ad eā sedulas faciāt. memoriā celebrēt; paupes et egenos ob
 eius reuerentiā pascant. Quo studio sc̄tōs venerant ceteros sibi
 speciales nō inferiori diuā matrē annā sed abūdantiori nouerint
 honorāda. Ipsi quoq; fidelīū p̄sules eundē veneratiōis modū ha
 beant atq; festū sanctissime matrē anne in suis dyocessib⁹ celebra
 ri ab om̄ib⁹ instituāt. Indulgētias ad anne cultū fidelib⁹ p̄ferāt
 fraternitates ad ei⁹ honore cōfirmēt. Ōionū libamina ei⁹ nomini

impendat Abbates quoq; et ceteri monachorum rectores in suis cenobijs memoria anne deuote celebrēt; capellas et altaria construāt; cōtinuas ad eā orōnes fundāt; Aeterarū itē religionū duces et frēs idē posse faciant; et a cultu tāte m̄ris nullo vnq; tpe tepescāt; Vos autē o carmelitici ordinis p̄fessores; q; titulo beatissime dei genitricis ⁊ virginis marie antiq̄ssimo p̄uilegio specialiter estis insigniti; vos oportet annā sanctissima singulari deuotione venerari et amplecti; de cuius filia venerabiles estis nūcupati; Laete ergo ne in cultu matris vnq; sitis tepidi q; ab ei⁹ filia tanti honoris nomē estis cōsequuti; Aeteri quoq; omnes in sorte p̄sū electi ad honorē sanctissime m̄ris genitricis dei anios v̄os ertēdite; quicq; ei poteritis laudis impēdite; et vobis subiectos vt idē faciēt pro posse instruite; Vos etiā o viri s̄farū eruditiōe insignes; quib⁹ abūdat vena lucubrādū; diuc m̄ri anne v̄ra dicite ingenia ad honorē ei⁹ vsu ludite ⁊ quātū valet; etiā prosa collaudate; Simpliciores vero quib⁹ tardiora sunt ingenia neq; ad lucubrādū satis apta; rescribāt cū deuotiōe que ab alijs sunt edita; legant crebri⁹ et p̄ aliorū quoq; edificatiōe sc̄te matre affigāt altarib⁹; Legant orōnes eius honori cōgruas; legāt debitas laudes; legāt hymnos carmina et prosas; Nullus a laudib⁹ anne vacet; nullus sileat; null⁹ tepescat; Omnes gētes christi sanguine redēpte memoriā anne celebrēt; de cui⁹ meritis spes nobis magna salutē p̄mittit; S; ne deuotū anne cultorib⁹ desit orādī materia; breuē sub eius honore orōnē instar angelice salutatiōis añ annos tres fecim⁹; q; a multū nūc et habet et legit; Satis autē nobis videt cōueniens vt sicut in rosario dei genitricē quicq; orōes dñicas et quinquaginta salutatiōes angelicas persoluimus; ita quoq; ad honorē sc̄te anne faciamus; sic tñ vt loco aue maria dicatur orō n̄ra que sequitur;

Oratio.

Ave dei genitricis m̄r venerabilis anna; sc̄te trinitati gratissimā; p̄ cūctis mulierib⁹ honorata; b̄ndicta tu a dñor; ⁊ b̄ndicta p̄les v̄teri tui; plisq; virgine⁹ nar⁹ h̄iesus christ⁹; Amē;

Mh̄c orōnē multi ad honorē sc̄te anne loco salutationis angelice in rosario cōstituunt; eo q; et breuis et nequaq; inutilis; Si cui vero ad rosariū sc̄te anne nostra orō placuerit; legat salutatiōnem vt est moris angelicam; et in fine postq; dixerit h̄iesus christus semp addat h̄c clausulā; Et b̄ndicta sit honestissima mater tua sc̄ta anna; ex qua sine macula caro tua p̄cessit; v̄ginea amen;

Mh̄c v̄o clausulā sc̄tā dei genitricē cuidā sibi deuoto incluso dicitur reuelasse; Si cui nec ista placet; faciat p̄ sua deuotione orōnē

aliā beatissime matr^e anne honorib⁹ cōgruā put meli⁹ poterit
 Sūt et alia sancte exercitatōis plura studia q̄ in vniuscuiusq³ ar-
 bitrio et deuotiōe sunt posita. Semp̄ mens deuota inueniet, quo
 sanctissimā annā debitis laudib⁹ honoret. In ieiunijs ⁊ lacrimis
 et in elemosinis et orōnib⁹ in venijs et disciplinis ⁊ in carmine et
 lectiōib⁹. In nobis est honorāda felicissima mater. Sed offendit
 nō mediocriter q̄ nulla de sc̄tā m̄se anna p̄gruentē inuenim⁹ his-
 toriā que honori et seio ei⁹ p̄ oīa pueniat. Maria enī est et non
 satis vt mult⁹ videt̄ elegās hystoria q̄ multis diuersimode iā in
 vsu habet̄. trāseo q̄ tātis meritis min⁹ dignaret̄ in plerisq³ locis
 videat̄ apocripha. Neq³ vna tm̄ sed plures inueniunt̄. put vni-
 cuiq³ visum est addētibus q̄ min⁹ sunt approbata. Quid dicā de
 mille offitio qd̄ sili varietate in multis p̄fusum cernim⁹. Tanta⁹
 a plerisq³ offitiū qd̄ quidā deuotari⁹ mutat̄ sensib⁹ verborū sed
 manēte melodia de offitio bt̄e marie sabatino elicit qd̄ deuotiōi
 min⁹ videt̄ p̄ducere p̄dū auditores melodie similitudine decepti nō
 de sc̄tā anna sed de dei genitrice putāt celebrari. Si placet materia
 mutet̄ saltē melodia. Possent tñ hec oīa facile emēdari si alicui⁹
 pōtēti auctoritas iterueniret q̄ freti eruditi i his viri hystoria et
 offitiū sensu ⁊ melodia reglatū et scriptur⁹ approbatū p̄ponerēt

De beatissima nr̄e anna suos cul-

tores multip̄l in hac vita pariter ⁊ in futura remunerat. Ca. iiii.

S crebra miraculorū exhibitio reuerentiā sanctorū meret̄.
 beata anna marino honore dignissima est que deuotis su-
 is cultorib⁹ tot ac tanta beneficia quotidie impendit ⁊ vt nemo
 sit qui omnia possit enarrare. Scimus equidem multa ⁊ noua ⁊
 antiqua sancte anne miracula sed non est nostri propositi his iā
 animum intendere que in dubium a multis agnouimus vocari
 non q̄ falsitatis aliquid in se contineat sed q̄ moderni homīes
 qui sibi docti videntur pleriq³ miraculis non credant sed detra-
 bant. Nolumus ergo dare occasionē detrahendi neq³ in suspici-
 onem presentē exponere tractatū ne dicerent non recta nos scri-
 bere sed apocripha. Nemo enī intelligit, nemo credit, nemo cap-
 pit quanta deus amatorib⁹ sancte anne quotidie bñficia p̄ferat
 nisi quē deuota experientia informat. Scimus aut̄ per inuocatio-
 nem sancte anne multos viros potentes eruditos nobiles et ig-
 nobiles virgines et mulieres iuuenes et senes a marinis tribu-
 laciōib⁹ sepe liberatos a periculis creptos in necessitatib⁹ mira-
 biliter adiutos. Multos etiā vtriusq³ sexus boīes religiosos et

seculares a grauissimis tentationib⁹ carnis et spūs meritis an-
ne multociens cōperim⁹ liberatos: alios in egestate et paup⁹tate
cōstitutos: p⁹ anne suffragia inopinata abunde puissos: alios de
gravi calamitate esse curatos. Quis enumeret quāti a pniciosa
mentē tristicia et melancolica pūssime matrē anne adiutore sana
ti sunt. Quāti quoq⁹ inter aduersa securū inter hostes et latrones
impauidi: inter marē pericula tuti euaserūt. Anna m⁹ scitissima
multos sibi deuotos a diuersis tentatiōib⁹ p⁹uenit eripere: et a pe-
stilentē p⁹tagione liberare: et a varijs quoq⁹ infirmitatibus curare.
Quis enarrat quātos a pessima desperatiōe ad spem misericor-
die reducerit: quātos a durissima pcti p⁹suetudine ad penitētie se-
mitas reuocauit: quātos in religiōe et extra tepide p⁹uersantes ig-
ne diuini amoris inflāmauit. Eius meritū et suffragijs in ptu mu-
lieres a periculis alioquin vicine mortē liberati sunt: multi etiā
a sinā p⁹petue damnatiōis sicut legim⁹ erepti. Deniq⁹ nonnullos
cultores suos ab infamie obprobrio custodiuisse dicūt: alios a de-
sperata egritudine: nonnullos a vinculis et carcerib⁹: quosdam
etiā a mortis imminētis periculis liberasse memorat. Legim⁹
etiā meritis eius ad vitā nōnullos de morte reuocatos: alios in
mortis articulo p⁹ eā clemētissime uisitados: et anteq⁹ relinque-
rent mundū factos iam de celo securos. Sepe etiā obtusa quorū
dā ingenia illuminasse d⁹ ut q⁹ sine eruditōe prius respecti fuerāt
multū postea fierēt in admiratiōe. Oratores quoq⁹ in dicēdo se-
pe lapsos in trā inuocata roborasse dicūt: ut nō solū p⁹stantes: sed
etiā inuenirēt se factos in p⁹ orando p⁹optiores. Amissa igit⁹ deni-
q⁹ p⁹ anne inuocatiōez legim⁹ mirabiliter esse inuētā. S; qd nitor
in unnumsum. Nam si mihi ferrea vox esset lingueq⁹ centū: non
oīa anne bñficia p⁹currere possem quib⁹ suis cōsuevit subuenire
cultorib⁹. Tot vero ei⁹ inueniunt bñficia: q⁹ bñane vite extāt incō-
moda. De quacūq⁹ tribulatiōe cū deuotiōe ad eā q⁹s clamauerit:
potēs est impetrare auxiliū: flāmas carnis p⁹cupiscētie exting⁹-
uit: p⁹niciosaz mentē tristicia in gaudiū salutare p⁹uertit: vite neces-
saria tribuit: bonā et pulerā famā custodit. Mulieres p⁹ditates
in ptu liberat: dolores mitigat: demones fugat. In tribulatiōe la-
borātib⁹ inuocata subuenit p⁹grinātes ad patriā reducit: clamā-
tes ad se miserōs exaudit. Dia dare nouit qui christianū boiem
petere licet. Trā si deuota fides p⁹mendet orantē. De oīib⁹ vero
que in gñe cōmemorādo dūtarat p⁹strinxim⁹ crīna spēaliter factā
in p⁹optu habem⁹ quib⁹ nō incerta scribere: sed facta in veritate
possemus enarrare. Verū non est n⁹i p⁹positi historiā arere: sed

laudes diue matris anne quāta poterim? simplicitate declarare.
Neq; enī ppter miracula colēda dixerim; sed in deū pietatē. Tot
ac tāta de bte mfe anna mihi innotuere miracula; vt si oia vellein
scribere; cogerer hūc tractatū nimīū ampliare oīm miraculozū
marinā est; si meritis ei? cōpunctionē veniāq; peccatozū nostro
rum mereamur accipere si malā consuetudinē vinceret; si ad eter
nam vitā pueniret; In hunc finē nobis et non aliū colenda est.

De fraternitate beissime matris

anne q̄s vtilis et necessaria sit marie nris t̄pibus. Ca. xv.

Quia nouissimis his dieb⁹ i chrisescete charitate multozū
abundat iniquitas; necessariū nobis valde est frēs mei vt
sicut pene q̄tuidie peccādo labimur; sic quoq; p crebra setē exerci
tatōis studia in bona volūtate oīm die renouemur; Nulla enī tā
setā vnq; fuit institutio morib⁹ hūanis; que eū tpe a p̄mitiuo fer
uore non tepuerit; Sic omēs religionū ordines successu tēporis
deficiētes a p̄ma sui institutiōe recesserūt; q̄ nisi maioz industria
ad semitas vite regulares sepi⁹ fuerit reformati; semp in deformi
tate sua pmanerēt; In chritianis quoq; silē agit; q̄ hodie a p̄mi
tiua fidei institutiōe lōge defecisse inueniunt; Vbi est nūc p̄stin⁹
nre fidei seruo; Vbi deuotio pp̄t; Vbi setā p̄uersatio sacerdotū
Refugit charitas; et oia religiōis studia pariter cū illa ex hoī
bus vt plurimū perierūt; Quis credat quātū chritiane fidei ma
li mores iacturā intulerint; Ecce deo ppter scelera hoīm p̄mittēte
fideles sarracēnū; thartari; ceteriq; catholice fidei hostes
aliā; affricā; greciā; bellepontū; magnā europē partē trucidatis
chritianis in suā ptatē redegerūt; adeo vt vicesima pars orbis
que olim fuit hodiēno sit chritiana; Et reuera nisi omnipotentis
dei miseratio reliquias in europa dimissas cōseruet breui de chri
stiano noīe factū erūt; Cū ḡ nris pctis pregrauati nō sum⁹ dei mi
sericordiā impetrare sufficiētes; sc̄tozū suffragia sedulis oīonib⁹
nobis implozāda sunt; vt eozū meriti placat⁹ etern⁹ arbiter ve
niā nobis et pacē cōcedat quā nō meremur; Et ne deuotio ex tpe
vt moris est deficiat; magna cura elaborādū est; quaten⁹ mutua
cōhortatiōe fratrū p̄seuerantiā p̄sequat; Hinc mos in dei ecclia
laudabilis inoleuit; vt fideles cōgregatiōes in honore quozun
dam sanctorū instituant; quas pro augenda deuotiōe fraternita
tes vocant; Sic faciūt milites ad honore sancti Georgij; Sebastia
ni martiris sagittarij; Jacobi apostoli ex gallacia peregrini;

pp̄ p̄cta Rom

Nunc igitur si istas filialesque sanctorum fraternitates ad impetrandam dei misericordiam populo credimus utiles quae in memoriam beatissime dei genitricis et antequam sanctissime matris eius instituantur incompabiliter proficimus meliores. Quamquam enim dei mater cum sua venerabili genitrice merito et sanctitate reliquos in caelo sanctos excellit tanto fraternitatis nomine eius dicata locum retinet eminentiorum. Unde pia deuotione moti fideles ut eam promptam apud deum aduocatam merentur huiusmodi sub nomine rosarii ad honorem eius fraternitatem instituerunt que iam per diuersas mundi regiones a deo vulgata est ut nulla pene sit prouincia in qua non plures habeantur. Considerantes autem deuoti beatissime anne cultores quod ex his fraternitatibus deuotio fidelium multum possit proficere exemplo rosarii laudabilem congregationem ad honorem sancte matris anne cogitauerunt erigere quatenus nomen et laudes tantae patronae ad multorum noticiam valeant peruenire. Epit itaque haec sancta fraternitas in
uitas .S. Anne
Winaburgensi dyocesi et per Conradum dicte ecclesie pontificem ante
hoc ferme decennium sub friderico tertio confirmata miraculisque ut fertur comprobata valde multiplicata est. Deinde rumoldus de Lau-
pach prior puenit carmelitarum francfordensium marinus diuus ma-
tris anne cultor et amator ad instantiam quorundam notabilium insti-
torum eandem fraternitatem in praedicto suo puenit instituit quam Ber-
toldus de Wanneberg ecclesie innocenti octauo anno pontificatus
confirmauit summusque pontifex innocenti octauo anno pontificatus
sui octauo eandem applica auctoritate approbauit. Et quod digna in-
stitutio ut fratres carmelite qui titulo beatissime dei genitricis spem
liter sunt insignes in matris quaeque laudibus eriguntur praetiores Mag-
nus bodie et copiosus personarum numerus utriusque sexus in hac frater-
nitate est quae mira et multa pro honore sancte anne quotidie faciunt et
impediunt. Sed in diuersis locis eadem ueneranda fraternitas a fide-
libus erigitur et congrua deuotione celebratur. Inueniuntur tamen huiusmodi honora-
de fraternitatis sicut ab initio omnes boni detractores qui eam impio-
dente lacerant perditam praesumptione impugnant. Quid uobis in hac
fraternitate scissima displicet. Quod per hanc detractores. Quid contra
eam habebitis. Proferte ut audiamus. Dicitis. Supersticiose sunt istae
fraternitates quoniam fidei catholicae infirmam reddunt. debent deo
cultum subtrahunt. obedienciae ecclesiarum patriarchalium perennitatem
superinueniunt. oblationes plures ac debitas suis sacerdotibus ne-
gant. monachis et fraternitatibus suis copiosa munera offerunt.
et ecclesias suas matricas vacuas et ruinosas derelinquunt. Nec
sunt capita partis aduersae crimina accusationis inique obiecta
detractionis scelerate. His per ordinem nos breuiter respondemus.

fraternitas ista beatissime mris anne nō est supsticiosa sic vos
dicit o impij calūniatores sed est vera sed recta sed sc̄ta in qua
dei cult⁹ nō minuit sed auget; obediētia nō spernit sed p̄mendat
fides etiā catholica non infirmat p̄ sanctā fraternitatē istā sicut
vos putatis sed renouat et defendit; dñi p̄ sc̄te charitatē exerciticia
vt formata sit illustrat. Qd̄ vero parochiales ecclias desertas ge
mitis; v̄ris est nō mediocriter imputandū delictis; q̄ lac ⁊ lanā de
ouibus dñi erigitis; ipsas tñ oues non pascitis vt oportuerat in
primis neq; custoditis. Quid vobis oblatōes negari fingit; qui
multis diuicijs abundatis; Qm̄ pastor pastorū vicari⁹ christ⁹ est
si fideles voluerit esse in audiēdis missis liberos; nō est q̄ valeat
eū phibere; Vos monachorū p̄uilegia nō oīa vidistis; neq; vi
debitis; Quis nesciat q̄ p̄ marlupijs v̄ris bellū p̄tra sc̄tis frater
nitates geritis; et monachos nō amore dei sed auri lacerat; Ec
ce summ⁹ pontifex fraternitatē istā p̄firmavit; ecce maguntin⁹ ar
chiep̄us Berthold⁹ quo nō est prestantior alter eā autoritate or
dinaria approbavit; et vos insipiētes adhuc murmuratis; Des
sate obsecro cessate ab hac stulticia; et nolite resp̄bēdere qd̄ tātos
p̄tōfices cognoscit approbasse; A redite mihi nō est bonū p̄tra
sc̄tam annā velle phibere; Confusioni marie appropiat q̄ os suū
p̄tra sanctā annā laxat; Si v̄bis meis nō credit; obseruate eos q̄
tales sunt ⁊ vera me dixisse expeziētia cognoscet; Temerariū est
reprehēdere bonū qd̄ ad salutē mult̄ cernit puenire; Multa ex
hui⁹ felicissime fraternitatis celebratōe bona deuotis hoīb⁹ pro
ueniūt; q̄bus ab ea extranei vt plurimū vacui erūt; Ad chari
tatē q̄q; dei et p̄rmi cultores suos allicit; fraternē dilectiōis p̄cor
diā facit a vicijs et pctis reuocat; ad sup̄ne felicitatis amorē desi
deriū inflammat; Trāseo q̄t misse q̄t orōes q̄t elemosine; q̄t sc̄ta
opa in hac fraternitate q̄t die fiūt; q̄t alioquin penit⁹ inter mitte
rent; Utinā oipotēs oīm christianoꝝ corda ad silia deuotōis ex
erciticia illuminet; vtinā ad hāc fraternitatē rite colēdā oīm mētes
inflāmet; quāta deuotio; quāta pax; quātaq; in ecclia catholica cō
cordia reducere possit; Uniuerso si oēs in hāc fraternitatē sc̄ur
rerēt fieri possent vt amore sc̄te matr̄ anne a mutuis iniurijs desis
terēt; ⁊ in obseruātia mandatorū dei alacriores redderent; Vera
et em̄ fraternitas; fraternū colit; et nutrit amorē; nec deuotio pati
tur esse dissimiles; quos obseruātia tante cōgregatōis in amore
sanctissime anne fecerit concordēs; Q̄ quis det vt hec sancta fra
ternitas p̄ totū cristianū orbem diffusa celebret; vt oēs fideles in

qui lac et lanā
de ouibus dñi

l
no optia

amorē diuē ante rapiant et dū se in vnitatē sc̄tā p̄ueniūt: a bellis
 et cōtumelijs mutuis ab tāte patrōne reuerentiā quiescāt vtilis
 plane ac semp̄ honorāda fraternitas: q̄ fidē opib⁹ format: spem
 erigit: charitatē excitat: deuotōnē inflammat: p̄ eā nāq; torpor
 a mentib⁹ fidelīū excutit: et seruo sc̄tē nouitatē inspirat. **Qui hāc**
oppugnat insanit: q̄ p̄tra eā loquit̄: demēti demētior est: qui illā de
struere nitit̄: saluti inuidet christiane? Multa q̄dē p̄ laude hui⁹
 sanctissime fraternitatē adhuc dicēda fuerāt: nisi me rei familiarē
 occupatio sibi vendicasset. **Que autē in aduersarios ei⁹ a me dic-**
ta sunt nō inuehendi aō sed corrigendi emēdandiq; intentione
sunt. plata: Confido tñ paucos esse: qui se cōtra sanctā matrem
et eius fraternitatē opponant.

Conclusio hui⁹ opis ⁊ excusatio.

Quinsufficiētie auctoris cū exhortatōe fraternitatē. **Car. vi.**
Vamuis plura de laudibus sanctissime matr̄ anne p̄po-
 fuerim a p̄ncipio describere tamen ab hinc iā mihi placuit cessa-
 re: ne si tractatū in immensum extēderē deuotōnē lectoris nimia
 p̄lixitate suffocare. **S**portz em̄ eos qui alijs cupiūt p̄suadere bre-
 ues sermone inueniri: et sententiarū maiestatem copiosos. **A** p̄mo
 nequaquā me cōfido deuiasse: q̄d vero in sc̄do pegerim: iudicabūt
 hi q̄ n̄rām qualēcūq; lucubrationē lecturi sunt. **S**atis feci p̄mis-
 sioni mee: satis quoq; feci amicis: sed neq; deuotōi mee: neq; dig-
 nitati materie satisfactum est. **P**lus volui q̄ potui: et minus feci
 q̄ volui. **D**eniq; q̄s annā beatissime dei genitricis parentē: dig-
 nis laudibus venerari sufficiat. **I**fateor itaq; de sc̄tissima m̄rē me
 loqui indignū: qui sum homo peccator et delictis inuolutus a iu-
 uentute mea. **N**eq; tamē tacere a laude eius potui: quia mihi ne-
 cessitas incumbēbat: et vehementer precibus amicorum vallata
 vr̄gebat deuotio. **A**t posteaq; hucusq; ventū est: excellentia ma-
 terie impacientē caloris estat: oppressit me vt ammodo silētio ho-
 norare debeam quam laudare non sufficio. **Q**uecunq; autem in
 hoc opere a me dicta ⁊ scripta sunt: sancte romane ecclēie atq; om-
 nib⁹ catholicis eruditis v̄ris subijctio: a quozū diffinitio: nun-
 quā dissentire intendo. **Q**uicquid sacrosancta romana ecclesia
 credendū determinat: mihi fides firmissima erit. **P**ostremo ser-
 monem ad vos conuertemus amici: cultores: fratres et sorores
 sanctissime matris **Anne** rogantes vt ea que ad laudem tante
 matris a nobis et magna deuotione scripta sunt: in bonam par-
 tem accipientes: sanctam patronam deuotis orationib⁹ pulsetis:

quatenus nobis solita pietate subueniat; culpas abluat; virtutes
impetret; vitam eternam obtineat. Exhortamur etiam vt in amore
et fraternitate sanctissime matris perseuerare curetis continuis
eam laudibus honorantes; quatenus meritis eius culpis abso-
luti hic tranquillam et post hanc vitam agatis eternam.

Explicit liber dñi Jannis Tritthemij abbat̃ span-
hemensis ordinis diuini patris benedicti de laudib⁹
Sancte Anne.
Sequit̃ Tetrastichon de sanctissima matre Anna.

Joannis Tritthemij abbat̃
spanhemensis Tetrastichon de sanctissima matre anna

Virginis almiſſice mater venerabilis anna
Excellens meritis; et pietate potens
Nemo trilitis abit qui te colit et veneratur
ſers cunctis placidam quippe salutis opem

Distichon eiusdem quod posuit ad ymaginē sancte anne.

Quisquis aduersis sanctam pulsauerit annam
Deuotis precibus; bene tutus erit

Conradi celtis protucij; poete laureati
Tetrastichon de sancta anna.

Nullius anna preces vnq̃ dimisit inanes
Sed tulit optatam candida semper opem
Ergo piam matrem multo cumulemus honore
Nullius vacuas que sinit esse preces

Theodorici gresmundi iunioris maguntini
Tetrastichon ad sanctam annam.

Virginis anne parens salueto fausta marie
Ordini nostre digna salutis opus
Que per te cepta est humana redemptio queso
Continues precibus crunina nostra tegens

Rodulphi langij Canonici monasteriensis
Distichon de sancta anna

Magna parens audi secunde virginis anna
Pregnantes vtero que tibi vota ferunt

Godoci badij gaudensis Tetraſtichon de ſctā anna

Anna decus mundi mater genitricis hieſu
Pro nate meritis det tuus aſtra nepos
Primitias noſtre parens ſancta anna ſalutis
Mos cum prole tua cumq; nepote iuua

Rodulphus agricola in ſuo de ſctā anna carmie inter alia ſic
Anna parens ſumme genitricis veneranda parentis
Que pandis populis prima ſalutis iter
Te cuncti fugiunt morbi palloꝝq; doloꝝq;
Moria queq; animo corpore queq; ſedent
Quicquid id eſt hominū quod curas cordaq; laſſat
Te fugit vt ventos nubila pulſa ſolent

Rutgerus venrai Canonicus regularis
haynenſis ad ymaginem ſancte anne

Hic profunde preces deuote poplite ſtero
Anna parens vbi cum prole beata ſedet
Ne dubita capies quicquid rogaueris ipſam
Mamq; potens precibus iugiter anna nitet

Eiuſdem diſtichon de ſancta anna
Anna parens hieſu chriſti genitricis aucto
A nobis petimus omne repelle nephas

Godoci beiffellij patricij a queniſis roſariū de ſancta anna Ad re
uerendū patrē dñm Joannē Tritthemū abbatem ſpanhemē
ſem ordinis diui patris benedicti
Quisquis hoc roſariū ad honorē beatiffime matris anne pro de
uotione legere voluerit premittat oꝝonē dñicā cum ſalutatione
ſancte anne quā ſemp poſt duos verſus repetat que quidem ſa
lutatio eſt vt ſequitur

Ave dei genitrici mater venerabilis anna sancte trinitati
gratissima pre cunctis mulierib⁹ honorata bñdicta tu a
dno et bñdicta ples vteri tui plisq³ virgine⁹ nat⁹ ihs xps amē
Pater noster Ave dei.

Anna tuas liceat misero mihi promere laudes

nam tibi si pateris ferta rosaq³ feram

Ave

Anna nites regum iude veneranda propago

Atq³ etiam ioachim coniuge clara pio

Ave

Anna diu sterilis fleuisti in coniuge amores

Unica nuptarum gloriaret vnus honoz

Ave

Anna pia sobolem nec vanos queris in vsus

Sed colat vt sancta posteritate deum

Ave

Anna tibi etherea celer astans nuncius aula

Gaude ait en sobolem mater habebis ouans

Ave

Anna feres sobolem tanta virtute beatam

Ut cum virgineo mater honore micet

Ave

Anna feres gratam sobolem quem non capit orbis

Ipselibens subeat viscera calta deus

Ave

Anna tuo tandem surget de sanguine sanguis

Qui filius miseris spem ferat vsq³ reis

Ave

Anna tuum decuit tanta expectatio partum

Quod facile est matrem matris haberi dei

Ave

Anne tue sobolis laudes super astra volabunt

Te quoq³ felicem secula cuncta ferent

Ave

Pater noster Ave dei.

Anna mali puram tu concepisti mariam

Crededis. et sanctam mor habuisse deo

Ave

Anna aluo gestas quam signauere figure

Venturam sancti quem cecinere patres

Ave

Anna geris clausam paradysum. arboze vite

felicem et cuncto ruris honore sacram

Ave

Anna grauis gestas ortum quem flammeus ensis

Austodit cherubin nocte dieq³ calens

Ave

Anna geris florem qui candida lilia vincat

Et violas humiles coccineamq³ rosam

Ave

Anna mosayca in te deprehenditur archa

Etherei panis aurea et vrna iacet

Ave

Anna geris sponsam veri salomonis. et omni

semina erozatam intus et extra domum

Ave

Anna geris templum cuius penetralia dulces

Impleuere soni: musica et omnis organans	<u>Aue</u>
Anna geris velum pulchra sub ymagine patrum	<u>Aue</u>
In se gesta tenens: quod tegat alta dei	<u>Aue</u>
Anna geris sobolem cuius pbebi aurea vestit flamma caput: niueos candida luna pedes	<u>Aue</u>
Pater noster Aue dei.	
Anna exoptata campos iam facta marie	<u>Aue</u>
Pectore vir toto gaudia aborta capis	<u>Aue</u>
Anna recens nate plauserunt cuncta marie	<u>Aue</u>
Sidera: et insolitum fluxit ab axe iubar	<u>Aue</u>
Anna tui fetus natalem credere fas est	<u>Aue</u>
Te circum angelicos concelebasse choros	<u>Aue</u>
Anna tuum partum manes sensere profundi	<u>Aue</u>
Lux noua tunc stygios terruit ipsa lacus	<u>Aue</u>
Anna parens dubitas manibus contingere gnatam	<u>Aue</u>
Sole magis rutilam luminibusq; poli	<u>Aue</u>
Anna quid etheream metuis tractare puellam	<u>Aue</u>
Arridet matri: trūtia nulla facit	<u>Aue</u>
Anna capesse animos en lactea ad vbera tendit	<u>Aue</u>
Gnata: manus teneras et tua colla petit	<u>Aue</u>
Anna moras rumpis: mammas et pectora nudans	<u>Aue</u>
Excipis in tenero membra tenella sinu	<u>Aue</u>
Anna foues gnatam: dulcesq; a pectore succos	<u>Aue</u>
Ore trahit roseo murmura grata sonans	<u>Aue</u>
Anna feret quantos si scires gnata dolores	<u>Aue</u>
Quotq; ferat mortes: tu modo nulla fores	<u>Aue</u>
Pater noster: Aue dei.	
Anna tibi est cordi gnatam eromare probatis	<u>Aue</u>
Adozibus: et summo composuisse deo	<u>Aue</u>
Anna paras cello gnatam importare delubro	<u>Aue</u>
Sponte sed ad superum pertigit alma gradum	<u>Aue</u>
Anna citam lento sequeris gressu atq; loboze	<u>Aue</u>
Solatur fessam promptula virgo matrem	<u>Aue</u>
Anna quid in tenera miraris virgine robur	<u>Aue</u>
Non humana vides: sed pia signa dei	<u>Aue</u>
Anna soles inopi et sacris dare munerā templis	<u>Aue</u>
Nunc das quo mulier plus nihil vlla dedit	<u>Aue</u>
Anna vbi sacratam voluisti degere gnatam	<u>Aue</u>
A laustram libens subiit virgineamq; domum	<u>Aue</u>
Anna piam mīstura: genas et lumine fletu	<u>Aue</u>

<u>Conficis: immotam te tenet altus amor</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna domum repetas. gnatum dimitte tonanti</u>	
<u>Nil nisi venturum cogitet illa hiesum.</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna per ethereos volitet tua nata recessus</u>	
<u>Occupet hanc summo culmine missus amor</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna duas satis est tibi deseruire marias</u>	
<u>De quoq; non modica te. pietate colent</u>	<u>Aue</u>
<u>Pater noſter; Aue dei.</u>	
<u>Anna tuo fletu docta es succurrere flenti</u>	
<u>Munc miserum votis tu quoq; prompta faues</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna soles ratas nature vertere leges</u>	
<u>Sicq; voles. sterilis sit modo leta parens</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna etiam flure fortune munera sistis.</u>	
<u>Ne fugiant nostros lapsa repente sinus</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna fugas dedecus. das pulchre munera fame</u>	
<u>Tu luctus releuas. et tibi cedit amor</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna iuuas seu quem terret vis hostica. seu quem</u>	
<u>Carceris obscure vincula seua tenent</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna leuamen adesdum mortalibus egriſ</u>	
<u>Te duce languenti per dita vita redit</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna pares timido te in clamat nauita fluctu</u>	
<u>Si iactent laceram flatus et vnda ratem</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna parens nigro es. semper metuenda tiranno</u>	
<u>Ut glacies ignem te fugit ille nocens</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna abs te nequeant mortalia pectora frustra</u>	
<u>Poscere. quodq; voles gnata deusq; volet</u>	<u>Aue</u>
<u>Anna igitur meritis et tanta prole beata</u>	
<u>Anna parens nostras respice magna preces</u>	<u>Aue</u>

Oratio post rosarium dicenda.

Omnipotens ac piſſime deus qui beatam annam in genitricis filij tui matrem eligere dignatus es. concede ppicius vt qui memoriam eius fideli deuotione percolimus. eius meritis et precibus eterne vite suffragia consequamur. Per e.

ExPLICIT rosariū **F**odoci beiffellij vtriusq; iuris pſſoris patricij aquensis ad reuerendū patrem dñm **J**oannē tritthemium abbatem spanhemensem ordinis sancti benedicti. Et aquisgrano tertio idus **A**priſis Anno. **M**.ccc. lxxiij.

Ade wernheri themarenensis Carmen de sanctissima
anna Ad. r. p. dñm Joannem tritthemiu abbatem

In laudes aue pangimus indite
Lordis plectra hiesy chare nepos moue
Nec tu nata canenti
Desis casta parens choro.

Regum progenies anna viro durat
Infecunda diu se sterilem gemit
Prolem flendo precatur
Nec frustra lachryme fluunt
Promittunt sobolem nuncia celica
Pregnans iuncta viro. deinde puerpera
Nata prole probatur
Per quam venit nostra salus

Vesse sic viruit stirps venerabilis
Erit virga ferar germinc fertili
Quius flore perfecti
Vita morte reuiuimus

Hoc partu ioachim sistere delubris
fit dignus. remouens pontificis probra
Sic nos anna nepoti

Puros ferre preces para
Commendes puero quem pia castitas
Mate parturit. nos prece poscimus
O matrona beata

Christus nil tibi negat
Christo qui socius. cum patre flammis
Regnat gloria sit secula per omnia
Quem dant conciliatum

Nobis o anna tue preces Amen

Sancti autē iste hymnus sub nota illius qui in natiuitate sancte
marie a multis frequenter ecclesijs incipit Gaude visceribus
mater in intimis etc. Ex castro heydelbergen. ij. kalendas fe
buarij. M. cccc. xciiij.

Joannis herbstluterburgensis. Carmen seu hymnus de
sancta anna Ad. r. p. dñm Joannem tritthemiu abbatē.

Gaude que miseris anna refugium
Oramus. canimus. carmina promimus

In festo pia sis germine cum tuo
Laudes nunc tibi dicimus

Gaude terra nitens gramine fertilis
Et de pluta madens rore deifico
Et qua nata fuit purior ethere

Virgo criminis inscia.

Gaude que fueras semine regio
Jam concepta viro decita duxeras
Celebs coniugium prole carens diu

Nota facta puerpera

Gaude que obprobrio pontificis rubith
Es confusa. deum fletibus inuocas
Et audita virum suscipis obuium

Porta dicta sub aurea

Gaude que Joachim leta tibi obuium
Amplerata virum doctaq; numine
Celesti genitrix sicq; hiesu tuo

Conceptatur in aluulo

Gaude simplicitas angelico sagax
Que laudata choro. et secta trifaric
Templo diuidis et pauperibus bona

Et partem famulis tuis

Gaude plebs celebrat festa fidelium
Ut patrona sibi. et cum patre spiritum
Et christum genitum tuq; rogatibus

Reddes anna propicium. amen.

Hymnus iste melodiam illius recipit qui de ascensione dñi
canitur scilicet festum nūc celebre zc. Et illius de martirib⁹ San
ctorum meritū inclitat zc. Et beydelberga tertio nonas februa
rias Anno d. cccc. xciij.

Rutgerij venraij Canonici regularis in beyna: worma
censis dyoc. Carmen elegiacum de sancta anna.

Splendoris patrū. candoris lucis intacte
Virginee matris splendida mater aye
Tu dixam domino genuisti sancta puellam
Et qua lux mundi prodijt alma hiesus
Tu nate gemitum constanter sare nepotem

Quamuis ipse polos fecerit atq; solum
Carne nepos tuus ipse hiesus. summam deitatem
Coniunxit carni. nam deus est et homo
Ergo licet semper fuerit hiesus attamen optat
Dignaturq; nepos dicier esse tuus
Talem ne dubites precibus pulsare nepotem
Anna rogamus que cuncta rogata feres
Ad primas faciles si non inflexerit aures
Ad gnatum cicius anna recurre tuam
Opera demonstret nato tua filia christo.
Protinus optatum deferet alma parens
Si multum fuerit oratu difficilis res
Cum genitrice sua filia poscat opem
firma fides mea nec dubito quin protinus ambas
Orantes dominus audiet aure pia
Quare continuus fratres oratibus anne
Varieq; simul poscere oportet opem
Constat si matrem domini genitricis honores
Quod titulos matris virginis ipse colas
Rursus si matrem domini venerare. liquescit
Quod domino laudes in genitrice pares
Sit nate gnato laus virtus et decus anne
Et summo patri spirituiq; sacro. Amen.

Carmen sapbicum Joannes Trithemij abbatis
spanhemensis in die sancte anne.
Festa sacrata celebremus anne.
Matris excelsae meritis opime
Que dei patris geniti parentem
Edidit orbi
Cuius a nobis veneranda semper
Vita laudatur merito beata
Dote signorum misericors leuamen
Mentibus augens
Languidos sanat. mala cuncta purgat
Lorda meliorum iubilo serenat
Apta componit. regit et gubernat
Aspera planat
Prepotens summi residens in aula
Regis. absterget maculas precata
Graciam confert. animas fideles

Ducit in astra,

Vic frequentantes tua festa fratres

Vota promentes, bona te precantes

Adiuua serua refoue, gubernas

Inclita mater

Sit decus virtus supero tonanti

Qui deus simplex pariterq; trinus

Glorie magne tribuit coronam

Fugiter aue, Amen.

¶ Hymnus iste saphicus canit sub melodia: **De queant laris;**
Vita scōrum Virginis ples; **Q** chorus vatu: **Iste confessor et**
similium qui saphici sunt tantum; **Et spanhem;** **Monis Julij**
Anno domini AD:cccc:xciiij.

Joannes trithemij abbatis spanhemensis

Carmen elegiacum de sancta matre anna.

Premia quanta suis referat cultoribus anna

Nemo capit mente nec valet ore loqui

Aspera propellit, veniam impetrat, auget honozis

Ornamenta suis, et facit esse polo

Contra multa nimis comitantur acerba parentis

Anne spretozes, prospice prave tibi

Proterit elatos, deponit honore potentes

Et sinit vt magna scandala sepe ferant

Doc patet et firum manet, anna colentibus offert

Leta, sed infensis tristitia plura refert

Ergo viri moneo tante seruire patrone

Femineusq; chorus assit amore simul

Constat et exemplis liquido quod scribimus, aures

Concipiat patule quod pia corda iuuat,

Et spanhem: xvi: calendas augusti: AD:cccc:xciiij.

Carmen saphicum rutgeri sicambri

pro hymno in laudem sancte anne

Pangimus laudes veneranda tuas

Anna laudantum modulis faueto

Impetrans cunctis veniam salutaris

Premia donans

Tu parens christi genitricis anna
Et heris summa retinens in arce
Obtines quicquid genitum precaris
Iunctipotentis

Languidos sanas. maculosa tergis
Composites voti famulos fideles
Efficis: tandem tribus supernum
Scandere regnum

Moribus summum dominum probatis
Anna flexisti precibusq; multis
Ot daret tante fieri parentem
Prolis in orbe

Sit patri summo. genito superno
Pneumati sacro decus et potestas
Alaritas virtus pietas vigorq;
Omne per eum
Eiusdem aliud

Virginis matris genitricis anne
Sedulys laudes resonemus omnes
Viribus totis. animi medullis
Voce sonora

Illa profudit generi misello
Labe sordenti genitricis eye
Mobilem prolem radians iubarq;
Edidit orbi

Lumen hoc mundi tenebras nigrantis
Erpulit. cunctos radians superna
Lucerceus sanctus resonat iobannes
Aodice sacro

Anna diuine genitrix puelle
Quius appellas genitum nepotem
Arne dumtarat. populum precantem
Spernerenoli

Virgo pro nobis rogitantis anne
Matris intente precibus faueto
Tu nepos hiesu facilis precatum
Eius adimple

Filio nate genitricis anne
Cum deo summa decus et potestas
Pneumati compar sit bonor beato
Tempus in omni

**Carmen eiusdem aliud iambicum dimetrum
quod canitur sub melodia hymnoz ambrosij.**

**Anne colamus cernui
festum beate. debitas
Grates canentes vocibus
Et intinis precordijs
Hec mater alme virginis
Que protulit mundi iubar
Hec que deo virtutibus
Se reddit gratissimam
Moras repellit. gratiam
Confert suis precatibus
Ad orbos leuat deterrimos
Tam corporis q̄ spiritus
Huius in laudes rex poli
Tibi sonoris cantibus
Matoq; simul flamine
Depromimus laudes pias. Amen.**

**Carmen alamanicum eiusdem quod canitur sub
melodia Trux fidelis. vel Pange lingua**

**Hec caterua voce votis
Et pijs precordijs
festa gliscit anna mater
Tam prelcara promere
Quis ad sis deprecamur
Te met collaudantibus
Tu parens matris marie
Tu deo gratissima
Legis orsa conseruasti
Quam moyses patribus
Quondam contulit vetustis
Hebreisq; plebibus
Dona mira gratiosa
Impetrans fidelibus
Deprecatu complacente
Alti patris filio
Egros sanas et pudica
Prestas esse pectora**

Te pater rogamus atqz
filium cum flamine
Ut des gaudia nobis
Laudes continentibus
Inclitas predulcis anne
Matris alme virginis Amen.

Larmé Rytgeri venrai germani canonici regula
ris beynensis in libru de laudibus sancte anne.

Quisquis eris lector prestantis codicis huius
Pone metum vanum; friuola nulla tenet
Nunc miro grauidum sensu dulcemqz lepore
Abbas tritthemius edidit arte sua
Libris inuigilans; custos spanhemensis ouilis
Qui triplicis lingua scripta sacra colit
Hic titulos anne plene rationis et arte
Inuenies; tantum pectore volue pio
Non sequitur vanas passim dubiasqz fabellas
Eloquij sacri clara fluente docet
Ergo precor laudes dignas venerabilis anne
Quas tibi vir doctus promisit amande lege

Iohannes tritthemius abbas spanhemensis; lectori salutem.
Cum nuper ad amicorum instantiam scribere aliquid de
laudibus sanctissime matris anne statuissem patres quidam de
ordine fratrum beate marie semper virginis de monte carmeli
rogabant; ne defensionem purissime conceptionis mariane ob-
mitterem. Itaqz precibus eorum et alioquin iusta ratione per-
suasus; septimum huius operis caput de conceptione dei paren-
tis et virginis prenotauit; quod ne quisquam aliter quam mea habet inte-
tio suscipiat; lectorem putauit admonendum. Noui enim nec me
fugit quod multi sanctissimi atqz doctissimi viri olim dei genitricem
subiacuisse originali macule scripserunt; qui longa ante basilien-
se concilium claruerunt. Hanc ego suam tibi concedens penitentiam
intactam pertransoniabilisqz omnino praeter eos dicere vel scribere intendo.
Esuero si quid a me durius dictum cernitur; non inopinantes aliter quam
nos sed impertinaces duntaxat referat qui sine eruditione garrulen-
tes alterius opinionis assertores appellari hereticos non verentur. Istae
hec verba mea insinuant; quod praesens tempus et non preteritum notat. Quod enim

dico quid stolidi latrā: qd in experti murmurant: p̄ntis t̄pis est
non preteriti ⁊ hodie ptinaces argui nō antiquitus aliter opina
tes. Interrogans vero quis vnq̄ p̄trariū scripserit non antiq̄s
patrib⁹ inferos sed de his qui post determinationē p̄fati p̄cili aliter
opinant̄ intendo. Itaq̄ solā pertinaciā quorundā imperitorum
huius tēporis non opinionē eruditorū quorūcunq̄ aliter senti
entium arguo quippe qui sexti quarti pontificis maximi declara
tionē nō ignoro. Adibi aut̄ visum est a sancta romana ecclia nul
latenus abhorere purissime conceptiōis fidem ⁊ quā illa credit
et venerat̄ qd hodie multis documētis ostendit̄. Deniq̄ cū doc
toribus gymnasioꝝ parisiens̄ coloniens̄ heidelbergen̄ ser
fordens̄ winensis̄ liptzens̄ thowingen̄ engolstatens̄ ba
siliens̄ maguntinens̄ aliorūq̄ multorū et omnibus pene ordi
nibus chr̄stiq̄ fidelib⁹ per vn̄uersum orbē chr̄stianū diffusis
p̄ceptionē dei genitric̄ et v̄ginis marie purā venerari nō timeo.
ptinaciam t̄i non admitto sed romane ecclesie obedire in omni
bus vt matri reuerēdissime omnium ecclesiarū volo. Nec p̄fati
capitis mei pura et sincera intentio est in quo nulli sobrie et sine
pertinacia opinanti derogatū existimo. Lector vale.

Nec epistola p̄fati dñi Joannis abbatis ex incuria et negligē
tia quibusdā exemplaribus deest quā ipse tamen apponi omni
bus mandauit et pro apposita singulis haberi decreuit.

Impressum Liptz per Melchiarum Lotterum.

Joannis Effrem Biri Edes
sene ecclesie diaconi Ber
mones tam pii quam
sc̄ti per Ambrosiuz
Camaldulensem
latinitate do
nati

Ego sum Clementis flauri & Leothar atq; de
villa Andree Alme ecclie Strigoniens̄ p̄bani
necno Canonici Colegiate ecclie Sc̄ti St̄hani
protibonius itidem. Tandem relictus Nicolao
Adeodato Alummo, filio meo adoptiuo
huius libri auctor, Clementis est flaurus
Nec preter ego ipse, in ipso nominetur aliter
Nec phas est alium, meū accipere nome
Tu qui talis possessor, vis haberi libri
Marfury angulo, no fmas latere nomini,

Matthias Schürerius / Martino
Ergerhemio populi Selesta-
tini Ecclesiastico
Pastori.

¶ Ediderunt ex neothericis non pauci sermones longos
ac prolixos; quos si cum his conferas mi Martine qui ad
antiquis christiane religionis cultoribus conscripti sunt
longe subsidere agnosces. Quid em Ceciliij Cipriani / Leo-
nis Romani pōtificis / et Bernardi sermonib; aut dulcius
aut feruentius / aut ad pietatē magis permouens; non in il-
lis superuacanea verba / non digressiones indecentes / inue-
nire est; sed quicquid dicit / succo minime carens / habet quin-
potius in recessu aliquid / quod diligenter pensitātī tandem
colliquescit. Hoc tu suauissime Martine / et in his Effrem
Syri sermonibus tam p̄is q̄ sanctis / facile comperies.
Quippe qui sunt et sententiarū pondere / et dicētis autori-
tate / vndiquaq; conspicui. Admonet hic suos de futuro iu-
dicio / de resurrectione / de piorū premio / et flagicioforū vlti-
cibus flammis. Penitentiam agendam docet. Ad perseue-
rantiam bonorū operum / humilitatē / castitatē / temperantiā /
omnesq; bonas animi affectiones cohortatur. Fuit autem
Effrem genere Syrus / et Edessene ecclesie diaconus / rigidus
eremi cultor / de quo Heraclides Alexandrinus / in eo ope-
re cui Paradiso nomen est / honorificam facit mentionem.
asserens ipsum impleto iam spiritualis vie itinere / et seruato
rectitudinis tramite (a quo nunq; deslexerat) naturalium noti-
tiam rerum habere meritum; cui benedictio successit / atq; il-
la que inde nascitur beatitudo. Ad se venientes / hunc pluri-
mos annos in tuguriolo suo docere solitum / multaq; scrip-
tis ad posteros transmisisse / idē auctor est. Meminit eius
dem diuus Hieronymus in illustriū virozum catalogo hīs
verbis. Effrem Edessene ecclesie diaconus / multa Syro
sermone composuit / ad tantā venit claritatem / vt post lectio-
nem scripturarum / in quibusdam ecclesijs eius scripta reci-
tentur. Legi eius de spiritu sancto egregium volumē / quod

quidam de Syriaca lingua verterat: et acumen sublimis in-
genij etiam in translatione cognouit: Decessit sub Valente prin-
cipe: Hactenus ille: Tu mi Dantine hos sermones ab Am-
brofio Amaldulensi Theologo et oratore summo/elegan-
tissime traductos / indices per me adiecto magis peruios /
intra tuam bibliotheca statim admittet: digni enim sunt quibus
vel principem locum assignes: Et gregem rationalem tibi
commissum / auctoritate / doctrina / et vite honestate / palce ac
moderare / Claudiani hoc modo scribentis memor:

Nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent quae vira regentis.

**Bene Vale: Et Argentoraco: Calend: Martij: Anno
D. D. viij.**

Tabula

¶ Index eorum que in his sermonibus continentur.

A

- ¶ **Abyssus maris infernus est** iij. S
Abūciendam seculi curam persuadet v. A. D
Abrenūciatio ī baptismo facta/requet a nob in iudicio i. R
Abrenūciationē in baptismo factā/angeli scribunt i. L
Abrenunciatur operibus Sarbane/z quibus? i. R
Abrenunciatur seculo/z quare? ij. U
Abrenunciamus in baptismo/paucis verbis magne multitudini malorum i. L
Acediam suggerit aliquando malignus/vt per dicitur/ sa distrahet studia v. A
Accedens ad deum prorinus curatur v. S
Accingere lumbos suos quid sit vij. D
Actus hoim comparantur fructibus arborum i. y
Actus suos vnulquisq; in suo gestabit corpore: coram se quoq; cernet i. S. L. et. ij. S
Adam in futuro iudicio/mirabitur de tam innumera bili multitudine/ a se z coniuge sua processisse iij. A
Aduentus diem quis predicat? i. U
Aduentus dies terribilis/ pfecto pctōrib fiet i. X. z. iij. T
Aduētus dñi mature veniet/vigilātes leticia implet iij. E
Aduentus dñi in ira z furore intolerabili fiet iij. T
Aduentus dñi/quomō veniet/z quando? v. D. et. vij. E
Aduentus tyranni quibus noscetur vj. E
Aduersarius noster diabolus/que ante nos ponit? v. D
Aduentum dei/que signa precedent ij. Z
Adulter aliter cruciabitur q; fornicator i. D
Advocatum habemus apud deum i. P
In Alapizatiōe chūi/ tremuerūt celi atq; oēs angeli vi. H
Amat deus nihil possidentes v. B
Amicitia/q; in detrimentū anie vergit/scindēda est iij. L
Angeli comederunt terrenos cibos vi. S
Animus noster quibus vestitur vi. A
Anima nra spōsa chūi est/ Nuptie diuina sacra sunt ij. A

Extrem

- Anima nostra dei templum est **Ibidem: B**
Aia inuisibilis: qualis sit per actus corporis cernit **ij: R**
Animam quibus ornare debemus? **ij: L**
Aiam in angustijs p̄ssaz celeriter expandere desiderat. **v: L: U**
Animam monet: vt certet iugiter/ deũq; timeat **vi: F**
Annos ⁊ dies suos in negligentia p̄sumpisse deflet **iiij: A**
Antichristus quomodo se ostendet: ⁊ quid faciet? **vi: L: U**
Antichristus per magicas artes fallet mundũ **vi: X: viij: B**
Antichristus signabit quosq; escam emere volentes:
et vbi? **vi: y**
Antichristus/ quomodo nitetur placere populo **vij: A**
Antichristus aliter q̄ dñs veniet in suo aduentu. **Ibidem**
Antichristus fallaciter transferet montes **vij: B**
Antichristus vincetus per angelos vna cum demoni-
bus adducetur ad iudicium. **viii: F**
Antichristi tempore/ que mala ingrassabuntur **vij: B: L**
Anthonius quomodo vivebat. **iiij: B**
Epis veluti opificium suum colligit/ sic homo thesau-
rum ex diuinis litteris colligere debet **iiij: L: D**
Arbor fructifera/ sicut profert fructus ⁊ folia suo tẽ-
pore/ ita vnusquisq; portabit actus suos/ velut fru-
ctus ⁊ locutiones velut folia. **l: y**
Arbores nostras irrigare docet lachrymis: vt fru-
ctum ferant. **ij: F**
Arcus monachi est extensio manuũ ad orationem **iiij: D**
Armatura crucis quid sit **i: D**
Armatura monachi/ que sit **iiij: D: A**
Armaturã crucis vbiq; circumferre debemus. **i: D**
Aues superant affectu pietatis/ quãto magis grã dei **vi: L**
Auxiliari non poterit in extremo iudicio/ frater fratri//
non pater filio/ nec amicus amico. **i: L: ⁊: y: J**

B

- Baltheus monachi perfecta charitas est. **iiij: A**
Basiliiscus quomodo nocet **v: Z**
Beati qui **i: U: ⁊: iiij: X: ⁊: v: Z: ⁊: vi: A**
Beati efficiuntur/ ex diuina dulcedine/ pietate/ ac misere-

Tabula

ricordia	v. G. H
Benedictio diuina: celestis tuba fiet	v. R
Benignus est deus: noli ergo erubescere conuerti.	iiij. F
Bona opa solū nobis proderūt in illa hora terribili.	i. X. Y
Bona opera premittenda sunt in celum/ex hoc secu- lo transeunti	ij. X

L

Laiciamentum monachi/humilitas est	iiij. H
Lcharitas qd sit/7 qd operet	ij. B. C. z. i. A. B. z. iiij. A.
Lcharitas gratie deieperat nos	v. X
Lcharitas flagrans fecit martyres cuncta tolerare	vij. D
Lcharacterē Antichristi accipientes/nullam partem in regno Christi habebunt	vij. D
Lcharitatis vinculum in sanctis non poterat scindi neq; dissolui.	ij. L
Lcharitatē super omnia extollit	i. A. B. z. iiij. B. E
Lcastigat nos deus/sicut mater infantulum	v. U
Lcastitatem obseruans similis est regie purpure.	v. S
Lcertamen breue: premiū vero eternum	iiij. G. H
Lcibus sicut sine sale: sic opus bonū sine charitate	i. A
Lcuius atq; familiaris celestis imperatoris esse volens: celeriter pergat: veluti viator	ij. Q
Lcogitationes nostre militibus comparantur	iiij. Y
Lcogitationibus turpibus esse resistendum/nec immo- randum.	ij. H. z. iiij. D
Lcogitare que debemus	vi. A
Lcommeatum vie sumere hortatur: et qualem	v. D
Lcommoda presentis vite recenset	v. H
Lcompūcito quid operet/est namq; medicina anime	ij. E
Lconcupiscentia noxia/quid operata sit	ij. H. z. viij. J
Lconcupiscentie noxie remedium quale	iiij. Y
Lconfidentia quid est	iiij. A
Lconstantiam martyrum laudat	vij. D
Lconuerti ad deū hortatur.	iiij. F
Lcoronatur nemo absq; certamine	vij. H
Lcorpa iustoz supra solē fulgebūt in futuro iudicio	ii. G.

Extrem

Corpora peccatorum fetebunt	Ibidem
Cultus exterior/sepe index mentis est	ii. D.
Curam nullam/nisi salutis habeamus	iii. B.
Curationes christi/sunt multe misericordie/nequeunt quos curari precio	vi. B.
Curamur sepius a deo/sed denuo putrescimus vitijs	v. A.
Curamur a deo lachrymarum precio	v. 2. 7. vi. B.
Christus quid nobis dicturus est in fine seculi	i. E.
Christus charitate atq; misericordia victus grati/ to per passionem crucis nos saluos fecit	Ibidem.
Christus qualiter 7 cur: ad iudicium veniet	i. B.
Christus per se 7 per suos apostolos clamat atq; pre/ dicat: 7 quæ	ii. y.
Christus quare traditus est	vi. B.
Christus cur incarnatus est?	Ibidem. B.
Christus assimilatur Ioseph in multis	vii. S. T.
Christo non comparitur homo: nec mouetur/cum tamen omnes creature ipso patienti compassæ sunt	ii. L.
Christianus nomine: et non re: est veluti hydria fissu/ ris plena	v. B.
Cruciatur adulter aliter q; fornicator	i. D.
Crux christi sanctificat orbem	i. D.
Crux christi quid sit	Ibidem
Crux christi prima apparebit in celo/in futuro iudicio	i. F.
Crucis signum quo pingendum	i. D.
Crucis armatura quid sit	Ibidem
Crucis signo te munias: omnia quoq; membra: lectu/ et omnia	iiij. D.
Crucis christi signaculū ferens neminem metuet	Ibidem
post Crucis apparitionem/que futura sunt?	i. E. F. S.
D	
Damnati segregabuntur ab inuicem	i. D. R.
Damnati post sententiam quid dicent	i. S.
Danat aiā suā idigne accedēs ad sacrosctā mysteria	ii. A.
Danielis prophetia quando implebitur	i. B.
David ex concupiscentia interiit	ii. Y.

Tabula

Demon quid suggessit pplo exeunti desertum	vi. x. y
Demonem quid fugat	i. C. viij. R. z. iij. D
Desperandum non esse	iiij. F. U
Deus a quo aberit/atq; in quo libes habitet	ij. D. viij. D
Deus nō vult nos saluos fieri/absq; libero arbitrio	ij. Z
Deo vt placere ptendat/suos monet.	iiij. B. z. viij. B
Deum diligens alterius amorē non suscipit	ij. Z
Deū sup oia diligendū/confitendū/z adorandū	ij. Z. U
Deum laudat: vt bonum: vt hominū amatozem	iiij. D
Deum semper inquirere quid sit	vij. D
Diabolus laquos tendit/vt illaqueatos a recto cal le detorqueat	iiij. D
Diabolus iuggerit multa verba superflua / cum ora mus/et quare;	iiij. D
Diabolus semper hominem seducere nititur	v. F
Diaboli studiū est: si fieri possit/vt nemo saluetur	iiij. E
Diligens deum illius anima in terra non est	ij. B
Diligit deus nos plus q̄s aliquis pater filium	ij. S. Z
Diligere quid debemus	iiij. D
Diluuij tempore spectaculum mirabile	ij. A
Discipulos ad orationem hortatur	i. Z. viij. A. z. v. D
Dominice solēnitates/quomodo honorande	i. D
Dona diuine gratie non negligenda	v. A
Draco humani generis perniciosior basilisco est	v. Z
Draco teterrimus/quō superat/z quō etiā superat	Ibidē

E

(U. x. y. z. iij. E. z. v. D)	
Electi quam vocem audient in iudicio	i. A. z. ij. D. z. iij. D
Eps de puerlatiōe sua/ac ouib; pascēdis rōnē reddet	i. Z
Exaudit deus aliquando tacentes	v. A
Exaudiri cur aliquando deus differat	ij. U. z. iij. R
Excelsa sup modū ne coneris: neq; seceris humilia	iiij. B
Excusationem nullam habebimus in die iudicij	ij. T. U
Exemplum inobedientie cuiusdam fratris	iiij. D

F

Effrem

<u>Facies lachrymis: non aqua est abluenda</u>	iiij. J. K
<u>Fallere nō possumus in futuro iudicio deum</u>	ij. U
<u>Festiuitates sanctorū quomodo celebrande</u>	i. D
<u>Fides grano sinapis comparatur</u>	iiij. B
<u>Fides cum operibus meretur gratiam</u>	Ibidem
<u>Fidei virtute frangam⁹ astus atq; versutias Antichri. vi.</u>	E
<u>Filium prodigum imitandum docet</u>	iiij. F. S
<u>Fletum eternum quomodo euadamus</u>	iiij. E
<u>Fluxum sanguinis in muliere christus sanauit</u>	v. E
<u>Forma muliebis tempore antichristi tabescet</u>	vij. D
<u>Fraudes inimici apperit quibus nos in iuuentute circumuenire parat</u>	v. R. S
<u>Fratrem odians cum quo iudicetur</u>	i. D
<u>Fructus noster que habere debet</u>	iiij. H
<u>Fructum qualē vnusquisq; in futuro iudicio portabit</u>	i. Y
<u>Fructum anime que non sinunt maturescere</u>	iiij. H
<u>Fugienda que sunt</u>	iiij. D
<u>Fulgebunt supra solem iustorum corpora</u>	ij. S

B

<u>Balea monachi spes est futurorum bonorum</u>	iiij. B
<u>Gaudiū quale habebimus cū separamur ad dexterā.</u>	iiij. U
<u>Gaudium quale habebunt iusti atq; perfecti</u>	v. J
<u>Gaudium seculi meror est</u>	v. Z
<u>Gladus diaboli iracundia est</u>	iiij. D
<u>Gladus noster sit timor domini</u>	iiij. S. T
<u>Gloria monachi que sit</u>	iiij. T
<u>Gratia dei in homine laus et laudator efficitur</u>	iiij. H
<u>Gratiam inuocare hominis est</u>	iiij. J
<u>Gratia dei in puram mentem descendit</u>	Ibidem
<u>Gratus quomodo quis deo efficitur</u>	ij. B

H

<u>Hedi qui dicuntur et vbi statuent post iudiciū futurū</u>	i. A
<u>Heliam et Enoch deus mittet / vt predicabunt tempore Antichristi</u>	vij. D
<u>Homines quomodo resurgent</u>	ij. S

Tabula

Hoies veluti pecudes enutriunt corpora sua varijs dapibus	v. B
Horam atq; extremā illam diē horrendā iugiter volumus aio veluti sancti patres	i. T. U. z. iij. S. Z
Horā mortis ac separatiōis pctōrib; formidandā;	vi. D. R
Hortari nos debemus mutuo	iiij. R
Humilitas calceamentum spiritale est	iiij. H
Humilitas deo gratissima est	iiij. D
Humilitatē solā nō tps quantitātē deus requirit	v. S
J	
Janua vite angusta est	v. A
Janua celestis Hierusalem nobis patet nosq; festinanter se ingredi inuitat	v. A. D
Ignem eternum docet fugiendum per fletum	v. H
Inobedientie exemplum cuiusdam fratris ponit	iiij. D
Ignorās seipm/ quō maiestātē dei scrutari aude;	vi. A. D
Ignoscere inuicem debemus/ z quomodo	iiij. D. R
In extremo iudicio auxiliari nō poterit frater fratri nec pater filio	i. E
Inferni locus qualis	iiij. E
Inimicitias seruantes contra se inuicem z quam sententiam incurrent	i. D
In iudicio futuro vnusquisq; onus suum portabit	i. E
In iudicio futuro crux christi prima apparebit in celo;	i. E
Inueneri que debemus oculis cordis	vi. R
Inuestigantes filij naturam redarguit	vi. A. D
Inuocandus est deus/ vt illuminet animū nostrū ad intelligendum sacram scripturam	v. E
Imago dei per bona opera pingitur atq; per virtutes tanq; per colores	vij. H
Imago peccati quomodo purganda	vij. I
Imitari iubet illos sanctos atq; perfectos patres	vij. R
Ioseph cur erosus fuit fratribus	vij. T
Ioseph figura christi fuit: in multis	vij. S
Ioseph patriarcha z primū z scdm signauit aduētū	vij. R
Iudeorum imitatores ne simus: sed dei	vij. R

Extrem

Judicium extremum plenissime credamus	i. A
Judicium extremū meditari multum confert	i. C
Judei honorabunt Antichristum	vii. A
Judicij futuri signa quez	i. F. B
Justi quid respondebunt in die iudicij	ii. D
Justi vt quis/uolabūt i sublimē i futuro iudicio: iij. A. v. L	
Iustorum leticia vbi	i. L. r. v. J
Iustis quale premium reddetur	v. L

L

Laboz nostre afflictionis somno similis est	iiij. K
Lachryme hic profunt: in futuro inutiles erūt	v. H. A
Lachryme medicamēta sunt nostro z vulnerū. y. F. r. vi. B	
Lachrymarum imbrēm optat	iiij. D. iiij. D. v. L
Lachrymarum virtus grandis est	ij. D. E
Lachrymarum virtus quanta	vi. B
Lampades nostras accendamus	v. D
Lampades lucentes atq; claras habentes/audient vocem sponsi immortalis/z quam?	iiij. E
Laqueos diaboli qñomodo effugiamus?	iiij. Z
Largitus est nobis multa et qualia?	v. D
per Latitudinem mentis demon quid efficiat	iiij. y. E
Laudat scrōs/q; ppter futurū se h mūdo abdicarūt.	v. J. K
in Laudes diuinas prozumpit	vi. L
Legere volens quid primum faciat	v. B
Legere atq; relegere intēritissime debem⁹/ nō euoluēdo solū.	
Libri formidabiles i iudicio aperient	i. H. (folia. v. B
Lingua profert quod animus appetit	ij. D
Litteras diuinas tutā nobis ad deū sternere viā	vi. D. R
Locutiones hominum comparantur folijs arborū	i. y
Loth per vinum superatus est	vii. J
Luctus quid operetur: et qualis esse debeat	iiij. A
Lugebunt Antichristi tempore: qui?	vi. D. R

D

Daietatem diuinam non esse scrutandam/ma- gorum exemplo.	vi. D
Dali in futuro iudicio remanebūt in terra. 7	v. L. D

Tabula

<u>Vali quā vocē audiēt in extremo iudicio</u>	i. D. iij. F. v. y
<u>Vali ciulantes/quam vocem dicuntur sunt</u>	i. J. iij. E
<u>Vane quid meditari conueniat</u>	iiij. E
<u>Vandata dei irridentes/quomodo irridebuntur</u>	i. D
<u>Vansioni presens vita comparatur</u>	ij. E
<u>Varis tempestas sedata a christo</u>	v. E
<u>Vartyres sancti cur flecti non poterant</u>	vij. D
<u>Vartyrum laudes recenset</u>	vij. D. H
<u>Vartyrum discipulus esse volens que agat</u>	vij. D
<u>Vartyrium spirituale est</u>	Ibidem
<u>Veditari extremum iudicium multum confert</u>	i. E
<u>Veditari que debemus</u>	vi. A. R
<u>Veditemur passionē christi cū lachrymis ⁊ gemitū</u>	vi. R
<u>Vens hominis similis est ligno nuper plantato</u>	ij. A
<u>Vens nostra similis cannali est</u>	ij. y
<u>Vens nostra sine gratia dei illuminari nequit</u>	ij. J
<u>Vens monachi / que seculi curis distenditur / cui assimilatur.</u>	iiij. T
<u>Ventis oculos aperi desiderat</u>	iiij. D
<u>Vensa celestis regni nos prestolatur</u>	v. D
<u>Vilicans deo / que fugiat</u>	v. D
<u>Vinistras alijs timorē dei ante oculos habeat</u>	Ibidem. R
<u>Visceridie opera exercentes / lucebūt in iudicio</u>	i. D
<u>Donachus cōparatur militi proficiscēti ad bellū</u>	iiij. H
<u>Donachus ruri culto / ac sato / itē ⁊ agricole / silim⁹ est.</u>	iiij. R
<u>Donachus quibus armis se munit</u>	iiij. D. H
<u>Donachi animam quid perimat</u>	iiij. S. T
<u>Donachi gloria que sit</u>	Ibidem. T
<u>Donachi perfecti quid expectant?</u>	vij. H
<u>Donachum quid precipitet?</u>	iiij. Z
<u>Donachorum multitudo vnanimis / paradiso / atq; rebus varijs comparatur</u>	iiij. S. T
<u>Donasticam vitam etate nostra florentem deslet</u>	ij. J. R
<u>Dors contristat ignauos homines</u>	vi. F
<u>Dorsis horā ac separa tōis / formidandā pctōrib.</u>	vi. D. E
<u>Moyses habuit spem remuneratiōis ante oculos</u>	iiij. H

Monachus
Symbol. B

Effrem

Bulterē vidēs ipudicis oculis/similis est capree ij. B
in Bundo hoc sumus/sicut viatores in itinere ij. K
Bonus quod nobis donauit deus firmet in nobis
vsq; in finem v. Y

A

Patuitas diuina immensum pelagus est vi. A
Patuitas saluatoris/exuperas igneū sol in bar micat vi. P
Patuitas filij scrutātes curiosi magis q̄s fideles vi. S
Patuitas diuine inuestigatio/ignis comburens est vi. A
Patuitas quid nimis exemplo nauis ij. B
Patuitas quid patiuntur aut lucrentur i. P
Patuitas añ tribunal chū acriter examinantur i. J
Patuitas hic/in futuro inexcusabiles erūt ij. K. r. v. D
Patuitas nō debemus esse sanctorū patrum ij. B. L
Patuitas spūales sumus ij. D. et. ij. B. L
Patuitas dū docet/q̄s diu presentis lucis nundine a
deo celebrantur ij. D. R

Patuitas oī studio/ut iter pfectos viros coronemur ij. U
Patuitas hortabatur ad penitentiam ij. A
Patuitas diluuiū vicerat/est tñ a modico vino supatus vj. J
Patuitas nomen dei fugat demones i. L
Patuitas nomen nostrum ex christi nomine deriuatur ij. A
Patuitas forma patrum discreta custodienda ij. B
Patuitas formam atq; modum viuendi antiquorum patrum
assumere obsecrat ij. L
Patuitas imortalis sponsi diuina sacramenta sunt ij. A
Patuitas celestes intraturus/vestem pcciosam/atq; lā-
padem in manibus habeat ij. P. et. v. K. D

D

Dobsecrat suos vt intercedāt pro se ad deū - iij. E. L. ij. B
Dobsecrat omnia manifestabunt in futuro iudicio i. Y
Dobsecrat oculos cordis aperit sermo dei ij. A
Dobsecrat deo que debemus v. D
Dobsecrat suum vnusquisq; portabit in futuro iudicio i. L
Dobsecrat opera sex mēdie custodiētes/lucebūt in iudicio i. D
Dobsecrat q̄ imbecilla est/petit auxiliū gratie dei ij. P

Tabula

<u>Oratio quando deo appropinquat</u>	iiij. D
<u>Oratio penetrat celum</u>	vij. R
<u>Oratio nostra diuini voluntati subijcienda docet</u>	iiij. R. S
<u>in Oratione persistendum</u>	iiij. S. D. S. Z
<u>Orans ex intimo affectu eleuatur a terra</u>	ij. E
<u>Orantes non festinemus</u>	iiij. P
<u>Orantes postulemus/ q̄ nobis magis expediūt</u>	iiij. P. D. R
<u>Orat vt non statuatur a sinistris</u>	ij. A
<u>Orat ne separetur a christo</u>	v. P
<u>Orat vt gratia fiducia preestet alloquendi deum</u>	ij. P
<u>Orat ch̄m vt a pctōz multitudiue soluat</u>	ij. y. Z. z. iiij. X
<u>Orat ne occulta impietas eius manifestetur coram angelis atq; sanctis</u>	v. L
<u>Orat eripi a telis nequissimi hostis</u>	vi. A. D
<u>Orare debemus cū attentione mentis z in scientia</u>	iiij. P
<u>Orandum cum gemitu</u>	iiij. U. iiij. L
<u>Orandum quomodo</u>	iiij. E. P. z. vij. L
<u>Orandū p̄cuerāter/ exēplo mulieris Chananee</u>	iiij. P. D
<u>Orandum mente/ si non ore poterimus: exēplo Anne matre Samuelis</u>	v. A
<u>Ornatus vestium quid significat</u>	ij. D
<u>Ornatum vestium detestatur</u>	vi. R
<u>Ornes q̄les statuent a dextris post futurū iudiciū. i. H. z. ij. D</u>	
P	
<u>Palmites vitis vere nos sumus</u>	ij. P
<u>Passionem dominicā iugi meditatione voluendā</u>	vi. H
<u>Passiones hominis naturales esse</u>	ij. R
<u>Parabolā de iudice quadā in ciuitate: adducit</u>	vi. D
<u>P̄s antiq̄/ quō in vno gradu p̄inētie cucurrerūt</u>	ij. D
<u>Patrum antiquorum virtutes narrat</u>	iiij. J. R
<u>Peccans non debet desperare</u>	i. P
<u>Peccata quibus diluantur</u>	i. H
<u>Peccatorum corpora ferebunt in iudicio</u>	ij. S
<u>Peccatoribus eterna confusio reposita esse</u>	iiij. X. z. v. L
<u>Pelag⁹ terribile nob̄ trāsfretādū est/ istar negociator. ij. P</u>	

Effrem

Penam duplicem exoluent aliqui in iudicio	ij: U
Penitentiae ianua modo aperta est	v: F
Penitentiam memorari multum confert	i: L
Penitentiam quis agens atq; seipsum reprehendens a deo clementissime suscipitur	ij: S
ad Penitentiam hortatur	ij: L: 7: iij: R: v: F: T
Perditionis initium quid	ij: L
Perfectus esse volēs virtutes induat	vij: J
Perfistēdū in orōne/atq; pulsandū audacter	iiij: S: D: S
Pirate nos depredantes qui sunt	vij: S
Hortare nos inuicem debemus exemplo christi	ij: T
Pudicitie studere debemus	ij: H
Pugnare hic hortatur/ 7 curē	v: A
Pulsandum esse adhortatur	i: X: 7: iij: S
Pusillanimes aut desides non sumus	iiij: F
Plorare hic debem⁹/ne in futuro seculo deseamus	v: H
Plorare contendit die ac nocte	iiij: S
Precebus sanctorū monachorū saluari petit	iiij: P
Prelbyter rationem reddet pro populo sibi credito	i: L
Psallentes debent corpore 7 mente deo assistere	iiij: T: U

Q

Quietē laudat: exemplo Marie magdalene v: L: D

R

Rationem reddet episcopus/ de cōuersatione sua: ac ouibus pascendis.	i: L
Rationē reddet quilibet/p aiabus q̄ in sua domo sunt. Ibidē	
Rationē reddituri sumus etiam pro ocioso verbo	iiij: U
Rationē reddere de quib; nos oportebit. i: R: 7: ij: v: v: J: P	
Radice[m] concupiscentie: ne dum abscindere/ verum radicitus euellere hortatur	vii: S
Religio vera quomō cognoscenda in aliquo	ij: Q
Religiosus nō ab exteriori habitu quis dicit.	ij: D: R: S
Resurget vnusquisq; in suo ordine	i: J
Resurgent homines quomodo:	ij: S
Rimari non debemus naturam filij	vi: E: A
Rilus quid operetur	iiij: A

Tabula

Risus atq; fiducia initium peruersionis monachi iij. Z

S

Sacramentū indigne sumens/damnat animā suam	ij. A
Saluari volens quid sectetur	ij. D
Samson libidine superatus interit	ij. B
Samson fortissimus ablat' crinibus humiliat' est	ij. D
Sapientia de celo descendens que sit	iiij. E
Seculum istud arene assimilatur	v. Z. z. vii. D
Seculo abrenunciatur/z quare?	ij. U
Semen bonū nos sumus	ij. P
Semen verbum dei abscondere docet	v. B
Sequere christum/z quo?	vi. R
Separabuntur boni a malis post iudicium	i. D. A
Sermones dei seruans: custodit homo viā suam	v. B
Sermo christi aperit oculos cordis	ij. A
Serpētes noui generi/ vorabūt hoīes antichri tpe. vii. D	vii. D
Seruendum deo a iuuentute	v. S
Seruum/bonum z fidelem appellat dominus	iiij. D
Signa que pcedent vltimū aduentum filij dei	ij. Z
Silētij qdētē vt munitissimū futurū murz possidēdā	v. L. D
Solēnitates dñice vel sanctorū quomō celebrāde	i. D
Sol/velum templi/atq; cetera elementa/ compassa sūt christo patienti	ij. L. vi. J
Supplicia formidanda esse monet	i. T
Scriptura sacra tube assimilatur	iiij. y
Scriptura sacra intentissime legenda atq; relegenda est/non euoluendo folia	v. B
Scripturam sacram audire remimus/z cur?	ij. y
Scripturarū diuinarū pceptores/quomō illudentur	i. P
Scripturarū sacrarum lectio quid prestet	iiij. Z
Scutum monachi crux christi est:	iiij. D
Spes futurorum quid efficiat	Ibidem. D
Speculum sine facie inualidum: sic homo sine gratia pauper egenusq; est.	iiij. J
Stratum suorum temporum deflet	iiij. B

Tabula

T

Templum dei anima nostra est	ij. B
Templum dei esse volens/que facies?	vij. B
Templum mentis quomodo deo pparabimus	Ibidē. B
Tempus exilij infinitum est	iiij. F
Tenebre duplices in gehenna	i. D
Tentatiōes varias expertus: corripe pōt imperitos	iiij. K
Tesauri inuolabiles in celum premittendi: exemplo terrenozum principum	iiij. D
Tesuros inuolabiles colligere docet / ex diuinis li- bris: apīs exemplo	iiij. L. D
Timor dei murus est	v. S
Timor dei monacho necessaria	v. D
Timor dei gladius anceps est / quo malas concupi- scentias abscindamus	iiij. S
Timorem dei pro gladio accipere hortatur	Ibidem
Timeamus deum	v. R
Timentibus deum eterna gaudia reposita esse	iiij. E
Thoracem quā monachus ferre debet: fides est.	iiij. D
Tormentorum loca sunt varia	i. D: P: et: iiij. E
Tuba celestis dabit sonitū: et quē: iiij. D. v. R. L. D. r.	
Tuba celestis fiet diuina benedictio	v. K (vii. F
Tube spiritales sunt sacre scripture	iiij. y.

U

Ue multiplex/ quibus dicitur	i. P
Ue varium nobis ipsi quando dicemus	iiij. E. r. iiij. A
Uelum templi quis ruperat in passiones	vi. J
Uenia facile querenda est	v. B
Veritas nobis cure sit	iiij. D
Vespere quid agendum in cubiculo cordis	iiij. L
Vestes preciose ad damnationem prosunt	v. J. H
Vestium ornatus quid significet	ii. D
Vicia religionis suoz tēporz enarrando deslet	iiij. J
Vini potentiam narrat/ atqz incōmoda eius	vij. J
Unum cauendum ⁊ maxime iuuenibus/ quia concu-	

Tabula

<u>piscentias in eis accendit</u>	<u>Ibidem.</u>
<u>Vincere que debemus</u>	<u>vij. D</u>
<u>Virginitatem laudat</u>	<u>vij. F. S</u>
<u>Virtus vera christus est</u>	<u>ij. P</u>
<u>Virtus heroica varias virtutes complectitur.</u>	<u>ij. R. L</u>
<u>Virtus heroica diademati regio est similima</u>	<u>ij. R</u>
<u>Virtus heroica similis est preciosissimis epulis/atqz formoso corpori</u>	<u>ij. L</u>
<u>Virtus heroica comparatur aquile:et alphabeto</u>	<u>Ibidē</u>
<u>Virtus heroica leoni comparatur</u>	<u>ij. D</u>
<u>Virtus instructa violari non potest atqz ledi</u>	<u>ij. A</u>
<u>Virtutem perfectam habens/quid consequatur</u>	<u>ij. R</u>
<u>In Virtute illa instructa:exultat tota trinitas:atqz celi cum virtutibus</u>	<u>ij. A</u>
<u>Virtutes vestimenta sunt religiosorum</u>	<u>ij. L: vij. J</u>
<u>Virtutes antiquorum patrum narrat</u>	<u>ij. J. R</u>
<u>Virtutum nostrarum merita/in diuine gratie auxilium sunt referenda</u>	<u>ij. J. R</u>
<u>Vita presens quasi ymbra est</u>	<u>ij. S</u>
<u>Vita presens mansioni comparatur</u>	<u>ij. F</u>
<u>Vite presentis comoda atqz incōmoda recenset</u>	<u>v. D</u>
<u>Vite future mala enumerat</u>	<u>Ibidem</u>
<u>Vocamur ad iudicium/ut vnusquisqz ostendat negociationem suam</u>	<u>ij. U</u>
<u>Vocem multiplicem audiēt peccatores in iudicio</u>	<u>i. P. D</u>
<u>Vocē tuoz contubernaliū cognosces in fine seculi</u>	<u>ij. E</u>
<u>Volabūt iusti in sublime i futuro iudicio velut auis</u>	<u>ij. A</u>
<u>Voluntas libera/velut agricola est</u>	<u>ij. R</u>
<u>Voluntas si deserit consiliarios suos errabit</u>	<u>Ibidem. S</u>
<u>Voluntatis psiliariū/atqz magistri sunt sacre pagine</u>	<u>Ibidē</u>
<u>Voluptas vera est timere deum</u>	<u>ij. F</u>
<u>Voluptati se exponens/non solum in futuro/verum hic cruciabitur</u>	<u>v. S</u>
<u>Vox veri pastoria/non est similis voci seductoris</u>	<u>vi. E</u>

Finis:

Generalis

Tabula super sermones sancti Effrem / Edessene
ecclesie Diaconi / scdm traductionem
Venerabilis patris Ambrosij
Lamaldulensis.

Sermo: i. De penitentia.

Sermo: ij. De iudicio / z resurrectione / z cbaritate / et
compunctione.

Sermo: iij. De iudicio z resurrectione.

Sermo: iiii. De vita et exercitatione monastica

Sermo: v. Non oporteat ridere, sed flere ac lugere

Sermo: vi. Ad animam negligentem

Sermo: vii. Ad monachos, de sanctis quibusdam pa
tribus qui tempore illo requieverant.

Sermo: viij. De armatura monachi, q' oporteat mo
nachum veluti militem in acie semper assistere.

Sermo: ix. De conuersione et penitentia

Sermo: x. De secundo domini aduentu

Sermo: xi. De timore dei

Sermo: xij. De angustia qua premittur anima / cum ex
pugna contra se hostis infirmior sit

Sermo: xij. De compunctione

Sermo: xiiii. De passione domini

Sermo: xv. Ad eos qui filij naturam scrutari volunt

Sermo: xvi. De antichristo

Sermo: xvij. De virginitate

Sermo: xvij. De laudibus martyrum

Sermo: xix. De laudibus sancti Ioseph patriarche.

Finis Tabule.

In titulo operis / ubi stat Joannis Effrem etc.
ubi Joannis superuacanea dicitio est.
z idcirco expungenda.

**¶ Ambrosius monachus Cosmo suo viro
clarissimo plurimam
Salutem.**

¶ Peregrinū nuper offendi e Syria vt aiebant pfectū ad nos/erate longeuū/statura pcerū/sed iā senio incuruū/vultu placidū atq; decorū/ aspectu ipso deniq; ⁊ habitu scitatis insignia p se ferentē; suffusum oculis lachrymas/ sed ita vt ex eo ori ⁊ nihil dignitatis detractū / ⁊ plurimū auctoritatis ⁊ grē videret adiectū. Sicq; ex ea ppetua fere pfusione lachrymarū faciei nihil feditatis/nihil squaloris infederat; sed euaserat tota serenior/nitidior/cōptior/ oīm q; intuentiū in se puocabat affectū. Ego cui senect⁹ nō ignaua sūme sp̄ ueneratione fuit; quicq; (qđ tu minime ignoras) ex instituto meo iā pridē senibus optimis ⁊ obtēperare p̄opte ⁊ libētissime obsequi seduloq; ministrare p̄sueui/nactus h̄mōi boiez captusq; tāta oris grā ⁊ dignitate ardebā eū alloqui eiusq; familiari frui cōtubernio; sperās (id qđ erat sane verissimū) ex eius collocutiōe me ⁊ vtilitatis plurimū ⁊ voluptatis p̄cepturū; posita itaq; paulisper verecūdia accedo propius/lenēq; officiosissime saluto; A quo vicissim blande resalutat⁹ ⁊ inter salutatiōis verba solēnia; aniaduerto grece locutiōis gnarū; Tum p̄o maiori p̄stantia in eius amplexus effusus ⁊ lectā oscula libās; apprehēsa illi⁹ dextra impetrat nō multis p̄cibus haud ab inuito vt cellulā n̄ram inuiseret/ n̄oq; aliquā diu fruere hospitiō. Secut⁹ est sponte votisq; meis hilariter annuit; Quid multis imorer? Ubi p̄sedimus; ab ipso statim sermonis exordio aniaduerti senē meū diuinārū rerū pitissimū; flagrantē eximie pietatis affectu/ ardore diuine charitatis incensū sollicitū/intentū/ pugilē torporē atq; desidīā oīm sermone laceissentē/ cōpunctiōis amicissimū/id qđ ille eius adeo illustres lachryme haud obscure signabāt; remissionis ac noxie securitatis inimicū; lenē / placidū/micē/ vitia vbiq; rescantē/ laudantēq; virtutes; affectus deniq; n̄ros ad amorē dei/seculiq; p̄temptū atq; ad ambienda eterna premia/ formidandaq; supplicia potentissime mouentē;

Deus bone qđ gaudij/ quid solatiij/ quantũq; emolumenti ex
hospitis adeo insignis ore pcepit/ cũ me dies ac noctes pluri
mas ppetua orone alloqret. Nihil eius vel aspectu grati⁹ vel
doctrina salubri⁹/ vel psuetudine charius/ iocundi⁹/ leti⁹/ dici
aut fingi pōt. Verũ inter hec gaudia nra qbus plures dies
incredibiliter affectus sum/ tu quẽ maxime diligo/ cuiq; oĩa
debeo/ sepe in mentẽ veniebas/ cupiebãq; te festiuitatis nre
tateq; leticie participẽ fieri/ tãtiq; hospitis (si fieri vlla rone
posset) gustũ aliquẽ capere. Sed cũ p difficile id videret (q; es
set ille penitus nri sermonis ignarus) induri placidissimũ se
nẽ/ vt cõmodi tui atq; solationis causa/ latine q; loq; disce
ret. Neq; sane abnuuit senior sc̃tus/ vt mihi tibiq; morẽ gere
ret/ atq; in primis sc̃tẽ charitati satisfacere (est q̃ppe mecuz
tui amantissim⁹) p̃ter etatis psuetudinẽ se mihi in disciplinã
dare/ meq; docẽte paucis dieb; ita linguã nostrã pscur⁹ est/
vt meo qđdẽ iudicio/ latine meli⁹ r eruditius loquat q̃ grece.
Hũc ergo tu tantũ talẽq; hospitẽ Cosme (vniciũ virtutũ ac
nobilitatis decus noĩsq; tui ornamentũ) et ex merito suo et
ex instituto tuo r ex cõmendatiõẽ nra grate/ reuerenterq; su
scipies/ habebisq; in honore apud te / oĩq; officio ac venera
tione tractabis. Ceterũ nullus ei abs te honos maior nullũ
qđ pluris faciat officiiũ deferri pōt/ quã si illo fruaris affa
tim/ si omĩssis quantũlicet publicis priuatĩsq; negotijs/ te
ad eũ sepius pseras/ hospitiq; tuo remotis arbitris p̃gredia
re. Cupitẽm ille te liberũ ac expeditũ secreti⁹ alloq; Quod
cũ alias sp; vtiliter faceres/ tñ hoc sacri solẽnisq; ieiunij tpe
necessario tibi faciendũ esse censeo. Debet hoc sibi nõ ime
rito vindicare sc̃toꝝ reuerẽtia dierũ/ vt solitis bonoꝝ operũ
studijs aliqđ adijciam⁹/ nosq; ipsos atq; psciẽtias nras dili
gẽtius discutiam⁹. Qđ minime implere possum⁹/ nisi morta
liũ occupationũ paulisper cura r cogitatiõẽ postposita. Nã
quo pacto hmõĩ curarũ puluere turbatũ oculum in cordis
penitioza insigere possum⁹/ r subtilius abdita queq; rimari
cum ne ca quidẽ q̃ sunt ante oculos plane discernere ac di
iudicare valeam⁹. Ad hoc nempe hospitẽ nrm vt ad te ma
turius proficisceret orauĩ/ q; oĩs eius sermo tota q; doctrina

aptissime tēpore congruat. Nihil enim ille humile/ nil ablectus/
nil molle/nil infimū/ aut sentit aut loquitur/sed omnis eius
oratio de deo est rebusq; diuinis/de penitētia/de iudicio fu-
turo/de eterna vita/gaudijsq; iustorum/ de reproborum pe-
nis/de acquirendis consummandisq; virtutib; de vellēdis
radicibus vitijs; Jam ꝑo laudatissimā illā Platonis senten-
tiam/qua sumnā phiam meditatione; mortis esse diffiniuit
ita ꝑbasse deprehendit. vt omnis ferme eius sermo in ea tuen-
da versari videatur. Terret/refouet/blandit/hortatur. Ac
per varia disputationū genera/nusq; vere nisi lecta ac renidē-
ti facie cernit/etiam dū vitia obiurgat lenitatis in ore gratiā
seruat/seipm deijcit semper/nunq; insolenter attollit. Sed
quid ego de hospite nostro tam multa. Facies ipse periculū
ipseq; integerrime iudicabis/ac de eo quid sentiendū sit sta-
tues. Qui si videbitur interdū horridiore genere dicendi vti/
omnēq; fere cultum orationis omittere/partim etati conce-
dendum est (senex quippe priscam illam dictionē imitatur)
partim materie imputandū/que profecto ea est vt nō capiat
orationis ornatum/partim imodice festinationi mee acce-
ptum referēdū. Dum enim illum ad te mittere/tuisq; votis
more gerere ꝑpropere studio/minus fortasse limat⁹ euaserit/
q̄ si plusculū temporis fuisset apud me. Vagant tamen
vbicq; copiam licet admirari/mirūq; imodum illa ipsa negli-
gentia oratiōis vt de industria assumpta plus placet. Sed
ne ego nimīū impudens sum qui vltra te protrabam sermo-
ne nostro/cum impresentiarū sit hospes ille noster/ad quem
tota intentione audiendū preparare te studui. Habenda illi
reuerentia/neq; cōmittendum/vt diutius vacet apud te. En-
adeo illum amplectere/illiq; potius aures atq; animū ap-
plica. Jam enim tecum illum relinquo. Vale.

¶ Sancte charitati nihil esse preferendum.

Dilectissimi nihil sancte charitati preferamus. **V**ultu enim negligendo peccamus diebus singulis/horis et momentis. Atque ideo charitatem possidere studeamus. Nec enim operit multitudinem peccatorum. Quid prodest frater si habeamus omnia: sola autem nos saluante charitate careamus. Ut autem exemplo aliquo vramur: si quis instructo conuiuio et abunde paratis epulis regem et principes inuitet ad prandium / magnificeque excipiat omnes ita ut nihil apparatus desit propter salutem: nunquid prandium illud sine sale gratum esse vel manducari poterit. **V**inime. Immo et iniuriam sibi et contumeliam / ab inuitatis homo ille per imprudentiam referet. Ita et hic fiet frater meus dilectissimi. **I**n ventum enim laboram nisi charitatem habeam. Nam sine charitate opus omne imundum est. Siue enim quispiam bonam voluntatem habeat: siue ieiunans se aut vigilans maceret / siue orationi insistat / siue suscipiat pauperes / siue dona offerat deo: siue ecclesias construat / siue aliud aliquid faciat: nisi charitatem habeat: in nihilum omnia apud deum estimabuntur: neque beneplacitum erit in illis domino. **N**oli igitur dilectissime sine charitate aliquid agere. Nam si dixeris quia fratrem meum odio sed deum diligo: inuenieris mendax. **A**rguet enim te **J**oannes sanctus dicens: **Q**ui non diligit fratrem suum quem videt: deum quem non videt quomodo potest diligere. **M**anifestum est igitur dilectissimi eum qui seruat odium aduersus fratrem suum / etiam si videatur deum diligere: mendacem esse ac seipsum penitus fallere. **D**icit enim rursus **J**oannes idem theologus mysteriosum celestium cognitorum: **Q**uonia hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum / diligat et fratrem suum. **E**t iterum dominus dicit: **I**n his duobus mandatis vniuersa lex pendet et propheta. **M**iraculum ingens ac stupendum. **Q**ui habet charitatem totam legem implet: plenitudo enim legis est charitas. **O** inestimabilis virtus charitatis. **O** vis dilectionis inmensa. **D**ilectissimi nihil charitate excellenti: nihil preciosius: neque in celo sursum / neque in terra

De penitentia

B

deorsum; Charitas enim est oim caput et summa virtutum. Charitas est bonorum oim causa; Charitas est virtutum salus; Charitas est finis legis atque summatio. Hec in corde habitavit Abel; hec patriarchis operata est; Ista seruauit Moyses et ut ad deum pro populo loqueretur induxit; Siquidem dimittis peccata eorum dimittite et sin autem dele et me de libro quem scripsisti. Hec habitauit in prophetis; hec David spiritus sancti domiciliu fecit; Ista confortauit Ioseph; ista Iob piuu solidauit; Longe his maiora dicitur sum; Hec dei unigenitum filium de celis ad nos usque deduxit; Per charitatem bona nobis omnia manifestata sunt; Mors pro ea mortua est; infernus captiuatus; Adam reuocatus ad gratiam; Per charitatem paradusus reueratus; celorum regnum repromittitur; Hec piscatores theologos fecit; Hec motes ac speluncas psalmodum uocibus repleti; Ista corroborauit maritimos; neque uiros tantum sed et mulieres et pueros ad tolerantiam passiois adiuuauit; Per hanc sancti omnes angustia et arcta uiam tenuerunt. Sed quod diu loqui de charitate possunt quasi illam pro merito laudare sufficiant; Quis erit ille frater mei qui omnia charitatis merita digne enarrare possit; Ne ipsi quod angelis ea pro sua dignitate explicare ualebunt; Quod sancta caritas eternorum bonorum oim indulget; Beatissimum et uere beatissimum qui relictis omnibus charitatem ueram et minime fictam sibi acquirere et comparare studuit; quam dominus diffiniuit dicens; Maiorem hac dilectionem nemo habet quam ut animam suam ponat quod pro amicis suis; Hac profecto flagrabat beatus Paulus cum diceret; Charitas primi malum non operatur; Charitas longa nimis est; benigna est; Charitas non emulat; non agit propter se; non inflatur; non querit quod sua sunt; non irritatur; non cogitat malum; non gaudet super iniquitatem; sed gaudet autem ueritati; Quia sperat; omnia credit; omnia sustinet; non reddit malum pro malo; nec maledictum pro maledicto; Ideo qui hanc possidere meruit; non superbit; non inuidet; non irascitur; non murmurat; non odit fratrem suum aliquem; Qui hanc adeptus est non modo diligentes se diligit; uerum etiam affligentes; Hac fretus prothomartyr Stephanus pro se lapidantibus dominum precabatur dicens; Domine ne statuas illis hoc peccatum; Beatus homo qui contemptis omnibus ueram charitatem assecutus est; huius merces quotidie crescit ac floret; huius corona perpetua

Sermo primus I

rata est hūc angeli oēs beatū predicāt; Ab hoc nunq̄ deus separāt; Deus em̄ charitas est ⁊ qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo; Multi ⁊ p̄clari sunt charitatis fructus/fratres mei/ sed ille precipuus est/ q̄ aduersus neminē inimicitias habere pmittit; Non occidat (in q̄t) sol sup iracū diā vestrā; Si enim remisistis hoībus peccata eorum (ait dñs) et pater vester celestis remitter vobis peccata vestrā; Ista quidē hactenus de sancta charitate.

¶ De penitentia et iudicio futuro.

In Os vero ad id qđ instituiumus redeam⁹; Loquamurq; de penitentia ⁊ iudicio futuro; Hec enim iugiter die noctuq; meditari multū confert dilectissimi; extremāq; horā semper habere ante oculos/ ⁊ inextinguibilis flāme nunq̄ obliuiscī; Psalm⁹ nunq̄ de tuo ore deficiat; Deus em̄ cū nominat/ demones fugat; Ubi psalmus illic ⁊ deus est; Ubi vero psonant diaboli cātica illic ira ⁊ perpetuū ve; Ubi diaboli cātica illic demonū requies; Ubi sacri codices sancteq; lectiones/ ibi iustoz leticia salusq; peccatorū; ⁊ angeloz frequens solēntas est; Porro vbi cythare choriq; p̄strepū/ ibi virozū ac mulieruz offuscatio; diabolicq; celebritas est; Quid prodest dilectissimi ad momentū temporis hic choreas agere/ festaq; celebra re; illic vero in eternū cruciari; Neq; em̄ possibile est/ ⁊ in p̄senti seculo gaudere temporaliter/ ⁊ in futuro regnare cum dño/ angelozq; interesse leticie; Eterū his quidem qui se hic iocis ⁊ plausibus addicūt; illa dñi sentētia cōgruet/ qua dicit; Ue vobis qui ridetis nūc/ qm̄ lugebitis illic ⁊ flebitis; Eis vero qui modo penitendo lachrymas fundūt verax ille dñi sermo conueniet/ quo ait; Beati qui lugeritis nūc/ qm̄ illic ridebitis; Consideremus frēs qz nihil proderūt nobis orbis fines in illa hora; Pensemus dilectissimi mei/ qz nullus cuiq; auxiliari poterit/ nō fratri frater/ nō pater filio/ nō filie mater/ nō amici amicis/ nō parentib; filij/ sed vnusq; s; onus suū portans assistat expectans cū tremore sententiam contra se ferendā/ siue venite bñdicti patris mei/ siue discedite maledicti; Hec alto corde cogitātes o christi amatores/

A

No vtilissima

impossibile

Sententia

B

Sermo primus.

sobrie et iuste et pie viuam⁹ in hoc seculo/ sic nos docuit bñs/ simus Paulus dicens/ Emudemus nos ipsos ab omni iniqui/ natione carnis et spūs. Deponamus igit op̄a tenebrarum/ neq; iā gentiū ritu ambulemus. Cū sc̄toꝝ memorias celebra/ mus/ memores simus omniū debiliū/ viduarū/ pupilloꝝ/ pegrinoꝝ/ ac pauperū. Precipue aut̄ colūnis illis q̄ in soli/ tudine/ montibusq; et spelūcis et cauernis terre delitescunt/ dñicas solēnitates honorem⁹/ epulātes nō celebratē secu/ lari/ sed diuina exultatiōe/ nō mundane sed spiritaliter nō gē/ tilicie sed christiana pietate. Non ianuarū coronemus fron/ tes/ nō choreas statuamus/ nō tibys et cybaris auditū esse/ minemus/ non mollibus indumētis vtamur/ nō auro/ nō gē/ mis ornemur/ nō cōmessationib; et ebrietatib; operā dem⁹/ nō cubilib; et ipudicitys vacemus/ verū hec oīa gētilib; iu/ deisq; relinquētes (q̄ spem salutis nullā habēt) nos oēs pusil/ li atq; magni christiana dignitate festiuitates n̄as honore/ mus/ in psalmis et hymnis/ et cāticis spūalib; Angelicis cā/ tib; domoꝝ nostrarū frontes/ nō lauro/ rosūq; coronem⁹/ nō suaue olentiū florum spiramenta mulcendis naribus ad/ moueamus. Vita enim gentiliū ac iudeoꝝ sunt.

¶ De sancta et viuifica cruce.

Nos aut̄ fr̄es ab eis declinemus/ posteq; n̄os p̄cio/ sa ac viuifica cruce coronem⁹ dicētes cū ap̄lo Pau/ lo/ mihi absit gl̄iari nisi in cruce dñi n̄i. Jesu ch̄i. Pingamus in ianuis atq; in frontib; n̄is/ et in ore et in pe/ ctore/ atq; in mēbris oībus viuificū signū. Armemur in sup/ abili hac christianoꝝ armatura. Ea em̄ victrix est mortis/ fideliū spes/ lux orbis terre/ paradisi referatrix/ p̄figatrix he/ resū/ demonū expultrix/ monachoꝝ adminiculū/ firmamen/ tū fidei/ magna salutarisq; custodia et gl̄ia p̄petua ortodoxoꝝ rū in eternū. Hāc (o christiane) armaturā dieb; singulis et no/ cū/ horis atq; momētis in oī loco circūferre non desinas/ nihilq; sine ipsa pficias/ sed siue dormias/ siue iter agas/ siue erigiles/ siue opi in sūtas/ siue manduces/ siue bibas/ siue ma/ ria nauiges/ siue trāsmittas flumina/ hac te lorica circumte/ ge membraq; tua oīa saluari signo exorna atq; circumcide/

D

alitas sc̄te et

De penitētia. I

neq; accedēt ad te mala: Hoc em̄ signo p̄specto aduersarie potestates p̄territe/ tremētēsq; recedūt. **C**ruc em̄ ch̄i veraciter sc̄ificauit orbē/ fugauit tenebras/ lucēq; reuexit. **D**ec eliminauit errores/ viāq; mōstrauit. **D**ec ab ortu solis ⁊ occasu/ septētrione ⁊ meridie collegit gentes/ atq; in vnā ecclesiā/ in vna fide/ sub vno capite in charitate p̄nexit. **D**ec orthodoxorū inexpugnabilis murus est. **Q**uod os/ q̄ labia digne p̄ merito laudare poterit victricia arma eterni impatoris nostri ch̄i. **C**ruc caluarie in loco defixa/ mox vite nr̄e felicissimū ligno ch̄istus de⁹ nr̄ inferni voracissimū dirupit ventrē/ nimsq; patulū diaboli obstruxit os. **E**o p̄specto cōtremuit mors/ oēs q; a primo hoīe vsq; ad id t̄pis sub ditidōe sua tenuerat vincros dimisit. **C**rucis armis accincti sancti apli oēm inimici calcauere virtutē. **H**ac se thoracis vice munientes milites ch̄i br̄issimi martyres/ oēs artes ⁊ inuētiones atrocitatesq; tyrānoz superūt. **H**ac baiulātes sc̄i monachi seculo valescētes/ sumo cū gaudio ⁊ alacritate in solitudinib; ⁊ mōtib; ⁊ spelūcis cauernisq; terre sibi sedes elegerūt. **D**ieffabile imensamq; bonitatē benignissimū dei. **Q**ui tam magna tāq; p̄clara munera/ hūano generi p̄ crucis indulgētia verillū. **D**ec aut̄ sc̄ā crux rursus in p̄sumatiōe seclī cū secundus illuxerit dñi saluatoris aduentus/ prima cū gl̄ia ingēti ⁊ angelicoz exercituū ifinita multitudine apparebit ī celo/ inimicos q̄dē terrēs ac verās/ fideles at̄ illūinās atq; lerificās aduentūq; celestis impatoris annuncias. **D**e p̄ciosissima ⁊ viuifica diuinaq; cruce hactenus diximus/ et si plura his dici poterant ac fortasse debuerant.

¶ De his que post viuifice crucis in celo reuelationem futura sunt.

Que p̄o post hec futura sunt/ cū illa radiare in celis ceperit putas q̄lia erūt. **A**t ista fr̄es fortassis omnē sermonē/ oēm mentē oēmq; cogitatōes supant. **T**ra scēdūt q̄ppe oīs narratōis seriē auditūq; oēm exterrēt. **H**eu mihi fr̄es mei dilectissimi. **D**emorat⁹ sū hore illi⁹ atq; p̄ tremui/ ⁊ h̄ p̄ pauoris magnitudie dicēdi finē facere pene istitue

B. ij.

De penitentia

f

rā / cū versarē aio que nam sunt illa que post crucē reuelāda
sunt: Quis em̄ audeat ista narrare ⁊ quis p̄sumat exponere:
Quod os enūciare sufficiat: que lingua eloqui: q̄ vox expli-
care: q̄ auris possit audire illa q̄ nec celi ferre tūc preualent:
Tanta em̄ ⁊ tā ingentia tanq̄ horrēda mirabilia neq̄ facta
sunt in oibus a seculo generatiōib⁹: neq̄ futura sunt: Et mō
quidē sepe cū sit coruscus ⁊ tonitrus vastior: oēs sui formi-
dine terret: cūctiq̄ horrore p̄culsi solo procumbūt: Quomō
ergo sustinebimus cū audierim⁹ tube vocē de celo nūmo cū
metu resonantē: Oēsq̄ a seculo defūctos iustos ⁊ iniustos /
bonos ⁊ malos / pios atq̄ impios excitantē: Tunc oīa erit tu-
mulis humane p̄ditōis ossa (vbi vox tube insonuerit) exiliēt /
atq̄ discurrēt artus suos iūcturasq̄ cū festinatione requirē-
tia: Cū viderimus om̄e hoium genus exurgere ⁊ quelibet ex
loco suo p̄gregariq̄ ad iudiciū: Celestis nempe regis iussu
terra suos mortuos reddet / mare itidē suos: Quicqd itē hu-
manorū corporū / vel bestia rapuit / vel vorauit piscis / auis
ue discerpserit: in priore statū remeabit / oēsq̄ in ictu oculi re-
surgēt / ⁊ ante tribunal adstabūt / ita vt ne vnus quidē capil-
lus capitis desit: Cū viderimus igneū fluuiū ab ortu solis
vsq̄ ad occasus emanantē / ac veluti senies fluctib⁹ mare mō-
tes ac valles deuorantē / terrāq̄ oēm ⁊ queq̄ sūt in illa exurē-
tē: Tūc dilectissimi mei ab illo igne deficiāt fontes vanescēs
flumina / mare siccabitur / agitabit̄ aer / sidera vt folia de celo
cadēt / deficiet sol / luna vertet̄ in sanguinē / celūq̄ vt liber cō-
plicabit̄: Cū viderim⁹ angelos missos hincinde cū festina-
tione discurrere ⁊ electosq̄ dei seruos ab ortu solis vsq̄ ad
occasum in vnū cogere: Cū viderimus celū nouū ⁊ terram
nouā in quibus iusticia inhabitat: Cū viderimus terribile
soliū / sedentēq̄ sup illud omniū deū / in finitāq̄ angeloz mi-
lia cum tremore circūstantia: Cū viderim⁹ signū filiū hoīs
preciosam scz ac viuificā crucē in celo lucentē: omēs q̄ fines
orbis terre vltra solis claritatē illustrantē: Vbi p̄o viderint
oēs regiū istud ac tremendū sceptrū in celo reuelari / iā tunc
agnoscēt singuli cōtinuo ip̄m quoq̄ regē reuelandū q̄ in il-
lo clauis affixus est: In illa hora quisq̄ pavidus tractabit

Sermo primus I

B

quomō iturus sit obuiā christo: quā rationē redditurus: Ac
siquidē peccatorū conscientia premax stabit tristis merēs affli-
ctus: atq; anxius expectās sententiā p̄tra se ferendā: Unus
quisq; em̄ cernet añ faciē suā exposita opa sua/ siue bona illa
siue mala p̄misit: Tunc hi q̄ angustā ⁊ arctā viā prexerunt/
oēsq; qui ex corde egerūt penitentiā/ misericordesq; ac per-
egrinoꝝ susceptores p̄cipue autē q̄ in solitudinib;/ in monti-
bus ⁊ in speluncis/ p̄fessionē suam vsq; ad finē caste seruaue-
runt ac iuste/ quisq; sub obediētie iugo in sc̄tā humilitate per-
fecta ad finē vsq; p̄stiterūt: qui s̄m sententiā dñi dei ⁊ salua-
toris n̄ri seruiērūt/ spiritalib; patrib; cum metu ⁊ alacritate
ac fratrib; reliquis/ senibusq; ⁊ imbecillibus ⁊ infirmitate
constitutis: Ecce em̄ h̄mōi qui p̄fessiones suas rite seruaue-
runt adstabūt hilares/ magno cū gaudio ⁊ ineffabili leticia/
expectantes beatā spem/ ⁊ aduentū glorie magni dei ⁊ salua-
toris n̄ri Jesu christi: Veniet em̄ vt eos qui in vigilijs ⁊ te-
iunijs/ lach; ymis/ orationib; ac psalmodijs se exercuerūt la-
boresq; p̄tulerūt varios/ sua illustratiōe letificet: Veniet vt
misericordes peregrinoꝝ susceptores ac pupilloꝝ nutri-
tores p̄ impensa miseratiōe coronet: Veniet vt varijs vera-
tionib; afflictos beatificet: Veniet vt p̄solet eos/ qui super
peccatis suis iugē luctū habuerunt: Veniet vt eos glorifi-
cet q̄ pro noīe suo pauperes esse delegerūt qui nō dilexerunt
mundū/ neq; ea que in mundo sunt/ sed oīa reliquerūt vt tol-
lentes crucē suā nudi illū expeditiq; sequerent: Veniet em̄/
nō iam de terra sed de celo/ veluti fulgur horrendū/ cū inge-
nti potentia ⁊ maiestate: Tunc e celis ingens clamor p̄sona-
bit: Ecce sponsus venit/ ecce p̄cedit iudex/ ecce apparet rex/
ecce summus iudicū iudex reuelat: Ecce aduenit oīm dcus
vt iudicet orbem terrarū/ et reddet vnicuiq; s̄m opera sua:
Tunc dilectissimi fratres mei a voce clamoris illius contre-
miscet mare atq; terra/ ⁊ oīa que in eis sunt: Tunc timor et
tremor ac stupor irruet in omnē hominē a clangore tube/ et
a metu expectationis eorū que superuentura sunt vniuerso
orbi: Tunc virtutes celorū mouebunt/ p̄cedent corusca-
tiones/ astra cadent/ angeloꝝ exercitus p̄reibunt/ archange-

no Optima

B iij

Sermo primus

loꝝ choꝝi astabuꝛ parati/cherubin multis oculis clara/ & ser-
alis insignia in virtute ac metu pclamabuꝛ. **S**crūs/scrūs/
scrūs dñs deus sabaoth/ q̄ venit oīpotens. **T**unc creatura
oīs in celo & in terra & subtus terrā valide cū horroze clama-
bit. **B**ñdictus qui venit rex in noīe dñi. **T**ūc scindent celi/
et reuelabit rex regū/ & principū princeps/ veluti fulgur ter-
ribile cū ptāte multa & maiestate/ videbuntq; eū qui illū pu-
pugerūt/ videbūt ipsi & omnes tribus terre. **T**unc celū & ter-
ra vertent in fugā/ sicuti **J**oannes presignauit dicēs. **V**idi
solū candidū & magnū sedentēq; sup illud/ & a facie illi? fu-
git celum atq; terra. **T**unc sedebit **C**hrīstus in solio glorie
sue sicut ipse dixit/ & pgregabunt ante eum oēs gentes. **V**e-
mibi fratres mei dilectissimi/ quo in statu inuenienda est ani-
ma in hora illa/ cum throni positi fuerint & iudiciū sederit et
aperient libri. **T**unc intuebimur innumerabiles angelozū
exercitus circūstantes thronū glorie cum metu ac tremore.
Tunc em̄ vnūscuiusq; opa corā angelis & hoīb; recitabunt
que in occulto & i tenebris admissa plurimos latebāt. **T**ūc
laus erit vniciusq; a deo. **T**unc implebit **D**anielis ppheta
dicētis. **E**go **D**aniel aspiciēbā donec throni positi sunt et
antiquus dierū sedit. **V**estimentū ei? candidū vt nix/ capil-
lus capitis eius vt lana munda. **S**edes eius flāma ignis/
rore eius ignis ardens/ fluius ignis trāsibat corā illo. **M**il-
lia milliū assistebat ei/ & cētes millena millia ministrabāt ei.
Judiciū sedit/ & libri aperti sunt. **M**agn? in hora illa pauoz
erit frēs mei grandis tremoz/ cū libri illi formidabiles ape-
rient/ in quib; scripta sunt opa nra & actus & verba & queq;
egimus in hac vita/ putātes latere deū/ qui scrutaſ renes et
corda. **I**llic em̄ nō solū actus/ verū et cogitationes & inten-
tiones cordis scripte erunt. **Q** q̄ multis lachrymis nobis
opus est/ vt euadamus hore illius pauozem & negligimus.
Per lachrymas em̄ & elemosynas possibile cuiq; est inscri-
pta in libris illis diluere crimina. **Q** quantus erit gemitus
q̄ miserabiles lachryme/ cū oculis nris intuebimur hinc in
effabile celoꝝ regnū/ ide rursus eterna supplicia pauēdosq;
cruciatos reuelari/ mediū s̄o assistere om̄e mortaliū genus

De penitētia

I

B

a primo Adā vsq; ad vltimū hoīm oēs q; cadētes i facie atq; adorātes. Tūc implebit sermo q; scriptus est. Uino ego dic
cit dñs qz mihi curuabit omne genu / z p̄fitebit ois lingua. Et
qđ rursus b̄tus Paulus ap̄tus dicit. In noīe Iesu christi
omne genu flectet / celestiu / terrestriu / z infernozu / z ois lingua
p̄fitebit qz dñs Iesus christus in gloria est dei p̄ris. Tūc
omne humanū genus inter celeste regnū eternūq; cruciatum
inter gaudiū z mesticiā. oēs demissis in humū vultib; asta
bunt metu z expectatione solliciti. Interdū tamē modice at
tollent capita / videbūtq; primos quosq; ante tribunal assi
stere z acriter examinari / z eos maxime qui in negligētia vi
perunt. Ac denuo humi defigent obtur^o / recogitātes z ipsi
opa sua. Ternēt autē singuli opa q; p̄miserūt corā se exposita
siue bona siue mala. Tūc hi q; mala gesserūt neq; peniten
tiā egerūt / euilantes dicuntur sunt. Q quare nō laborauimus
miseri. Q quantū tps negligēter amisi^o / illu^o atq; illuden
tes / iocūq; resolu^o. Q quare nō ieiunauimus. Q quare nō
vigilauimus. Q quare elemosinas nō dedimus vt ipsi mi
sericordiā consequeremur dum tempus esset penitentie sed
risui ac delitijs dediti z elata ceruice incedētes / annos no
stros frustra transēgimus. Q quare nō fleuim^o / vt remitte
ret nobis quod peccauimus. Videbit em̄ quilibet illic pau
peres pro se deprecātes / quos hic modo miseratus est. Tūc
hi q; pauperū miseri nō sunt / amaris se p̄ficiēt singultibus
z lachrymis frustra ista repetētes. Q q̄s vtilis q̄sq; salutaris
est miseratio pauperū / quā exercere negleximus. Q quātas
opes frustra cōsumpsimus in perniciem nostram. Hunc qđ
faciemus miseri / quando venit hora quā sepe nobis scrip
tura diuina / protestabatur / nos autē non applicabamus ani
mū. Quid modo faciemus miserabiles / quia libros aperiri
cernim^o / vt quibus oēs iudicādi sunt. Hec autem illis cogi
tantibus secūq; voluentib; / repente audient iudicis vocem
cum terrore clamantis ac dicentis. Ostendite opera et mer
cedem accipite. In illa hora pauebūt omnes christianoꝝ
ordines / p̄rifices / sacerdotes / diaconi z ordo ecclesiasticus
reliquus. Unusquisq; em̄ suscitabitur in suo ordine / vt deo

Exclamaciones

no

no

B uū

De penitētia

Rationē reddat. Tūc metu agitabunt & reges quondā potētissimi & principes & sapiētes & diuites ac paupes qm̄ aduenit hora qm̄ cuiusq; opera corā angelis & hominib; recensebuntur: & vnusquisq; quod seminauit hoc metet.

¶ De iudicio post omnium resurrectionē futuro.

Huic mihi frēs mei dilectissimi / volo que postea futura sunt dicere / verū pre timoris magnitudine vocem mihi intercipi sentio atq; deficere / profluūt lachryme totusq; anxietate confundor. Est em̄ quod narrare intēdo plenū terroris atq; formidinis. Ad hec hi q̄ aderant studiosi auditores ac fideles christi dixerūt: Dic nobis & reliq; vt audiētes penitentiā agamus. Ad quos ille: Intente que so / accipite frēs mei dilectissimi: Tunc em̄ requiretur in singulis christianis baptismatis sigillū illibatum / erigeturq; ab vnoquoq; fides integra / & nulla heretica colluione maculara: Tunc o fratres mei & christi amatores / om̄is humanitatis effigies media inter iudiciū & regnū / vitā ac mortē / gaudiūq; ac merorē statuet. Et requiret a quolibet regium signū / ex qua die catholicā & orthodoxā ecclesiā ac fidē nostram p̄ baptismā suscepit: erigeturq; a singulis fides in pace illibata / sigillūq; infractū / et tunica incoquinata scdm̄ pulchrā illā confessionē / quā coram multis testibus professi sunt dicentes: Abrenuncio tibi Sathana / & oibus operib; tuis: huiusmodi preclara abrenunciatio requiretur a nobis in illa hora: Quā vero beatus erit / qui illā vt pollicitus est diligenter integreq; seruauit: Paucis enim verbis omnib; iniquitatibus renūciare consensit oibusq; omnino que odit deus abrenunciavit / non duobus aut tribus aut decē / sed omnib; que mala nominant. Puta abrenuncio sathane et oibus operibus ipsius: Quibus operib; Audi / fornicatio / ni / adulterio / imundicie / mendacio / furto / inuidie / veneficio / diuinatōi / incantationib; / iudicationi / ire / blasphemie / iniuricijs / fraterno odio / stentioni / emulatiōi / ebrietati / stultiloquiō / supbie / lasciuie / odio / risibus / demonū canticis / homicidijs / puerozū corruptionib; / auspicationib; / interrogationibus / spirituum / laminarum inscriptionibus / renūcio cupi

abrenunciatioes
maloz opm
7

Bermo primus I

dicati ⁊ rapinis / idolothytis ⁊ sanguini ⁊ morticinis ⁊ Et
qd̄ plura loquor atq; modo intēpestiue cōmemoro ⁊ Multa
perstringenda sunt breuiter ⁊ ea verba tantū repetēda ⁊ Ab
renuncio oibus opibus q̄ in sole sū ⁊ luna ⁊ stellis ⁊ terra
arboribus / coloribus / calicibus / triujs alijsq; plurimis iniqs
⁊ funestis opibus que turpe est etiā dicere ⁊ His oibus atq;
horū similib; abrenunciauim⁹ in sc̄ificatione baptismatis
in sacra piscina q̄ oēs scimus opa esse tenebrarū demonūq;
doctrinas ⁊ Nec igit̄ oia qui faciūt sub ditione diaboli sunt
que prius didicimus q̄s uentremus ad lucē cū essemus sub
pctō uenūdati ⁊ Tū ꝑo placuit benignissimo ac misericor
dissimo dño ex huiusmodi nos errore liberare uisitauit nos
oriens ex alto ⁊ apparuitq; gr̄a dei saluatoris ⁊ dedit seipm
cōmutationē pro nobis ⁊ redemit nos pprio sanguine ⁊ ac
remouit ab errore idolorū ⁊ dignatusq; est regenerare nos ꝑ
aquā et sp̄m ⁊ Nec oia abnegauimus ⁊ exuim⁹ ueterē hoīem
cum actib; suis atq; induimus nouū Adam ⁊ Nec igit̄ oia q̄
prefati sumus nequā opa q̄ post gratiā sc̄i baptismatis fa
cit ⁊ gratia excidit ⁊ nihilq; illi pderit christus ꝑmanenti in
pctō ⁊ Audite obsecro quicq; fideles estis ⁊ q̄s magne maloz
multitudini paucis abrenūciauim⁹ uerbis ⁊ Hāc igit̄ abre
nunciationē angeli in hora baptismatis scribūt ⁊ Nec a no
bis oibus christianis ꝑfessio exigit̄ iudicij tpe ⁊ Scripturn
em̄ est ⁊ quia ex uerbis tuis iustificaberis ⁊ ex uerbis tuis cō
dēnaberis ⁊ Et rursus dñs dicit ⁊ Ex ore tuo te iudico serue
nequā ⁊ Liquec̄ igit̄ fr̄es ⁊ ꝑ uerba nostra illa aut condēnant
nos aut iustificāt ⁊ Interrogāt illi ⁊ Quomō ⁊ Responder ⁊ Er
aminant̄ pastores (inquit) episcopi sc̄z de uersariōe sua ⁊ ef
flagrant̄q; a singulis rationales oues quas a pastore sūmo
christo pascēdas acceperāt ⁊ Ac si quidē per pastoris negli
gentiā ouē deesse cōtigerit ⁊ sanguis eius de manu illius re
quiret ⁊ Similiter ⁊ abbas pro seipso ⁊ ꝑ grege suo rationē
reddet ⁊ Pari ratione ⁊ presbyter ꝑ sibi credite ecclesie ꝑꝑo
rationē redditurus est ⁊ Diaconi itē ac lectores fidelesq; oēs
rationē ꝑ aiabus q̄ sunt in domo sua reddent ⁊ ꝑ uoce ⁊ ꝑ
silij ⁊ ꝑ seruis ⁊ ancillis ⁊ An illos enutrierint in timore ⁊

2

66

Bermō primus.

disciplina ⁊ correptione dñi / sicut admonet apl's Paulus:
Tūc ⁊ reges / pncipes ⁊ diuites ⁊ paupes / pusilli ac magni
interrogabunt de operib; pprijs. Scriptū. n. est / qz oēs siste
mur ante tribunal christi / vt recipiat vnusquisq; fm opera
sua / que per corpus gessit / siue bona siue mala. Itē alio in
loco scriptū est. Quia nō est qui eruat de manib; meis.

De separatiōe bonorū a malis post iudicium.

Rogamus te inquit vt dicas nobis quid postea fu
turū sit. Loquar (inquit) in dolore / loquar in luctu / qz
audire nō potestis q̄ postmodū fiet. Sed omitam?
ista queso charissimi: Nū inquit illi formidolosiora sunt q̄
restant his q̄ abste audiuim⁹ nūc. Et magister rursus illa
chrymās. Et formidabiliora inquit sunt ⁊ tristiora ⁊ misera
biliora ppetuisq; ⁊ lachrymis ⁊ singultib; digna / q̄ si in me
diū pferā tremor apprehēdet audietes. Rursus illi ad eum
dixerūt. Enarra nobis illa o amice chū si possibile est / vt eis
admoniti maiore cū studio pñiam agam⁹. Ad hec ille iterū
lachrymās dixit. Dicā vobis cū lachrymis / exponāq; nar
rationē illā prozsus miserabile qm̄ extremū id restat. Verū
qz nobis ab aplo mandatū est hec fidelib; apponere / vobis
qui fideles estis ea mō apponaz / vos sūt etiā alios docete.
Dñm hō cor meū hmōi narratiōe cruciat. cōparimini mibi
bñdicti frēs mei plancitūq; meū benigne suscipite. Cū di
scussi oēs ⁊ examinati fuerint ⁊ corā angelis ⁊ hoībus opa
cunctorū patefacta / et inimici oēs subiecti fuerint pedibus
illius / atq; euacuata fuerit prās oīs / virtusq; terrena ⁊ sic
scriptū est. curuatū fuerit deo om̄e genu. tunc iā sicut pdicit
dñs. segregabit eos abinuicē / sic pastor separat oues ab he
dis. Qui em̄ bonis opib; bonisq; fructib; orinati sūt / separa
bunt ab infructuosis ⁊ pctōrib;. Tūc veraciter lucebūt qui
mandata dñi custodierūt / misericordes pupillorū / peregrī
norūq; susceptores / q̄ nudos vestierūt / q̄ carceri inclusos vi
sitarunt / viduarū defensores / oppressorū adiutores / qui (vt
ait dñs) lugēt nunc / q̄ modo pauperes sunt ppter opes repo
sitas in celo / acquirēdas / q̄ nihil mūdānū senferūt / neq; ea q̄
sunt in mūdo dilexerunt / sed relictis oīb; christū dñm secuti

scumeta bo

bona opa
7

De penitētia. I

11

sunt/qui fratribz delicta remiserūt/ qui signaculū fidei in te-
gram atq; ab omī heresis labe immaculatum seruauerunt.
Tūc igit statuet oues quidē a dextris suis/ bonoz operum
fructibus plenas? Oues inquā que pastore bonū agnoue-
runt? Oues que domini sui signaculū custodierunt? Oues
que veri pastoris uestigia secute sunt? Huiusmodi oues sta-
tuet a dextris suis/ hēdos autem a sinistris? Hedi autem illi
sunt/ qui bonis fructibus carent/ qui pastore bonum irrita-
uerūt/ qui contaminauerūt fidem qui sine metu lasciuiērūt
choris se addiderūt/ mala semper malis accumularunt su-
perbi elati indisciplinati/ qui congruum penitentie tempus
amiserunt/ ac veluti lasciuiētes hedi in delictis vixerunt/
qui vite sue tempus omē in crapula et ebrietate inclemētiāq;
consumpserūt/ sicuti diues ille qui nunq; miseratus est pau-
perem lazaru. Idcirco etiam inter adstantes ad sinistra *vt*
immisericordes/ vt pietatis visceribus carentes/ vt inimici
fratrum christūq; odientes/ nullosq; habentes penitentie
fructus/ neq; in vasis suis oleū ferentes condemnati sunt.
Idcirco ex hac vita exierunt omni opere bono destituti ac
deserti omniq; scelere et iniquitate pleni. Qui pro sibi oleum
a pauperibz emerunt/ et vasa sua implerunt a dextris regis
astabūt illustres glia et hilares/ lucidas lampades suas tenē-
tes in manibz/ audientq; vocē illā beatissimā dicentem sibi.
Venite bñdicti patris mei/ venite lucis filij/ venite heredes
regni mei/ venite qui ppter me pauperes effecti esuristis/ et
sitistis/ qui non dilexistis mundum/ neq; ea que in mundo
sunt? Venite qui propter me temporale ac momentaneum
gaudium mundi respuistis/ parentesq; et filios/ cognatos et
amicos/ agros et possessiones ac domos reliquistis? Venite
qui in solitudinibus et montibus et spelūcis et cauernis ter-
re/ quiq; cum bestiis ipsis quandoq; habitastis/ modo cum
angelis in celestibus perpetuisq; regnis habitate? Venite
omnes qui angustā et arctā viam ambulastis? Venite omnes
misericordes hospitūq; susceptores? Venite omnes bñdicti
p̄is mei/ percipite p̄paratū vobis regnū a p̄stitutiōe seculi.
Porro ab his q̄ a sinistris erūt in illa hora/ et vbi eos aspexerunt

opa mala

De penitentia

Drit faciē suā dñs auertet dicetq; illis: *Discedite a me maledicti in ignem eternū/qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Sicuti misericordes nō fuistis: ita nec modo misericordiā psequimini. Sicut ipsi vocē meā nō audistis: ita ⁊ ego vestros nō exaudiā gemitus. Vibi em̄ non ministrastis neq; pauistis me esurientē/sitientē nō potastis/peregrinū nō collegistis: neq; infirmū vīstastis / neq; ad me in carcerē venistis. Non audistis euangelia mea/ neq; ego vestras audiam preces. Illic diebus singulis per sc̄tōs prophetas meos ad vos clamabā: vosq; audientes irridebatis. Et nunc vobis dico/nō noui vos. Alterius dñi fuistis operarij ac ministri: diaboli sc̄z. Idcirco discedite a me operarij iniquitatis. Et tunc ibūt isti in suppliciū eternū: iusti vero in vitā eternam. Beatus autē ⁊ vere beatissimus qui beatā illā ⁊ desiderabilē vocem audire merebitur/ quā ipsi vtinam audire mereamur/ quiq; legimus ⁊ qui audimus/ gratia christi Amen.*

¶ *Q*uā varia sunt tormentorum loca.

Interrogatio: In vnū oēs suppliciū abibūt: an varij cruciatus sunt? Responsio: *Varia sunt tormentoz loca: sicut in euangelio audiuimus. Sunt em̄ tenebre exterioriores: haud dubiū qñ ⁊ alie interioriores sunt. Hebe ne ignis locus ali⁹: stridori dentiū pprius locus est: vermis itē immortalis alio in loco est. Stragnū ignis locus est ppri⁹: suoq; itidē loco ignis inextinguibilis est. Inferi atq; perditio suis terminis p̄stāt: ⁊ inferiora terre alius locus. Infernus quo mittunt p̄ctōres / ⁊ inferni pfundū atrocior locus. Inter hec suppliciorū loca distribuunt infelicissimi: vnus quisq; pro p̄ctōz suoꝝ modo siue mitius siue vehementius. sicut scriptū est: *Om̄ spinis p̄ctōz suoꝝ vnusquisq; p̄stringit. Hoc autē est ⁊ id quod dicit: vapulabit multis ⁊ paucis. Sicut autē sunt p̄ctōz differētie: ita sunt et cruciatū varietates. Dic (inquiūt) nobis precamur q̄ sit cruciatus differētia? Et ille/ aliter inquit cruciat adulter/ aliter fornicator/ aliter homicida/ aliter fur/ aliter ebriosus/ aliter mendax ⁊ aliter piurus. Qui autē odit fratrem suū cum venefico et homicida iudicā. Qui heresib; inquinantē audituri sunt. Tollat impi⁹**

pa misericordie

Sermo primus

I

¶

ne videat gloria dñi. Qui autē contra se inuicē inimicitias seruāt si sic ex vita migrauerint in exorabile sententiā in die iudicij excipietur: et veluti exosi deo mittentur in tenebras exteriores: et ipse qui contempserit leue illud mandatū dñi dicentis: Diligite inuicē et remittite vsq; septuagies septies. Dis vero q̄ peccasse se meminit securus et absq; sollicitudine esse nō debet: neq; rursus desperare. Aduocatū em̄ habemus apud patrē Iesum christū. Idcirco et ipse est ppitiatio pro pctis nr̄is nō negligentū: neq; iacentū atq; stertentiū: nō cauponas ingredientū neq; delictis ac risui vacantiū: sed lugentiū atq; penitentiū et ad eū die noctūq; clamantiū. Huiusmodi sane a paraclyto consolabuntur. Ceterū q̄ peccauit oblitusq; pctōz suorū ira migratū a corpore: sup hunc ira descēdet quā indicauit. Danasses cū diceret. Intolerabilis est dñe ira cōminationis tue sup peccatores. Ue scortatori: ue adulteri: ue ebrioso atq; maledico. Ue his qui ad sonitū tympani et cythare et tybie vinū bibunt: opera autē dñi non attendūt: neq; verborū eius meminerūt. Ue his q̄ scripturas sacras contumelijs afficiūt: ue his qui amittunt penitētie tempus illud iocis risibusq; impendētes. Querēt em̄ tempus qd̄ male p̄sumperūt et nō inueniēt. Ue his qui aleis ludunt qm̄ seip̄os a corpore et sanguine christi dei nr̄i alienos reddunt: quēadmodū et spūs sc̄tus per sc̄tōs ap̄los hortat. Ue his qui veneficos ac Yates adeunt: atq; in spiritu erroris interrogāt intendētes doctrine demoniorū. Quos ipsi em̄ in futuro seculo p̄demnabunt. Ue his qui scribūt iniusticiā: Ue his qui curiosa sectantur: magias atq; infantium cedes et his similia. Ue his qui mercede mercenarium priuant: qz is qui mercedē tollit sic est vt qui effundit sanguinē. Ue iniuste iudicantib; qui iustificāt impiū pro muneribus: siue vt hoībus placeant et iusti ius tollūt. Ue his qui fidē sanctā heresibus polluūt: hereticisq; p̄sentunt. Ue insanabili mēte: et zelo et liuore. Ue his qui in terra neq; misericorditer seruiunt.

no

math 23
no almanach

no vtilis

fringo

Sermo primus.

D

quonia obtenebrabunt et tremēt: amaras lachrymas fundent / dentēq; collidēt cū audierint dolendā illā mestissimā sententiā: **Discedite a me maledicti in ignē eternū.** Alij vocē illā tristissimā audiēt. **Covertant pctōres i infernū.** Alij audiēt inuidi scilicet. **Tolle quod tuū est et vade.** **Brave** quippe est quod dicit vade. **Quonā queso?** **Non dubiū** quin eo quo ibunt qui audiēt. **Ite a me maledicti in ignē eternū.** Alij audiēt. **Amen dico vobis nescio vos.** **Discedite a me iniquitatis operarij.** Alij rursus / ligatis illoꝝ manib; et pedibus mittite in tenebras exteriores. Alij sicuti zizania colligabunt errendi in camino ignis. **Sicut autē multi salutis modi sunt / ita et multi mansiōes in regno celoꝝ.** **Et sicuti plurima sunt pctōꝝ ac delictōꝝ genera / ita et plurimi cruciatuū modi.** Quicunq; lachrymas et cōpunctiones habet / flete mecū queso. **Ego enim frēs mei dilectissimi memoratū sum** tristis illius et miserande separatiōis nec ferre possum / cum iam auferuntur atq; expellūtur a facie iudicis in gentium iracundiā tradunturq; penalibus locis et acerbissimis penis. **Ad hec fideles qui aderant dixerūt.** **Precamur te** famule christi / vt pfecte instruas nos et certiores reddas quonam modo miserī ad cruciatuū transeunt. **Et ille rursus lachrymans ait.** **O fratres mei dilectissimi / q̄s tristem et dolendam narrationem audire oratis.**

De segregatiōe iniquoꝝ damnatoꝝ ab inuicē.

Hic mihi frēs / quis narrare presumer aut quis sustinebit audire que dānati patiunt. **Quenam autē erit cordis tanta duritiā / que hec audiēs nō continuo soluat in lachrymas.** **At nunc quibus adsunt lachryme venite audiamus qd nos maneat / plāgamusq; amariter neq; nostrā salutē negligamus.** **Jam quippe peruenit in nos dies illa horrenda atq; formidabilis infelicissime illius separatiōis.** **Tunc em̄ segregant ab inuicē / iterq; efficiunt omni spe reuersionis destitutū.** **Quid de sit / qui iam hinc diē illā /** **epi /**

De penitētia. I

R

reges fuere, plorabūtq; velut infantes atq; vt mancipia pel-
lent. Tunc ingemiscēt principes ⁊ diuites ⁊ imisericordes,
pergentq; nudi atq; desolati huc illucq; intuentes. Angu-
stiabunt/querētes adiutoriū ⁊ nullus erit adiutor. Neq; n.
diuitie hora illa patebūt/neq; assentatores assistent q̄ illoz
latera stipare solebant. Et quia miserti nō sunt, nullā inue-
nient misericordiā. Neq; em̄ illā ante se premiserunt vt illic
reperire possint. Sicut etiā propheta ait. Dormierūt som-
num suū ⁊ nihil inuenerūt. Tunc separant ⁊ monachi qui
in negligentia vixerūt, qui mundi desiderio deuicti sunt, et
mundana senserūt neq; cor ad supna transtulerūt. Tunc se-
parant a parentib; fili; a fratribus fratres, amici ab amicis,
et a ppinquis ppinqui. Tūc disseparant ⁊ infelices mulier-
cule q̄ viris fidē non seruauerūt, ⁊ nubijq; maculauerūt tho-
rū. Tunc itē segregant q̄ corpe quidē virginitatē obserua-
rūt, sed moribus inclemētes imitesq; p̄stiterūt. Iudiciū em̄
absq; misericōdia erit his q̄ nō fecerūt misericordiā. Sed omī-
tā multa dicere/ qz trinet me timor ac tremor ista narrantē.
Ut autē breuiter dixerim/ tunc iā impellunt miseri ab ange-
lis terribilib; acti/ celi atq; flagellati p̄guntq; mugientes ac
stridentes dentib;/ crebriusq; post tergū aspiciētes/ si quo pa-
cto iustos ⁊ illud gaudiū vnde ipsi separati sūt intueri que-
ant. Vidēt autē lucē illā ineffabile. Aspiciūt amenitates pa-
radisi/ vidēt magna illa p̄clara munera, que perceperūt a re-
ge glorie q̄ legitime certarūt. Intuent notos dudū ac fami-
liares suos eternis illis gaudijs fruētes/ que ipsi percipere
non meruerūt ⁊ lamentant ingemiscuntq; grauiter. Deinde
paulatim sequestrant a sanctis omnibus ⁊ notis suis atq; a
deo ipso abscondunt/ ita vt iā retro aspicere nō possint neq;
intueri gaudiū illud imensum ⁊ meracissimā lucē, cum iam
loco illi meroris ac doloris appropinquauerint/ vbi repositi
sunt illis eterni cruciat;. Illic autē rursus disseminant atq;
dispergunt/ dirimuntq; abinuicē miseri varijsq; deputant
cruciatibus; quib; scz iuxta operum suoz merita. Tunc in-
tuentes se penitus esse derelictos/ omnēq; sibi salutis spem
ademptam, vt eis iam nullus opem ferre possit aut pro illis

De penitentia

S

ozare: Id quippe exigit iustū dei intemperatūq; iudiciū tunc
inter amarissimas lachrymas/dantes mugitus ⁊ gemit⁹ di
cēt: **Q**uō tempus nostrū in negligētia pdidimus? **Q**uo
modo seduxit nos vanitas seculi? **Q**uomō illusi sumus:
qui scripturas diuinas audientes irridebamus. **C**ur alijs
ante oculos nros certātib; ipsi salutare certamē detrecta
uimus? diuinasq; scripturas recitari audietes risim⁹? ⁊ qui
illas recitabāt maledictis laceſſuimus? **I**llic nobis p illas
litteras deus loquebat: et nō aduertebamus. **H**unc autem
hic exclamam⁹ ad eū: ⁊ ille faciē suā auertit a nobis. **Q**uid
nobis rotus p̄fuit mūdus: vbi nā est pater qui nos genuit:
vbi q̄ peperit mater: vbi filij: vbi amici: vbi diuitie: vbi pos
sensiones: vbi thesauri inerhausti: vbi tumultus illi gl̄i: vbi
prandia: vbi longus ⁊ intēpestiuus cursus: vbi reges ⁊ prin
cipes atq; potentes. **Q**uomodo nihil hmōi modo habem⁹
infelices: neq; nos ipsos iuuare possumus. **I**nsup a deo et
a sc̄is eius profusus derelicti sumus. **Q**uid igit faciemus qm̄
iam tēpus penitētie nō est: **N**ihil iam valet deprecatio/ni
hil profunt lachryme: neq; iam adsunt qui oleū vendāt pau
peres ⁊ inopes. **E**st em̄ soluta celebritas: **Q**uando tēpus ac
vires habebamus ⁊ venditores olei clamabāt emite: obtu
ratis auribus emere noluimus. **V**odo querimus nec inue
nimus. **I**am nulla superest nobis redēptio pctōrib; / non
iam consequemur misericordiā: **N**eq; em̄ meremur. **I**ustum
profecto est iudiciū dei: **N**on iam videbim⁹ leta illa sancto
rum agmina: nō iam lucē verā intuebimur: **P**upilli ac desti
tuti ab oibus effecti sumus. **Q**uid vltra dicemus? **T**unc ex
clamātes cū gemitib; et amarissimis lachrymis: ⁊ voce mi
serabili inuocabūt ac dicēt. **S**aluate oēs sc̄i/saluate apli/p
phete ac martyres: salue patriacharū cetus: salue monacho
rum agmen. **S**alue ⁊ tu dñā sc̄ā dei genitrix virgo: **T**u q̄
dē multū laborasti p nobis deprecās/vt pueri salui essem⁹?
verū nos penitere saluariq; noluimus/ sed penitētie tēpus
in negligentia viuēdo pdidimus. **S**alue ⁊ tu p̄cursor Joā
nes: **E**t tu em̄ excelsa voce p̄dicasti dicens: **P**enitentiā agi
tesed nos audire renuimus. **S**alue preciosa crux atq; viui

Bermo primus I

2

fica: salue celozū regnū: salue supna Hierusalē: primitiuozū mater: salue voluptatū paradise: saluete patres ac matres: saluete amici ⁊ ppinquī: saluete oēs a qbus discreti ⁊ separati sum⁹: Non em̄ aliquē ex vobis vltra intuebimur: Nāq; ad supplicia tendimus finē nō habentia neq; vllā requiem: Tunc iā perget vnusq; in pparatū supplicij locū quē sibi met pparauit penitere nolēs atq; ex illa necessitate liberari: vbi vermis eozū nō moritur: neq; ignis extinguitur.

¶ Monet suos formidanda esse supplicia.

Ecce audistis frēs mei amatores chri tristē illam messāq; sentīā: Audistis qd patiunt negligētes: Audistis de die illo: ⁊ hora terribili: En impleui postulationē vestrā: et morē gessi vō desiderio: En agnouistis q̄ sol licite mala cauere debeat: Ecce audistis qd lucrent negligētes ac desides: ⁊ penitentiam agere nolētes: Audistis quomō illi irridēt q̄ dei mādata irriserūt: Audistis vt multos fallat atq; decipiat ad aiarū perniciē seculū nequam: Audistis quō illudunt diuinā scripturā ⁊ contemptores: Nullus oberret corde frēs mei bñdicti: nec dicat quispiā verba tantū esse simplicia q̄ de iudicio extremo dicunt: sed oēs diligēter ac plenissime credamus chō pdicāti esse mortuozū resurrectionē ⁊ iudiciū: ac retributionē bonis et malis p meritū paratā fm diuinās et sacras litteras: Et spretis atq; contēptis tpalibus oibus sola de reddēda illic ratiōe cogitemus: et q̄ defensionī nrē expediūt sollicita intentiōe tractemus: cum assistemus terribili supni iudicis solio: diēq; illā horrēdā et expauescendā horā voluam⁹ animo iugiter: Nec em̄ hora illa est nimiū ingemiscenda: plena dolorib; que totum discutit seculū: De hora ista formidabili pphete oēs ⁊ aplī pdicauerūt: De die ista scriptura diuina a finibus ad fines orbis terrarū: in ecclesijs et locis oibus clamat: testat atq; admonet dicēs: Videte ne quis in hora illa pfundatur: De hac hora dicebat ppheta David: Quā tu reddes vnicuiq; fm opa sua: De hac hora vociferat apls dicēs: Videte quō ambuletis: Terribile est em̄ incidere in manus dei viuētis: De hac dicebat dñs christus: Cōtendite intrare p angustā

C iij

Sententia

sententia

Bermo primus.

U

portā: Videte vigilate et orate ut sitis parati quia nescitis diem
neque horam in qua dominus veniet: Dominus igitur (ut predictum) deo pleni ac
deiferi patres cum dolore cordis exclamant pronunciantes diei illius
necessitatem: De die hac dicebat propheta Esaias: Ecce dominus ve
niet disperdere terram et perdere peccatores ex ea: Et idem rursus propheta
ait: Ecce dominus veniet et merces eius coram illo et opus eius ma
nifestabitur: Alius iterum propheta clamat dicens: Ecce dominus veniet et
quos sustinebit diem ingressus eius: Aut quos stabit ad videndum
eum: Item alius exclamat dicens: Domine audiui auditum tuum et timui
et ingressus est tremor in ossa mea: Propheta rursus alius cla
mat quasi ex persona domini dogmata statuens: In die ultionis
reddam ultionem hostibus meis et his qui oderunt me retribuam: Et
non est qui eruat de manibus meis: David iterum qui pater dei ap
pellari meruit dixit: Deus manifeste veniet: deus noster et non
silebit: Ignis in conspectu eius ardebit et in circuitu eius tempe
stas valida: De hac iterum Paulus loquitur dicens: In die qua
iudicabit deus occulta hominum secundum euangelium meum: Clamat
et Petrus summus apostolorum dicens: Dies domini sicut fur in nocte
ita veniet in qua celi soluentur igne et elementa combusta lique
scent: Et quod ego de prophetis et apostolis dicam: Ipse rursus omnium
dominus dicit: Videte ne grauentur corda vestra in crapula et ebrieta
te et curis secularibus et repetere superueniet in vos dies illa: Quia
si mulcipula etiam superueniet omnibus habitantibus super faciem
vniuersae terre: Hanc horam alto corde repetentes sancti omnes omnia
mundi iocunda reliquerunt opes delicias parietes liberos fra
tres propinquos et amicos spiritibus omnibus ad deserta fugerunt
et in montibus speluncis et cauernis terre sedes habuerunt: egen
tes angustiati afflicti ne in illa hora confundantur: Non modo
autem viri sed etiam feminae gentes arctam et angustam viam regnum
celestem rapuerunt: In christo enim Iesu non est masculus et femi
na sed unusquisque propria mercedem recipiet secundum suum laborem sicut
scriptum est: Beati perfecti beati qui bonis operibus studet beati qui lugent
beati qui vigilat in orationibus beati qui elemosinis inuigilant
beati qui diebus singulis suam salutem omni aduersu operantur beati
qui ad ianuam christi longanimiter pulsant beatus homo qui
attendit sibi ipsi neque facta aliena curiose rimatur beatus homo

no optima

qui pctōz suoz sarcinā dissipat dum tps penitētie est. beat⁹
 qui emit oleū auteq̄ soluat ista celebritas. btūs seruus ille
 quē cum venerit dñs inuenerit sic facientē. Beati sumus ⁊
 nos frēs nisi pulsando fatiscimus. prozsus nanq; aperietur
 nobis. Verax est em̄ ille qui dixit. Pulsate ⁊ aperiet vobis.
 querite ⁊ inuenietis / petite ⁊ dabit vobis. Confugiamus
 ad euz. procidamus illi in pnia dicētes. Qui creasti nos / ne
 perdas nos. Ipse em̄ ait. Conuertimini ad me et cōuertar
 ad vos. Et rursus. Eum qui venit ad me non eiciā foras.
 Ipse nēpe deus noster est / ipse fecit nos cū nō essemus. Id
 circo fratres mei dilectissimi vigilate / quia qua hora nō pu-
 tatis dñs veniet. Propterea ⁊ tendite intrare per angustas
 portā que ducit nos ad vitā eternā. Per hanc ergo fratres
 incedamus viā / vt vitam eternā consequamur in christo Je-
 su dño nostro / quē decet omnis gloria ⁊ honor ⁊ imperium /
 cum patre sine principio ⁊ et cum sancto ac viuifico spiritu.
 nunc et semper ⁊ et in secula seculorū Amen.

¶ Sermo secundus de iudicio ⁊ resur-
 rectione / ⁊ charitate ⁊ compunctione.

Venite frēs mei omnes audite ⁊ silium pctōzis et
 minimi omniū Ephrem. Jam em̄ peruenit in
 nos o amantissimi frēs dies illa horribilis ⁊ expa-
 uescenda ⁊ magna. ⁊ tamē nos dilectissimi atol-
 limur / intelligere nolentes q̄ sit hoc breuissimū tēpus / idq;
 melioribus rebus occupare negligimus. et omni studio deū
 nobis propiciū facere. Ecce enim dies / menses / anni / vt
 vmbra / vt somniū transeūt. celeriterq; veniet magnus ⁊ pa-
 uendus domini aduentus. Profecto enim terribilis pecca-
 toribus dies ille imminēbit ⁊ his qui voluntatem domini
 opere exercere noluerūt vt salui fierent. Quēso itaq; charis-
 simi fratres / venite abijciamus a nobis curam seculariū re-
 rum. ⁊ mens nostra nulla ratione obligetur in terra. Cū
 cta quippe pertranseūt / euanescent omnia ac defluunt. Ri-
 bil nobis in illa hora prodesse poterit nisi bona opera. Tūc
 enim vnusquisq; secum portabit actus suos ac locutiones

De iudicio et resur.

7

ante tremēdi iudicis tribunal: Contremiscet em̄ cor/ et expa
ueiscet/ soluent̄ renes/ cū fier illic manifestatio operū/ cogita
tionū/ locutionūq; discussio: Magnus tūc metus erit fr̄s
mei tremor ingens o amici: Quis oro nō timeat/ quis non
p̄tremiscat/ lamentēq; ac defleat/ cum illa etiā manifestan
da sint que in occulto nullo hoīum teste patrauimus: Intel
ligite fr̄s ista q̄ vobis exempli gratia vestro affectu deuict⁹
enuncio: Fructifere arbores ex intrinis suis cum tēpestiuū
fuerit/ fructus ac folia proferunt: Non extrinsecus vnq; in
duunt arbores decorē suū/ sed ex se intrinsecus ex p̄cepto
dei singule producant naturaliter fructum: Ita ⁊ in die illa
formidabili p̄ferent singula hominū corpa q̄ gesserūt oīa et
bona et mala / et portabit vnusq; ante horrendū tribunal
ch̄i actus suos velut fructus/ locutionesq; veluti folia: Fe
rēt iusti fructū bonū ac iocundū/ sc̄i item fructū p̄clarū ac
virtutem p̄ferēt: Portabunt martyres/ tormentoz ac ver
berum indicia in signe tolerantie: Monachi spiritalem exer
citantē/ p̄tinentiā/ vigiliās/ orationesq; p̄petuas ferent:
Porro pctōres hoīes p̄fani atq; imp̄i secū illuc deferēt fru
ctū turpē ac putridū/ plenū p̄fusionis gemitūq; ac singul
tū/ vermē imortalē i igne iextringuibili: Terribile nimis ē
fr̄s iudiciū illud/ vbi sine testib; patebunt oīa/ actus/ verba/
cogitationes ⁊ intentiones cordis: Quādo aderūt mille milia
et millies millena milia angeloz/ archangeloz/ cherubin et
seraphin/ iustoz atq; sc̄oz/ p̄phetarū ⁊ ap̄loz: Quid igitur
negligimus fr̄s mei dilectissimi: Tēpus ecce iā venit/ ap
propinquauit dies/ cū occulta nostra oīa tremendus iudex
in lucē adducet: Si sciremus fr̄s que nā sint reposita no
bis die noctūq; sine intermissione lugeremus/ p̄cantes cle
mentia dñi/ vt nos eximat a p̄fusionē illa sempiternisq; tene
bris: Obstruet em̄ pctōris os ante tribunal illud horren
dū: Contremiscet quippe creatura oīs/ ipsi quoq; sc̄oz ange
loz ordines a maiestate gloriosi aduētus ipsius: Quid igit
dicturi illi sumus in die iudicij/ si modo indultuz nobis ips
negligenter amittimus: Ipse d̄ppe lōganimis est/ nosq; om
nes quantū in se est attrahit in regnū suū: Sed ratio nobis

pus amissum

Bermo secundus II

Z

de negligētia breuissimi istius t̄pis ponēda erit ipse q̄ dictu-
rus est nobis: p̄pter vos incarnatus sum/ p̄pter vos manife-
ste in terra ambulauit/ p̄pter vos flagellis cesus/ p̄pter vos
expalmatus/ p̄pter vos crucifixus/ p̄pter vos ligno affixus/
acetoq; potatus sum/ vt vos sc̄tōs ac celibes facerē: Regnū
meū donauit vobis: Vos oēs ad meip̄m inuitauit/ p̄iūq; ob-
tuli vobis/ sc̄m̄ sp̄m̄ misit: Quid plus his oibus facere porui
et non feci/ vt vos salui essetis: Solā voluntatē vestrā co-
gere nolo/ ne vobis salus ex necessitate pueniat: Dicite mō
p̄ctōres ⁊ natura mortales/ quidnā vos p̄pter me d̄nm̄ per-
pessi estis/ qui p̄pter vos passus sum: Ecce ergo regnum et
vita preparata sunt/ requies et gaudiū in sempiterno lumi-
ne: Ec̄tra paratus est eternus cruciatus in exterioribus te-
nebris: Quo quisq; vult ex seipso vadat arbitrio suo.

¶ Discipulos ad orationem hortatur.

Quēte in idipsum adoremus eū ⁊ ploremusq; om̄es
corā d̄no q̄ fecit nos dicētes: O d̄ne hec oia p̄pter
nos vt de^o passus es/ nos autē p̄ctōes b̄nficia tua
sp̄ irrita facim^{us}: Tu d̄ne sine p̄ncipio de^o natura incōprehē-
sibilis ipassibil^{is} nullius rei indigēs/ gratuito dignat^{us} es per
passionē crucis p̄ctōres saluos facere/ q̄ te nō agnoscebant/
donās eis illuminationē scientiē: Quid ergo retribuet tibi
p̄ctōr^{um} gen^{us} deo incōprehēsibili benignissimo/ misericordissimo
mo q̄ nō natura/ s; p̄posito male volūtatis impij erāt: Prius
ergo q̄ salutē assequerē impiū erat om̄e genus n̄m̄/ ⁊ post
hec rursus/ volūtate n̄ra p̄ctōres fuimus: Tu autē d̄ne semp
idē es misericors/ terribilis/ ⁊ gloriosus seculor^{um} opifex/ por-
tasq; ab initio improbitatē nostrā/ p̄pter multas miseratio-
nes tuas/ quas late in nos effudisti filios hoīm: Deuict^{us} es
d̄ne charitate tua/ sc̄t̄isq; miserationib; vt p̄ totius orbis sa-
lute crucē sp̄ote subires: Hoc ego vt dicere ante oculos tue
maiestatis auderē/ tua me gr̄a docuit: Nā nisi victus esses
tuis miserationib; ch̄riste/ teip̄m pro p̄ctōrib; sacrificiū ⁊ ob-
lationē profecto nō dedisses: Impleta est d̄ne serui tui mēs/
dulcedine ⁊ gr̄a ⁊ charitate tua: Dulcescit semp/ sempq; illu-
strat/ ⁊ assidue roborat: Sicq; tū semp te irritat/ ac seipsum

D

Sermo secundus.

A in amaritudinē cōmutat dulcedinem dñi sui vnigeniti filij
semp habere nō sustinēs; Splēdor patris dei lucem habi-
tās inaccessibilē lux incōprehēbilis / q̄ gr̄a tua illuminasti
orbē terre / illumina obscuratū in me oculū; Latet em̄ in me
obtenebrat⁹ oculus / illustra illū q̄ so iugiter gr̄a ⁊ miseratiō-
bus tuis / ne a corruptore obscuret; Silis em̄ est dñe infir-
ma mens nra ligno nup plantato / qđ semp aure flatu leni et
aque irriguo indiget; Ita ⁊ infirm⁹ animus n̄ opus habet
iugiter a gr̄a tua roborari atq; illustrari; Sermo tuus dñe
aperuit oculos / quos natura negauerat; Grande miraculū
dñe in Siloa p̄tigit / cū cecus recepris corporeis oculis / in-
trinsecus quoq; patefactis mētis oculis / meli⁹ illuminat⁹
est / vt tā sine timore p̄dicaret medicū suū deū ac saluatorem
esse; Illumina ⁊ cordis nri oculos / vt diligamus te dñe ⁊ vo-
luntates tuas omni tpe desiderabiliter implere satagamus;
Qm̄ vero Siloa longissime a nobis abest / ecce calix vene-
randi ⁊ sacri sanguinis tui vita plenus et lumine; Hoc no-
bis calice intelligentiā illustrationēq; largire vt ad illū cum
fide ⁊ deuotione ac sc̄tificatiōe accedamus / sitq; nobis ad
p̄ctōz remissionē ⁊ nō ad p̄demnationē in die iudicij; Nam
q̄ indigne accedit ad sacrosctā mysteria dānat aīam suā / dñi
nō seipsum prius studiose purificat suscepturus in suo tha-
lamo regē; Aīa nra sponsa sc̄ta est immortalis sponsi ⁊ nuptie
diuina sacra sunt / per q̄ sc̄ta aīa iungit sponso / dū digna mē-
tis deuotione sumunt; Attēde ergo tibi ipsi vt thalamū tuū
integrū semp ab omni labe imaculatūq; custodias ⁊ regem
christū celestē sponsum excipe tota intentiōe desiderat⁹ vt in
die aduentus sui mansionē apud te faciat cū patre suo ⁊ co-
ram sc̄tis angelis atq; arch̄gelis / sit tibi laus ⁊ paradisi sum-
cum gl̄ia ⁊ gaudio ingēti ingrediari; Quid em̄ abste inq̄rit
deus o hō p̄ter salutē tuā; Ceterū tu si negligas ⁊ saluari
nolis / rectasq; dei semitas non pergas / ⁊ eius mandata ser-
uare p̄tēnas / tu te interficis ac temetipsum celesti thalamo
excludis; Deus sc̄tus solus absq; p̄ctō / impassibilis / nulli⁹
egens / vnigenito suo nō pepercit / p̄pter te ⁊ tu infelix tu ipsi⁹
nō misereris; **E**uigila igit pauli per e somno / aperi os tuū

De charitate

II

B Virtutes
Silenium

deprecare illū/ abijce abſte peccatoꝝ ſarcinam/ miſerere tui/ met ora iugiter lachrymas indeficiēter effunde/ Fuge ſegni-
tiem/ execrare torporē/ nequiciā odij/ manſuetudinē diligē-
teſidera ꝓtinentiā/ exercere ad quietē aſſueſce ſilentio/ medi-
rare ꝓſalmodiā. Studioſe dum tempus eſt frater bonis te
actibus occupa/ Dilige deū ex tota aīa tua/ ſicut ille dilexit
te/ Eſto templū dei/ inhabitetq; in te alriſſim⁹ deus/ Anima
em̄ que in ſeiſpa habet deū/ dei templū eſt ſctm̄ atq; reueren-
dū/ diuinaq; myſteria in ea miniſtrantur/ eāq; ſancti angeli
ſemp obumbrare feſtināt/ Nam ſi dñs ſede habeat in aīa eā
idcirco ſcti angeli om̄i ſtudio honorant/ qm̄ templū eſt illo-
rum dñi et regis/ Bt̄s qui te ex tota aīa dilexit dñe/ mun-
dūq; ⁊ que ſunt in ipſo oīa ꝓpter te odit/ vt te ſolū habeat
dñm ꝓclarā margaritā theſaurū vite teq; auidiſſime fruaf
Qui ſic diligit dñm ſincere atq; ſintegre illius in terra ani-
mus non eſt/ ſed in celis ſemp ei quē dilexit inherēs iugiter/
quē tota concupiuit aīa/ tota mente ſitiuit/ Indeꝝ illuſtraf
ineffabili luce/ Illic dulcedine charitatis dei ſaturaf gau-
dioꝝ perfunditur et ſuauiate charitatis.

¶ Charitatem ſupra omnia extollit.

H St em̄ reuera pleniffima bonisq; celeſtibus referta
charitas dei bt̄s q; eſt q̄ illa guſtata ſariari neq; ſed
q̄s de illa digne loq; poterit/ Paulus apłs q̄ hāc de-
guſtauerat/ ⁊ ex illa ſaginat⁹ erat/ clamat ⁊ dicit/ Neq; ſupra
ſublimitas/ neq; infra ꝓfunditas/ neq; vita ipſa/ neq; futura
mors/ neq; angeli oēs/ neq; ꝓncipat⁹/ neq; ꝓteſtates/ neq;
creatura alia/ ſi oēs in vnū coeant/ ſepare poterūt a charita-
te dei aīam/ q̄ feliciffimo dulcedinis ipſi⁹ guſtu ſaginata eſt/
Immortalis ignis eſt charitas dei/ mirabiliterq; in aīa que
ipſius deſiderio tangit operaf/ ſimpidiſſimos illi⁹ efficit ſen-
ſus/ Eleuat a terra/ oditq; terrena/ vt ipm̄ deū quē toto affe-
ctu dilexit ſolū ꝓtemplet/ Documēto nobis ſunt martyres
ſancti/ qui ꝓcepto illi⁹ guſtu atq; ea ſariati fortiffime cūcta
tolerarunt/ Lene ac molle vinculū eſt charitas dei/ nec illā
valet anceps gladius ſcindere/ Concidebant enim tyranni
martyrū membra/ ſed ſagrantē in eis charitatē/ nulla ratiōe

D ū

De charitate

cōscindere poterant. **D** preclarū ac dulce vinculum diuine
charitatis sublime atq; mirabile: qđ nec scindi queat neq;
dissolui. Hanc in sanctis neq; ferrū rupit/ nec ignis exoluit
Lōcidebant frustra in mēbra/ sed charitas inuolabilis du/
rans/ nō poterat rumpi/ ardebāt mēbra/ nec tamē tam forte
vinculū soluēbat. Submergebant scđōz corpora/ verū cha/
ritas in ipsis mergi non nozat. Vinciebant iustoz mēbra/
ceterū in illis charitas penitus vinciri nō poterat. Quis er/
go nō miretur tenerū istud ac lene charitatis vinculū/ quod
nunq; scindit neq; iterū soluit? Si quis integre sinceroq;
affectu diligit deū/ hmoi charitate beatus est. Hanc em̄ di/
lectiōis gratiā dedit dñs ecclesie sue/ vt ipsa charitate semp
ornet. Nec em̄ scđā charitas dei pign^o in aia erit. Charitas
in aia scđā colūna ⁊ firmamentū est. Nec itē charitas vnige/
nitū filiū e sinu patris deduxit ad nos. Per ipsam charitatē
uisus est inuisibilis. Per charitatē paradisi claustra patue/
runt. Per ipsam ligatus est fortis. Per ipsam charitatē aia
imortalis sponsi efficit sponsa/ vt ei^o in ipsa aia speciē velu/
ti p speculū cernere libeat. Hac inductus charitate passus ē
impassibilis sponsus. Extra charitatē hmoi si fuerit aia/ ce/
lesti dño grata ⁊ placida esse nō potest. Verū ipsius arbitriū
libertatē deus cogere nequaq; vult. Quocirca pmissit illam
arbitrio suo put sibi placitū fuerit puerari. Quis igit pos/
sit/ quisue sufficiat laudare ⁊ glorificare deū ac saluatore nō
strū/ p tanto ⁊ tam egregio munere/ qđ sola dignatiōis sue
gratiā imeritis p̄tulit. Gloria ⁊ diuinus honor sit ipsius bo/
ne voluntati. Audite frēs fidele silū mee paruitatis/ studea/
musq; dum tps habemus caste semp ac deo digne corā illo
puerari/ vt spūscđus in nobis inhabitet/ habūdetq; in nob
charitas dei/ vt ipsius voluntatē iugiter pficiamus. Nulla
igit frēs p̄ter hanc nos occupet cura ⁊ quo pacto scđ aia nra
inueniat in lumine. Nullis oro hanc vinculis cōpediamus
terrenarū rerū/ nullis curis opū ac possessionū deprūmam?
Ceterū vigilijs ac orationib; ieiunijsq; ⁊ lachrymis ornare
eā satagamus/ vt aliquantulū fiducie inueniat aia corā tri/
bunali seuerissimi iudicis/ cū astabunt oēs aie cum metu ac

L

62

Sermo secundus II

pauore/ quā fiet illic discretio et separatio electorū a peccatoribz. **D**
Cum assistent oues a dextris / et a sinistris hedi. Tertissime
tene te frēs mei quā ppe est aduentus dñi / vt reddat vnicuiqz
fm opus suū et scōs quidē et electos suos accūbere faciat ī
sempiterno lumine. peccōres autē et q̄ illū irritauerūt eternis
tradat cruciatibz. **B**erūs homo q̄ in hora illa fiducia inue
niet / audietqz beatissimā vocē illam dicentis. Venite bñdicti
patris mei / possidete oēs regnū meū. **T**unc seipsum quisqz
cernet in lumine / atqz gloria inestimabili videbit amictum.
Admiransqz secū ita reputabit. Puras ipse ego sum. **E**t vn
de hoc mihi q̄busue meis meritis p̄tigit. **T**unc pcedent an
geli cū gaudio ingēti / eosqz laudabūt et brōs p̄dicabūt / enar
rantes singuloz p̄uersationē / exercitationē / p̄tinentiā / vigi
lias / orōnes / voluntariā paupertatē / p̄fectam omniū rerum
nuditatē / tolerantia in siti / patientiā in fame / p̄seuerantiā in
orationibz / gaudiū in nuditate p̄fecte in ch̄risto charitatis
causa suscepta. **H**ec oīa cū ineffabili gaudio de iustis predi
cabūt. **R**ūdebūt ad hec iusti dicentes. Nullū prozsus toto
vite nre tpe virtutis indicium dedim⁹ / nullūqz in nobis recte
factū penitus inuentū est. **R**ursus autē illos admonebūt sc̄ti
angeli locū ac tps denotātes / admirat idēqz illoz p̄zūpent
in laudes dei / dātes illi gloriā q̄ in celis videāt sc̄toz corpa
fulgentia ad instar clarissimi luminis. qz se sup terrā sponte
abiecerūt. **I**nuenerūt em̄ in agro thesaurū absconditū / ven
ditisqz oibus q̄ habebāt in terra / illū sibi vindicarūt / ac p̄ to
lerantiā in seipsis occultauerūt p̄ciosam margaritā / et imacu
latā vestē. **M**odicus est frēs exercitōis labor et magna illi⁹
p̄solatio. **P**arus est et ad modicū tps p̄tinentie horror / et
in secula seclōz erit in paradiso voluptatis requies ipsius.
Si q̄s sibi p̄sciū est se peccasse deo et int̄tione laxata p̄po
sitoqz rigidioze mollito spōte deliquisse / ploret indefinenter
vt p̄ lachrymas diuinā cordi suo p̄ciliet gratiā. **C**ōpunctio
nē sibi vindicat / corpusqz om̄ne lachrymis et singulibz lauet.
Brādis est lachrymarū virtus frēs multū apud deū lachry
me possunt / quā quispiā orans speculat deū cordi illius deus
iugiter p̄sident. **V**olo dilectissimi enarrare vobis quanta sit

Bermo secundus

E

lachrymarū vis: Anna p̄fusis lachrymis Samuelē pp̄be-
tam a deo accipe meruit: Quāta in illius corde sublimitas
quantaq; inerat glia: Porro peccatrix mulier in domo Si-
monis flēs sc̄tōs pedes lachrymis rigās/accepit a deo remis-
sionē pctōz oīm: Cōpunctio frēs aīe medicina est/ cōpun-
ctio dilectissimi scelerū diluit sordes/remissionēq; culparum
nobis iugiter exhibet: Cōpunctio charissimi Iesum vni-
genitū dei qm̄ ipsius flagram⁹ desiderio/inhabitare facit in
nobis: Cōpunctio frēs ad seipsam retrahit sp̄m̄ sc̄t̄m̄: Ter-
ti estote frēs mei/ qz nihil in terra dulcius est gaudio qd̄ ex
cōpunctiōe puenit: Putas habetis frēs experimēta lachry-
marū? Num aliq̄s rex vobis illustrat⁹ est gaudio illo lachry-
marū/q̄ fm̄ deū sunt: Si q̄s v̄m̄ lachrymarū dulcedinem
expertus est cū oraret ex intimo affectu cordis/ is p̄fecto ele-
uatus a terra orōnis illi⁹ tpe/ extra corpus p̄orsus effectus
est: Et qd̄ extra corpus dico/ Extra mūdū oēm eleuat/ neq;
iā hm̄oi in terris est: Cū deo loquit̄/ illustrat̄ a christo/ sc̄tifi-
cat̄ a sp̄i: Grande miraculū frēs hō terrenus ac luteus/ sc̄tē
ac munde orōnis sue tpe cū deo loquit̄: Lachryme que fm̄
deū sunt aīam ab oi semp pctōz labe purificāt/ eāq; iugiter
a pctis emūdāt: Cōpunctiōis lachryme/ dei semp confidē-
tiam p̄stant: Hō p̄ualēt cogitatiōes sordide illi vnq; ani-
me appropinquare que cōpunctionis meruit gratiā: Bea-
tus qui fm̄ deum semper ⁊ vbiq; compungitur: Quid oro
hac dulcedine celsius: Quid tanta puritate sublimi⁹: Quid
suauissime ac beatissime compunctiōi cōferri poterit: Spe-
culat̄ deum ipsum anima tam felici ditata munere atq; ad
eum confidenter accedit: Anima que deum veraciter desi-
derat fratres/ in oratione sua illū semper intuetur: Illū die
noctq; perpetua meditatiōe complectitur: Thesaurus est
inuisolabilis sacra compunctio/ gaudiōq; ineffabili tripu-
diat aīa que compunctiōe letatur: Compunctiōē vero nō
momentaneā dico neq; diei vnus/ sed que die ac nocte ani-
mam implet: Compunctio frēs in aīa est veluti purissimus
fons/ rigans aīe fructiferas arbores: Eas vero arbores vir-
tutes ac recte facta intellige/ quibus adhibetur semp lachry-

omo Luteus

De charitate III

marum atq; orationū salubris irrigatio; Quismodi nobi-
les atq; fructiferas virentesq; arbores in anima tua iugiter
plantare contende; Riga illas lachrymis orans; Arbores q̄
orationib; lachrymisq; irrigant; fructus amenissimos ac p-
utiles ferunt; Neq; folijs tuis pulchritudo ⁊ utilitas o ani-
ma deerit; Riga frater indefinenter arbores tuas; Lachry-
mas pfunde dum oras; vt irrigate succrescās fructusq; vbe-
res indies ferant; *Holi esse remissus neq; teporē pctōris imi-
teris qui dicit semp ⁊ nunq̄ facit;* Quis torpet intentio
laxaturq; propositum quia puritate oionis ⁊ gratia cōpun-
ctionis caret; qui se semper agnoscit pctōrem futurūq; iudi-
cium iugiter trepidat; quippe excusatione omni destituitur/
nihilq; pro negligentie sue purgatione quod afferat habere;
Precor itaq; vos sancti fratres mei qui timetis deū; ⁊ q̄ illi
placita sunt opere impletis; pces illi pro me misero ⁊ pctōre
porrigite vt veniat super me sancta ipsius gratia per oratio-
num vestrarū suffragia; salueturq; aīa mea in hora illa terri-
bili ⁊ metuenda cū venerit christus reddere cuiq; fm actus
suos; Gloria vnigenito deo immortalī sancto et immacula-
to glorioso atq; terribili benigno atq; misericordi; q̄ linguā
nostram per gratiam suam mouere dignatus est; vt modu-
laretur verba iudicij charitatis et sancte compunctionis; in
edificationem animarū et illustrationē cordium; mentiuq;
utilitatem; vt omnis anima que ista modulatur; repleta dul-
cedine trabatur in eternam vitam; Amen.

De iudicio ⁊ resurrectione; Sermo tertius.

Quēte oēs frēs mei audite me pusillū Ephrēmē
atq; nostrā iudicē; stituamus; vt corda nostra di-
ligentius discutientes agnoscamus an quemad-
modum diuinitus inspirate scripture precipiunt
ita ambulamus; Non ergo irriter⁹ spiritū sc̄m quo signa-
ti sumus; Ac si quidem aliquis bonoz sibi operum conscius
est; studeat incrementa gratie promereri quam accepit per
humilitatem ab amatore hominum deo; Sin vero pecca-
torū conscientia mordetur; cur queso negligimus charissi-

De iudicio et resur.

B mi frēs: Ecce em̄ puenit in nos frēs dies illa horribilis: in qua obscurant̄ solis radij / ⁊ astra decidūt: in q̄ celū vt liber cōplicat̄ / in qua tuba ingentē atq; terribilē emittet sonitū: oēs qui ab iniūio seculi mortui erāt eruscitans. In qua euācuan̄t abditissima inferni loca ad iudicis vocē: in q̄ aduenit christus in nubibus cū sc̄tis angelis / iudicare viuos ⁊ mortuos / ⁊ reddere oib; iuxta operū merita. Formidabilis profecto est ch̄i gloriofus aduētus: Pauendūq; miraculū est o amici: cernere celos repente dirūp̄ / agitari terrā / atq; exurgere mortuos. Restituet etem̄ terra corpus hoīs quale suscepit siue id a fera discerptū / siue ab aue comestū / siue a quo uis animāte deuoratū fuerit / ne vnus quidē capillus hoīs in p̄spectu iudicis deerit. Nāq; diuine voluntatis imperio / in corruptionē mutant̄ oēs: corpusq; incorruptū recipient singuli. Ceterū iustoz corpora septuplū supra solis fulgebunt radios: p̄ctōz ho tenebrosa inueniēnt ⁊ fetore plena. Quippe hoīs corpus ipsius opa ⁊ actus p̄feret. Unusquisq; em̄ nostrū actus suos in suo gestabit corpe. Grauis nāq; tunc n̄roz operū ac terribilis agitabit̄ discussio. Nāq; siue p̄ uerba quispiā / siue p̄ cogitatiōes peccauit / assistēt illi tunc oīa ⁊ siue bona gessit in corpe seu mala / manifestissime illa intuebit̄. Nā quocūq; aciē intēderit / actus suos corā se cernet expositos. Contendamus itaq; frēs atq; om̄i studio nitamur euadere opprobriū illud nō ferendū: horrendāq; illā p̄fusio nē (que tūc p̄ctōzes oēs vna inuoluet) deuitare: bonozūq; illoz participes fieri curemus q̄ p̄parauit christus oib; iustis: q̄ oculus nō uidit / nec auris audiuit / ⁊ in cor hoīs non ascenderūt: in q̄ desiderant angeli p̄spicere. Cum em̄ e celis descenderit christus: p̄tinuo ignis extringibilis vbiq; in cōspectu iudicis currens operiet oīa. Nam ⁊ qd̄ sub Ade factum est diluuiū / huius edacis incendij figura p̄cessit. Sicut em̄ illud oēs operuit montiū vertices: ita ⁊ ignis ille tūc occupabit vniuersa. Tūc vndiq; discurrēt angeli / ⁊ rapiēt sc̄tōs oēs atq; fideles in nubibus obuiā christo cum gloria. Festinemus ergo o amici / ⁊ omni studio nitamur digni reperiri q̄ sic rapiamur: vt sine querela et absq; vllō crimine co-

ram terribili atq; horrēdo tribunalī tūc possumus assistere. Quā brūis em̄ ille est qui dño ac regi maiestatis occurrit in nubibus; sicuti p̄tra q̄ infelix est ⁊ omni lachrymarū fonte lugendus; qui tam brō priuat̄ occursum. Nam qui sic rapti nō fuerint in nubibus cū gloria/se pctōres esse impiosq; significat; Non ergo negligam⁹ fidelissimi fr̄es; Ecce em̄ stadiū oibus patet; Dū igit̄ tps habemus elaboremus vincere pernicioſa corpa atq; aīe vitia; Superemus libidinē sicut castissimus Joseph nō solū corpore/ sed etiā cogitatione puri integriq; persistentes; Ita em̄ pfectus vir pudicitie studere debet; Nam q̄ mulierē aspicit ad ꝑcupiscendū / iā mechatus est eā in corde suo; Quippe corporis actus plurime sepe occasiones auerterūt; mētis aut̄ atq; cogitatiois opa sine labore gerunt ⁊ absq; impedimēto ꝑsumant; Nōm̄ est qđ dico dilectissimi; Sepe quispiā ex nobis impudicis oculis aspexit mulierē; ꝑsensitq; cogitationi sue statimq; ꝑterijt; Eius modi capree similis est spiculo vulnerate/ q̄ cum sepe venatorz effugiet manus/ sagittā tamē infixā gestat in iecore; Nā si quis ex nobis turpi cogitatione superet / hic iam propter deum pudicus nō est; Nisi em̄ obsistat hominū metus/ contineatq; aut periculū/ aut verecundia; ⁊ corpus pfecto cum anima inquinare nō metuet; Non igitur iā iste pudicitie corona donabitur/ sed vt qui hoibus placere gestierit humanamq; honestatē diuino timori ꝑtulerit (nisi agat penitētiā) sempiterno igne torrebitur; Q; si ꝑuēctus q̄s ac ꝑpria fuerit cogitatōe supatus/ infictū sibi ꝑcupiscentie vultus ꝑnie remedio curare ꝑrotinus studeat; Fugiam⁹ itaq; fr̄es nociā ꝑcupiscentiā; Nec em̄ glia nudauit Eua/ vt modici gustus libidine raperet; Nec diluuiū inuexit seculo Uiderūt em̄ filij dei filias hoim ⁊ ad eas delapsi fede inquinati sunt; Ita Egyptiā vesano castissimi Joseph fecit amore flagrare; At vero decorus ille scitūsq; adolescens diuino timore montus aspide sibi euicino insidiantē imo intra se inclusam supauit; Ita fortissimū ac terribilē cunctis ⁊ insuperabile nazareū Sampsonē illū captiuauit; Et q̄ quondā cruentum leonē discerperat / mille viros asini maxilla ꝑ-

Sermo quartus

I cusserrat: postq̄s libidine superatus cum vipera habitare cō-
sensit continuo crines illi defluxere: oculisq̄ miserabiliter
orbatus / prius ridiculus cūctis apparuit: Ita ⁊ David
dum concupiscentie manus dedit / fidelissimū occidi Uriā:
Sic Haborh per illicitā regis concupiscentiā periit: Nec
et infelicissimū Judam / vt Christū traderet impulit: Bea-
tus ergo ille est / qui omnē concupiscentiā fregerit atq̄ supe-
rauerit / auditus sc̄z visus / olfactus ⁊ tactus / coronāq̄ pudī-
citie coram christo portauerit. Gloria deo: Amen.

¶ Eiusdem de vita ⁊ exercitatione mo-
nastica incipit: Sermo quartus:

Dolor me in verba cōpellit / et indignitas mea vt
taceā imperat: Cordis mei cruciatus perurgens
loqui ⁊ pctā mea silentiū potius tenere suadent:
Quā igit̄ vtrūq̄ angustor expedit mihi magis
loqui / vt sic a merore cordis mei requiescā: Anima mea do-
loribus plena est ⁊ oculi mei lachrymas ꝓcupiscunt: Quis
dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lachrymarū / vt
plangā indefinenter die noctūq̄ vulnera anie mee nūmiāq̄
mollicie institutionis monastice etate nra vigentē: Est em̄
mille ꝓfossa vulneribz ⁊ ignorat: Quippe illius tumor atq̄
iactantia / vulnera sua eam ꝓsiderare nō sinit vt sanct: Quā
dissimilis est hec institutio illi que patrū nostrorū memoria
floruit: in qua perseverantes inter spinas et tribulos here-
ticos sc̄z atq̄ impios hoīes / fullere vt luminaria in mundo:
⁊ tanq̄ ꝓciosi lapides ⁊ margarite charissime enituerē / quo-
rū ipsi quoq̄ ininici et aduersarij ob summā illorū castissi-
māq̄ quersationē imitatores effecti sunt: Quis enim illorū
eximiā intrinsecū humilitatē / cōꝓunctus non est: Aut quis eorū
mansuetudinē ac silentium ꝓsiderans stupore cōꝓrehensus
non est: Quis vero pecunie cupidus illorū altissimā pauper-
tatē ⁊ nuditatē rerū omniū penitus asperit: et non cōtinuo
alto corde mūdi odium cōcepit: Quis rapinis inhians aut
superbo / vite ipsorū honestate mundiciaq̄ perspecta / in equi-
tatē mutatus nō est: Quis ipurus aut ꝓphanus illos oīo /

De vita monastica III

ni incubentes vidit ⁊ nō protinus pudicus et castus euasit:
Quis ira vel furore feruidus / ex eorū aspectu atq; colloquio
non in māsuetudinē transiuit: Hic igit illi certauerūt atq;
ideo illic exultant: qm̄ ⁊ deus gloriſicatus est in eis / ⁊ illorū
exemplo hoīes edificati sunt: At vero nostra institutio re-
licta rectitudine itineris: per precipitia fertur: ⁊ asperas in-
cedit vias: Neq; enim est hoc tempore qui propter deū opes
ac pecunias deserat: Non est qui propter eternam vitam re-
nunciet seculo: Non est mitis / nō humilis / non est quietus /
non est disciplinatus: Non in quā est qui acceptis iniurijs
equanimiter ferat: Non est qui cōtumelijs et maledictis vi-
cem referre nō appetat: Verū oēs contentiosi oēs iracundi
atq; feriosi: oēs desides / omnes in indignationē proni sunt.
Omnes vestitiū sectant ornatus: Omnes glorie inanis cupi-
di / omnesq; sui amatores sunt: Nam his quidē qui vt insti-
tuatur accedit / instituere alios vult priusq; se parat institui /
et anteq; doceat docere appetit: Priusq; discat iura legesq;
ferre ambit: Anteq; sillabas iungere nouerit philosphat:
et anteq; subdatur subycere atq; imperare gaudet / priusq;
q; corripit sustineat corripit: Ac si quidem prouectior sit cum
superbia precipit: sin autem iunior contradicit atq; relucta-
tur senioribus: **N** si diues forassis est honorari protinus
expetit: si autem pauper / continuo aspirat ad requiem: sin
vero operarius et rusticus: duras manus et callis obsitos
digitos in mollitiē statim / ac delicias soluere nititur: Quis
itaq; non ploret dilectissimi summam religiosi instituti ela-
dem: Ecce enim qui seculo abrenunciauimus / adhuc ter-
rena sentimus ⁊ sapimus: Agrestes et rustici despiciunt ter-
ram: et nos qui spiritales esse videbamus terrenis compe-
dimur curijs: Hescimus ad quid vocati sim⁹ fratres: Igno-
ramus dilectissimi ad quid venimus: Ad cōtinentiā vocati
sumus: ⁊ ciborum varias exquisitasq; delicias excogitam⁹:
Auiditatem persequi venimus: ⁊ de vestitiū sumus splen-
dore solliciti: Ad obedientie turissimū sinū euocati / conten-
tiose resistimus: **D**āsuetudini ⁊ humilitati atq; silentio da-
re operā professi: contrariā oēs incedimus viā: **L**egētes nō

no vestim ornato
vna respiciendi

De vita monastica

2

intelligimus: Audientes q̄ dicunt nō asculamus dilectissimi: Si quis forte dū iter agit/ingulatū hoīem repente conspiciat/pallescit facie/corde terret: Nos cesos ap̄los legētes prophetasq; lapidib; obrutos ridemus: Et q̄d de pphetis ⁊ ap̄lis dicam: Ipsum deū nostrū in ligno pendentē occisumq; ppter scelera n̄ra audiētes ac legentes ⁊ elatione tumidi ridemus: Sol nō ferēs ꝓtuliā dñi subduxit radios splendorēq; suū cōuertit in tenebras: nos ex nequicie nostre tenebris ꝓverti in lucē iusticie nolumus: Velū templi cum nihil peccasset seipsum discidit mediū: nos ꝓpter peccata nostra corda compungere nolumus: Terra iugiter metuēs a facie dñi tremat atq; ad terrorem nostrū sub pedibus n̄ris agitatur: nos ne sic quidem pauore ꝓcutimur: Urbes terribiatibus absorpte locaq; desolata sunt plurima a facie ire dñi: nos nulla formido cōmouit: Sed iam semel et secūdo super nos die media tenebris obduct⁹ est: neq; sic terrore corripimur: Persarū bella barbarorūq; cōmota sūt/ꝓuinciāq; nostrā vastauerūt/ vt nos deū vel per flagella timeam⁹: quibus opus est magna ꝓfecto penitentia/ nō dierū aut mensium: sed annoꝝ oīno plurimoz ⁊ ne sic quidē penitere uoluimus: Resipiscam⁹ igit ad penentiā frēs mei: vt deū ꝓ ꝓccis n̄ris placare possimus: Deprececur illū quoniā ad iracundiā eum ꝓuocauim⁹: Humiliemur/ vt ab ipso exaltari mereamur: Ploremus vt nos in futura uita letificet: Lugeamus hic/ vt ibi consolemur: Abijciam⁹ a nobis curam omnē sollicitudinēq; carnalē ⁊ induamur uirtute sicut uestimēto/ nos ꝓcipue q̄ ad hanc angelicā uitā puenire meruimus: Ita dilectissimi mei/ ita obsecro/ modū ac normam quā ꝓclari ac ꝓfecti illi patres n̄ri tradiderūt oī studio arripiamus: Ne scz hodie abstineam⁹/ cras uero distēramur epulis: Ne hodie aqua ipsa abstinetes/ cras etiā uinū req̄ram⁹: Ne nudis hodie pedib;/ crastina calceos caligaq; sumam⁹: Ne hodie cilicio/ cras mollibus ac delicatis uestib; operiamur: Ne hodie simplicē cultū/ cras ornātū exparamus: Ne nunc mites atq; humiles/ ꝓst paululū hō elati supbiq; simus: Ne hodie quieti atq; obediētes/ cras indisciplinati re

Sermo quartus III

belleſq; videamur: Ne hodie in gemitu ⁊ eiulatu poſt modicum aut in riſu ac reſolutione ſimus: Ne hodie humi quieſcamus/cras vero plumis molliorib; vtamur: Sed vnam nobis regulā dilectiſſimi ſtatuamus/per quā deo grati eſſe ac placere poſſimus/nobiſq; ipſis ac primis nr̄is vtilis eſſe valeamus: **Q**, ſi ſolitarius per abſtinentiam teiſpſum ꝑficiſ atq; mortificas/dū tibi miniſtrat a plurimis offenſam caue: **S**i vero in multitudine vixeris / audi dicentē dñm tuum: **Q**uectiq; vultis vt vobis faciāt hoies ⁊ vos facite illis ſilr: **Q**, ſi tibi ſemp miniſtrari neceſſe ſit/ob perpetuā corpis inſirmitatē/ vide et attēde ſollicite ne proximo noceas: **I**dcirco aut ⁊ ſancti ac pbatiſſimi patres/iactis firmiter vnice noz me fundamentis ꝑfecti inuenti ſunt: Nam eā regulū quam ſemel aſſumpſerāt/ vſq; ad finē vitę abſq; impedimēto tenuerunt: **A**lij em̄ quinquaginta annis/ alij plurib; vno ꝑtinētie ſue gradu indefeſſi cucurrerūt nunq; imutates vitę ordinē/ ingentē ſc; ꝑclarāq; atq; irrepheſibile cibozū lingueq; continentia/lecti duricia/humilitatē/manſuetudinē/ fidem atq; charitatē ꝑfecti ſpiritaliſq; edificij culmen/ nuditatē ꝑterea ⁊ ab omnib; mortalib; ac fragilib; reb; quietē ac vitam virtutib; plenā/vigiliaſq; ⁊ orationes aſſiduas cū lachrymis ⁊ ſalubri compunctione profuſas: Riſum illi vltra ſerenitatē vultus progredi/nunq; permittebāt: **S**uperbia penitus ab eis cōculcata eſt: **I**ra atq; indignatio nullū in eis locū habuerūt: **A**urū ⁊ argentū in nihilū cōputauerunt/ſc; ipſos oino ab omni ſorde mundos nitidoſq; reddiderūt: **I**dcirco deus quoq; in illis habitauit/ atq; in eis gloriſicatus eſt: **Q**uiq; illos aut inſpicere aut audire meruerunt: deo gloriā dederunt: Nam niſi quis ſeiſpſum ab omni opere malo ſordidiſq; cogitationib; ⁊ nequiſſimis affectiōib; /ira quoq; ⁊ indignatione ⁊ inuidia atq; ſuperbia ⁊ vana gloriā ⁊ odio contētionē ac detractiōne ⁊ auaricia/omnib; ſq; (ne ꝑ ſingula numerē) q̄ odit deus expurgare ꝑtendat procul ab illo aberit deus: **C**eterū ſi quis ab oib; purū ſe immaculatūq; cuſtodiat/ in illo veluti in ſede gratiſſima libenter inhabitat: **D**icenim queſo ſi quis te in cenū ꝑroice

no optas

Sermo quartus.

re vellet vt ibi iugiter morareris/num eā iniuriā patiēter ferres? **Q** si tu qui vermis es/id non sustines perpeti/qua ratione vis illū qui immaculatus/incōraminatus/solusq; sc̄tus est/(qui in sc̄tis requiescit) in te inhabitare/qui fetorē cenulē tum spiras? **E**mūdemus itaq; nos ipsos dilectissimi/vt inhabitet in nobis deus/vt ea que promisit adipisci mereamur. **N**e queso nomen sc̄m̄ eius violemus/qd̄ iuocatū est super nos/negq; ppter nos blasphemēt nomen dei nr̄i. **P**arcamus nobis ipsis/intelligentes nomē nostrū ex ipsius nomine esse deriuatum. **C**hr̄istus enim ipse nos ch̄ristiani appellamur. **S**piritus est deus noster/ et nos ita spirituales sumus. **U**bi enim spiritus domini ibi libertas. **S**tudeamus igit̄ hac libertate frui. **C**onsideremus quāta nos ingenuitate donauit/qua conuersatiōe dignos existimauit. **A**gnoscam⁹ quoniam ad nuptias suas inuitauit nos/nosq; ipsos ita diligamus quēadmodū ab ipso dilecti sumus. **D**esideremus illuz vt nos ipse glorificet. **C**auēamus ne duplex a nobis in die iudicij pena erigatur. **S**i corpore mundū deserentes animo mundi mala negociaq; versemus. **S**i pecunias despicientes/illarum adhuc cura implicemur. **S**i carnalia fugientes/rursus que sunt carnis persequamur. **Q**uocirca timeo ne nob̄ dies illa repēte supueniat/inueniamurq; nudi et miseri atq; imparati/ac postea nos ipsos frustra p̄cidamus. **H**oc ipsuz quippe passi sunt et in diebus **H**oe. **C**omedebant enim et bibebant nubebantq; et ad nuptias tradebāt et negociabantur/cum repente diluuium veniens inuoluit omnes. **E**rat tunc profecto mirabile spectaculū fratres/cernere feras animantes in vnum cogi/elephantes ex **I**ndia et **P**erside aduenire/leonesq; et pardos misceri ouibus easq; non ledere. **S**erpentes ac pennatas aues nemine impellēte accedere et circum arcam excubare/idq; per dies plurimos. **I**psūq; **H**oe studiose fabricare arcam/illosq; magnis vocibus ad penitentiam hortari. **N**eq; si tamen illi penitere voluerunt/negq; tot mirabilibus inspectis conuentuz multozū animarū compuncti sunt/vt saluari mererentur. **V**etiamus ergo dilectissimi ne et nos eadem patiamur. **Q**ue fuerāt scri

A

am a xpo

autela

De vita monastica III

Q

pta completa sunt : et que erāt predicta miracula finem ac-
ceperūt neq; iam restat nisi vt Antichristus reueletur / quod
breui futurū expectatur. Namq; cum impletū fuerit Roma
nozū regnū / omnia consumari necessario oportet. Igitur
qui saluari vult / virtutes studiose sectetur / Qui celeste regnū
desiderat ingredi / negligentia a se penitus excutiat / Qui cu-
pit gehēne ignibus eripi legitime certare contēdat / Quiq;
immortali vermi pabulū esse expauescit / vigilet ac sobrius
sit / qui exaltari appetit sese proorsus humiliet / Qui solari
vult fleat / et qui dñi thalamū ingredi parat / lucidam lampa-
dem preferat et oleum in vasis sumat / Qui ad illas nuptias
inuitari expectat / vestem splendidā preparat. Est enim illa
regia ciuitas plena leticie / et gaudij / plena decoris et lumi-
nis dulcedinēq; ac suauitatē eterne vite coniunctā / cunctis
in ea habitantibus manat. Si quis igitur eterni imperato-
ris ciuis et familiaris appetit fieri / celeriter pergat. Nā dies
iam inclināt in vespērā / nullusq; quid sibi in vie mora occur-
surum sit nouit. Veluti si quis viator sciens itineris prolixa
spacia / fatiscens vsq; in vespēram dormiat / deinde somno
excitus inclinata iam die pergere incipiat / atq; in ipso vie
initio tonitrua illū et fulgura tribulationesq; ac tumultus
vndiq; exagitet / vt neq; remeare domū / neq; ad destinatum
locū progredi queat. Ita et nos dum tempus penitentie cō-
gruū accipimus / si penitere negligimus supplicia profecto
luemus. Sumus em̄ hic aduene et peregrini. Studeam⁹
igitur in patriā et ciuitatē nostrā pleni bonozū operū opib;
cum festinatione remeare. Negociatores spiritales sumus
fratres mei / querentes preciosam margaritam que christus
est saluator noster / leticia et gloriatio nostra thesaurusq; no-
ster / quē nullo furū scelere possumus amittere. Festinemus
itaq; acquirere illū atq; possidere. Felix profecto atq; bea-
tissimus qui illū curauit acquirere / composq; illius effectus
in ipso gloriificatus est. Sicuti contra infelix est atq; miser-
rimus / qui illū possidere neglexit qui est conditor omnium.
Huiusmodi seipsum perditioni atq; eterne exposuit mortis-
dum noluit eum possidere atq; ab illo possideri.

E iij

De vita monastica

Flos vitis vere que Christus est palmites
esse et in eo fructum ferre oportere.

N ignoratis dilectissimi fratres, quoniam vitis vere que
Christus est palmites sumus? Lanceam? igitur ne quis
infructuosus inueniat? Nam pater veritatis agrico-
la est qui hanc veritatis excolit vineam eosque qui fructuosi sunt
studiosius colit, ut cupiosior referant fructum. Qui vero fru-
ctum non ferunt, eos excidit atque extra vineam projicit, ut igni
exurant. Idcirco solliciti vobis ipsis attendite, ne infructuo-
si inueniamini et excisi igni sempiterno tradamini. Semen
sumus bonum dilectissimi, quod seminavit pater familias Chri-
stus celi terreque creator et dominus. Jam tempus messis aduenit
messoresque paratas manibus detinent falces, solique ipsius
expectant nutum. Videte igitur ne quis vestrum inueniat esse
zizania, et in fasciculos religatus comburatur in seculo. Non
intelligitis fratres quod terribile pelagus nobis transfretandum
est? Perfecti quique sapientissimi, negotiatores paratas ha-
bent merces suas, sustinentque cum gaudio dum illis commo-
dus ventus aspirat, ut transmissio pelago ad vite applicent
portum. Ego autem et mei similes, quique torpore et ignavia ra-
bescimus atque deficimus, nullam animo sollicitudinem geren-
tes, neque aduertentes infestissimum hoc pelagus necessario
nobis esse transiendum. Quo circa timeo ne quando repente
afflauerit ventus imparati inueniamur et minime instructi,
ligatisque manibus ac pedibus in nauim iniecti, illic ploramus
dies negligentie nostre atque socordie, dum alios exul-
tantes ouantesque cernimus, nos ipsos autem tribulatione ac
doloze ineffabili vndique obsessos. Namque portus ille nego-
ciantium est, in quem vnusquisque cum suis opibus intrat, pro-
prijque illic ditatus mercibus exultat atque gloriatur. Ignora-
tis fratres, quoniam ad nuptias vocati sumus, in quibus rex
regum serenus accumbit? Quid ergo negligimus? cur hic
non tota intentione curamus parare nobis splendidam veste-
lucentemque lampadem atque oleum in manibus sumere? Non
cogitatis quia illuc nemo nudus ingreditur? Quod si quis te-
mere fuerit ingressus carens veste nuptiali, nostis quid pa-

Bermo quartus. II

tiatur huiusmodi: Iubente enim rege vincus pedibus ac
manibus proijcit in tenebras exteriores, vbi fletus erit ⁊ stri-
dor dentium. Quapropter vigilemus dilectissimi ac sobrii si-
mus: Timeo equidē ne nos a thalamo illo vitia nostra pas-
sionesq; propellant. Non ergo solo exteriori habitu religio-
nem preferam? intus carnalia vitia circūferentes. Quamq;
et ipse cultus exterior mentis nostre / sepe iudax est. Quip-
pe ornatus vestitū nos sapere terrena significat: vestisq; ac-
curate cōposita vera illa gloria nudos esse testat. Amor glo-
rie vanitatē arguit nostrā: ciborūq; delitie gule ac ventri de-
ditos clamant. Negligentia nostra languentis aie ⁊ inertie
sopore depresso certum argumentū est. Possidendi plura q̄s
satis est studiū / q̄ christū non desideremus accusat. Inui-
die pestis / charitate nos vacuos indicat. Manuū nostrarū
ac pedum solennis ablutio: passionib; nos seruire declarat.
Per lingue officium quid cor nostrū desideret aperit. Quod
enim appetit animus: hoc lingua proferre consuevit / atq;
ex motu labiorū mentis promunt occulta. Ubi enim os no-
strum aperim? amota ianua atq; custode / sermo quoq; no-
ster passim temereq; progredit. Ex verbis autē cordis archa-
na patefiūt. Os enim quod animi secreta non seruat / furat
illi cogitationes suas: et dum in sua se sede mens continere
putat: oris temeritate fulgatur / et se non videri existimans
verbis ostendit. Blandū detractionis virus dum libenter
haurit / anime odio percusse certū indicium est.

¶ Non ab exteriori religionis habi-
tu quempiam religiosum esse.

Non igitur quispiā vallat / vt exteriori religionis ha-
bitu esse aliquid putet. Nam qui se per huiusmodi
apparentē speciē existimat fratrem seipsum potius val-
lit ac decipit. Ecce enim religionis illa perversa simulatio /
q̄s sit falsa primum indicat. Nempe em si intētionē cordis
ei? addiscere cupis aurē tuā ad moue illi? ori discesq; diligē-
ter vtrū celestia an terrena verset aīo / spūalia an carnalia co-
gitet / voluptates an continentia ambiat / nuditatis rerū om-
niū an appetitus amore teneat: charitati an odio seruiat.

Bermo quartus

R

Flangz de thesauro cordis os promit, escasqz ad se acceden-
 ribus porrigit. Et officium lingue hoisqz querelatio qd cordi
 sit insitū aperit/ christi ne an seculi amor/atqz invisibilis ani-
 ma qualis sit pactus ppriū corporis cernit/ bona scz an ma-
 la. Bona quidē per naturā est/ ceterū ex volūtate liberi arbi-
 triū mutatur in malā. At fortassis dixerit quispiā passiones
 hmoi naturales esse/ eosqz qui illis seruiant sine culpa consi-
 stere. Attende tibūpsi miser/ et ne bonū boni dei opificiū in
 crimen voces. Fecit em̄ deus oīa bona valde/naturāqz no-
 strā bonis ac pzeclaris ornauit actionibus. Exempli gra-
 tia/ Esurit quisqz per naturā non culpaf si moderate cōme-
 dat/ ceterū si imoderate reprehendit. Est em̄ naturalis esu-
 ries. Sic it quispiā similiter per naturā/nō subditur crimini
 si bibat modeste/ sin vero vltra modū biberit reprehensionib-
 bus patet. Et sitis em̄ naturalis est. Dormit rursus aliquis
 per naturam/nō erit in crimine si moderate dormiat. Q, si
 mensurā necessitatis excedat culpabit merito/ quippe q se-
 ipsum negligentie addixit ac summo/naturāqz imodici som-
 ni cōsuetudine captiuari fecit ac vincit. Porro natura et cō-
 suetudo vtreqz testes sibūnuicē sunt atqz pzecones. Natura
 seruitiū indicat/ psuetudo voluntatis ppositū exprimit. Ex
 vrisqz em̄ homo psistit. Voluntas autē cum sui iuris ac li-
 bera sit/ veluti agricola est. Nature em̄ inserit psuetudines
 malas optimasqz virtutes/ vt sibi libitū fuerit. Consuetudi-
 nes malas hac inserit ratione. Esurici gulā siti imodicū po-
 tum/ somno negligentia 7 insatiabile dormiendi appetitū.
 Aspectui cogitationē malam veritatē mendaciū inserit.
 Virtutes itē bonas hoc inserit ordine. Libo innectit con-
 tinentiā/ siti tolerantia/ somno vigilias/ veritatē mendacioz
 aspectuiqz pudicitia inserit. Volūtas em̄ nra que figuram
 seruat agricole / in ictu oculi cōsuetudines malas radicatus
 vellit/ atqz vt voluerit inserit virtutes bonas. Ipsa quippe
 naturā etiā vincit. Nam terra quidē actionis nre natura est
 Huius vt diximus agricola volūtas est/ cōsiliarij autē atqz
 magistri diuine sunt pagine. Docent enim agricolā nostrū
 quas psuetudines malas euellere / quasue virtutes bonas

oderamen ab
 t potus / rōys

on Etōz
 volū est mutare
 abiza q 9/ve

De vita monastica II

S

plātare atq; excolere debeat. Nā q̄ntūlibet acur⁹ ac vigilās
noster agricola fuerit atq; diuinarū scripturarū magisterio
obtusus atq; inualidus est. Porro diuinarū litterarū erudi
tio intelligentiā illi viresq; administrat ac virtutes bonas il
lis de suis surculis p̄stat vt eas nature sue inserat lignor. Pu
ta fidē bonā illi dat quā infidelitati sue charitatēq; quam
odio scientiā qua ignorantie studiūq; qd negligētie postre
mo gloriā z laudē quā ignobilitati inserat suet. Immortali
tatē itē mortalitatu diuinitatēq; inserat humilitati suet. Le
terū si superbia elatus agricola noster magistrū atq; p̄silia
rium suū deserere voluerit scripturas. s. sacras / errabit va
gus cogitatioesq; malas z affectiones noxias incidet / con
gerensq; cōsuetudines malas atq; peruersas inseret nature
sue q̄ sunt ab ea remotissima / videlicet infidelitatē arrogantiā
odiū / inuidiā / superbiā inanē gloriā / gulā / intēperantiā / pot⁹
p̄reptionē et alia plurima his similia. Ubi em̄ eruditorē ac
legiferam suam dereliquerit z ipse ab eo derelinquit. N, si
penitentia ductus reprehendat seipsum p̄cidentsq; legisero
dicat peccauī deserēs te / p̄tinuo legisero ad misericordiam flexit /
eūq; clementissime suscipit illiq; denuo vires atq; intelligen
tiā suggerit / qua possit rursus nature sue terrā operari eucl
lensq; ex ea p̄suetudines nequā / virtutes illi p̄claras z opti
mas illarū vice inferēdas tradit / coronisq; illū p̄terea z lau
dibus donat vt dū naturaliter esurit abstineat / sitiens tole
ret / cupiscentia pulsatus mundiciam teneat / grauatus som
no p̄tendat vt vigilet / desidia dū a diuinis auertit laudibz
aperiat os suū ad confitendū et referendū gloriā deo. Sic
p̄fecto coronatur atq; laudatur. alterū quoniā vincit / al
terum quia virtutes acquisiuit. Sit igitur illius benignita
ti gloria sit eius bonitati atq; miserationi laus atq; adora
tio. Quis em̄ pater est ita misericors. Quis ita pater diligit
filios quemadmodū dilexit nos seruos suos dominus no
ster. Ecce nobis omnia summa cum magnificentia prestat.
disponitq; cūcta magnifice. Animarū nostraz vulnera cu
rat / contemptusq; a nobis longanimiter tolerat. Omnes
enī saluari cupit / desiderat sanari vn̄iuersos. Vult nos om

tolerancia sp̄ia

De vita monastica

Tnes regni sui heredes fieri: vult item voluntatem nostram atq; ppositū a se laudari: Ipse morbos omnes n̄fos graues atq; incurabiles sanat: ceterū queq; sunt leniora ac facilio- ra infirmitatis n̄re: ea vult n̄ra volūate curari: vt possit glo- riā ab ei⁹ benignitate pmereri: Et curat quidē desidis vul- nera: vt os suū in gloriā ipsi⁹ bonitatis aperiat: Remittit itē pctōri pctā sua: vt eū in alacritatē bone volūtatē exuscitet. Infirmū celeriter exaudit ne pusillanimis effectus merore deprimat: Porro magnanimis / 7 eis q̄ ipsi⁹ ianuā summa pstantia pulsant vtrūq; largit̄ / sanitatē. s. atq; mercedē: Po- terat ille quidē oīa aīarū n̄rarum sanare vulnera: nosq; in bo- nitatē ex iniquitate puertere: sed nō vult ne volūtas n̄ra ar- bitrijs libertas ipsius laude p̄uēret: Nos vero illū inquire- re negligimus / ocioq; atq; desidia ab illius inuocatōe tor- pescimus: Ipse dilexit nos ipse miserat⁹ est: ipse nos eripuit liberauit atq; suscepit: Ipse illustrauit mentis n̄re oculos: ipse nos cognitōe sua dignat⁹ est: Ipse gustū nobis sue cha- ritat̄ indulxit: vt ea degustata ipsiusq; dulcedine req̄ramus illū ideficiēter: Quā felix ille q̄ brūs est q̄ accepto dilectōis eius gustu in ei⁹ prin⁹ exarsit desiderii: seq; ipm pparauit ad ei⁹ charitat̄ plenitudinē suscipiēdā: Nā q̄ illi⁹ charitate ple- nus est: amorē alterius cuiuscūq; rei in seipso nō suscipit.

¶ Deū sup oīa diligendū confitendū et adorandum.

Quis ergo dilectissimi talē non diligit dñm: Quis non p̄fiteat̄ adoretq; ipsius bonitatē: Quā oro ex- cusationē in die iudicij sumus habituri si neglexerit mus: Quid illi dicturi sumus: Quia nō didiscimus: quia nō audiuimus: qz nō nouimus: qd ille nobis facere potuit 7 nō fecit: Ex imensa illa celsitudine: 7 ex benedicto sinu pa- tris nō descendit ad nos: Qui inuisibilis erat nōne visus est nobis: 7 qui erat immortalis ignis: nonne propter nos car- nis crassitudinem induit: Nonne vt liberaret nos cesus est alapis: Q miraculū timoris tremorisq; plenissimū: Qan- lutea formata ex puluere terre: creatori celi ac terre alapam dedit: Nos autē miseri nos infelices / qui terra sumus 7 ci- nis: ne vsq; ad verbū quidē portare inuicē possum⁹: Et de-

Bermo quartus II

U

quidē noster ac dñs immortalis existens beatus eternus pro
brosam mortē gustauit ex tpe vt secū nos pariter resuscita
ret. Ex inimici nos vinculis soluit/vinctūq; illū tradidit no
bis ꝑculandū sub pedib; nris. Inuocauimus illū aliquā
do nec exauditi sumus. Pulsauimus ad eius ianuā. r non
aperuit nobis. Q; r si audire distulit idcirco extēdit moras
vt merces nra copiosior fieret. Ad qd aut abrenūciasti secu
lo dilectissime. An rursus seculi lata psequeris. Ad afflictio
nem te ille vocauit. r tu requiē queris. Ad vite grauitatem
seueritatēq; ppositi. et tu delicias cultūq; seqris vestiū. Ad
sitim vocat' vinū bibis. Ad bellū itidē sine armis ingredi
cupis. Ad vigiliās vocatus. precipitaris in somnū. Ad lu
cum euocatus ac gemitū in risum effunderis. Ad charita
tem sectandā fratris odio tabescis. Ad obediendū electus
subijci renuis. Heredē te ille regni sui fieri voluit. r sapere
terrena nō desinis. Ad mansuetudinē humilitatēq; vocat'.
et superbia atq; vanitate in tumescis. Et qd obsecro in die
illa tremēda sibi diciturus es. Non quia ppter te humiliat'
sum. quia pauper effectus sum. qz ppter te nudus incessi. qz
esuriui ppter te r dilexi te ex tota aia r primū meū sicut me
ipsum. An ignoras infelix qz illic cogitatōes tue atq; sermo
nes scripti sunt. r si mentiri volueris. arguet te cōscientia
tua. Felcis qm creatura oīs cum metu ac tremore ante illi'
horrendū tribunal astat. et mille millia r centies millies
millena milia angeloz atq; archangelozum virtutūq; cele
stū circūdabūt illū. vt te fallere eum posse arbitreris. dicen
do ppter eum hec te oia ppeffum cum nihil oīno sustinueris.
Uide ergo ne duplicē etoluas penā pessimozū scz operum
tuoz atq; mendaciū. Sed resipisce. excutere de somno euol
ue cogitatōes tuas. redi in teipsum et vide qz iam dies ver
git in noctē. Intellige itē dilectissime q' qui heri nobiscum
erant frēs nri. nobisq; loquebant'. hodie nobiscū esse desie
runt. Vocati est' sunt ad suū nrmq; dñm. vt ostendat vnus
quisq; negotiatiōē suā. Considera nēpe besternū atq; ho
diernū diē. r vide quomō besternus quidē ptransit vt matu
tinus flos hodiernus ꝑo velut ymbra serorina. Inspice itē

absentia caroz

Consideratio

Sermo quartus.

Æ

negociationem tuam an fm dñi proficiat. Nam veluti cñr/
for leuis dies nři ptereūt. Bñs igitur q̄ diebus singulis ne
gociationis sue luera secū sollicitē cōputās/ ea sibi p̄gregat
in sempiternā vitā. Ceterū tu cur dilectissime negligis q̄d
torpore deprimeris q̄d acedia inebzaris vt vino q̄d in te
ipso tabescis. Mansionē in hoc seculo facturus es. Quēad
modū vero si viatores duo sibi met in itinere obuiant/ per
gantē simul quilibet ad destinatū locū sero superveniente
cōmanent ambo in ea que se forte illis obtulerit mansione:
ac illucescente die dirimunt abinuicē/ scitq̄ vnusquisq̄ qd
habeat in domo sua/ siue copiā siue inopiam aut tribulatio
nem aut requiem/ ita in hoc seculo sumus et nos.

¶ Flos ex hoc seculo in celum transire
debere et bona opera illuc premittēda.

Quippe vita presens mansioni congrue comparat.
ex qua separamur abinuicē quilibet in locum suuz/
scientes quisq̄ qd ante nos habeamus. Nullus em̄
ignorat ex nobis quidnā in celū ante se miserit: verbigratia
vel orationem cum lachrymis fusam/ aut mūdas sanctasq̄
vigilias/ aut psalmodiā compunctioni coniunctam/ aut hu
militati admixtam continentiam/ aut abrenunciatiōē ter
renarū omniū ac fragiliū rerum/ siue charitatē/ siue simula
tione/ siue ingens atq̄ ineffabile desiderium christi. Nec si
premitti bono animo esto/ quoniā in requiem pergis. Si
vero nihil eiusmodi p̄mittere curasti/ infelic quid in mansio
ne proximū irritas. Hanc em̄ ab illo separandus es. Quid
superbis/ quid intumescis/ quid merore deijceris/ Num qz
ab illo separaris/ Quid vero tunice cura morderis/ vel palli
vel necessarij victus/ Qui dat iumētis escam ipsorum/ non
te pascet laudibus suis instantem/ Qui celestis ipsius re
gni heres fieri expectas/ de tunica et pallio cogitas/ Qui
te ipsum mundo crucifixisti/ terrena sentire non desinis/
Quid te ipsum fallis/ Quid curari renuens medicū prouo
cas/ Cum tempus curationis adest/ vulnera abscondis tua/
medicumq̄ q̄ te non curet insimulas/ Tempus peniten
tie indultum tibi est/ et penitentiam renuis/ Quid igitur

De vita monastica II

medicum culpas? An quia tibi dum negligis mortem inue-
nit? **E**uigila dilectissime paulisper euigila: Quasi enim la-
queus hora illa superueniet tibi: Tunc mentem tuam stupor
ac pauor apprehendet: tunc inter gemitus dices: **U**e mihi
ue mihi: Quomodo me in superbia elato transierunt dies mei?
Quomodo inter improbas inuilesque cogitationes mihi te-
pus elapsum est? **D**e miserum qui penitentie mee tempus amisit.
Et quid proderit nobis hec mortis hora cogitare: quoniam tam
ultra ad presens seculum redire nulla ratione permittimur.
Impreme igitur auro que dicunt: **I**ngrediantur aures tuas
a domino pronunciate sententie si tamen vel illi credis: **A**it enim
ipse: **D**e omni verbo ocioso reddet rationem in die illa metuen-
da: **S**ufficit hic sermo nobis incutere terrorem: si tamen mens
nostra sobria sit: **N**unc vero intelligit que scripta sunt: neque
tamen que dicunt auscultat: **E**st enim cannali similis suscipien-
ti aquam: neque quod transeat per ipsum sententia: **Q**uis igitur
non ploret: quis non contristetur et lugeat: quis non obstu-
pescat? **E**cce orbis terrarum dominus: per seipsum: et per seruos
suos prophetas et apostolos predicat: clamat: nec est qui curet
audire: **Q**ue nam vero sunt que illi predicant? **F**uiprie parate
sunt inquit: tauri mei et altitia occisa: **S**ponsus in thalamo
suo cum gloria et magnificentia residens: cum gaudio suscipit
introcuntes: **I**anua patet seruent ministri: hortantur et cla-
mant: **P**riusquam claudatur ianua: celeriter intrare satagite:
ne extra maneat: neque sit iam qui pulsantibus aditum pa-
dat: **N**on est qui hec intelligat: neque qui studium adhibeat.
Sed ignauia seculi curis admixta: cathene instar vinxit
animum nostrum: **A**c scripturas sacras: recte quidem scribimus et
recte legimus: ceterum eas rite audire contemnimus: quia quod
admonent: opere implere nolumus: **Q**uis oro sine viatico
prolixo peregrinationis iter vnicuique arripuit (vt nos facere vo-
lumus) qui relicto hic nostro viatico: nihil nobiscum peregre
profecturi deferimus: **B**eatus sane qui cum fiducia profi-
ciscit ad dominum: indeficientem commeatum secum iugiter
ferens: **E**cce decem virgines dormiunt: et serui negociantur
et expectantes dominum suum: quando accepto regno

De vita monastica

Z cum virtute ac maiestate ineffabili redeat / coronisq; clarissimis donet seruos illos / qui suscepta ab eo pecunia rite prudenterq; negociati sunt / perdatq; inimicos suos qui ipsum super se regnare noluerunt.

¶ Signa exprimit que vltimum e celo filij dei aduentum precessura sunt.

N Empe em̄ veluti noctis medio alto sopore depresso mortalium genere sonus ingens e celo fiet / tonitruaq; expauescenda fragoribus diris / et coruscationes tremotibus iuncte / exterritq; prino exurgent q̄ dozniebāt. Tunc vnusquisq; sua opa recolet / siue illa bona fuerint siue mala. Qui vero mala gessere in cubili suo positi ferient pectora sua / quia nullus iam erit euadendi aut se occultandi aut penitendi locus. Namq; agitabit terra / tonitrua crepitu ingenti perturbabit / fulguraq; perterrebunt et atra profundaq; nos illos obsidebit. Hora in qua illa vt fulgur horrendū repente iudex adueniet / exterebit eos. Tuba em̄ de celis terribili sonitu concrepās excitabit defunctos / omnesq; q̄ a seculo obdormierūt expergefacerit. Celi cum virtutibus suis mouebunt. Terra omnis vt aqua maris tremore fluitabit a facie maiestatis eius. Ignis em̄ horribilis ante illius facie precurret / emūdans inquinamenta oīa. Infernus aperiet eternas ianuas suas / euacuabitur ac destruet mors. Puluis nature mortaliū audita tube voce / spiritū vitāq; recipiet. Erit em̄ tunc profecto mirabile fr̄es hora illa veluti in ictu oculi patentib; inferi ianuis / multitudinē innumerabilem cernere instar pisciū maris agitari / et ossa cōditionis humane circūcurrendo suas quoq; compages iuncturasq; req̄rere. Experrecti v̄o clamabūt ac dicent. Gl̄ia oīpotenti deo qui congregauit nos atq; suscitauit per imensaz clemētiā suā. Tunc exultabunt iusti et qui veri pfectiq; monachi fuerunt / solabunt / ex labore felicitis exercitationis sue atq; ex afflictione quā sponte amore christi ptulerunt. Tunc martyres stantie sue passionūq; coronas leti ouantesq; percipient. Apostoli item ac prophete ineffabili gloria et luce choruscābunt. Beatus qui horam illā videre merebitur quando cuz

Sermo quartus III

gloria obuiam imortali sponso rapient in nubibus omnes **A**
qui dilexerunt eum; omnesq; qui illius voluntates implere
omni studio conati sunt. Nam put quisq; hic pfectioni ope
ram dedit velut auis in sublime volabit/ac pro studio quod
gessit emudandi cordis sui eius intuebit gloriã / 7 pro desi
derio quo illũ quisq; concupiuit / ipsius charitate faciabit.
Admirabit etiam hora illa primus pater Adam magna illa
et horrenda intues / quomõ ex se solo 7 coniuge sua gentes
innumerabiles infiniteq; nationes pcessere / ingentiq; stu
pore cõprehensus creatori deo gloriã referet; q; ex vno pnci
pio nec diuersa natura pcreati; alij paradifum atq; regnũ /
alij infernũ pro meritis operũ sortiti sunt; Gloria sit soli sa
pienti deo dilectissimi; Memoratus sum diei illius atq; cõ
tremui; considerauit illud iudiciũ horrendũ 7 totus expaui.
Paradisi delitias perlustrauit anõ et ingemitũ fletũq; pro
rumpens; tandiu plorauit q̃diu defecerũt lachryme ex fontibus
meis; quoniam in negligentia atq; socordia pertransij
dies meos; 7 annos meos consumpsi in cogitationib; soz
didis; Ne mihi nõ intellexi miser quomõ mihi furtim subla
ti sunt; neq; quo pacto transferũt sensi; Deu mihi dies mei
defecerũt; iniquitates mee multiplicare sunt; Deu mihi di
lectissimi mei quid faciã; Quomodo ferã confusionẽ meam
cum in illa hora astabũt noti mei per circuitũ / qui me i hoc
habitu religionis intuentes / beatũ predicabant; cum essem
intus iniquitate 7 imundicia plenus / 7 obliuiscerer illũ qui
renes scrutatur et corda; Intolerabilis erit profecto illa cõ
fusio; nihilq; illo infelicius qui ea pfusione notabit; Deus
per miserationes tuas te adiuro ne me a sinistris tuis statu
as in illoz sorte qui irritauerunt te; neq; dixeris mihi / ne
scio; sed per ineffabilem clementiã tuam per misericordie
viscera luctum mihi assiduũ compunctionẽq; largire; Hu
milis cor meum domine atq; purifica; vt templũ sanctum
gratie tue esse mereatur; Et si enim peccator 7 si impius su;
semper tamen pulso ad ianuam tuam; Et si piger ac negli
gens; viam tamen tuam assidue pergo.

¶ Donet suos vt omni studio deo placere contẽdant.

Sermo quartus

Fratres mei dilectissimi / deprecor vnanimitatē ve-
stra omni studio credite placere deo; Plorate corā il-
lo die ac nocte atq; orone ac psalmodia via postula-
te vt vos a sempiterno illo luctu / a stridore dentiū / a gehē-
ne ignib; atq; ab imortali verme dignet eripere / nosq; leti-
cia impleat in regno suo / quo aufugit dolor / ois tristitia et
gemitus lachrymarū atq; pnie; Ubi nec merus nec tremor
est / vnde mors atq; corruptio eliminata est; Ubi non est ad-
uersarius pugnās; Ubi nec ira est nec indignatio; Ubi lo-
cū nō habet odiū / nō inimicitie; sed semp adest gaudiū / leti-
cia et exultatio / r mensa cibis spiritalib; ppetuisq; ornata et
instructa / quā pparauit de' diligentib; ser; Quā felix ille est qui
hac pfrui meruit / q̄s vero infelix et miser / qui ab illa ieiunus
abijcit; Obsecro vos dilectissimi / effundite sup me viscera
vīa / r intercedite p me pcedētes benignissimo amatori ho-
minū vnigenito filio dei / vt faciat mecū miscdā suam et
eruat me ab iniquitatū mearū multitudine / r colloct me in
circuitu tabernaculoꝝ vīoꝝ / intra septa virētis eterna ame-
nitate paradisi / vt ppe vos assistere merear / q̄ illius pmissio-
nes hereditate pcipietis; Vos em̄ estis filij dilecti dei / ego
aut̄ sum canis abiectus r vilis; Utinā vel mense vīe micās
mibi porrigatis; Utinā impleat in me qd̄ scriptū est; Quia
et catelli comedāt de mensa dñi or̄ suoz; Ita sane dilectissi-
mi mei p̄cor dulcedinē charitatis vīe effundite sup me p̄ces
vīas r venite simus de n̄ra vita solliciti; Quia em̄ vt ymbra
p̄tereūt; Quidio habeam? mundū / r q̄ in ipso sunt curāq; car-
nalē; Nullaq; nobis oīno sit cura / nisi tantū salutis n̄re quē
admodū pcipit dñs n̄r; Quid. n. inq̄t pdest hoī si lucret̄ vni-
uersum mundū / aīe aut̄ sue detrimētū patiat; Aut quā dabit
cōmurationē pro ania sua; Negociatores spirítales sumus
dilectissimi mei / secularibus negociatorib; similes; Conside-
rate quod dico dilectissimi; Negociator seculi / damna et lu-
era quotidie computat; et si quidē fuerit damna perpeffus;
ea resarcire curat; Ita et tu dilectissime facias; Diebus sin-
gulis vespere r mane psidera diligentissime / vt sese habeat
negociatio tua; Ac vespere quidē ingressus cubiculū cordis

tupor mortis

B

ludum hunc
dno habere

De vita monastica III

Meditatio mltō
necessaria

A

tulere cogita in temetipso dicens: Putas ne hodie in aliquo irā dei puocauit? Nunquid verbū malū locutus sum? Nunquid iratus sum? Nū in aliquo irritaui frēm meū? Nū alicui de-
traxi? Nū qñ psallebā ore // secularia mente versabā? Nū car-
nalis concupiscentie tētatus illecebris blandū virus libenter
excepi? Nunquid a terrenis curis supatus sum? Si te repre-
benderis in his detrimēta p̄sumis futuris lucris preterita
dāna resarcire stude. In gemisce ⁊ amaras lachrymas fūde //
ne eadē rursus patiaris incōmoda. Dane iterū eadē medi-
tare ⁊ quomō putas nos ista p̄terijt. Nū solerter negotiatio-
nis mee lucra curauit? Nū qd mens mea cū corpe vigilauit?
Nū lachrymas fuderūt oculi mei? Nunquid cū genua flecterē
in somnū p̄cipitatus sum? Num supuenerunt mihi cogita-
tiones male atq; illis libenter imoratus sum? Si in huius-
modi victum esse conspexeris curari stude solliciti. Cordiq;
tuo custodes statue ne eadem rursus patiaris. Si ista cura-
ueris // si sollicitus fueris saluare aiam tuam ⁊ negotiatio ē
tuā exercere cū lucro // accept⁹ eris dño atq; gratissim⁹ tibi q;
ipsi magna emolumenta p̄quires. Attēde autē tibi p̄psi dili-
genter // neqñ torpori atq; negligentie teipm tradas. Initiū
quippe perditionis est negligentie violenta dominatio.

¶ Apis exēplo ex diuinis libris thesauros inuolabi-
les colligendos // eosq; in celum premittendos.

Iditare apem dilectissime meus ⁊ inspicere mirabile
ipsius sacm // quō illa ex varijs sparsisq; terre florib;
colligit opificiū suū in hāc itaq; vilē breuissimāq;
animātē diligētē intēde animū. Nā si p̄gregent terreni sa-
pientes orbisq; philosophi ipsi? sapiam nō sufficiāt eloqui.
Quō ex florib; illa veluti monumenta cōponit // sepelitq; in
eis filios suos. Cūq; illos viuificauerit // tū demū duc⁹ i mo-
rē illos excitat voce. Qua illi audita vnanimiter e suis sedib;
aut tumultis euolāt. Ubi vo euolauerint opat⁹ impletq; monu-
mēta eadē p̄dinēto dulcedinis // ac distēdit nectare cellas // ita
vt ois q; op⁹ ei? sapiēter intelligit glōzificet opificē deū. stu-
pēs ex tā minuto corpusculo q̄ eximia sapia p̄deat. Et tu er-
go dilectissime nō aliter q̄ illa facito // atq; ex diuinis libris

Mirabilis sapia
apum

F ij

De vita monastica

D

z litteris diuitias tibi thesaurosque inuolabiles collige/illoſque
in celū premittere ſataget. Nam z terrenos principes id fa-
cere videas. Cum ex eis quiſpiā peregrinationē parat lon-
giorē ꝑficere/premittit ſeruos cū opibus ſuis/ad paranda
que ſunt quieti oportuna z neceſſaria/ut cum ille venerit pa-
rara inueniat oīa. Ita z tu facito dilectiſſime omni ſtudio di-
uitias tuas premittere in celū ꝑtende/ut in ſctōꝝ tabernacu-
la ſuſcipiaris. Noli breue hoc tꝑs in negligentia viuere/ne
poſtea in eternū penitentia infructuoſa crucieris. Non au-
diſti dicentē dñm nꝑm. In mundo preſſurā habebitis. Rur-
susque. In patientia via poſſidebitis aīas veſtras. Q, ſi tu ne-
gligentia ac corpore mollicus preſſuras oderis/ſeculi tolerā-
tiā fugias/voluptateſque carnales appetas/ꝗd iugū chriſti
leue atque ſuauiſſimū propter tuā molliē inſectaris maledi-
ctiſan quia durū et graue eſt portarique non poteſt. Ue tibi
miſer. Quid feciſti. Teipſum in perditionē ꝑcepitās/quis
tui miſerebit. Si teipm occidas/ꝗs te miſeretur. Sūꝑris
em̄ armis chriſti cū debellare hoſtē debueris/gladiū in cor
tuū infixiſti. Vigila queſo dilecte mi neꝗ hic negligas/ne
illic poſtmodū te fruſtra peniteat. Nulla em̄ ibi iā penitentię
vtilitas eſt. Infelix ſi in vita iſta gloriaris/vana eſt proꝝ
oratio tua et ſpes tua inaniſque expectatio tua. Quid os tuū
orat deū/z que nā ſunt ꝗ ab illo poſtulas. ſeculi iſtius re-
quie/an immortalē vitā. Si iſtā inꝗris tēporalē atque labentē
melior eſt fornicariꝑ ꝗ tu/melior itē fur. Illi em̄ ut ſaluent
orant/ac te quia (fallaciter licet) ſancā hanc et angelicā cō-
uerſationē tenes beatificāt. Odidi em̄ lucē tenebrasque dile-
xiſti. Dereliquiſti celozū regnū/z terrena ac tꝑalia corrupta
affectiōe ꝑcupiſti. Timuiſti miſer ne forte clemens z ama-
tor hoīum deus irritos faceret labores tuos. At iꝑſius cer-
te gratia/ut ad hoc ſtadiū accurreres preſtitit. Cor tuū iꝑſe
cōpunit. Mercedē tuā iꝑſe tibi redditurus eſt. Dia ab il-
lo accepiſti/z tu ſuperbia inflatus de illius bonitate diffidis.
Mercedē mercennarij exquiret ab his ꝗ fraudant illū/z la-
chymarū tuarū laborūque mercedē te priuat. Abſit. Qui di-
cit querite z inuenietis/pulſate/z aperiet vobis/ ille mendat

monaco opta

Bermo quartus. III

E

efficis: Quis hoc dixerit? Quis te captinauit infelic? Quis tibi miser inuidit? Aduersari? profecto bonozūq; oim hostis diabolus: Illius em hoc pprie studiū/illius hoc opus est: vt si fieri posset nemo saluet: Redi igit ad teipsum neq; oderis aiā tuā/aperi oculos mentis: & vide eos qui tecū sunt: quāto studio certāt q̄ sollicitē stant sup custodia suā: Lampadesq; suas ardentes manibus preferūt: Os illoz imortalē deū laudat atq; glorificat: oculiq; ipsoz illi? contēplātur pulchritudinē/ & aiā eozū virescit/letat̄/exultat: Confidēra & illud dilectissimeq; appropinquat dies dñi/ neq; venire tardabit: Profecto em veniet mature vt eos qui se vigilāter expectāt leticia impleat/ audietq; repente vox dicēs: Ecce sponsus venit/exite obuiā ei: Tū hi qui tecū sunt cum gaudio occurrēt/ habentes lāpades suas claras atq; lucentes/ vestēq; splendidā ac nupriālē/ audietq; vocē dicētis ad eos sponsi imortalis: Venite bñdicti patris mei hereditate possidete preparatū vobis regnū a p̄stitutione mundi: Proximi vbi vox illa clamoris insonuerit/ dicturus es eis: Frēs mei date mihi modicū olei: ecce em extingui cernitis lampades meā/ audietq; respondētes: Ne forte nō sufficiat nobis & tibi sed vade potius ad vendentes & eme tibi: Perges itaq; penitētia ductus & afflictus dolore/ neq; vbi emere oleum possis inuenies: Omnis em tunc terra tremore quatiet̄/ velut a aqua maris a facie maiestatis eius: Tunc merēs atq; ciulās in humilitate tua dices: Uadā & pulsabo ianuā/ & q̄s nouit si aperiant mihi: Rediēsq; pulsabis/ & rñdebit tibi intrinsecus dicēs: Amen dico tibi nescio te q̄s sis/ discede a me iniquitatis operarie: Te aut̄ illic p̄sistente pulsabit aures tuas vox leticie & exultatiōis/ dinoscesq; vniuscuiusq; tubernalium tuozum vocē & amare in gemiscēs dices: Ueni mihi/ fero & pctōri/ quomō hmōi gloria priuatus sum/ & a sodalibz meis separatus: Totū vite mee tps cū illis exegi/ nunc aut̄ ab eis segregatus sum: Verito sane id patior: Illi em continentē vivere/ ego vero negligēter: Illi cōpūcti corde psalēbant/ ego tacebā: Illi flectentes genua suspirando flebant/ ego alto sopore deprimebar: Illi orabāt/ ego elatus incede

Valis considerat

planctus

Sermo quartus

F

bam: Illi se humiliabant ego superbia tumebā Illi seipos despiciebant ego exteriori cultu ornatus gaudebā Idcirco illi modo letant ego pro dolore cordis unugio. Exultat illi et ego desleo. Illi solant et ego nūc lugeo. Resipisce igitur paululū miser et dñi tui p̄sideris infinitā clementie largitate ad eum tota intentione p̄uere. Noli queso negligere salutē tuā. Inquire illū toto corde et cito fiet tibi in salutem. Inuoca illū et p̄teget te. Da illi vt tibi centuplū reddat. Si charta inanimata p̄ litteras clamās reddit debita sua/ quāto magis benignissimus deus/ grām prestat querentibz se. Atqz charta quidē insignita litteris fenus fenozze cumulat/ dei aut̄ thesaurus multiplicabit in christo mercedē deprecationis nostre. Noli ergo negligere neqz terrenarū rerū curate opprimat/ neqz teipsuz in desperationis deiciās baratrū. Deus em̄ pietatis visceribus affluens/ expectat/ suscipit/ ac protegit te omnesqz qui illū ex toto corde requirunt.

¶ Peccatores haud desperare sed secure ad deum accedere debere.

Accede igit̄ ad eū securus/ p̄cide/ ploza/ suspira. Dic ei/ Dñe saluator meus/ vt qd̄ dereliquisti me/ Disserere mei/ qm̄ tu solus clemēs ac misericors es/ et salua me peccatorē/ qm̄ tu solus sine pctō es. Educ me de cenoiniquitatū mearū/ ne figar in secl'a seculoꝝ. Eripe me de ore inimicū. Ecce sicut leo rugit me deuorare cupiēs. Excita potentia tuā et veni/ vt saluū me facias dñe. Fulgura conuersionē tuā et dissipa virtutē eius. Terreat atqz dissipet a facie tua. Infirmus em̄ est neqz vim habet obsistēdi tibi/ ne his qd̄ de qui dilgūt te. Intuet em̄ signū gr̄e tue/ et territ⁹ fugit cōfususqz discedit ab eis. Et nunc dñator saluū me fac/ qm̄ ad te pfugū. Si sic accedas ad christū et inuoces eū ex toto corde tuo p̄tinuo tanqz indulgentissimus ac pius pater emittet gratiā suam in auxiliū tuū/ implebitqz oēs volūtates tuas. Respira dilecte mī/ accede ad illū ne negligas neqz emuleris quēlibet infelicū atqz negligentie sorde squalentiū. Tibi em̄ sufficit pfusio faciei mee/ qui dico et nō facio/ corripio et nō intelligo. Sed imitator esto probatissimoꝝ ac spiritualiū

sc̄a pp̄ p̄us

De vita monastica III

6

patrū: Eorū regulā seq̄re illorūq; decretis acquiesce: Neq; supra modū coneris excelsa/ne forte p̄ficere nequeas: Neq; rursus nimīū seceris humilia/yt multiplicetur merces tua: Neq; delitijs foueas corp⁹ tuū/ne forte oppugnet te: Neq; te ipsum voluptatib; carnis addixeris/ne illarū p̄dere mergatur aia tua ⁊ in infima terre deducat: Nā si illius p̄cupiscentias implere volueris/dereliquisti iter rectū/ ⁊ per p̄cipua male vagus incedis/cogitationēs oēs sordidas libenter admittēs/bellūq; iā pudicitie in tuā p̄niciē indicēs. **D**, si te rursus vltra discretiōis normā laborib; maceras/ita quoq; nihilominus opprimis onere aia tua dū mestitie subdit/ ⁊ a torpore vincata detinet: Iracūdia tentat ad laudes deo referendas/atq; ad orandū obtēperandūq; maiorib; segnis efficit: Te ipsum igit̄ sub discreta patrū norma custodis/ ⁊ neqd nimis vt p̄fectus in oibus fias: Nunq; ne oro te circi spectator fuisti: Num scaphā in pelago nō asperisti: Nempe. n. equos si quis immoderatus agitet/solo postmodū crepitu terrentur: Contra si eos nimīū remittat ac laxet habenas/aurigam etiā deiciunt ac pertrahunt: Nauis item si supra tabulara pondus imponit/facile fluctib; quatit atq; demergitur: Sin vero leuis ac sine onere nauiget/ventoꝝ vi cito dissoluit: Non dissimili ratione ⁊ ania ⁊ corpus si eis vltra vires imponat onus/cito succūbunt/ ⁊ ea que p̄diximus incidunt: Idcirco igit̄ preclarū est bonū inchoare atq; p̄ficere/ gratū deo esse/et vtilē proximo/ ipsiq; summo ac dulcissimo rectori nostro christo Jesu placere/ qui ait: Vos estis sal terre ⁊ colūna celoꝝ: Vos estis profecto veri p̄summati; monachi/ qui angelicā conuersationē diligentes/ in terris angelorū vita viuitis: Humani enim corporis fragilitati circūdati opus ministeriūq; impletis angelorum.

no opta

¶ Terramen breue premiū esse eternum.

Blectissimi/certamē quidē vestrū tēporale est/ sed retributio ⁊ laus in eternū manet: Breuis est exercitacionis v̄e labor/ verum merces laboris infinita et immortalis: Quāto vos p̄p̄ri⁹ exercetis ⁊ grati⁹ virtutēq; excharitate conquiritis/ tāto aduersarius vester diabolus

De vita monastica

25

irritat. amplius maioreq; cōtra vos nequitia exagitat. La-
quos occulte in vestrā perniciē tendit. vt illaqueatos a re-
cro calledet. or. queat. Obseruate ergo vos dilectissimi a la-
queis eius. Absq; certamine quippe nemo coronat. Et gra-
tia diuina nunq; aliquē deserit. si prōpre 7 alacriter pugnet.
N. si quis ignauie deditus os suū aperire neglexerit. 7 ipsi?
gratiā inuocare in auxiliū suū. non culpā in gratiā referat. si
ab ipsa deserit. Velut em̄ si quis manib; ac pedib; integer p-
positis sibi escis plurimis. ori suo eas admouere marcēs tor-
pore recuset. vt sumpto cibo recreet aiām suam. necis sibi au-
ctor est. ita 7 monachus qui p̄claros gratie cibos expertus
est. dum ipsam inuocare negligit. ipsius suauitate refici neq;
sed p̄sumptus fame ac destitutus ope tabescit. Quis igitur
illius miserebit. qui cū gratie celestis pabulū si manus extē-
deret gustare posset. sponte illi? suauitatis epulis per segni-
tiem abdicat. Aut vnde misericordiā speret monachus. qui
salutis sue negligēs. sola que terrena sunt curat. Comparat
em̄ monachus militi proficiscēti ad bellū. Qui corpus suū
armis vndiq; munit. armatusq; persistit. vigilat. cauet. anxi?
est. donec belli finis adueniat. ne forte dum male securus est.
aduersarius in eū irruat. nihilq; sollicitū occupet. 7 compre-
hendat. Nam si somno atq; desidie se ipsum miles huiusmo-
di tradat. facillime capit. ita 7 monachus. si somno se et iner-
tie tradat. ab inimico diabolo sūma facilitate deijcit. Im-
mittit ille in corde cogitatōes sordidas ac turpes. quas hic
libenter admittit. videlicet superbiā. chenodoxiā. inuidiam.
detractiōem. gulā. somniq; inexplēbile auiditatem. Et post
hec oia in desperationē p̄cipitat. infelix. Ceterū si sollicitus
vigilet sempq; diuinā gratiā in sui adiutoriiū imploret. p̄re-
gitur ab illa iugiter atq; edocet. quomō placeat deo fitq; in
eo gratia ipsa. laus atq; laudator. Nam quēadmodū qui se
intuet in speculo ipse 7 qui inspicit est. 7 qui inspicit. ita 7 gra-
tia diuina cū inuenerit in cordis hospicio. requiētet. imorat
illic 7 (sicut dixi) laus atq; laudator. efficit. Neq; em̄ sine ipsi?
auxilio p̄cualet. cor placere illi viribus suis. ceterum vt illi
placeat ab ea accipit atq; ex eius inebriat vino. Verbi gr̄a.

Sollicitudo facta

Bermo quartus III

Ex cōpunctione (que gr̄e in signe munus est) accipit lachry-
mas atq; de vini ipsius dulcedine sanctā elicit humilitatē.
Ipsius quoq; virtute psallit ei. Sine facie speculū inuali-
dum et inefficax est. Eā vero si accipiat reddit: et si ornata illi
facies admoneat eadē nihilominus ornāmēta in se habere
conspicit. Ita et hō sine gratie diuine adminiculo pauper
egenusq; est. Si aut ipsam pmeruerit gratiā/ illius ope vir-
tutes exercet ac perficit. **Q**ui si illā rursus per negligentia ab-
se fugauerit desertus ac destitutus efficit et inhabitatq; in eo
cogitationes sordide ac nequā veluti nocticorax in domici-
lio. **H**ominis igit est inuocare gratiā/ eāq; omni studio ac
labore requirere. **G**ratie vero est vbi inuocata fuerit/ in eius
p̄tinuo auxiliū venire. Sine gratia em̄ illuminari mens ne-
quit. **E**t queso fr̄es inspiciate variū oīno futuri seculi decorē.
Nisi pura atq; casta sit mens/ non descendit in hominē gra-
tie largitas. **E**t si illustret a gratia/ p̄claras hō virtutes as-
sequet. **Q**ui si recte facta sibi imputare ceperit/ se ipsum fal-
lit ac decipit nesciens infirmitatē suā. **H**uiusmodi dum in
seipso gloriatur/ et sibi plus iusto de arbitriū libertate blandi-
tur/ a gratia diuina deseritur.

I
virtutes gratie

Negligentia gr̄e

optima

¶ Omnium nostrarum virtutum merita in
diuine gratie auxiliū referenda.

C

Eterum si postq; virtutū adeptus est merita cūcta
ad gratie auxiliū refert/ cuius ope roboratus om̄ia
pficit deoq; gloriā referat dicens. **G**loria tibi ben-
gnissime dñe/ qui me indignū atq; peccatorē gratia tua di-
gnū fecisti/ et ea vt voluit dñe que sibi sunt placita in me ope-
rata est. **Q**ui sic veraciter nouit infirmitatē suā seipsum om-
ni anniū diuine gratie preparat templū/ fitq; in eo gratia
sacerdos et oblatio hostia et offerēs spirituales epule et come-
dens/ rexq; et regnū edificatio et faber ciuitas ac mur⁹ firmis-
simus/ custoditq; illū a malis oibus/ donec a presenti ad fu-
turum seculū transferat. **I**nclina ergo aurē tuā mihi dilectis-
sime/ et suscipe psiliū meū. **S**i eternā vitā psequi cupis/ desi-
derasq; b̄itudinē dñi tui. **D**ic mihi frater qd lauas aqua fa-
ciē tuā vt placeas primo tus. **N**on ergo respuisti vicia car-

meritorū laus
et exultatio

B

¶ Sermo quartus

R

nis tue / sed eis hactenus seruis; Quid si faciē tuam lauare vis
eam lachrymis ablue / illā cum gemitu laua / vt corā deo cuz
gloria luceat / ⁊ coram angelis eius; Facies em̄ que abluir la
chrymis / i marcessibili specie nitet; Sed forte dicturus es
mibi; Quid em̄ si sordes detergā vultus mei; Sordes ille
vultus tui pedūq; tuorū si adsit castitas cordis / sole ipso il
lustriores sunt / rutilantq; inter angelos dei; Quid autē teme
re ac passim rides; Nōne flere atq; lugere ex dñi mādato iu
beris; Om̄missis his que tibi ille faciēda p̄cipit risui seruis;
Unde tanta peruersitas; Nōne quia b̄titudinē quā ille pol
licet nō appetis / neq; metuis / suppliciu qd̄ ille minat; Qui
tentatiōes varias expertus est corripere imperitos potest / ⁊
qui in latronū incidit manus / viatorib; munimentū esse va
let; Quoniā igit per meā vecordiā atq; mollitiē ex parte ten
tatus / deiq; miseratione p̄tectus sum / ⁊ si ex negligētia atq;
pigricia sepe in eadē relabor / cupio tibi dilectissime p̄bere cō
silij; Obsecro vos electe grex christi et heredes dei / caute
diligēter ac vigilāter attēdit; ne p̄pter carnales passiōes se
cularēq; voluptatē glia illa excidatis / ⁊ a thalamo illo ple
no exultatiōis ⁊ leticie eyciamini; Labor afflictiois tue di
lectissime tanq; somn⁹ est / porro laboris requies inenarrabi
lis atq; iestimabilis; Attēde ergo tibi ipsi sollicit⁹ ne vtrūq;
pariter amittas dū neutrū plene p̄sequeris / presentē. s. semp̄
ternāq; leticiā; Stude potius p̄fectā virtutē consequi / orna
tam atq; insignitā oibus q̄ diligit deus; Hanc si assequaris
nunq; irritabis deum / neq; proximum tuū violabis;

Cautela optia

¶ Heroicam virtutem varias complecti
virtutes ⁊ quibusnam ea similis sit

Dico virtus ista vnica vniūsq; speciei dicitur / variariū
virtutū in seipsa habēs pulchritudinē; Dyadema
regiū absq; p̄ciosis lapidib; / cādētibusq; margarit;
Inecti teriq; nō potest / ita et hec vnica virtus sine variariū
fulgore virtutū p̄stare nequit; Est em̄ p̄fecto simillima dya
demati regio; Nam vt illi si lapis vnus aut margarita defue
rit in regio capite lucere pleniter nequit / ita ⁊ hec vnica vir
tus nisi virtutū ceterarū honore p̄serit p̄fecta virtus nō ap

De vita monastica III

pellatur. Similis itē est ꝑciosissimis epulis exquisitissimis
ꝑdimentis preparatis/ sed sale carentibꝫ. Sicut em̄ precio/
si illi cibi sine sale comedi nequeūt/ ita et ista virtus vniformis
si variarū virtutū gloria ⁊ honore decoret/ absit autē dei
proximiqꝫ dilectio/ vilis proorsus atqꝫ ꝑtemptibilis est. Si-
milis rursus est perfecto formosozqꝫ corpori/ cui si membrū
aliquid illustre tollatur/ inutile proorsus deorsumqꝫ videtur.
Ita ⁊ huic virtuti vnice si quelibet ex ceteris detur/ plena ꝑ-
fectaqꝫ non erit. Alphabeto itē venuste suis insignito litteris
ista similis est. Ut em̄ si ex illo vel vna tollit littera totū ꝑ-
tinus mancū atqꝫ inutile redditur. Ita huic si vel vna de-
fuerit virtus inanis ⁊ abiecta reperit. Aquile itē valide ma-
gnificis ꝑennis se in sublime attolenti similis est. Que escam
intuēs laqueo teneri alligatā/ ex alto magno se alarū impe-
tu demittens/ ad illā repente deuincta est. Dūqꝫ auem inde
extrahere nititur/ vnguū illius sūmitas laqueo detenta ca-
ptiuatur. Atqꝫ ex hoc virtus eius omnis ⁊ gloria humiliat.
Cūqꝫ totū corpus ipsius extra laqueum sit/ virtus tamen
eius omnis eo vincita detinet. Pari ratione virtus ista vni-
ca si vel vna terrenarū rerū obligetur/ vincita captiuqꝫ cō-
stringit. Et corpus quidē ipsius omne extra vincula est/ ce-
terum omnis ipsius vis in humum humiliata demergitur.
Ac sicut aquila compeditis vnguibus in aeris altitudinem
volando se nequit attolere/ ita qꝫqꝫ terrenis negocijs (qꝫuis
illa leuia ⁊ nulla esse videant) se expedire et eripere negligit/
perfecte huius virtutis compos esse non poterit. Quis est
qui lachrymas nō habet. Accedat ploret atqꝫ suspiret. Cui
deest cōpunctio salutaris/ hoc ipm̄ consideras gemat. Non
ignoret quia qui virtutem istam consecuti sunt/ hac ipsa du-
ce celos penetrarūt. Sunt qui cum ea clari essent atqꝫ ad ce-
lum vsqꝫ puenissent/ celestes tamē ianuas sunt intrare ꝑhibi-
ti. Ita duce virtute ad regnū vsqꝫ peruecti ingredi illud ne-
quiuerūt. Est autē hm̄ōi qd̄ dico dilectissimū. Adeꝑti sunt qꝫ-
dam hm̄ōi virtutē/ ipsamqꝫ veluti regium diadema conse-
rentes multū ex ea ornamenti ceperūt. Postmodū vero vi-
lissime rei cuiuslibet gratia/ virtutē adeo illustrē deduxerunt

2
Grazulus
sive gazulus

De vita monastica

ad nihilū. Alligata em̄ est illorū mens terrenarū rerū curis atq; v̄nculis h̄mōi p̄pedita virtus celū intrare nō potuit. Uigilanter itaq; caue dilecte mi; ne teipsum his nexib; v̄nciens inimico ad p̄edā pateas/neq; mirabilē illam clarissimāq; virtutē amittas quā tanto labore quesisti. Neq; illam prohibeas celestes ingredi ianuas/neq; rubore p̄fusam ante thalamū statuas/neq; capillo vno humi affigi p̄mittas. Ceterū da illi liberā fiduciā vocēq; excelsam vt exultās introeat thalamū ac sublimi voce sua p̄mia repetat.

Moralem *conuenit*

¶ Heroicā consummatāq; virtutē leoni comparat.

O Viraculū ingens ac stupendū/leo fastus atq; fortissimus capillo vnico vincit? humiliatusq; est. Leonē em̄ p̄fecto virtus ista comparatur instructa et ornata omni opere bono honesto atq; p̄fecto/q̄ terrena qua libet cura veluti capillo vno religat. Quo circa enigila dilectissime admoue manus/capillūq; vilissimū incide ne ridiculus efficiaris. Sicut em̄ Sanson ille fortissimus q̄ vno momento (maxilla tñ asini armat?) mille occiderat viros/q̄ septēos validissimos funes ac totidē capillos abruptat/sec̄ ipsuz v̄nculis eripuerat/perēptisq; hostib; victoriā dicauerat deo/cuius p̄cibus maxilla in fontē p̄uersa fuerat/cum tantus tamen esset ac talis totq; virtutū titulis clarus/p̄inctum sese hostibus tradidit/ablatiq; crinib; humiliat? est. Terribilesq; illas atq; mirabiles amisit vires/ita ⁊ tu solerter caue/ne vlla ratione admirandā hanc saluberrimāq; virtutem vilibus quibusq; rebus v̄nciens humiles. Sed exime illam ex necessitatib; oibus atq; ab his que illā irretire atq; violare possunt reb; ornataq; ⁊ compositā in celū p̄mitte.

Sansonis virtus

no. m̄ta

Sic aut̄ illā libera quē admodū narator aliquis/qui vt margaritā p̄ciosam reperiat/sele in profundū pelagi nando demittit/et q̄ vbi inuenerit mor ad sublimia p̄scendit/totūq; ipsius corpus ab aquis eripit. Aqua em̄ suo mansit loco ipse vero diuitijs fretus ascēdit/aridāq; occupauit. Eodē ergo et tu modo terrenis oibus rebus festina liber euadere/virtuteq; p̄fecte illustratus indue te illa sicut vestimento/ ⁊ nocte ac die sobrius vigila/ne ipsam puncto t̄pis exuas. Nec em̄

Subtilis
con amatores
mudi

Bremo quartus. III

¶

vnica de qua loquimur virtus instructa omni ceterarū virtutum pulchritudine nullis terrenis reb; violari potest aut le di; Tribulatio em̄ paciētiā illi operatur: Paupertas atq; ignominia terra est exercitiū illius: Nā ex ipsis fructus iusticie letissimos colligit: Nec morborū quidē molestia ipsaz ledere preualet/ ex ipsis em̄ vires adipiscit 2 apud deū gloriā: Distractōes itē illā minuere nequeūt: Ex eis quippe laudes sibi claritatēq; cōquirat in eternā vitā: Persecutiōes illā ter rerenō preualet: Ex his em̄ coronā pfecti decoris innecit: et dño maiestatis cum gaudio offert: Auditas quidē ipsam vel leuiter afficit: Ex ea nanq; stolā glie terit: Fames indez illā pusillanīmē efficere nequit/ ipsius em̄ gratia/ mensa sibi in celesti regno parat eterna: Sed neq; sitis nocere illi pōt: ex ipsa quippe paradisi leticia sibi preparat/ neq; vlla paupertatis iniuria illicere eam ad appetēdas diuitias pualet/ per ipsam em̄ beatitudinē dñi voce pmissam promeret: Vigilie et fletus corone sibi pfectiōis exultūt ipsiusq; mundicie fons: Humilitas atq; mansuetudo fundamēta ipsius edificij sūt: *fundamēta dñi* Dors illam mortificare nequit/ neq; sepulchrū includere potest/ neq; continere aer: Ipsiq; celi corā anima virtutib; clara/ portas claudere nequeūt/ sed videntes eam cum gaudio et exultatione panduntur: Nullia milliū angelorum et archangelorū thronorū atq; dominationū/ principatū ac potestatiū illam reprehendere nequeūt/ sed cū gestu vultuq; leticie suscipiūt eam/ tollētēq; in manib; offerūt throno glorie patris: Exultatq; in ea pater quoniā dilexit eum/ 2 preter illum aliū diligere noluit: Exultat sup ipsam vnigenitus filius/ quia semper cōcupiuit illū/ et preter eum nihil dignabatur aspicere: Exultat super eam 2 spiritus sc̄tūs/ quoniam templū illius sanctū fuit/ 2 inhabitauit in ea: Exultant sup illam celi cum virtutibus suis 2 vnanimiter procidētes glorificāt patrē et filiū 2 spiritū sanctū/ intuentes eam angelica virtute compositā/ 2 omni iusticie splendore coruscā: Exultat in ea paradysus q; ipsum hereditate sortita est:

¶ Deum laudat vt bonū/ vt hominū amatorē/ atq; immortalis regni sui largitorē.

B iij

Sermo quartus.

Lozia et magnificētia soli bono et amatori hominū
deos qui per gratiā suā regnū immortalitatis sue pre-
stitit nobis. Sana me dñe et sanabor qui solus sa-
piens es ac misericors medicus. Suppliciter oro clemētiā
tuā ut sanes vulnera aīe mee et intelligā dispensationē tuā
in me ingiter fieri. Et qm̄ infatuata est mens mea/g̃ra tua sa-
le veritatis cōdiat eā. Et qd̄ dicā tibi q̄ cūcta p̄noscis/ qui
corda scrutaris et renes. Solus quippe nosti qm̄ veluti ter-
ra sine aqua/sitit te aīa mea fontē vite et cor meū desiderat te
Eum v̄o qui diligit te gratia tua semper satiāt. Sicut ergo
semper mi dñe audisti seruū tuū/ ita nunc quoq; ne despicias
dep̄cationē meā. Ecce em̄ veluti captiua est dñe mens mea
te solū saluatorez q̄rens. Mitte igit̄ celeriter gratiā tuā ut ve-
niat in adiutoriū meū meāq; esuriē satiet et refrigeret sitim.
Te enim desidero insatiabiliter dñe. Quis em̄ satiari te pos-
sit q̄ te veraciter diligit/ teq; sitiāt lucē veritat/ lucisq; indul-
toz. Da mihi que postulo et dona mihi obsecrationē meā.
Instilla in cor meū vel vnam guttā charitatis tue et que si-
cut ignis in silua consumat spinas et tribulos cogitationes
malas. Da mihi affatim atq; immense tanq; deus hoī et do-
na mihi gr̄e tue multiplica et vt rex regum vt pius p̄i patrie
vnicus filius. Q; si te vt terrenus ac terreni filius irritaui
et irritō/ tu q̄ implesti hydrias b̄ndictione tua/ imple sitim
meā ac restingue gratia tua. Et q̄ satiasti quinq; hoīm mi-
lia et qnq; panib;/ meam quoz esuriē satia imensis diuitijs
bonitatis tue clemētissime ac benignissime/ seno florib; cun-
ctisq; virentib; terre profundis affatim gr̄a tua cūctis t̄pib;
anni/ quāto locuplecius seruis tuis/ supplicantiib; tibi/ que
petierint largietur. Ecce em̄ aridet verna tēperies/ niter aer
auesq; dulcisonis vocibus perstrepunt pro gloria sapientie
tue. Ecce et tota humi facies variozū florū amenitate vestit/
contexta velut (absq; opere humano) diploide. Exultat au-
tem et duas celebrat solennitates/ alteram quidem suo filio
primogenito/ Adam congratulans quoniā viuificatus est.
Alteram domino suo gratias referens/ quia descendens e
celis incescit super eam. En mare quoq; fecundatur gratia

dep̄cacio

duplex natura

De vita monastica III

tua; ditatq; opibus in se nauigātes; **D**i dñe domine mihi
quoq; fiduciā dat gratia tua alloquendi te/ desideriiq; in te
meum penaliter vrger; **D**; si serpēs ille homicida hoc tem-
pore accedens ad hominē apperuit os suum; quāto magis
aperies os serui tui desiderantis te in gloriā & laudez gratie
tue? **Q**ui duo minuta paupercule vidue suscepisti; atq; lau-
dasti/ suscipe deprecationē serui tui; et exaudi orationē meā
istam; & dona mihi postulationes meas vt templū sanctum
efficiar grē tue/ inhabitetq; in me/ & ipsa me doceat quomō
placeam sibi; Pulsset ipsa cytharam meā/ et eliciat melos cō-
punctionis plenum atq; leticie; Apperiat mentē meā eamq;
freno contineat/ ne seductus peccem tibi eijciarq; ex illo per-
petuo thalamo; Exaudi & presta/ vt vocari merear in regnū
tuum/ vagus et redux immundus atq; mundatus inutilis
et insipiens / & castigatus effectus atq; eruditus;

Sanctorum monachorū precibus saluari petit;

I dñe dñe te grex tuus electus monachorū/ oimq;
qui placere tibi quicq; in paradiso exultant/ pro me
deprecat et orant te solū bonū atq; benignissimū;
Exaudias queso ipsorū preces meq; ipsorū orationibus sal-
ua; Ego autē semper tibi gloriā referam/ quia preces
illozum exaudisti/ miserus mei neq; ipsorū orationes despe-
xisti/ quas tibi pro me fuderunt; **T**u domine per prophetā
dixisti; **A**peri os tuū & implebo illud; **E**cce igitur apertum
est mi domine cor serui tui atq; os; **I**mpole illud gratia tua/
vt semper benedicam te **C**hriste saluator meus; **I**nfunde
in cor meum benignissime amator hominum/ rorem gratie
tue; Nam sicut non valet humus sata absq; uisitatione bo-
nitatis tue fouere gremio suo germina/ ita neq; cor meum
loqui valet opera que accepta sunt tibi/ neq; fructū ferre iu-
sticie sine auxilio grē tue; **E**cce nāq; pluuia germia nutrit; &
varijs florib; coronant arbusta; **E**t ros igit grē tue mentē
meā splendore sue lucis irradiet/ eāq; cōpunctionis et hūilita-
tis charitatisq; & patiētie florib; ornent; **E**t qd dicā dñe me?
Ecce em oīo mea ibecilla & infirma est/ & iniqtates mee gran-
des ac valide; **U**e mihi pctā mea depumūt me/ & iniqtates

laudatō optima

impleto gratia

planctus

De vita monastica

D mee ad ima demergunt Vincat ipsas gratia tua: Qui ceci nati oculos aperuisti/aperi mentis mee oculos/ut semp pside ren pulchritudinē tuā: Et qui iumentis ora in verba laxasti/aperi os meū i glia r laudē grē tue: Qui posuisti mari terminū verbo pcepti tui/ pone et cordi meo terminū per gratiā tuā: ne declinet a dexterā aut sinistrā ad pulchritudine tuā: Qui dedisti aquā in eremo pplo rebelli r incredulo/ da mihi obsecro compunctionē/et oculis meis gratissimos imbres/ vt die noctuq; fundāt lachrymas oibus dieb; vite mee/ cū humilitate suspirijs et mundo corde: Appropinquat de secatio mea in conspectu tuo dñe/ r dona mihi tantillū de scro tuo semine/ vt offerā tibi manipulos p fessionis dicēs: Gloria tibi dñe qui dedisti mihi virtutē istos offerendi tibi/ adorandiq; illū/ qui mihi hos contulit: Exaudi dñe orationē serui tui/ precib; sanctorū tuorū deus qui es super omnia/ benedictus in secula seculorum: Amen.

¶ Negociandum docet q̄ diu presentis lucis nundine a deo celebrantur:

Venite dilectissimi mei venite patres ac fratres mei/ grex saluatoris electe/ venite negociemur q̄ diu subsistunt nūdine r celebritas cōstat: Venite implete oculos lachrymis/ r protinus aperient cordis vestri oculi: Loquimini vite verba/ et continuo punget cor vestrū Assumite preclarā et ptilē celestis regni ac paradisi meditationē/ statimq; negocia terrena contēnet: Nullus negligētia torpeat/ nullus languescat ignavia: Nullus pusillanimitate lassetur/ nullus palloribus trepidet: Nemo dormitet inertia/ sed oēs vno ore paribus votis inuocemus deū nostrū et zpomp̄te seruimus saluatori nro: Sollicite castificem⁹ corda nra per sanctū spiritū suū: Colligamus inuicē psolemur mutuo atq; roboremur: Ignoscām⁹ inuicē ex toto corde: Serui quippe sumus veri dei qui ait: Amen amen dico vobis/ quoniā nisi remiseritis hoibus ex toto corde peccata eorū/ nec pater vester celestis remittet vobis pctā vestra: Et rursus per sanctos aplos euidentius expressit/ quotiēs fratri indulgendū sit: Nā cum dixisset Petrus: Dñe quotiēs

Constancia

Negliencia

Bermo quartus III

peccauerit in me frater me⁹ ⁊ dimittā ei vsq; septies? Aut ad illū dñs? Nō dico tibi vsq; septies / sed vsq; septuagies septies; nos aut fortassis nec ter in die ignoscimus inuicē? **Obsecro** igit̃ vos frēs mei dilectissimi ⁊ prociēs dep̃ cor amici mei; **vigilate breui hoc tpe ⁊ intra hanc vñdecimā horā certare sata gite;** Jam em̃ vespere appropinquauit / ⁊ mercedis redditor **Christus** cum gloria venit / vt reddat vnicuiq; sm̃ opa sua; **Attēdite** igit̃ vobisipsis frēs / ne quis de bono ope p̃sumat aut incaute eleuet̃ / ne quis immensa illa p̃mia per negligentia perdat; **Est em̃ monachus ruri culto ac sato simillimus;** qđ inter rozē ac pluuiā germinat affertq; leticie frugē; **Tum vero fructuū tēpus aduenerit;** tunc maiori cura exerceat̃ agricola; **Etenim magis magisq; sollicitus vigilat;** metuit ne grandio repēte siue fere belue ipsius segetē vastent; **Ita et monachus qđ diu viuūt in corpore sit;** necesse est die noctuq; sollicitus / curāq; peruigilē gerat imortalis vite laborūq; exercitatiois sue / ne si neglexerit inuacuū inueniat̃ cucurrisse; **Totū gaudiū plenaq; leticia agricolę est cū messem congregarit in horrea / laborūq; suorū captauerit p̃mia;** **Idē fere in monachis fieri videas;** **Gaudent ⁊ letant in celis angeli dei;** cū is qui metuit deū vite huius peregerit cursum; **Tum horrea impleuit agricola;** tūc securus est iāq; delictis ac letitia fruit; **Monachus quoq; cū horreo. i. sepulchro p̃ditus fuerit;** p̃tinuo opes illius in celum ascendunt; **Tunc in tuto erit bonisq; dei perfruct;** **Vigilemus ergo dilectissimi sobrijsq; sumus in bello aduersarij nr̃i;** **Nam bellū quidē eius semp̃ p̃esto est;** ipse aut infirmus atq; imbecillis est; **Pozro dñs ⁊ agonitheta noster rex regū;** his qui alacriter pugnant suggerit vires / ⁊ coronā imarcessibile terit; **Ac sicuti puluis a validissimo vento raptus agitat;** ita aduersarius noster diabolus a voce laudantiū deū effugat; **Nullus igit̃ negligat;** nemo formidet; **Leterū qđ viribus pollet sustētet infirmos;** qđ promptus atq; alacer est / pusillanīmē p̃solet; qui vigil ⁊ exercitus somnolentū exsuscitet; **Qui p̃stans est in constantē corripiat;** ⁊ qui p̃tinentie studet / incōtinentē coarguat; **Sic em̃ mutuo hortātes; vnanimiterq; vincētes ad-**

R

Amorū firma

Vigilia in sobrietate

Sermo quartus

S

uerfariū nrm pfundemus / z celestē deū nrm glorificabim?
sanctiq; angeli sup nos letabunt z q̄ de nobis audiēt edifi-
cabunt; Paradisus est plenus leticie fructib; varijsq; virtu-
tibus multitudo vnanimis monachozū charitatis ornamē-
to lucentiū; Fons decorus z aquis affluēs z multitudinem
arborū rigās; cōuentus monachoz est in vñū coact² / q̄ psal-
modiā suā lachrymis rigant; Urbs menib; sepra z munita
monachoz multitudo est in idipsum pgregata / in seinuicē
diuine charitatis excitantiū flāmas; Diadema preciosum
est lucentib; gemis z candentib; margaritis intertū mona-
chorum ceus in vnum cōnexus ac diuina charitate plen²;
Flauis est referta opib; regis / monachozū cohortis i vñū di-
uini amoris ardorib; estuās; Olea est speciosa atq; fructife-
ra / monachoz chorus simul diuina charitate solidat²; Ca-
stra sunt sc̄toz angeloz / monachi vnanimiter viuentes / quo-
rum semper animus tendit in deū; Imago regia est oigenis
electis floridīsq; colorib; ornata / monachoz adunata multi-
tudo instructa varietate p̄tutū; Sicuti fauus mellis in ore
ita rñsio fris ad primū suū / humiliter z cū charitate plata;
Sicut aqua sitiētī i estu nimio / ita psolatiōis z admonitiōis
sermo fratri in pressura sua; Quasi qui manū porrigens la-
pso erigit eū / ita vite psolatiōisq; sermo pigritia torpentem
animū excitat; Sicut semē bonū z electū in terra bona z cul-
ta / sic cogitatiōes bone in aīa monachi; Quēadmodū lam-
pas fulgida in loco tenebroso lucet / ita z monachus mēte
vigil et corde tpe psalmodie suet; Quod aquile nexus et ca-
thēna / id monacho est seculi cura; Sicuti spine ac tribuli in-
semente bona / ita cogitatiōes lordide ac turpes in monachi
aīa; Quēadmodū gutta q̄ spargit atq; iundat neq; sine villā
accipit / ita z iniuriarū memoria in aīa monachi; Ut vermis
corrūpit lignū / ita inimicitia perimit aīas monachi; Sicut
tinea demolit vestimentū / sic detractio consumit monachi
aīam; Quēadmodū fruct² extrinsecus pulcher atq; delecta-
bilis intrinsecus putrid² / ita monachus inuidia z luore cor-
ruptus; Uelut siq; in lucidū fontē lapidē iaciat z turbat eū
ita rñsio monachi cū ira plata turbat primū mētē; Uelut cū

*Ille sermo frangit
a durus exatit furore*

iaa plurima amē

De vita monastica III

q̄s euulsā radicē arborē fructibz plenā in alio loco trāfferre
plātareq; p̄tendit arefcūt fructus ei⁹ foliaq; marcescūt/ ita
z monachus partē si relicta sede pp̄ria loca alia circuiēs lu-
strat. Sicut edificiiū absq; fundamēto firmissim⁹/ ita z mo-
nach⁹ q̄ in p̄ssuris suis paciētia caret. Quēadmodū q̄spiā re-
gi assistēs z cū eo colloquēs si vocāte se alio/ regē deserere et
cū seruo p̄gredi sup̄bus audeat/ ita z monachus q̄ in psal-
modia sua mentē vagari/ nugasq; meditari permittit.

¶ Debere psallentes corpe z mente deo assistere.

Consideremus ergo dilectissimi cui psallentes asta-
mus: Sicut angeli cū metu z tremore laudāt deū/
ita z nos debem⁹ dilectissimi mei casto corde cū ti-
more stare dū psallim⁹ orōnis nostre tpe/ neq; solis corpori-
bus in orōne p̄cumbere/ mētēq; terrenis occupare negocijs
Sicut autē nauicula q̄ maris fluctibz fert/ ita mens mona-
chi que seculi negocijs curisq; distēditur. Colligamus cogi-
tationes n̄ras/ eleuemusq; a terrenis negocijs frēs/ vt glo-
riā habeamus apud deū nostrū. Tolleremus aduersarij ten-
tatiōes/ vt cū angelis glorificari mereamur. Gloria etenim
monachi ē paciētia ī tribulationibz suis. Gloria monachi nudi-
tas est: z vacatio a seculi curis. Gloria monachi longanimi-
tas est: z iuncta charitati. Gloria monachi z coram angelis
et hoībus laus: est humilitas ac simplicitas cordis. Gloria
monachi est vigilijs insistere/ z flere in orationibz suis. Glo-
ria monachi mansuetudo z quies est atq; silentiū. Gloria
monachi est si deū diligat ex toto corde/ z proximū sicut se-
ipm. Gloria monachi est p̄nientia ventris z lingue. Gloria
monachi est si cōpatit̄ pximo suo. Gloria monachi est/ cum ab
operibz eius verba nō discrepāt. Gloria monachi est cū p̄si-
stit in cella sua/ neq; huc illucq; vagat̄ in morē stipule a ven-
to raptate. Te mihi dilectissimi/ qz factus sum velut erarij
machina q̄ implet z euacuat̄ nihilq; ex vento quo distendit̄
retinet. Ita z ego gregis christi virtutes explicui/ cū ab oī-
bus longissime remotus sim. Gloria z diuinus honor illi⁹
maiestati sit qui nos indignos gratia sua dignos effecit. Di-
lectissimi mei/ si q̄s vestrū sordidis cogitatiōibus quatitur/

*Tollerantia aduersarij
pro gla sempiterna*

De vita monastica

U

nō desidia torpeat neq; seipsum in desperationē precipitet
sed effundat p̄ces suas in conspectu dei dicatq; cū gemitu
Eurge et intende iudicio tuo deus me⁹ ⁊ dñs me⁹ in cau-
sam meā; Iudica me dñe s̄m iusticiā meā/opus manū tua-
rum sum vt quid me desperisti; Tur faciē tuā auertis ⁊ obli-
uisceris hūilitatis mee; Quia persecutus est inimicus aīas
meā/humiliauit in terra vitā meā; Infixus sum in limo pro-
fundū ⁊ nō est substantiā; Apprehendat me manus tua dñe
ne pereā; Si ita perstiteris in oratione ⁊ inuocaueris dñm/
p̄tinuo pius ac misericors dñs mittet auxiliū suum in cor-
tuū/quod te consolet ⁊ recreet ab omni fatigatiōe belli tui.
Cum ergo talē habeamus dñm tā piū tanq; benignissimū/
nō desperemus tenētēsq; saluatozē tāte pietatis nō negligā-
mus; Quā diu em̄ hic sumus miserē saluat ⁊ reficit nos ⁊ et
delicta n̄ra clementer indulget parcitq; iniquitatib; n̄ris si
velimus nos idq; ex toto corde queramus; Quis igit̄ non
obstupescat; Ecce em̄ propter lachrymas huius breuissimi
tpis innumera scelera n̄ra condonat nobis; Per hōz vnde
cime lachrymas vulnerū n̄roz millia curat; Neq; hoc bene-
ficio cōtentus prebet insup mercedem lachrymis n̄ris; Id
quippe gratie ipsius p̄suetum munus est; Sanat ⁊ premia
sanitatis exoluit; Non ergo negligamus fr̄es/sed curari stu-
deamus vt dixi; Hic enim miserē deus et miseratiōis sue
gratiā prestat; Illic autē non ita futurū est dilectissimi mei-
iustū quippe iudiciū ⁊ vltio desuetet ⁊ factorū nostroz retri-
butio; Illic misericors et mitis ille Abrahā / imitit̄ imiseri-
corq; reperit; Et qui dudū p̄ sodomitis deprecatus est vt
saluarentur; illic vel pro vno peccatore nō supplicat vt mi-
sericordiā consequatur; Non ergo mentē nostrā obligemus
terrenis mortalibusq; negocijs/sed sanctorū omniū p̄sortes
esse studeamus beatissimozūq; patrū nostroz coheredes.
Ne queso illorū instituta moresq; deseramus ⁊ ne (qd̄ absit)
p̄uinemur gloria eozū; Nitamur omī studio omīq; industria
elaboremus/vt inter perfectos viros coronemur; Si min⁹
saltē inter extremos/q̄ illi placuerūt laudari mereamur; Bea-
tus p̄fecto ille est qui cū p̄fectis p̄tendit coronari; Sicut cō

refers vita
affectus indulgentia

p̄ Sodomitis

Bermo quartus. III

æ

tra infelix atq; miserrimus/ qui neglexit vel in nouissimorum
forte laudari. Btūs q̄ ipsoꝝ p̄meruit gloriā. Btūs q̄ illorū
gaudio frui dign⁹ est habit⁹. Btūs q̄ ipsoꝝ meruit coronā.
Btūs q̄ in illorū numerū transire p̄meruit. Btūs q̄ illoꝝ he
reditatē possidere dignus effectus est. Btūs q̄ in illorū men
sa accūbere meruit. Btūs q̄ delitijs illoꝝ fruiturus ē. Btūs
q̄ vocē illā audire merebitur dicentē. Venite bñdicti p̄is
mei possidete paratū vobis regnum a p̄stitutione mundi.

¶ Qui hic negligunt illic inexcusabiles futuros.

q Nam illic excusationē habituri sumus nos/ si mo
do negligimus. Nam secularis quidē rationē ali
quā fortassis qua suā negligentā purgare possit in
ueniat/ q̄ scz seculi nexib; vinctus. Nos quid dicturi sumus
aut q̄ vincula p̄ferre poterimus. Ne mihi dilectissimi mei
metuo ⁊ trepido ne hi q̄ modo nos laudāt/ illic tūc irrideant
nos. ⁊ q̄ beatos hic predicāt/ illic idipsum exprobrēt nobis.
Ne queso dilectissimi mei dulcescat nobis negligentia neq;
suauis sit seculi cura/ ne postea nobis eternus ignis amare
scat ⁊ vermis imortalis ac dentium strido. *plaudat q̄d seculi
reymet futurū*
Plozemus hic modicū/ vt sempiternū illum fletum euadamus. Vigilemus
paululū dilectissimi/ dum adhuc tempus habemus. An nō
credimus saluatoris verbo p̄monentis/ quoniā vt repen
te fulgur emicat/ sic aduentus ipsius erit. Non intelligim⁹
quia fama non p̄reit/ ecce hic illic. Non metuimus q̄ vnus
quisq; hora illa recipit sc̄dm opus suum. Attendamus oro
nobisipsis ne subito nos extrema illa necessitas occupet/ in
cipiamusq; tunc nosipfos arguere quod nihil proderit no
bis ac dicere. Ne mihi peccatori. Ne mihi misero/ qui ami
si vitam meā. Ne mihi qd̄ contigit misero. Ne mihi quare
negleri. Ne mihi infelici quare contempsi. Ne mihi quia
his que dicebantur non credidi. Nec autem ⁊ plura his in
afflictōe sua tunc quisq; dicturus est/ sine aliqua vtilitate.
Credite mihi fratres/ quia vñdecima hora est/ credite quo
niā p̄summatio seculi istius appropinquat. Sed nisi videat
tis oculis vestris fortasse nō creditis. Videte ne forte implea
tur in vobis prophete sermo dicentis. Ne his qui deside
D ij

*Volatus magni
ā penitencia p̄te*

De vita monastica

y

rant diē dñi. Enitatur itaq; et virib; oibus elaboremus: ne inueniamur vt seruus ille quē veniens dñs eius / inuenit delictis negligentiaq; resolutū. Idcirco obsecro euigilem⁹ paululum / ne ita inueniamur. Sed valenter potius glorificemus deum atq; deprecemur / vt nos a tenebris illis ⁊ a stidoze dentium eripiat collocetq; in regno suo.

¶ **C**hristū orat vt a pctōz multitudīe soluatur.

Oblecro te saluator mūdi chris̄te respice in me et miserere mei et erue me de multitudine iniquitatū mearū. Irritavi em̄ oīa bona q̄ fecisti mecū a iuuetute mea dñe deus meus. Irritavi et irritor. De em̄ simplicē ⁊ imprudētē fecisti vas plenū scientie ⁊ sapiētie: multiplicataq; est sup me gratia tua ⁊ impleuit hūilitatē meā ⁊ refrigerauit sitim meā: mentēq; plenā tenebris illuminauit / reuocauitq; ab errore cogitationē meas. Et nūc dñe deus meus adoro / deprecor / p̄cido / obsecro p̄fiteorq; infirmitatē meā / p̄pter imensam clementiā tuā remitte paululū vndas gr̄e tue / mibi q; illā serua in thesaurū tuū / vt rursus ipsa mibi sit lux in die illa tremenda. Nō ergo irascaris mibi amator hoīm dñe: Nāq; illius vndas ferre nō sustinēs: idcirco temere postulo. Quā supra modū multiplicata est sup me? Infirmata est em̄ lingua mea illā eloqui et explicare valēs. Cor meū in stupore versum est / inundatiōis illius copiā nō ferēs. Figura et splēdor gl̄ie b̄ndicti patris / remitte mibi mō aliqd ex inundatione eius. Quasi em̄ ignis vrit renes meos ⁊ cor meū. Da s̄o illic mibi eā / rursus ⁊ salua me in regno tuo / nec reminiscar; iniquitatū mearū. Verū qz postulare audeo p̄sta mibi petitiōes meas: ⁊ fac mansionē apud me vna cū b̄ndicto patre tuo in die reuelatiōis tue. Et dona mibi Chris̄te postulatiōnē meā: qm̄ tu solus vite mee saluator es. Operi iniquitates meas cūctis notis meis: ⁊ suscipelachrymas meas. Appropinquetq; ad te fletus meus. Demor esto lachrymarū quas effudi corā sc̄tis martyrib; tuis vt in illa hora misericordiā p̄sequar et pregar / sub alis gr̄e tue. Nā si volueris mecū face re s̄m merita iniquitatū mearū / nō sustinebor. Deu qd fiet mibi infelici. Clemētissime misericordissime pct̄t abste ⁊ sine la-

omnia postulat
ctoꝝ

Sermo quartus. III

chrymis demonū legio; porcorū gregē; dedisti ei; Ego cū
lachrymis et fletu ⁊ gemitu deprecor misericordias tuā; eripe me
ab iniquitatib; meis; ⁊ presta mihi regnū tuū dñe; Ostende
igif in me peccatorē ineffabiles diuitias clementie tue; ⁊ fac
me latronis illius sociū; q̄ per vnū verbū paradisi amena vi
rentia; felici sorte ꝑsecutus est; idq; percepit qđ perfectis q̄
busq; repromissū est; Illuc oro me inducas benignitate tua
et abscondar inter arbores ipsius; videāq; Adam in eo loco
vbi se abscondit cū gloria atq; leticia; Ubi bñ dictū sibi est
vbi es Adam; Illic tibi gloriā ⁊ diuinū honorē offerā; qm̄
tu exaudisti preces meas; ⁊ desperasti iniquitates meas; Do
nā in ꝑspectu tuo lachrymas mess; vt ꝑsoler in repromissio
ne tua; Ut auertat inimicus meus retrosum territusq; tur
bet; cū me in loco viderit quē preparauerūt miseratiōes tue
Confundat vero inimicus qui me videre expectarat in lo
co iudicij; ⁊ turbatusq; diffugiat; qm̄ volūtas eius in me nō
fuit; neq; inquinata illius ⁊ impura cogitatio ꝑfecta est; Ita
oblecto ꝑssimē misericordissime q̄ solus sine ꝑcto es imacu
latus ⁊ incoinquinatus; effunde sup me ineffabilē misericordias
tuā; ⁊ presta; vt ego et oēs diligētes te heredes effecti regni
tui vidētesq; gloriā tuā adoremus bonitatē tuā; dicamusq;
vnanimiter oēs q̄ ineffabilē pulchritudinē tuā videre merue
rimus; Gloria patri q̄ fecit nos; gloria filio q̄ saluauit nos;
gloria spiritui sc̄to q̄ renouauit nos; In secula seculorū; Amē;

Explicit sermo de vita monastica.

¶ Incipit sermo eiusdem q̄ non oporteat ride
re sed flere ac lugere. Sermo quintus

Sermo de
Tristitia

Tristitiū pueruersionis anime monachi; risus est atq;
fiducia; Cum in his te ipsum videris monachē; sci
to te in profunda malorū lapsum esse; Neq; desistas
deo preces offerre; vt ille te ex hac morte dignet eripere; Ri
sus atq; confidentia monachi perimit fructus; Risus atq;
confidentia monachum in turpes perturbatiōes facit in
cidere; non solum iuuenes verum etiam senes; Risus ⁊ cō

H iij

De vitando risu

2

risus brevis

fidentia precipitat monachum. Dixit quidam sanctorum cum
de confidentia loqueretur. Confidentia ventus est corrum-
pens non achi fructus. De risu nunc audi. Risus eicit bea-
titudinem luctus. Risus non edificat neque custodit sed po-
tius perimit atque edificium diruit. Risus contristat spiritum
sanctum. nocet anime corpusque corrumpit. Risus virtutes
effugat non habet memoriam mortis. meditatione crucia-
tuum caret. Aufer a me domine risum et dona mihi luctum
ac gemitum quem a me ipse requiris deus meus. Initium
luctus est quempia scire seipsum. Sit autem luctus noster
nec secundum hominem neque ut videatur ab hominibus sed secundum
deum qui nouit etiam abdita cordis. Simus igitur serena
facie et leta exultantes in spiritu sancto super bonis domini
donis. flentes animo atque lugentes deoque supplicantes ut
custodiat nos ab omni specie mala ne priuemur ipsius re-
gno sempiternisque bonis que preparauit his qui placuerunt
ei. Luctus edificat atque custodit. Luctus animam per la-
chrymas tergit et eam mundam nitidamque restituit. Luctus
pudicitiam gignit. abscondit voluptates perficitque virtutes.
Et quid dicam. Luctus a deo beatus predicatur ab ange-
lis consolationem promeretur. Unde et quidam ex discipulis
domini dixit. Risus vester in luctum conuertetur et gaudium in
merorem. Humiliamini sub potenti manu dei et exaltabit
vos. Quid ego peccator faciam qui nec lugeo neque meipsum
cum compunctioe defleo. Dico enim et non facio. Ne mihi
ve mihi quod sum negligens salutis mee. Ne mihi ve mihi
quonia in sententia pecco. scio cum malum facio nec tamen
ab ipso declino. Ne mihi ve mihi quia inexcusabilis sum.
Nam verbis quidem apud quosdam a dextris futurus existi-
mor operibus autem a sinistris consistor. Sed tibi domine soli bono
malorumque nostrorum immemori confiteor peccatum meum.
Et me enim tacente tu domine omnia nosti nihilque a facie tua et ab
oculis tuis occultum esse potest. Ceterum tu domine per pro-
phetam dixisti. Dic tu primum peccata tua ut iustificeris. Pec-
caui domine peccaui nec sum dignus intendere et videre altitu-
dinem celi pre multitudine iniquitatum mearum. Nam bre-

Bermo quintus. III

nis voluptatis irretitus illecebra / tempſi ſempiternū ignē
regnūq; celeſte nō ſum adeptus. Quid igit faciā infeliciffi-
mus omnīū. Flebo meipſum donec ſuperest acceptabile tē-
pus / quo ſuſcipi poſſunt lachryme mee. Largire mihi com-
punctionis lachrymas q̄ ſolus bonus es atq; miſericors /
vt cum eis ſupplicē tibi ac per eas extergantur ⁊ emūdētur
ſordes cordis mei. **Ue** mihi quid faciā. Quomodo effugiaz
gehennā ignis et exteriores tenebras vbi eſt fletus ⁊ ſtridor
dentīū. **Ue** mihi quid faciā quomō euadam tartarū / crucia-
tūq; infinitū ⁊ immortalē vermē. **Ue** mihi quid faciā / quō
mīnas malorū angeloꝝ qui cruciatib; p̄ſunt effugere pote-
ror. Sunt em̄ immītes atq; terribiles. Quis det capiti meo
aquā / et oculis meis fontē lachrymarū / vt fleā die ac nocte
indefinenter deūq; lachrymis flectā / quem irritaui miſer.
Peccaſti anima mea / penitentiā age. Ecce em̄ dies noſtri
vt ymbra tranſeūt. **Adhuc** puſillū ⁊ modicū / et ex hac luce
migrabis. **Terribilia** loca peragratura es anima mea. **Ne**
differas de die in diem conuertere ad dominum.

¶ **Exemplo** ſanctorum patrum non negli-
gendum nec leuiter agendum.

Ue mihi aīa ve mihi. **Expulſiſti** abſte ſanctos ange-
los per opa ſordida. **Non** des requiē tibi neq; tace-
at pupilla oculi tui / ſed p̄cide benigniſſimo amatori
hoim deo vt de excelſo mittat tibi adiutorium. **Terribilia** ⁊
horreda poſt paululū trāſitura es / vnde ⁊ ſcti p̄res nō igno-
rātes malignitates eoꝝ ⁊ tra nos / nequaq; negligebāt neq;
lenitati operā dabāt / ſed ſibi p̄ſis intente vacabāt / ſibiq; in-
tendentes ac placētes deo ſuo. **Qualis** fuit ſctūs Antoni⁹ /
ſctūſq; Athanaſi⁹ / vt ipſe meminit i eo quē de vita ipſius cō-
ſcripſit libro. **Hāq;** abſtinētia magna inrētiffimaq; exercita-
tiōe vtebatur. **Semp** em̄ ieiunabat veſtimētūq; illi intrinſe-
cus quidē cilicinū erat / extrinſecus ꝑo pellitia vtebat veſte /
idq; ad mortē vſq; ſeruauit / vt neq; corp⁹ ſordīū gr̄a aquis
ablueret neq; penit⁹ lauaret pedes / neq; aqua illos vnq; oīo
tingeret niſi neceſſitate cogēte. **Nec** nudatū illū vnq; aliquis
vidit / neq; penitus Antoni⁹ corpusculū (p̄terq; cū ſepeliret)

Bermo quintus.

E cuius patuit nudū. Rursusq; ait. Et si parua ista ad virtutē illius videantur/ sed ex eis tamē estimari potest/ qualis dei famulus Antonius fuerit. Qui a iuuentute vsq; ad extremam senectutem equam semper tenuit abstinentiā; & a laacritatēq; ppositi/ neq; senectutis gratia cibis lautiorib; viēs/ neq; ob imbecillitatē corpusculi imutans corporis habitū. Nunq; em̄ vt diximus faciē/ nunq; pedes aqua lauit. Et tñ in omnibus perstitit integer/ viuā seruans oculoꝝ acie. Et ne per singula dicamus/ cunctis qui cibis delicatiorib; & lauacris varijs vestibusq; preciosis vtuntur/ illustrior videbatur et clarior atq; ad fortitudinē p̄optior. At nos q̄ corpus moliter foueāt nobis ipsi inquirimus/ & elati incedimus ignorantes miser q̄ acres habeamus aduersarios. Unde & ipsi hostes nostri intuentes tantā socordiā nostrā/ promptius audaciusq; insurgūt p̄tra nos transfigentes nos ipudicicie iaculis. Attendamus ergo nobis ipsis vt dñs illoꝝ astutias insidiasq; contra nos destruat. Hec autē dico fratres/ non quasi vite puritate conspicuus. Nam si reuelat dñs peccata mea priusq; in suppliciu mittat/ confusio operum meoꝝ nō minima mihi pars cruciatus erit/ sed per gratiā dñi/ vt dum vos salubris consilij cōmoda capitis/ et ego vilissimus optimi consilij mei profectusq; vestri mercedē sumā. Sicut em̄ qui malis peruersisq; consilijs animas in perniciem trahit perditionis illarū ac necis particeps erit/ ita & quia ad emēdationem moꝝ ac perfectionem vite suis consilijs prouocat/ mercedem boni operis integerrimeq; voluntatis consequetur a dño. Si habes cum fratre amiciciā arguatq; te conscientia tua/ quasi ex ea coiunctione detrimentū anime sustinens/ huiusmodi amiciciā scinde. Dixit enī quidā sanctorum. Cum oibus charitatē serua/ ab oibus abstine. Hec autē dico dilectissime nō vt hoies oderis/ sed vt pctm̄ declines. Scriptū quippe est. Quoniā si cor nrm̄ nō reprehēdit nos fiduciā habemus ad deū/ & quodcunq; petierim⁹ accipiemus ab eo qm̄ mandata eius facimus. Si autē cor nrm̄ reprehēdit nos/ maior est deus corde nostro & nouit om̄ia.

¶ Exemplū ponit inobediētie cuiusdam fratris bone.

De vitando risu III

Rater fratrē hortabat ad ea que dei sunt. Transe-
unte autē altero dixit is qui hortabat ad ea ad euz.
Ecce fratrē hunc moneo / z audire me nō vult. Qui
reprehendit. Audire oino te debet / ignosce. Abste em̄ z audi-
re z facere q̄ admones illi gaudiū est. Et ille. Nō sic inquit.
Nisi em̄ probauerit q̄ fm̄ deū est nō modo mesed ne pphe-
tā quidē audiet / si p̄ter voluntatē dei p̄sulerit. Dicit enim
ap̄ls. Et si aut angelus de celo euangelizauerit vobis p̄ter
id qd̄ accepistis anathema sit. Quinā em̄ fuere q̄ i Babylō-
ne s̄ Susannā isurrexerūt. Nōne seniores / neq; mō senio-
res verū z indices ppli atq; p̄ceptores. Qui qm̄ sibīp̄s nō
attēderūt / perq; miserabili fine vitā clāserūt / neq; illis sane
profuit dignitas. Curā ergo veritatis habeam⁹ fratres / vt
veritas nos circūdet et p̄tegat. Et in hoc em̄ seculo si quis
perperā aliquid gessisse diffamet / principiꝫ innotescat / ad
alia loca se fugiens conferet vt periculū euadat / nos autem
a facie dei quo fugere possumus. Nam iuxta psalmiste vo-
cem. Quo ibo a spiritu tuo / z quo a facie tua fugiam. Si
ascendero in celū tu illic es / si descendero in infernū ades.
Si sumpsero pennas meas diluculo z habitauero in extre-
mis maris. Et em̄ illuc manus tua deducet me / z tenebit me
dextera tua. Diligamus quietē ac silētiū fr̄es / vt distractio-
nes declinare possim⁹. Diligamus abstinentiā / diuini amo-
ris sale p̄ditā. Diligam⁹ castitatē z humilitatē. Sim⁹ hu-
miles z affabiles paruis ac magnis / vt inanē gloriā effugia-
mus / oēsꝫ diaboli laqueos. Excremur ebrietatē / risumꝫ
detestemur z inuilia verba malignantiū hoīm. Dia enim
agunt / cūcta molunt / vt intentiōe sua potiānt. Tu s̄o su-
ge ista dilectissime / z vt q̄ deo placere p̄fessus es / oia fm̄ deū
opare iuxta sermonē apli dicentis. Quod enim seminat q̄s /
hoc et metet. Nam qui seminat in carne / metet corruptio-
nem / z qui seminat in spiritu / metet vitā eternā. Noli sordi-
dis cogitationibus imozari / nequando te deducant in actū
turpitudinis. Sed eas execrare z abste repelle / vt serena ac
tranquilla sit anima tua. Ora dominū intentius vt cordis
tui cogitatiōes illuminet. Que em̄ sunt apud homines in /

detestatio vicio

De vitando risu

E

diuitibus et
potentibus

possibilia/apud deū possibilia sunt. Cum stas ad orationes
noli superbia cogitatiois atrolli/ne quasi contēnens inue-
niaris. Attēde tibi ipsi dilectissime/ne forte duz vides hui⁹
seculi diuites affluētes delitijs/carnesq; suas nutriētes velu-
ti in die occisiōis/eos ppter hmoi fluxā rerum copiā beati-
ces/neq; em diuites neq; delitijs deditos/neq; potētes bea-
tos dixit spūscūs/sed eos qui timent dñm. Ducē te consti-
tuerūt esto pacificus/vt pandant tibi regni celestis portas/
mulq; introeas cum his q faciūt pacē. Dicit em spūscūs
Aperite portas ingrediatur populus seruās iusticiam/cu-
stodiens veritatem suscipiens et custodiens pacem. Unde
dicebat quidam sanctorum. Fiat pax et iusticia in diebus
meis. Audi et sanctum Jacobū dicentē. Quis sapiēs et eru-
ditus est inter vos/ostendat ex bona puerlatione opera sua
in sapientiē mansuetudine. Si autē emulatiōē amarā ha-
beris et cōtentionē in corde vestro/nolite gloriari neq; men-
tiri ptra veritatē/nō est ista sapientia de celo descendēs/sed
terrena aialis diabolica. Ubi em zelus est atq; cōtrētio/tibi
incōstantia discipline et oīe opus malū. Que vero desursū
est sapientia/primū quidē pudica est/deinde pacifica/man-
sueta facile obtemperans/plena miscdie ac bonoz fructuū
nihil discernēs absq; simulatiōe. Fruct⁹ vero iusticie in pa-
ce seminat/his q faciūt pacē. Deus aut det vobis cōcordiā
fm voluntatē suā. Orate autē et pro me misero queso vt re-
uelet dñs oculos meos/et opertos tenebris luce sue verita-
tis illuminet/quoniā ipsi est gloria in secula. Amen.

Explicit sermo de vitando risu/steruz appetendo.

Incipit eiusdem sermo ad animam
negligentem. Sermo sextus.

Anima queso ne cidas neq; affligaris/et si multi-
tudine pctōz opprimaris/noli ad teipsaz eternū
ignē attrahere. Ne dixeris/plecit me dñs a facie
sua/neq; em placet deo huiusmodi sermo/namq;
ipse ad te clamat et dicit. Popule meus quid feci tibi/aut in
quo pcristavi te/aut qd molestius fui tibi/nōne qui cecidit

Bermo sextus III

resurgit; aut qui auersus est non conuertetur; Audi aia dñi benignitate; non em̄ sub manu principis aut ducis veditus es quasi dānatus; noli affligi; qm̄ exinanisti diuitias tuas. Noli p̄uersionē erubescere; sed potius dicitō. **Surgēs ibo** ad patrē meū; **Surge p̄ficiscere;** suscipiet te neq; exprobrabit tibi; imo gaudebit potius in p̄uersione tua. **Expectat te paratus vlnis ineffabilis sue pietatis amplecti;** Tu tñ noli erubescere sicut Adā; neq; abscondaris a facie dei; **Propter te crucifixus est christus;** et te abijcere poterit; **Absit;** nouit em̄ qui sit qui tribulat nos; et nemo est qui adiuuet nisi solus ipse; **Nouit Christus** hoīem q̄ in erūna sit; **Non ergo pusillanimes** aut desides simus; quasi iā igni sempiterno deputati; **Nō opus** habet Christus te ignib; tradere; nō sibi lucrum cōputat si nos in supplicium mittat; **Vis** discere vt sese habeat cruciatuū ratio; **Tum** exagitabit pctōr a facie dei; clamorē fletus ei; nō sustinebūt fundamenta orbis; **Scriptū** quippe est; **Dies illa** dies tenebrarū et caliginis; dies nubis et nebule; dies tube et clamoris; **Nam** si hō a principe dānet exilio; duob; aut quin; annis aut decē; quē luctū quam p̄fusionē quē gemitū putas hoīem illū habiturū; **Sed** tñ ille p̄solatiōe recreat finē p̄stituti t̄pis expectās; **An** vero cupimus pctōr quoc; exulantium; a facie dei t̄ps agnoscere; **Putamus** ne exiliū illud viginti annis siue quinquaginta; aut centū aut etiā ducētis vel mille p̄tendi; **Quis** numerare sufficiat annoz numerū qui infinitus est; nec termino vllō p̄cludit; **Heu** heu insperatū est hmōi t̄ps; neq; sustineri pōt ira cōminatiōis sup pctōres; **Audisti** peccantiū angustias interminabiles; **Noli** ergo p̄fusionē noxia vitare penitentie remedia; neq; differas ab illa necessitate liberari; **Non** enim subsistere poteris ante furore tante cōminatiōis; **Multitudine** peccatorū pregrauatus es; non ideo verearis clamare ad dñm; **Accede** noli erubescere; stadiū propinquū est **Exurge** excute oēm materiā seculi; **Imitare** luxuriosum filiū; qui p̄sumptis oībus p̄fidenter venit ad patrē; **Pater** autē ita capitiū pluris fecit; q̄ p̄sumptas ab eo p̄dige diuitias; **Ita** q̄ p̄fideret accesserat ingenuē ingressus; et q̄ nudus aduenerat;

F

pctor surgit

Ad aiam negligentē

B

apparuit priore stola vestitus / qui se mercenariū dixerat / in
domini restitutus est ordinem / Hos hec parabola respicit /
Audis nempe anima filij confidentia securā / quāta peregrinā
Animaduertis ineffabilē clementiam patris / qui longe ad
huc positū reuertentē ad se filium cernens / letus atq; ovas
in eius pergit occursum / Amplexibus fouet / excipit osculo /
conuiuium exultans celebrat / quia receperat filium / accele
rari stolam primā / & dari anulum in manibus iubet / Et tu
igitur anima nihil verita / pulsa constantē / necessitatē con
fiteret / Perse ad ianuam / & proorsus accipies quantū opus
habes / iuxta scripture sententiā dicentis / Propter improbi
tatem autem eius surget et dabit illi quantum indiguerit /
Non te abijcit / non exprobrat tibi male consumptas opes o
homo / Sunt enim apud illū thesauri indeficientes / Om
nibus prompte libenterq; largitur / iuxta apostolicā vocem
postulari a deo iubentē / Qui dat oibus affluenter et nō im
properat / In portu resides montes fluctuū respice / ne repen
te pcella superueniēs in maris te pfunda corripiat / Tūc
cum dolore ac gemitu incipias dicere / Veni in profundus
maris / et tempestas demersit me / Laboraui clamans / rau
ce facte sunt fauces mee / Re enim vera abyssus maris infer
nus est / iuxta sententiā dñi dicentis / Chaos magnum inter
iustos ac peccatores firmatū esse / Noli igitur teipsum in im
mane illud chaos immergere / Imitare luxuriosum filium /
Relinque regionem fame tabescentē / Discede a porcorum
erumna / desine siliquas edere quibus exsatiari non poteras
Veni ergo cū precibus / consolare comede indeficiens man
na / angelorū scz cibum / Accede vt videas gloriā dei / vt illu
stretur ab ea facies tua / Veni & in paradiso deliciarū cōmo
rare / Linque paucissimos annos / vt eternū tempus acqui
ras / Non te perturbet seculi istius vita prolixior / nā breuis
omnino et nulla fere est / Ab Adam vsq; in psens tēpus / om
ne interpositū eum quasi vmbra pertransijt / Paratus esto
atq; ad iter expeditus / Noli teipsum onerare supfluis curis /
Diems prope est occupare festina rectum illud quod nos
quoq; persequimur per gratiam Christi /

2/2
no 60

Bernoseptimus III

¶ Eiusdē sermo ad monachos / de sc̄is quibusdā patri-
bus qui tpe illo requieuerant. Sermo septimus.

2

Cor meū doleo / cōpatimini mihi fratres mei fidelissi-
miq; p̄serui. Venite audite. **A**ia mea dolorib; angit
dolēt pedes deficiūt renes. **U**bi sunt lachryme vbi
sacra cōpunctio / vt corpus meum gemitib; z lachrymis ab-
luam. **Q**uis me transtulit in locū inhabitabile. vbi nō erat
oīno lux aut vox filioꝝ hoīm. **U**bi serenitas erat atq; tran-
quillitas / vbi tumultus aberat intercipiēs lachrymas / con-
fusioq; impediēs luctū. **E**xaltās q; vocem fleui ad deū ama-
ras lachrymas fundēs / atq; inter gemitus dixi. **S**ana me
dñe z sanabor / nimis em̄ angit cor meū / z gemitus eius nō
siniūt me vel ad momentū requiē capere. **V**ideo em̄ dñe qm̄
sc̄os tuos veluti aurum electū / assumis ex huius seculi va-
nitate in eterne vite felicissimā requiē / et tanq; sapiēs z peri-
tus agricola plenos prudentia z bonozū operū fructib; col-
ligis iuste z in horrea vite recondis. **N**empe em̄ fructus nō
ster lachrymis caret quib; irrozet. cōpunctioneq; nō habet
vt ex afflatu lachrymarū viridis fiat. **S**ed neq; hūilitatē ha-
bet vt estū vehementē / amena obūbratione coerceat. **A**udi-
tate itidē caret q̄ illū ab aduersarijs opprimi nequaq; pmit-
tat. **N**on habet charitatē dei / radicē sc̄z validā q̄ sustinet fru-
ctū. **N**on p̄temptū terrenarū rerū atq; curarū / q̄ sunt p̄fecto
vermis corrodēs atq; sumēs acriter fructus. **N**ō vigilias
neq; puigilē sensum / nec sine imaginib; varijs in oīone p̄si-
sentē. **S**ed harū vice virtutū optimarū / p̄traria oīno habe-
re conuincit. **I**rā acrē atq; furorem fructus pimentē / vt ad-
nihilū iā vtilis sint. **R**erū imodica possessio illū deozum
incuruat. **A**ngoz animi z huiusmodi cetera fructum non si-
nunt maturefcere / vt domino suo in vsum esse possit celesti
sc̄z agricole. **V**e mihi anima ve mihi / dolore perstringere et
lachrymas fundē q̄ patrib; sc̄is z probatissimis monachis
repente orbata es. **U**bi modo sunt patres. **U**bi sunt modo
perfecti. **U**bi sunt sancti. **U**bi sunt iusti. **U**bi sunt vigilēs.
Ubi sunt sobrii. **U**bi sunt humiles. **U**bi sunt mites. **U**bi

Lamentationes

Ad monachos:

3

quieti: Ubi continentes: Ubi expediti ac nudi: Ubi religionis ornamenta: Ubi illi nulla fictione fucati: Ubi compunctionis gratia ornati: deoq; grati atq; charissimi: qui cum deo in oratione assisterent: in defaciebant terram imbribus dulcium lachrymarum: quas profundebat sacra compunctio: Ubi sunt amici dei diuina charitate pleni: qui nihil omnino corruptibile in terra possidentes: crucem suam tollentes ingerit secuti sunt saluatore: caute incedentes per angustam viam: solerterq; prouidentes ne in precipitia inciderent: neq; oberrarent in deserto inuiso: et in aquoso atq; tenebroso: sed viam rectam veritatis pergerent viam mandato dei: pleni lumine diuinorum preceptorum: proprii atq; alacres ambulantes iter rectum: famuli dei voluntarie afflicti in hoc seculo pleno vanitatis: Idcirco deus eos valde diligens: collegit eos in portum eterne vite: gaudiumq; sempiternum: quo illi exultant: illic atq; triumphant inter paradisi delicias: in celesti thalamo immortalis sponse coniuncti: Nam cum gaudio ingenti hinc migrauerunt: profecti ad deum habentes secum paratas lampades suas: Non est modo nobiscum illorum virtus: non nunc in nobis est illorum continentia: non est in nobis nunc infatigabilis illorum institutio et labor: Non est modo inter nos illorum religio: Abuolauit nunc a nobis eorum preciosa mansuetudo: Recessit a nobis nunc illorum nuditas: Deseruerunt nos modo vigilie illorum: non est in nobis nunc charitas dei: Non est modo in nobis miseratio Christi: non est in nobis modo infirmorum ac negligentium compassio: Sed omnes fere sumus truces imites: nec pati pro suis iniucem possumus: Sagitte ignee sunt lingue nostre in alterutrum horum singulis intentae: Des honorem quimus: Des requiem notam sequimur: Des inanem captam gloriam: Des multa possidendi desiderio tenemur ac studio: Des girouagi sumus: Des inertiam sequimur: Des precipitamus in somnum: Des iracundiam: Des delides sumus ad scurrilitates prompti ac robusti: ad fundendas orationes pigri: Ad simulandum alacres: ad quietem silentii seruandam imbecilles: Ad delicias proprii: Ad vigilias antelucanas tristes: Ad charitatem frigidam: Ad iracundiam feruidam: Ad bona inertes: in mala precipites: Quis igitur non lamentetur

Vna mlti

Sermo septimus III

et lugeat quia nō omni lachrymarū fonte deploret institutionē nostrā negligentia plenā. Patres illi nostri qui p̄cesse-
runt nos vtilēs dño fuerunt/seq; ipsos ⁊ alios exemplo suo
seruauerūt: Non illi erant desides: Nō duplicē habebant
sed simplicē et vnicā curā et cogitationē: quo pacto scz deo
placare possent: Preclarū speculū cunctis intuentib; ppositi
erant: Unus ex eis deū pro nobis multis hoibus p̄cari ⁊
placare poterat: Duo rursus ex ipsis coram deo assistere va-
lebant in orōnibus sc̄tis ⁊ exorare confidenter amatozē ho-
minum deum etiam pro multis debitorum millibus.

¶ Temporum suorum statum deplorat.

Heu mihi fr̄s heu mihi: ad que tpa venimus? Heu
mihi dilectissimi in q̄ malitie p̄rupta deuecti sum?
Ignorantie caligine sponte cecamur: Quia em̄ nō
vigilat cordis nr̄i oculus: p̄ nimā cogitationū nostrarū va-
nitate: videlicet sumus invalidi: neq; ppositā nobis veratio-
nē inspicere possumus: En modo sc̄i ⁊ iusti in vite tranquil-
lissimū sinū ex hac tēpestate colligunt: ne videāt pressuras ⁊
scandala que p̄pter pctā nr̄a superueniunt nobis: Illi eli-
gunt ⁊ nos dormitamus: Illi colligunt: ⁊ nos obdormim?
Rapiūt illi ⁊ nos ad iania mūdi p̄rahimur: Illi ad deū suū
p̄fidenter vadūt ⁊ nos in terra intumescimus: Aduētus dñi
in ianuis appropinquāt ⁊ nos cogitationēs versamus ambi-
guas: Celestis tuba sonitū dare parata est ad iperū dñi: vt
terroze vocis sue vniuersa cōcūtat / vt excitet mortuos: vt
recipiat vnusquisq; sm̄ opus suū: Virtutesq; celozū parate
assistūt in custodijs suis: vt p̄cedant ante faciēs sponsi veniē-
tis in gloria in nubib; celū: ad iudicādos viuos ⁊ mortuos:
⁊ nos increduli sumus: Quid ergo fiet in illa hora tremēda
fratres mei? Quomō illic rationē deo p̄ salutis nr̄e negligē-
tia reddituri sumus: nisi modo solliciti sim? p̄stanterq; de-
fleamus: p̄niam agentes idoneā in humilitate cordis ⁊ man-
suetudine animē: Alioquin expectat nos illa tribulatio ex-
treme vltionis: cū quisq; nr̄m inter angustias penitēs lamen-
tabit et flens amarissime dicet: Ne mihi peccatozi qd̄ repen-
te p̄tigit mihi: Quomō p̄transit vite mee tēpus in negligē-

Ad monachos

optima no
2
tia et torpore consumptū? Ignoravi miser quomō clam sub
ductum est mihi vite spaciū. Dum vanitati et leuitati operā
darem/nō intellexi infelix. Ubi sunt dies illi quieti deputa
ti quos ego in leuitate consumpsi/ vt agam penitentia in ci
licio et cinere? Sed nihil ista verba tu ne proderunt. Cum
item videbimus sanctos oēs in gloria vestitos luce/ aduo
lantes in aera in occursum Christi regis glorie/ nosq; in tri
bulatione ingenti cernemus/ quid putas facturi sumus?
Quis oro confusionē illam/ dirāq; exprobrationē perferre
poterit? Resipiscamus fratres vigilemus dilectissimi/ euigi
lemus amici dei/ expurgemur serui Christi/ filij dilecti a
deo saluatori nostro. Redeamus ad nosipfos colligamus
parumper cogitationes nostras a seculi istius vanitate/ pro
cidamus deo fundētes imbres lachrymarū. Deprecemur
eum cū affectu et gemitibus cordis/ vt nos eripiat a sempi
ternis ignibus/ amarissimisq; supplicijs. Ne queso separe
mur a dulcissimo dño qui dilexit nos/ et dedit semetipsum
p nobis in mortē. Vos omnes deprecor/ omnes obtestor ac
supplex oro/ ego peccator ego indignus/ vt pro me misero
ac deside fundatis lachrymas in orationibus vestris ac pre
cibus mūdis/ vt ego quoq; vobiscū compungi cum lachry
mis merear. Illumineturq; vel pusillū excecātū cor meum
et inquiram deum saluatorē sanctū/ vt mihi modicū alacri
tatis largiatur/ quo possim studiose penitere q̄ diu tempus
est acceptibilis penitētie/ ac vobiscū fratres saluus sim ego
vita indignus. Ita obsecro dilectissimi suscipite precē. Ita
queso filij dei suscipite admonitionē. Ita oro membra chri
sti/ suscipite deprecationem peccatoris Ephrem fratris ve
stri negligentis. Curemusq; omnes pariter dum tempus ha
bemus/ deum sanctū placare nobisq; propitiū facere. Ecce
enim adest in ianuis dominus/ vt faciat consummationem
huius vanissimi seculi. Amen.

¶ Eiusdem de armatura monachi q; oporteat
monachum veluti milite in acie semp
assistere. Sermo octauus.

Sermo octauus III

Salem armaturā sibi debet acquirere q̄ pro Christo certare instituit/ vt possit p̄ eā ⁊ diabolo resistere ⁊ placere in p̄spectu dei saluatoris nr̄i. Quenam vero sit eiusmodi armatura ausculta monache. Assume p̄ thorace fidē vt granū sinapis/ credēs in p̄substantialē atq; indiuiduā trinitatē. Nā sinapis granū leue proorsus ac rotūdū est/ nullā habet scissurā/ nullū/ angulū/ sed vt diximus oīno rotūdū est ⁊ tritū q; feruorē habet insignē. Hac fret⁹ p̄nceps ap̄lici ordinis Petrus/ cū filiū dei viui esse christū Iesū p̄fessus esset/ clauēs regni celestis accepit/ potestatēq; celestiu ac terrenorū oīm adeptus est. Hāc igit̄ p̄fectā armaturā posside frater vt ⁊ tu accipias a deo gratiā. Qui eīm eiusmodi fidē p̄fectā p̄summatāq; charitatē habet/ proorsus aliquā p̄merebit gratiā. Nō insinuās dñs aiebat. Si habueritis fidē sicut granū sinapis/ dicetis mōti huic tollere ⁊ mittere in mare/ ⁊ fiet vobis. Vides qm̄ meref̄ gratiā fides. Dat̄ ei spūs intelligētie/ munus p̄fecto singularē. Cum eīm q̄s credit/ tūc etiā intelligit. Dat̄ ei vt nō iudicet primū/ deinde sermo sapientie/ deinceps gratia curationū. Curat eīm infirmos fide/ ⁊ erigit lapsos corde/ hec eīm oīa operat̄ vn⁹ atq; idē spūs. Uex sunt pleriq; fidē habentes/ operib; destituti. Sed ista fides nō est/ mortua est eīm. Fides eīm sine operib; mortua est. Qui ergo fidē habet ⁊ operat̄ opera ipsi⁹/ ipse fidē habet/ vt granū sinapis feruentē. Hanc tu posside mi frater ⁊ esto sanus ⁊ integer fide/ feruensq; p̄posito ad mandata saluatoris nr̄i exequenda/ vt ⁊ tu ab illo audire merearis. Euge serue bone ⁊ fidelis/ intra in gaudiū dñi tui. Bonū enim p̄pter opera fidelē p̄pter fidē dñs appellat. Assume igit̄ p̄ galea futuroꝝ bonoꝝ spem/ q̄ oculus nō vidit/ nec auris audiuit/ nec in cor hominis ascendit/ in que desiderant angeli p̄spicere. Nec enim spes potentissima consolatio anime/ inter afflictionū ac verationū suarum aculeus est/ eiusq; memoria te leticia implebit. Huic in tēti bñssimi martyres Christi/ inter aculeos ⁊ horrēda variāq; supplicia/ inter igniū globos prom̄pre om̄ia ac libentissime tolerabant/ summa spei virtute roborati. Hāc Moyses remunerationē sibi ante oculos po-

De armatura monachi

Anens renuit se regine filiū dici/ thesauris illā Egyptiorum
oibus pferens/ et prestantiorē esse decernēs. Idcirco affligi
maluit cū pplo dei/ q̄ tēporalē habere pcti pfruitionē. Hāc
spem tibi mi frater iugiter ante oculos pone/ vt illius affe-
ctus nihil te labentiu rerū aliqd existimare permittat. Neq̄
id solū/ verū promptiorē ad omne opus bonū assurgere faci-
at. Ceterū balthei vice accingere pfecta charitate/ in deum
atq; in proximū. Nec enim te absq; vllō impedimento cur-
rere faciet. Nam qui baltheo accinctus est/ omnia facile et
absq; vllō impedimento transiliet. Quanto magis qui se di-
uina charitate p̄cinxit/ cuncta summa facilitate superabit.
Charitas em̄ oīa tolerat/ oīa sustinet. Ideo plenitudo legis
est charitas/ hanc em̄ possedit pfecto bt̄issimus Paulus qui
ait. Quis infirmat/ et ego nō infirmor. Quis scandalizat/ et
ego nō vroz. Vidisti cōpassionē charitatis. Vidisti misera-
tiōis affectū. O bt̄e Paule/ cur queso ita ppter me angeris.
Nūquid tu p me supplicia passurus es. Tu semel peregisti
cursū/ fidē seruasti/ et tibi reposita ē iusticie corona. Quid am-
plius q̄ris/ cur teipsum affligis/ et infirmaris ppter me. Ita
sane inq̄t vrgēt me charitas. Vidisti charitatis eminentiā.
Is q̄ per eā impleuerat legē/ mortali adhuc et corruptibili cor-
pore indutus/ vsq; ad tertiū celū ascendere meruit/ et audire
verba que nō licet hōi loqui. Pro calciamento sume tibi hu-
militatē/ sicut em̄ calciamentū calcas iugiter/ ita et quē humi-
litas sancta repleuerit/ studet ab oibus p̄culari. Et tu itaq; frater
humilitatē posside/ hec nanq; calciamentū est nō car-
nale/ sed spiritale/ custodietq; te ne vnq; offendas ad lapi-
dem pedē tuū. Lapis em̄ christus est/ humilitas tua custo-
diat te ne offendas christū. Sempe em̄ et bt̄us David hanc
possederat cū dicebat. Ego sum vermis et nō homo. Vides
regis ac prophete regiam/ profecto humilitatem. Aspicie-
bat coram te dominū semper/ quoniā a dextris eius erat cu-
stodiens eum ne cōmoueret/ hoc est ne in pctm̄ laboretur.

¶ Humilitatem deo gratissimam esse.

Vides dilectissime quantū deus diligit humilitatē
qui sic appropinquat possidenti illā semp̄ in illa

Humilitas

Bermo octauus III

aspicit sicut scriptū est: Qui in altis habitat: et humiliare respicit. Et rursus: Oculi eius in pauperē respiciūt. Pauperem dū audis dilectissime/noli pecunijs pauperē intelligere/nā reges plurimi placuerūt deo et multi pauperes perierunt. Sed in opē dicit spiritu pauperē: sicut quod scriptum est: Beati pauperes spiritu/ quoniam ipsorum est regnū celorum. Ita dilectissime humiliare sub potenti manu dei: ut te exaltet in regno celorum/ quod repromisit saluator noster humilibus. Teterū scuti vice crucis signo te ipsum muni signans ex eo membra oia et cor tuū. Neque sola manu te signes verū etia et studia tua/ et ingressum tuū et exitū tuū in omni tpe/ selesione tuā et resurrectionē tuā/ et lectū tuū et oia queque pertransis: signa primū in noie patris et filij et spūsciti. Validissima quippe hmoi armatura est: nullusque tibi vnquam nocere poterit si hac fueris sepius. Nam si qui terreni regis signaculū fert/ eum ledere nullus audebit: quāto magis nos qui tale celestis imperatoris ferimus signū/ neminem metuere possumus. Vis ergo armis mi frater affatim vrere. Sunt enim vehemēter aduersa telis inimici/ imo et ipsius gladio/ amarissime seque grauissimeque iracundie. Huiusmodi quippe veluti anceps gladius vno momēto punit eum quē pulsat. Sicut scriptū est: Momentū enim furoris ruina illius. Idcirco mi frater nunquam signare negligas: et destrues laqueos quos tibi diabolus tendit. Scriptū quippe est: In via hac qua ambulabam/ absconderūt laqueū mihi. Hoc igitur signo te iugiter muni: et malū nō appropinquabit spiritui tuo. Pro arcu extendende ad orationē manus tuas/ sicut scriptū est: Et posuisti ut arcū ereum brachia mea. Vere enim arcus creus est contra inimicos: expāse in oratione manus in scientia orantis/ veluti etiam sagitta directe emissa/ ab eo qui vibrat arcū. Nā si dū oras permittas vagari animū/ cris tanquam qui tenet quidē arcum/ verū sagittā contra aduersariū dirigere nequit: illā inuacū nulla certa intentione mittēs. Atque interdū quidem terret hostē hmoi vulneris metus/ dū te arcū vibrare cōsiderat. Teterū sagitta non aduersus eum/ sed in infinitū emittitur. Hmoi est quod dico frēs/ cū quis in scientia orat nec sinit va-

De armatura monachi

gari cogitationes suas / sed intelligit quē interpellat quē allo-
quat / nūc oīo illius deo appropinquat / Tūc vehemēter do-
let inimicus / veluti acerrimo spiculo percussus in corde / Nā
quanto aīa p̄ gratiā amplius p̄ficit / tāto ipse tanq̄ puluis
ante faciē ventri effectus magis aufugit / Persequit enim illū
angelus dei / Ecce qua in re illū acriter vulnerat / qz. s. orat in
sciētia / roboraturqz qz cogitationē captiuat / nec sinit euaga-
ri / Et tu ergo mi frater in sciētia ora / **Q.** si dū oras mēs tua
distrabat / siue p̄ oculos / siue per aures / siue per cogitationes
aut aliā quālibet causam / scito hoc ipsi⁹ inimici esse opus /
neqz festines implere orōnē tuā / Ceterū teipsum paululū ar-
gue / collige rursus animū tuū atqz ita demū in sciētia ora /
vt scias p̄ quibz postulas deū / et cur eū postulas / ne improbe
superflua et multa effundas verba / Et hoc em̄ opus ē satha-
ne vt cogitationē in infinita iaculet / nec p̄mittat hoīem per-
sistere in ea postulatiōe quā impetrare festinat / Nouit enim
qm̄ si p̄maneat hō deprecās / exaudiet eū qui fecit illū / etiam
si innumera pctā cōmiserit / Propter hoc igit multiloquiū
verbaqz superflua suggerit / vt mens ab intentione repulsa
per infirmitā vaget / Tunc em̄ iā alia inspicimus atqz cogita-
mus / et loquimur in mente n̄sa expansis manibus carnis /

¶ Que nobis magis expediunt / ea a deo
in oratione postulanda.

I Circo mi frater qd̄ vrget magis / et que in om̄i tpe
tibi magis necessaria sunt ea a deo postula / Consi-
dera em̄ duos illos cecos accedētes ad eū et clamā-
tes / Miserere nostri fili David / Et qd̄ ad illos dñs / Quid
vultis in n̄qt vt faciā vobis / At illi fm̄ dolorē et affectū cor-
dis sui p̄uenērūt vt aperirent̄ oculi eoz / Num dixerūt / da no-
bis aliquid etiā earum rerū quibus reuera indigebāt / Nū-
quid dixerunt / da nobis vestimentū / qm̄ pauperes sumus /
Vnime / sed illud petierūt poti⁹ qd̄ magis vrgebat / Aspice
et Chananeā post illā clamantē ac dicentē / Miserere mei
dñe / filia mea male a demonio verat / Nihil aliud protulit q̄
dolorē cordis sui / Sil⁹ et oēs quiqz ad eū accesserūt qd̄ aliud
q̄ sui cordis angores exponebant ei / Ea itē que fluxū san-

distractio
orationis

Bermo octauus III

guinis patiebat: nōne sistēdi maxime fluxus ipsius causa il-
lum adiit: Quis oro infirmus accedit ad medicū / et nō vul-
nus suū aperit illi: Et tu mi frater offer illi dolorē aīe tue in
tuere illum fidei intellectualibz oculis / s̄m quod scriptū est.
Sedentē sup solitiū excelsum et eleuatū / exercitusqz angeloꝝ
et archangeloꝝ illi assistētes / et p̄ficiens teipsum ante p̄spe-
ctum bonitatis eius / effunde corā illo precē tuā / primū p̄fi-
tens pctā tuā / et sic iam in p̄spectu eius verba tua enūciās
sine tribulationē tuā / vt in bonitate sua misereat tui / et effun-
dat super te miserationes suas dicens: **D**anima magna est
fides tua fiat tibi sicut vis: **A**udi frater: **E**tiam si tardauerit
dare tibi petitionē tuā / noli desistere clamare ad eum / neqz
quali nō exauditus torpore deficias: **V**emēto chananee /
imitare perseuerantiam illius: **E**t ipsa enim dilata est ne cito
potiret petitione sua / ita vt discipuli ad dñm accederent et
pro illa rogantes dicerent: **D**imitte illam / quia clamat post
nos: **N**unquid abiecit eam in finem: **N**onne paululum di-
stulit eam / et dedit illi petitiones suas: **E**ius nos exemplo
discamus / nisi cito accipiamus in prece persistere: **E**t si em̄
peccatores sumus / prozsus tamen accipiemus: **E**t hec em̄
mulier alienigena chananea erat: **S**ic et dominus manda-
uit dicens: **Q**ui ex vobis habebit amicum et ibit ad eū me-
dia nocte et dicet illi: **A**mice cōmoda mibi tres panes quo-
niam amicus meus venit ex via ad me / et non habeo quid
ponam ante illum / et ille interius respondens dicat: **N**oli
mibi molestus esse / iam enim hostium clausum est et pueri
mecum sunt in cubili / non possum surgere et dare tibi: **D**i-
co vobis et si non dabit ei surgēs eo q̄ amicus eius sit / pro-
pter improbitatem tamen eius surget et dabit ei quotquot
habet necessarios: **E**t ego dico vobis / petite et dabitur vo-
bis: **I**ta et in psalmo dicitur: **E**xpectans expectaui domi-
num et intendit mibi: **E**t exaudivit preces meas: **Q**uocir-
ca mi frater noli lassescere / expecta / postula / pulsa / et accipies
quantum opus habes.

¶ **Q**rationem nostram diuine volun-
tati subiiciendam.

De armatura monachi

R. **A**udi mi frater ⁊ suscipe filiū meū. Si postulaue-
ris a dño aliqd. noli abrupte ac diffinite vt accipi-
as petere sed totū illi relinque atq; ipsius voluntati
Verbi grā. Sepe verāt te turpes cogitatiōes ⁊ tristitias
pp̄ter hoc. Pergis deprecari deū vt hmōi eximaris pugna
Sepe vero mi frater id expedit tibi. Sepe tibi hoc accidit
ne extollaris sed humilia sentias. Aspice columnā ap̄lorum
adeo insignē quomō pro vtilitate sua datus est illi stimulus
carnis angelus sathane q̄ eum colaphis cederet vt nō extol-
leret. Si ergo qui hmōi pollebat meritis accepit eā disci-
plinā ne extolleret quāto magis nos imbecilles (q̄ esse nos
metip̄os aliqd existimamus) necesse habemus colaphisari
ne extollamur. Si aut̄ rursus etiā tribulatio supuenerit ti-
bi ⁊ angustia ne ab his quidē precise liberari petas. Sepe
em̄ ⁊ hoc mi frater expedit tibi. Nam fit sepe dū oras vt cō-
temnas salutē tuā sicut ⁊ israel passus est. Comedit em̄ inqt
israel ⁊ satiatus est ⁊ recalcitrauit dilect⁹. Incrassatus est im-
pinguatus est dilatatus est ⁊ dereliquit deū factorē suū. Si
vero rursus vt rem aliquā accipias oraueris ne hanc quidē
precise accipere postules. Fit em̄ plerūq; vt tu homo cū sis
aliquid tibi expedire putes quod sepe nō expedit. N. si reli-
cta voluntate tua voluntati ipsius obtēperare malueris ac
fm̄ eam pergere securus eris. Ipse em̄ qui p̄sciuit oīa anteq̄
fierēt iuxta mansuetudinē suā ⁊ disponit nos. Nō em̄ scim⁹
nos an expediat nobis qd̄ postulamus. Nam sepe plurimi
cum adepti essent q̄ cupierant postea penituerūt crebroq; in
clades plurimas ⁊ mala inciderunt. Lū non quesissent dili-
genter an fm̄ voluntatē dei esset qd̄ petebant sed id bonum
esse existimantes frequenter a diabolo illusi sunt sub iusticie
cuiusdā specie seducti ⁊ in pericula ingentia p̄cipitati. Atq;
hmōi plerūq; reb; p̄nia adiūcta est dū quisq; cordis sui ꝑcu-
piscentiā sequit̄. Audi deniq; ap̄lm̄ dicentē. Nescimus em̄
quomō oportet orare. Et rursus. Dia mibi licent sed non
oīa expediūt. Dia mibi licent sed nō oīa edificāt. Quid igit̄
expediat nobis ⁊ vnūquēq; nr̄m edificet ipse nouit. Hoc
aut̄ idcirco voluntati ei⁹ relinquendū statuo nō vt te postu-

Bermo octauus III

lare p̄hibeā ab eo q̄ cupias/imo precor atq̄ cōmoneo/vt a
minimis vsq̄ ad maxima postules a deo tuo / sed vt cū ora-
ueris ⁊ corā eo exposueris q̄ sunt in corde tuo dicas ei. **Ue-**
rūramē nō mea volūtas sed tua fiat. Si quod peto expedit
fac sicut nosti. Sic em̄ scriptura nos admonet. Reuela in-
quit dño viā tuā ⁊ spera in eo ⁊ ipse faciet. Videte autem et
dñm nostrū Jesum ch̄ristū sub dispensatiōe assumptre car-
nis orantē ac dicentē. Pater si possibile est transeat a me ca-
lix iste. Verūtā nō sicut ego volo sed sicut tu. Idcirco mi-
frater si ab eo aliquid postules ⁊ persiste in peritiōe tua reue-
lans ei ac dicens. Dñe si voluntas tua est vt fiet hec res/ tu
fieri eam ac prosperari permittes/ si aut̄ non est voluntas tua/
ne permittas fieri deus me⁹. Ne tradas me p̄prie concupi-
scentie mee. Tu em̄ scis insipientiā meā/ sed tu sicut scis sub
tua me p̄tectiōe custodi ⁊ cū māsuētudine me rege de⁹ me⁹.
Si aut̄ p̄ tribulatiōe ac p̄ cogitatiōib⁹ oras/ dicitō. Dñe ne
in furore tuo arguas me/ neq̄ i ira tua corripas me. Dife-
rere mei dñe qm̄ infirmus sum. Sed respice dñe ⁊ vide/ qz
terra ⁊ cinis sum/ nihilq̄ sustinere possū. Ne tradas me dñe
p̄ctis meis ⁊ ne taceas a me ⁊ assimilabor descēdentib⁹ in la-
cum. Sed da gloriā noi tuo inemor maloz ⁊ ne memine-
ris p̄ctoz meoz/ sed memor esto miserationū tuarū ⁊ exau-
di me. Ac si possibile est trāseat a me ista tribulatio. Verūtū
nō sicut ego volo sed sicut tu. Tantūmō p̄firma aiām meaz
atq̄ custodi vt sustinere possim ⁊ inueniā gratiā corā te / et
in p̄nti ⁊ in futuro seculo. Et iacta sup eum curā tuā ⁊ ipse
faciet qd̄ expedit tibi. Hoc enim scito qz bonus benignusq̄
cū sit/ oīa vult que sunt salutis nostre. Ideo quippe animaz
suā posuit pastor bonus/ ipsi gloria in secula Amen.

¶ Timore dei vt gladium omnem con-
cupiscentiam malam rescindi.

LRo gladio sane sume timorē dei/ est enim velut an-
ceps gladi⁹ ⁊ cidens oēm ⁊ cupiscentiā malā. Su-
me igit̄ in aīo iugiter timorē dei/ recolens extremū
illū ac terribilē diē/ qm̄ celi liquescent igni atq̄ soluent. Ele-
menta ardentia deficiēt. Terra ⁊ que sunt in ipsa oīa incen-

R ij

S

postulatio

petio

De armatura monachi

2

dio conflagrabit: Astra tanq̄s folia decident / sol ⁊ luna ob-
scurabuntur: neq; dabunt lumen suum. Cum manifestatus
fuerit filius hoīs / ⁊ de celis in terras descenderit: virtutesq;
celorū more fuerint. Quando discurrent angeli / tube terribi-
li sonitu cōcrepabunt: ignisq; in conspectu eius ardebit di-
scurrensq; exuret orbem. In circuitu eius tēpestas valida /
terremotus horribiles et fulgura / qualia numq̄ vsq; ad eā
diē facta fuerant: ita vt ipse quoq; virtutes celorum magno
tremore cōprehendant. Quo nos animo tūc futuros existi-
matis fratres? Qualis metus? quis horror apprehēdet nos?
Cōsidera frater Israeliticā plebē: quō in eremo ferre nequi-
uerūt caliginē ⁊ turbinē ⁊ tubarum sonitus / vocēq; loquen-
tis de medio ignis: sed studebant vltra illius non audire ser-
monem. Neq; enim profecto ferre poterant / ⁊ certe nō cum
horrore descenderat: neq; cum ira alloquebat̄ eos: sed cū ad-
hortatione certiores illos reddēs se cū eis esse. Attēde igit̄
frater mi. Si aduentū illius (⁊ quidē consolatiōi potius q̄
terrori accommodatū) hoīs ferre nequiuim? q̄ neq; inno-
centes celi soluti sunt / nō terra cū his q̄ in ipsa sunt exusta /
nō ita tube sonuerūt sicuti tuba illa: ad cuius clamorē oēs a
seculo defuncti excitādi sunt: nō ignis inundans orbē: non
alius aliquis ex his qui tunc futuri sunt terrorib; factus est.
Quid putas faciemus q̄ descenderit cū furore ⁊ ira intole-
rabili: sederitq; in solio glorie sue: aduo cabitq; terrā ab ortu
solis vsq; ad occasus: atq; ab oībus terminis illius: vt discer-
nat populū suum: ⁊ reddat vnicuiq; s̄m opa eius? Dei mihi
dilectissimi / quales tunc ⁊ quo animo futuri sumus? q̄ asta-
bim? nudi ⁊ aperti: Ubi tunc nequitia: vbi tunc carnis for-
titudō? Ubi fallax iutilisq; pulchritudo? Deu mihi: quō in-
troducendi sumus ad tribunal illud horrendū? Ubi tūc hu-
mane vocis male blanda suauitas? Ubi improba impudēsq;
fiducia? Ubi tunc voluptas impura pcti? Ubi tunc qui ma-
sculorū ꝓcubitū existimant voluptatē? Ubi tunc illi qui cum
cympanis ⁊ instrumētis musicis vinū bibunt. Ubi tunc il-
lozum ꝓtremptus: qui sine meta vixerūt. Ubi tunc delicie et
luxus? Transierunt illa oīa atq; diffusa sunt: vt mollis aer.

exprobus sensus

Bermo octauus III

Ubi tunc imodica cupiditas / et infinitus possidendi amor /
Ubi tunc superbia inanis et turgida / que cunctos execras se
solam aliquid esse arbitrat / Ubi tunc vanus et proorsus inanis /
humanus successus et gloria / Ubi tunc tyrannus / Ubi rex / Ubi
princeps / Ubi magistratus / Ubi hi qui gloriabantur in multi
tudine diuitiarum suarum / et deum contemnebant / Ubi duces / Tunc
perfecto videtes ammirati sunt / turbati sunt / commoti sunt / tre
mor apprehedit eos / Ibi dolores ut parturientis / in spiritu
vehementi tunc conterentur / Ubi tunc sapientum sapientia / ubi
inanes illorum fallaciae / Ne ue conturbati sunt et moti sunt
sicut ebrius / et omnis sapientia eorum deuorata est / Ubi tunc sa
piens / ubi scriba / ubi quisquis huius seculi inanis / **Si fra**
ter recogita quo nos aio tunc fore necesse est / cum ratione eorum
que gessimus per singula reddemus / siue parua illa siue ma
gna sint / Nam et potioso verbo / iustissimo iudici rationem
reddidit sumus / Quo aio nos esse oportet in die illo coram
ipso / Quale nos gaudium excipiet / cum ad dexteram regis sepa
rabimur / Quanto exultabimus gaudio cum amplectentur nos
iusti omnes / Illic suo te amplexu refouebunt / Abraham et Isaac
et Iacob / Moyses / Aho / Job et David / propheti sancti et apostoli
et martyres / omnes denique sancti qui deo placuerunt cum in carne per
ter carnem uiuerent / omnesque quos audis et quorum hic admira
ris vitam / quosque nunc cupiebas aspicere / ad te illic ueniet et
amplexurabuntur te / atque salutabunt exultantes in salute tua /
Quales nos tunc futuros existimamus / qualem tunc erit illud in
effabile gaudium / cum dicet rex is qui erunt ad dexteram / uerba
illa leticie ac suauitatis plena / Venite (inquiens) benedicti
patris mei / possidete paratum uobis regnum a constitutione
mundi / Tunc mi frater accipies regnum decoris / et diadema
speciei de manu domini / ut iam cum christo regnes in eternum /
Tunc bona illa possidebis / que preparauit deus his qui dili
gunt illum / Tunc iam securus eris / nec ullam iam ruinam epa
uesces / Cogita mi frater quale est eius semper faciem cernere /
quale est ipsius perfrui luce / Tunc enim non tam tibi erit sol
lux diei / sicut Isaias ait / neque oriens luna illuminabit tibi no
ctem / sed erit tibi dominus eterna lux / eritque deus gloria tua

U

de ratione
dandi deo

De armatura monachi

æ

¶ Timentibus deū eterna gaudia/peccatozibus eternā confusionem reposita esse.

A frater mi quale gaudiū repositū est timentibz deū
z custodientibz mādata eius. Cogita postea etiā p/
ditionē pctōz/qualis eos cōfusio apprehendet qñ
sistentur tribunali horrendo/ corā iustissimo iudice/ nullam
habentes excusationis viam. Que nam illos inuoluet vere
cundia/quis animi dolor/cum ad sinistrā regis secernentur
Que illos corripiet tenebre/cum loquetur ad eos in ira sua/
z in furore suo turbabit eos dicēs. Ite a me maledicti in
ignem eternū/ qui paratus est sathane z angelis eius. Heu
heu qua tribulatiōe/quibz angustijs premet tunc illoz spūs
cū subito oīm insonuerit clamor dicentiū. Conuertant pec/
catores in infernū. Heu heu quomō illi eiulabūt q̄s voces
inter lamenta z gemitus emittēt cum abducent vt amarissi/
me puniātur in eternū. Heu qualis ille locus est vbi fletus
et stridor dentiū resonat/ quem ipse quoqz sathanas horret.
Heu qualis est gehenna ignis illius inextinguibilis. Heu
mibi qualis est vermis ille venenatus/nunqz requiescens.
Heu q̄les sūt tenebre ille sempiternē. Heu mibi q̄les sūt an/
geli cruciatibz p̄positi/q̄ imites q̄ imanes exprobrātes iugi/
ter terribiliterqz cedentes. Tūc cruciati in ter. penas voces
emittēt/necerit qui saluet/ ad dñm nec erit q̄ exaudiat eos.
Tūc sciēt q̄ vana fuerūt oīa vite istius leta/ z q̄ hic iocūda
esse arbitrati sunt/felle ac veneno amariora inuenient. Ubi
tūc fallax falsoqz appellata pcti voluptas/ alia q̄ppe volup/
tas nō est q̄ timere deū. Hec p̄fecto vera voluptas est/ si qua
nihil metuat/ que veluti ex adipē z pinguedine aiām replet.
Tunc seip̄os reprehendent z opera que gesserūt. Tunc sa/
tebuntur iustū esse iudiciū dei dicētes. Audiebamus em̄ hec/
z conuerti noluimus a nostris operibus nequā. Neqz tamē
ista dicētes proficiēt quicqz. Heu heu mibi peccatis maxi/
mis pregruatoz. Peccaui enim super numerū arene maris/
curuatusqz peccatozū sarcina incedo/ quasi multo ferri pon/
dere onustus. Non enim fiduciā habeo attollendī oculos/
et videndi altitudinē celi. Ad quem ego confugiā nisi ad te

piissime nisi ad te clementissime. Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius laua me domine ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quonia iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum coram me est semper. Tibi soli peccaui et malum coram te feci. Ad te confugio propter inensam pietatem tuam et te irritaui ad te redeo propter infinitam clementiam tuam. Te ad iracundiam prouocaui. Ad te confugio propter summam benignitatem atque bonitates tuas et obsecrans clamo. Auerte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele propter nomen sanctum tuum. Nihil enim habeo quod offeram tibi non opus bonum non munditiam cordis. Sed confido in miserationibus tuis pro iudicio meo in eas ut crees in me cor mundum spiritu principali firmes me ne denuo facile in peccatum relabar atque ex nunc seruiam tibi in sanctitate et iusticia omnibus diebus meis quia tuum est regnum et imperium in secula seculorum. Amen.

¶ Curandum sollicito ut in pace integri

inmaculatiq; inueniamur.

 Bsecro fratres hac expectatione solliciti curemus integri inmaculatiq; inueniri in pace. Tum superuenit tibi gloria aliqua et cupiscentia hunc gladium arripe id est recogita timorem dei et friges omnes vires inimici. Tuba vice sint tibi scripture diuine. Sicut enim tuba sonas congregat milites ita et scripture diuine dum clamant ad nos cogitationes nostras colligunt in timorem dei. Sunt enim cogitationes nostre veluti miles namque resistunt aduersarijs regis. Item quemadmodum tuba belli tempore et clamore suo fortium strenuorumq; bellatorum excitat mentes augetq; alacritatem in aduersarios eundem ita et sacre littere nostrum propositum in melius excitant et contra vitia passionisq; corroborant. Idcirco mi frater quantum preuales crebrius illis assuesce ut cogitationes tuas colligant que dispigit inimicam astutiam suam suggerens ipse importunas cogitationes siue sepe tribulationes inferens siue prosperitatem multaq; latitudinem exhibens. Nec enim astutia sua et fraude idcirco molitur ut hominem a

De armatura monachi

2

deo alienū faciat. Plerūq; enim dum nequiverit quempiā cogitationib; sternere atq; deicere tunc iā illi pressuras ad mouet vt illius obscuret mentē / ac deinceps possit femina re q̄ velit. Incipitq; suggerere hoi vt ista secū reputet dicens cum iureiurando. Ex quo bonū operari cepi / vidi pessimos dies. Faciā igit rursus mala / vt veniant bona. Tunc nisi quis sobrius inueniat ac vigilas; absorbet eū quasi infern⁹ vinentē. D; si neq; his illū deicere querit tunc adhibet sibi latitudinē ⁊ extollit eū / ingentēq; fallaciā admouet ei malis oibus acriozē / omniq; peste imaniore. Hec em̄ est que superbum ⁊ sine timore hominē efficit; hec in celū os ponere per blasphemias facit. Scriptū quippe est; Posuerūt in celum os suū. Hec hoiem ignorare deū facit; ⁊ esse proprie imbecillitatis ignarū / atq; dei mortis imemorem. Hec est maloz; omniū via; Hanc ergo qui diligit / ad ipsa tendit penetralia mortis; hec em̄ via est de qua dñs ait. Lata est via que ducit ad perditionē; Ecce audistis fratres mei / cur aliquando angustias; aliqū latitudinē adhibeat; Nam ad quod hoīs animū inclinatiozē viderit; eo aduersus illū sese protinus armat. Scit em̄ aduersus nos sub iusticie imagine / vmbraq; pugnare; Idcirco frēs mei sollerter vigilemus studeamusq; iugiter lectioni sanctarū litterarū; vt nos doceāt quomodo laqueos diaboli possimus effugere / eternāq; adipisci vitam. Coercet enim vagantē animū diuinarū scripturarū lectio; prestatq; scientiā dei. Scriptum quippe est; Vacate et videte; quoniā ego sum deus. Attende frater quoniā qui cor de simplici vacat lectioni / dei scientiā accipit; Idcirco frater mi noli negligere animā tuā / sed lectioni totus incubet / et orationibus sanctis; vt illuminetur mens tua / vt sis pfect⁹ atq; integer in nullo deficient. Alij magnatū principū ac regum familiaritatibus gaudent; tu corā rege nō terreno; sed celesti gloriare; in aspectu sanctorū angelozū colloquens; ⁊ cum spiritu sancto per sacras litteras. Spiritus em̄ scītus est qui per illas loquitur; Stude igitur diuinis scripturis familiarissimus fieri / persiste in orationib; sanctis; Quotiēs em̄ per ipsas deū interpellas; totiens sanctificat ania tua et

*suggestio
in balia*

*regulate et
orate*

Bermo octauus V

A

spūs tuus: Hoc ergo prenoscēs mi frater qm̄ gemina te ex-
ercitatio ista sc̄ificat/stude crebrius vtramq; exercere: Et si
manibus ⁊ gestu corporis orare non vacet/mente ora: Nam
⁊ beata Anna mater pphete Samuelis orabat/ ⁊ labia ei⁹
nō mouebant/ sed oratio illius in aures dñi sabaorb ingres-
sa est: data est enim sibi petitio sua: Ideo frater mi si sint oc-
cupate manus tue aīo ora: Nemp̄ em̄ et tacentes eraudita
Illic assiduus p̄siste vbi possis audire atq; proficere: Scri-
ptū quippe est: Si videris virū sapientē/ de mane vigila ad
eū/ ⁊ gradus ianue illi⁹ terat pes tuus: Hoc em̄ frater mi nō
solū ignozātib; litteras/ verū etiā sciētib; p̄fert: Multi em̄
sunt qui legunt neq; intelligunt/ atq; idcirco negligunt.

¶ Diuine gratie dona non negligenda.

C Que igit̄ monache/ ne donū dei qd̄ ī te est negligas/
qd̄ tibi ch̄i gr̄a collatū est/ sed cura sollicitus ⁊ exq̄
re super aurū ⁊ topazion quomō placeas deo/ vt bea-
titudine sanctorū perfruaris: Scriptū est em̄: Beati d̄ scri-
tant̄ testimonia eius/ in toto corde exquirunt eū: Uide necū
legere intēdis impediāt te inimicus/ a cediā suggerēs tibi/ ⁊
p̄ diuersa te distrahēs studia ac dicēs: Fac primū hanc rē est
enim modica/ sicq; postmodū securior leges/ inducens te ad
opus manūū p̄opte pagendū: Hec em̄ oīa suggerit vt oc-
cupet te/ atq; a lectiōe p̄pediat nihilq; p̄ficias: Tū em̄ vide-
rit fratrē summa intentione legentē/ atq; in p̄fectu constitu-
tum ⁊ his occasionibus ⁊ alijs plurimis aduersus eum pre-
liatur/ nihil aliud querens q̄ impedire eū/ ⁊ obtūdere alacri-
tatē eius: Tu ergo noli obrēperare illi/ sed esto quasi ceruus
sitiens ⁊ ad vberes fontū latices peruenire desiderās/ hoc
est ad scripturarum purissimas ⁊ saluberrimas vndas/ vt ex
eis bibas ac refrigerent arentē ac sitientem linguā tuā/ que
te per vitia et passiones adurit: Bibe vna ⁊ illam quam tibi
ministrant vtilitatē: Tale aliquid dico/ cū dñs donauerit tē
bi vt scias ex eis verbū qd̄ tibi vtile fuerit/ non te pretereat/
sed meditare illud in anio tuo/ ⁊ inscribe illud in corde tuo
sic vt scriptum est: In iustificatiōibus tuis meditabor non
obliuiscar sermones tuos/ et rursus: In corde meo abscondi

*Cervus sitiens
fontes aquarū*

De armatura monachi

B

eloquia tua: vt nō peccē tibi. Rursus: In quo corrigit adolēscētiōz viā suā: in custodiēdo sermones tuos. Uides frater quia in seruādo memoria sermones eius: corrigit homō viā suā. Quis em̄ est q̄ seruet in memoria sermones ei? neq; corrigit viā suā: nisi sit ille penitus reprob; & infelicissimus. Qui h̄mōi est nihil oīno meminit: sed etiam q̄ recollere videt oblitus est. Nam h̄mōi hōi dicit deus: Quare tu enarras iusticias meas: & assumis testamentū meū per os tuū. Iubet ergo dñs auferri ab eo & qđ habere videt: qđ talis est. Uides em̄ habere fidē per quā & seipsum appellat christianū: sed eā opibus negat & infideli deterior est. Ideo auferri ab eo iubet spiritū sanctū quē acceperat in die redēptiōis: & quem habere videt: fitq; h̄mōi homo veluti hydria fissuris plena p̄ quas amisit vinum: & qđ habere videbat: ab ea tollit: oēs q; qui vident illam ignorant quod factū est plenā esse arbitrant. Cum autē vltimo iudicij die perquisita fuerit: tūc manifestum omnibus fit inanem fuisse et vacuam. Isti enim sunt qui die illo regi dicturi sunt: Dñe nōne in nomine tuo prophetauimus: & in noīe virtutes multas fecimus. Et respōdebit rex & dicet eis: Dico vobis nescio vos. Uides frater quia nihil habet qui eiusmodi est. Tu ergo memorare eorū que audisti: & corrige viā tuā. Caue ne obliuionē tibi permittas obrepere: eaq; diripere ex corde tuo. Uide ne sinas aues descendere: & semē filij dei comedere. Ipse enim dixit: Semen est verbū quod audistis. Occule igit̄ semē in terre visceribus: vt fructū afferat: hoc est absconde verbum in medio cordis tui: vt dño tuo referas fructū. Quā autē legis intentissime lege atq; diligēter: cū multa constantia versum bis terq; ponderans: & penetrans sensum: neq; studeas libri folia euoluere: verū (vt dixi) bis terq; ac sepius eundē repute versum: vt ipsi? intelligentiā cōsequaris. Cum vero te ad sedendū ac legendū: sine etiā ad aliū legentē audiendum paras: primū ora dñm dicens: Dñe Jesu christe aperi aures atq; oculos cordis mei: vt audiā et intelligam & faciā volūntatem tuā dñe: quoniā incola ego sum in terra non abscondas a me mandata tua: sed reuela oculos meos & considera

amiss noie no ve

epete lectone

bo mirabilia tua in lege tua: **M**anifesta mihi incerta et oc-
culca cordis mei ⁊ sapiētie tue: **I**n te em̄ spero deus me⁹ vt
tu illumines mentē meā: **I**ta mi frater ita obsecro/ deū ora
semp vt illuminet animū tuū: ⁊ apperiat tibi virtutē sancta
rū litterarū: **M**ulti em̄ errauerūt ⁊ fidētes in sua prudentia/
dicentesq; se esse sapiētes/ stulti facti sunt / nō intelligētes q̄
scripta sunt: **I**nciderūtq; in blasphemias ⁊ pierū: **S**i igit̄
inter legendū sermonē inueneris ad intelligēdū difficile/ vi-
de ne te doceat malignus dicēs: **Q**uomō stat verbum illud
aut quō esse potest/ sed si credis deo crede et sermonib; illius
⁊ dic maligno: **V**ade post me sathana/ ego em̄ scio qz eloq̄a
dñi eloquia casta sunt argētū igne examinatū/ pbatū/ purga-
tū septuplū/ nihilq; ī ipsis malū/ nihil quersum est: sed bona
sunt his qui intelligunt/ et recta his qui inueniunt scientiā:
Ego autē sine intellectu sum ⁊ nescio: **S**cio enim quonias
spiritualiter scripta sunt/ dicit enim apls: **Q**uoniā lex spiri-
talis est: **A**tq; aspiciēs in celū dicitō: **D**ñe credo sermonib;
tuis/ nō contradico/ sed confido in verbis sancti spiritus:
Tu igitur dñe dñe saluū me fac/ vt inueniam gratiam corā
te: **E**go enim nihil aliud quero nisi tantūmodo vt saluer/ et
tuam misericordiā p̄ssime consequar / quia tuū est regnum
et imperium in secula seculorum ⁊ Amen.

¶ *Silentij quietem vt munitissimū vir-
tutum murum possidendam.*

Posside autē silentij quietē veluti murum munitum:
Quiēs em̄ altiorē te passionib; facit / tu em̄ desuper
pugnas ille de infimis: **P**osside igit̄ cū timore quie-
tem ⁊ nulla tibi nocebunt iacula inimici: **Q**uiēs diuino ti-
mori iuncta/ currus igne⁹ est/ possessorē suū in celū eleuās:
Periuadeat hoc tibi ppha **H**elyas qui dilexit quietē ac ti-
morē dei/ assumptusq; in celum est: **Q**uiēs monachorum
pfectus: **Q**uiēs scala celestis: **Q**uiēs via regni celestis:
Quiēs cōpunctionis mater: **Q**uiēs penitentie indultrix:
Quiēs pctōz speculū: que ostēdis hoī delicta sua: **Q**uiēs
mansuetudinis genitrix: **Q**uiēs humilitat⁹ ⁊ triberna-
lis: **Q**uiēs diuino timori iuncta/ cogitationū exploratrix:

De armatura monachi

discretionis autor. **Q**uiques perducens hominē ad pacifi-
cum statū. **Q**uiques sancta bonoz omniuz genitrix. ieiunij
firmamentū/impedimentūq; gula. **Q**uiques cogitationū se-
renitas/et tranquillitatis portus. **Q**uiques securitas anime.
Quiques suaue iugū/onus leue reficiēs et portans portan-
tem te. **Q**uiques anime cordisq; lenicia/oculorū et aurium et
lingue frenū. **Q**uiques malignitatis interemprix. **Q**uiques
improbitalis inimica. **Q**uiques religionis mater. **Q**uiques
passionū carcer. **Q**uiques virtū omniū cooperatrix. **Q**uiques
scetē nuditatis ministratrix. **Q**uiques Christi ager/fructus
optimos pferēs. **Q**uiques murus atq; munitio/certare vo-
lentium propter regnū celoz. Ita frater hanc posside par-
tem optimā quā elegit **M**aria. Hec enī **M**aria quietis et
emplar fuit sedens ad pedes dñi/ipsiq; soli vacans/et ipsi tā
cummodo inherens. Laudauitq; illam dñs dicens. **M**a-
ria enim optimā partē elegit/que non auferet ab ea. **V**ides
frater qualis est quies/cuius possessore dñs laudat. Hanc
posside mi frater et delectaberis in deo tuo / sedēs ad ipsius
pedes atq; ipsi inherens soli/ut dicere possis et tu. Adhesit
anima mea post te/ me suscepit dextera tua. Ideo quasi ex
adipe et pinguedine repleta est anima mea. **O**bscuro mi frater
posside hanc melle dulciorem. **M**elior est enim buccella sa-
lis cum quiete et securitate / q̄ instructa preciosis dapibus
mensa/cum distractionibus et curis. **A**udi dicentē dominū
tuum. **V**enite omnes qui laboratis et onerati estis / et ego
vos reficiā. **V**ult te domin⁹ a curis/ab ira/a tribulationib;/
ac distractionibus huius seculi nequam recreare. **V**ult te
ab omni cura seculi istius/inani et inutili securū esse. **V**ult te
ab opere laterum **E**gypti graui ac molesto reficere/ atq; in
eremū adducere/ id est ad sanctā placidāq; quietem / ut vias
tuas illuminet columna nubis/ ut manna te ciber pane scz
quietis ac securitatis / ut terram bonam hereditate percipi-
as supernam scz **H**ierusalē. Ita dilecte mi hanc dilige/hāc
possidere stude/ ut delecteris in ea sicut in omnib; diuitijs.
Ita frater posside quietē cum timore dei/ et deus pacis erit
tecū/quē decet glia et magnificētia in oia secula seclor. **A**mē.

Sermo octauus

V

obsecratio
E

¶ Obsecro igitur fratres dilectissimi a dño/ vt studeamus diebus singulis horum memoriã agere/ videlicet fidei/ spei/ charitatis/ humilitatis/ crucis signaculo vos semper munitendi/ orationis timoris dei/ meditationes diuinarũ scripturarũ et quietis. Nec enim si nobis adsint 2 abunde sperant non ociosos neq; infructuosos esse sinunt ad agnitionem dñi vostri Iesu christi. Ceterũ monachus cui ista non adsunt/ sed elatus cogitationibus fertur negligiq; salutem suam/ cecus est vbiq; cecutiẽs/ obliuisciturq; antiqua peccata sua/ contigitq; illi quod veraci prouerbio dicitur. *Lanis reuersus ad vomitum suum/ et sus lora in volutabro luti.* Si em fugientes inquinamenta mundi/ propter agnitionem dñi nostri Iesu christi/ eisdem rursus implicentur atq; superetur/ fiunt illis nouissima peiora prioribus. *Deus quippe illis fuerat viam veritatis non agnoscere/ q; ab agnita deflectere retrosum conuertit.* Ita dilectissimi ita serui christi fideles 2 electi/ ita Christi milites monachi/ sumamus armaturã hanc in cordibus nostris/ eiusq; sine intermissione vlla quotidie memores simus/ vt certamen bonum certare valeamus/ 2 cõculcare oẽm virtutẽ inimici/ vt liberemur a supuentura ira in filios diffidẽre/ 2 inueniam? misericordiã 2 gratiã in die illa tremenda/ ante 2 spectum iustissimi iudicis/ qui reddet vnicuiq; s; in opus suũ. Cui soli est gloria et magnificentia 2 imperium ante omnia secula/ nunc et semper 2 in secula seculorum. Amen.

prouerbum

¶ Eiusdem de penitentia. Sermo Nonus.

Dominus q; de alto p̃ris sinu descendit ad terras factusq; est nobis salutis via/ de p̃nia nos adinuet p̃ beatissimã ac verissimã vocem suam dicẽs. Non veni vocare iustos/ sed peccatores ad penitentiam. Rursumq; Non indigẽt qui sani sunt medico/ sed qui male habent. Si hec dico audire me nolĩ. Si aut dñs ipse/ quare aspernaris ac vitã tuã negligis? Si tibi scius es quia habes intrinsecus vulnerã cogitationũ aut operũ/ cur occulta tua negligis opera. Quid metuis mecum? Non

De conuersione et pnia

f est durus/nō inclemēs/nō imifericos/nō verbo vititur/non
austeroze acriozq; remedio/ solo dicens verbo medet. Si
accedere ad eum vis/ plenus bonozū est/ plenusq; clementie.
Propter te descēdit de sinu patris/ ppter te carnē assumpsit
vt ad eum sine hesitatiōe ⁊ metu securus accedas. Propter
te homo factus est vt te curaret a diris vulnerib; tuis. Cum
multa charitate/ cu; imēsa benignitate te vocat ad se. Acce
de pctōz/ curā facile admittet. Abūice abste pctōz sarcinam/
preces offer ⁊ lachrymas purulentis ipone vulnerib;. Ipse
em̄ medicus celestis benignissimus/ lachrymis ⁊ gemitibus
vulnera curat. Accede pctōz ad clementissimū medicū/ offer
lachrymas probatissimū medicamentū. Ita enim ⁊ celestis
medicus vult sanari quēq; ppzijs lachrymis. Nihil molestū
est curari lachrymis/ hoc enim medicamentū nō diutius te
net aut asperat vulnūs/ sed ꝓtinuo sanat. Expectat te medi
cus videre lachrymantē. Accede ne timeas/ oñde illi vuln?
offerens etiā lachrymarū gemituūq; remediū. Ecce enim
aperta est penitentie ianua. Festina pctōz/ illā priusq; clau
datur occupare. Non expectat te/ tps negligendo ꝓsumen
tē/ necq; ianua ipsa desidē intues semperq; ꝓtēnentē ꝓtēptuī
te imozantē sustinet. Cur odisti vitaz tuā frater? Quid vita
tua o homo prestātius habes/ hanc tu pctōz ꝓtēnis? Nescis
dilectissime qua hora iubeat cēstis medicus/ curationis sue
ianuā claudi. Accede queso festina curari. Exultare fac in
tua penitentiā/ militias virtutū celestīū. Sol iam in occasū
vergit/ et tui causa substitit vt habitaculū occupes. Quādiu
pateris impurū hostē tuū/ voluntatē illius improbe faciēs/
ille nēpe in ignē te conijcere vult. Hec tota illi cura/ hoc stu
diū est/ hoc se diligentib; vice munerū prestat. Ipse cunctis
hoib; prauas impurasq; ꝓcupiscentias/ male blande stu
det semp ingerere/ vt eos ignibus tradat. Ipse itē scelestus
obtēperantes sibi/ in desperationē ꝓcipitare molit. Obdu
rat cor/ exsiccat lachrymas/ ne pctōz valeat oīno compūgi.
Fuge hunc hostē o homo/ illiusq; blāditiā odi atq; execra
re. Detestare malignū caue fraudulētū/ homicida est ab ini
tio vsq; ad finē. Fuge illū hō ne pimat te. Audi dilectissime

beatā illā dñi tui vocē quottidie dicētis. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis / et ego reficiā vos. Tollite iugū meū sup vos / et discite a me quia quiet⁹ sum / mitis atq; mansuetus / et inuenietis requiē aiabus v̄ris. Requiē tibi p̄mittit vitāq; pollicet dieb; singulis. Accede ne timeas / bon⁹ em̄ est nulliusq; indigens dñs. Non q̄rit cautionē oīm tuorum pctōz. Refugiū est a malis oībus / curat vulnera / et vitā affatim donat. Atq; vt plenus clemētie / prociētes sibi facile suscipit. Est quippe deus magn⁹ atq; p̄cognitor / sciēs oēs p̄cupiscentias n̄ras. Cum quis accedit vt prociadat ac sanet / ip̄suz cor intuet cunctūq; p̄positū / ac siquidē inconcussam pietatē seruat animo qui sic accedit / curat p̄tinus. Ip̄se nanq; deus bonus et oīpotens / p̄ sua benignitate inuenit ab oībus exquirentib; eum / et anteq; homo ad eū oculos eleuet / dicit ei adsum. Et anteq; appropinquet / thesaurum sue pietatis querenti se pandit. Priusq; lachrymas fundat / ip̄se in eum viscera miserationis effundit. Priusq; se deprecatur / cum illo in gratiam redit. Anteq; orat / misericordia veniaq; potitur. Ita charitas dei cupit et optat eos / qui se ad eum veraciter p̄ferunt. Nō tardat audire / nō accedenti ad se impio exprobrat dicēs. Cur tanto tpe seruisti inimicoz / et me dñm tuū sponte p̄tēpsisti. Non requirit preteriti t̄pis quantitatē / solā humilitatē querit / lachrymas et gemit⁹. Vt vt sibi p̄cidentes p̄spicit dñs (qm̄ p̄cognitor est factorq; noster) iniquitates oēs remittit / delicta oīa cogitationū atq; operū donat / priorēq; stolā sibi iubet afferri / et annuluz dextere reddi / mandans angelis oībus gaudiū atq; leticiam / pro inuentione peccatricis anime.

¶ Diuina nos dulcedine pietate et misericordia beatos effici.

Quam beati sumus nos oēs hoīes qui tā dulcē habemus dñm / tam maloꝝ n̄roꝝ imemorē bonū / misericordē / p̄p̄iū / longanimū / ignoscentē semp si velim⁹ impietatib; n̄ris. Ecce em̄ orat / obsecrat / equanimiter tolerat. Ecce nobis oīa sua exhibet bona / et in presenti seculo et in futuro / si velimus. Venite ergo deprecemur eum dñm tem

De conuersione et pnia

2

pus est: Quādiu in hac vita sumus/deū exorare semp possu-
mus: Facile ⁊ in promptu nobis est veniā querere/oportu-
nū est nobis illius miseratiōis pulsare iugiter ianuas: Fun-
damus dū tps est lachrymas vtilēs/ne hinc proficiētes il-
lic postmodū inutiliter defleam⁹: Illic em̄ lachryme in nubi-
lū existimant: Quāntū nos volumus/tantū etiā ignoscit bo-
nus deus noster: Hic em̄ audit deprecātes/hic supplicātib⁹
nobis indulget: hic iniquitates nras delet ⁊ si grati simus:
hic cōsolatio conuersis lu gentibusq; donatur: illic terribile
agitat examen: Hic veniā/illic seuera discussio: hic longani-
mitas/illic districtio: Hic miseratio/ibi diligētia ⁊ hic arbi-
trij libertas/illic horrēda iudicia: hic in requie/illic in angu-
stia: hic fruitio/ibi cruciatus: hic cupiditas/illic pena: Hic
risus/ibi fletus: hic negligētia/ibi supplicium: hic ptempus:
illic sempiternus ignis: Hic exquisit⁹ ornat⁹/illic imorta-
lis vermis: hic fastus illic humiliatio: hic rapine ibi dēriū
stridor: Hic auro texta vestis/illic tenebre atq; caligo ⁊ hic
desidia ibi penalis acerbitas ⁊ nulla venie spes: Scientes
igit̄ ista frēs ⁊ cur obsecro negligim⁹ salutē nram: Non hic
fatiget̄ animus nī⁹ neq; dulcescat nobis terrenoz amor: ne
illic nobis amarescat gemitus nī⁹: Quare ptemnimus/neq;
dum tps est sanari volum⁹: Per paucas em̄ lachrymas bre-
uis hui⁹ vite ⁊ per pniām ⁊ ignoscit benignissim⁹ deus oīa
delicta nra: Desse hic modicū ⁊ ne illic plores in seculum se-
culi/in exteriorib⁹ tenebris: Esto hic gratus/ne illic affliga-
ris igni inextinguibili: Quis nos nō lamentetur ⁊ quis nō
fleat sup nos: O dio habētes vitā nostrā ⁊ diligim⁹ mortem:
Pesa hec ⁊ penit⁹ animaduerte mi charissime frater ⁊ elige
quod melius est ⁊ expedit anime tue: Que nam oro difficul-
tas est hic pro peccatis flere deūq; deprecari ⁊ vt gratus p
penitentiā effectus ac potius veniā ⁊ fletum illū ignis eter-
ni nihil vtilē fugias: Hic enim si velis remissione poteris
et consolatione omni: Illic autē et inter tormenta lachry-
maberis ⁊ et decē millia talēta exigeris: Redde queso quod
minimū est ⁊ deprecans dominū vt anime tibi debita igno-
sca: Q; si hic nolis ex inumeris vel pauca per soluere ⁊ om̄

ne illic debitū tuū/cum supplicijs horrendis redditurus es.
 Nec autē loquor affectioni vestre fratres dilecti deo: nō q̄
 ipse dignus sim: aut vite mundicia et scititate polleā: sed ex
 multo dolore cordis atq; tristitia meipsum cōsiderans: et qd
 nobis (si negligamus) repositū sit mente pertractās. Ego
 autem fratres/impurus sum et impius/in omni vita mea
 in operib; et cogitationib; nulliusq; prozsus boni mihi
 conscius: sed et nunc et hactenus peccator: et proposito et vo
 luntate tepidus ac negligens sum. Ceterū ista vestre vnani
 mitati/ideo loquor: qz premit cor meū angor assiduus: et me
 tus futuri diuini terribilisq; iudicij: et quia oēs contēptores
 sumus: atq; in hoc seculo inani/veluti in seculū seculi victu
 ros arbitramur. En mūdus preterit et que in ipso sunt oīa:
 nosq; dilectissimi pro his omnib; rationē sumus reddituri
 vt qui bona nouerimus et gesserimus mala. Contemntes
 hic charitatē dei: et ipsius regnū/ terrā et que sunt in ipsa oīa
 pluris estimauimus. Aurū et argentū/quod multū amaui
 mus: nō nos eripiet ab eterno igne. Preciose vestes atq; de
 litie/ad nr̄m tunc iudiciū dānationēq; proficiēt. Non frater
 fratrem/non filiū pater ibi liberare poterit: sed vnusquisq; sta
 bit in suo ordine: siue in vita siue in igne.

¶ Sanctos laudat qui sponte hoc se mun
 do propter futurum abdicarunt.

Sancti plurimi et iusti atq; pfecti pposito bono arbi
 trijs libertate et spe retributiōis eterne: ab hui; seculi
 curis atq; negotijs sponte nudati sunt: bonis illis
 sempiternis fruituros se credētes i paradiso deliciarū. Chī
 em̄ desiderio accēsi: corruptibilib; oib; ipm p̄tulerūt: ideoq;
 iugiter exultāt in deo: in ch̄o illustrant: et in sp̄sctō gaudēt
 indeficiēt. Exultat i eis trinitas sc̄ta: letant sup illos āgeli
 aggaudet paradysus voluptat;. Isti reuera laudabiles sunt/
 gloriosi bñq; semp. Eos angeli hoiesq; bñficāt: qm̄ charita
 tē dei vnīuerso mūdo p̄tulerūt: et de? sc̄tus/iustus/verax do
 nauit eis regnū suū/maiorēq; p̄reca gl̄ia: p̄tulit: vt eū sp̄cū
 angelis videāt in eterna leticia. Cōplures aut̄ hoīm terram
 magis dilexerūt: et que in ipsa sunt mortalia atq; fragilia.

De conuersione et pnia

R

Amomco optia

eorūq; animus corruptioni affixus oino est; ac ferme velu-
ti pecudes enutriunt corpora sua dapibus varijs; quasi vi-
ta hec inanis immortalis sit; Quid agis homo? Cur vt mu-
tuz animal ac sine intellectu degis? Ratiōis intelligentiq;
capacē te condidit deus; noli queso iumentis insipientib; si-
milis fieri; tuēq; originis amittere dignitatē; Resipisce pau-
lisper o homo atq; in teipsum redi; et perpende sapienter; qz
ppter te de celo venit altissim⁹; vt te de terris eueheret ad ce-
lum; Ad celestis thalami nuptias vocatus es; vt quid ptem-
nis cur grauiter et indigne fers? Quomō ad eas nuptias p-
ficisceris oro te? qui neq; vestē habes preciosam z nuptijs
congruā; neq; lampadē in manibus tenes? Quomō poteris
ingredi si contemnens intrare ausus fueris; audies aperte
vocē illam terribilē dicentē tibi; Amice quomō ad nuptias
ingressus es; non habēs vestē nuptialē? In contemptū re-
gni mei introisti; vt iuuīs meis per tuā nuditatē iniuriam
faceres; Dicerq; rex ministris suis; Ligatis illi manibus et
pedib; inūcite illū in fornacē ignis vt cruciet in seculū secti.
Ego em̄ ipse multis retro tēporib; veni; omēs q; ad nuptias
vocari; Hic autē vocantē ptemnēs; vestē sibi nuptialē pa-
rare non studuit; Idcirco iubeo vobis h̄mōi cruciari; quia
contempsit regnum meū; Ergo ne ista non metuis; nō iam
erubescis; non tremis o homo; Prope est enim vt appareat
sponsus; Ignoras quia iam parata sunt omnia; tubaq; ce-
lestis nutū iubentis expectat; Et quid illa hora facturus es
nisi paratus inueniaris; Ergo dum tēpus est; para teipsum
atq; compone; in horam illam diuine benedictionis; Diui-
na quippe benedictio; his qui digni sunt fiet celestis tuba;
De celo enim canet z dicet; Surgite dilecti christi; ecce em̄
aduenit celestis rex; vt vniciq; vestrū requiē et gaudiū do-
net in immortalī vita; pro labore illo continentie spiritalisq;
exercitiū vestrū; Surgite videte christum regem immortalē
sponsū; quem toto animi affectu concupistis; Ipsius quip-
pe desiderio accēsū; peregrini z aduene in terra fuistis; Sur-
gite cernite decorē ei⁹; Surgite videte ipsius regnū quod
vobis parauit; Surgite z in explebili desiderio et felicissim⁹

ma contemplatione dñm cernite/quē dilexistis/propter quē
afflictiones pertulistis/cuius gratia vosiplos in stadio pie-
tatis exercuistis/cuius causa supplicia etiam perpeffi estis. **L**
Venite nunc ⁊ cum summa fiducia cernite quem amastis.
gaudete cum illo gaudio inenarrabili ⁊ gaudiū vestrum ne-
mo tollet vobis. Venite perfrui mini bonis/que nec oculus
vidit/nec auris audiuit/neq; in cor hoīs ascenderūt. que di-
lectus vester condonat vobis. Rapiuntur sancti in nubib;
lucidis obuiā ei. Aduolant iusti ac deo digni in altitudinez
aeris/cum inestimabili gloria/ vt videant celestem sponsum
atq; immortalē. Quis putas in illa hora dignus inuenietur
in nubib; rapi in occursum ch̄i/ cū ingenti gaudio ⁊ ineffa-
bili lumine. Nampe iusti omnes rapiuntur in gloria. Porro
omnes impij inferius remanent/confusi maxime atq; deie-
cti. Beatitudo ⁊ gaudiū eos qui hic studere virtutib; ma-
net. confusio vero atq; supplicii peccatorib; reddit. Bt̄is
qui hic studuit dignus inueniri in illā horā. Sicuti contra
infelix ille est. qui illi⁹ hore se fecit indignū. Rubes rapiunt
sanctos omnes e terris in celū. Contra impios corripunt
angeli/ vt in caminum ignis inextinguibilis mittant. Quis
dabit capiti meo affatim aquas ⁊ et oculis fontē manantem
iugibus lachrymis / donec tempus est suscipi lachrymas.
vt fleam meipsum die ac nocte deprecās dñm/ ne indignus
inueniar in hora illa aduentus sui/ neq; audiā vocē illā ter-
ribilem dñiq; sententiā dicentis. Discede a me iniquitatis
operarie/nescio te vnde sis. Altissime domine qui solus sine
peccato es ⁊ largire mihi peccatori in hora illa copiosas mi-
serationes tuas/ ne manifestetur occulta impietas mea co-
ram spectantibus angelis/ archangelis/ prophetis/ iustis et
sc̄tis/ sed saluū fac me impiū gratia et pietate tua/ ⁊ induc me
in paradysum voluptatis cum iustis atq; p̄fectis. Suscipe
precē serui tui dñe ⁊ meritis sanctorū omniū qui placuerunt
tibi. Quoniam tua est gloria in secula. Amen.

¶ Sermo eiusdē de secundo domi-
ni aduentu. Sermo decimus.

De sc̄do aduētū domini

Accedite filiꝝ lucis / audite dulcissimā ⁊ beatissimā
saluatoris nr̄i vocē dicentē ad nos ⁊ Venite bñ
dicti patris mei ⁊ possidete paratū vobis regnū a
p̄stitūde mūdi. Videte fr̄es mei ⁊ vt null⁹ frustret
voce ista br̄a ⁊ hereditate felicissima. Ecce em̄ in ianuis est
lux de luce descēdit ad nos ⁊ p̄stita participatōe lucis remea
uit ad lucē. Descēdit ad nos p̄pter nos / fact⁹ filis nobis ⁊ vt
nos sibi filēs faceret. Immortalis ad mortales venit / quos
postq̄ immortales fecit denuo ascēdit ad patrē / rediturus cū
gloria benedicti patris sui vt viuos ⁊ mortuos iudicet. Uia
vite factus est nobis plena lucis ⁊ glorie ⁊ vt nos p̄gamus in
lumine in viam quā dñs ostendit nobis ⁊ vt cū gaudio p̄tin
gamus ad ipsius regnū. Sumamus ergo cōmeatum atq̄
oleū in vasis nr̄is ⁊ nō est em̄ breuis vie illius longitudo. Ac
cingamus lumbos nr̄os in sinceritate ⁊ veritate ⁊ quasi dñi
nr̄i iugi expectatiōe suspensū. Accēdamus lāpades nr̄as ⁊ et
nō dormiremus ne forte extinguant. Nam subito clamor il
le resonabit. Ecce sponsus venit exite obuiā ei / oēs qui dilī
gitis eū / vosq̄ ipsos p̄parastis ad videndū gloriā ipsi⁹. Des
em̄ quotquot illius flagrant desiderio / p̄perua leticia br̄os
faciet in illo thalamo illustri atq̄ luminoso / ineffabili semp
terno. Videte igit amici mei ne cū repēte vox illa isonuerit /
inueniat quispiā ex vobis obscurā habēs lāpadē / neq̄ oleo
ornatā siue sordidā ac squalidā vestē dāneturq̄ in illas tene
bras exteriores / vbi fletus erit ⁊ stridor dentū. Muniamus
ergo nos vndiq̄ dilectissimi fratres ⁊ quia nescimus quan
do dominus veniet. Sicut fur enim in nocte ita venit ⁊ vt
laqueus sic dies illa imminēbit / ⁊ sicut fulgur velocissimum
ita erit aduentus domini nostri. Tanet enim tuba ⁊ terra
fundamētis suis cōtremiscet ⁊ Celi cū virtutib⁹ suis moue
bunt ⁊ mortuūq̄ oēs resurgent. Heu heu dilectissimi quis il
la hora p̄fidet ⁊ quis presumet vt nō eū cor suū reprehēdat.
Ignoscite infirmitati mee. Puto enim q̄ illa hora patebit
oīs spūs. Verū gr̄a saluatoris roborat atq̄ letificat corda
iustoꝝ ⁊ rapient in nubib⁹ obuiā dñō. Dei aut̄ similes de
sides ac negligētes ⁊ cū timore in terra remanebūt. Alleuie

mus igitur nos ipsos modicum a terra dilectissimi, ut facile in celum ascendamus. Quid nobis perderit mundus, quia nos ipsos curis eius libenter innectimus, aut quid ornatus vestitus conferet nobis, nisi in inextinguibilem ignem, aut quid prestat vobis exquisitus ciborum apparatus, nisi cruciatum sempiternum. Sciatis quia nisi brevi hoc tempore pugnemus, illic eterna penitentia mulctandi sumus. Quid oro negligimus fratres amabiles, aut cur desides sumus. Quare nos ipsos non studiose preparamus. En dies domini appropinquavit super nos. Cur non omnem seculi curam a nobis excutimus nosque a sarcina terrenarum rerum leuigamus. Nescitis quod vite ianua angusta et arcta est, et quod multa possidet per eam ingredi non valet. Amat enim deus nihil possidentes, quibus se ipsos sponte contriuerunt in vigiliis atque ieiuniis, ac preparauerunt se ad videndum benignissimum et immortalem sponsum, ut celorum regnum hereditate perciperent.

¶ **Q**uoniam ianua celestis hierusalem nobis pateat, nosque festinanter se ingredi inuitet

Ecce dilectissimi inuitat nos ipsa ianua dicens. Accelerate ingredi, venite ad me. En mater via hierusalem desiderabiliter alloquitur vos et summo affectu admonet dicens. Venite filii mei charissimi ac desideratissimi, accedite ad me, multiplicet numerus vestri in me, magnificenturque cum lumine meo, cum sanctis angelis videam vos cum gloria et decore et gaudio et exultatione. Desiderate me filii mei quemadmodum et ipsa desiderauit vos. Nolite quicumque possidere super terram, nihil solliciti sitis. Ecce enim spiritus paratus est, ut videat in nubibus celi cum maiestate benedicti patris sui. Vocabitque noiatim singulos, eosque in regione sanctorum illorum recubere faciet, qui morantur in luce ineffabili, immortali et insensibili sempiternaque vita, pro modo laborum quibus quisque certauit in terra. Festinamus igitur fratres brevi hoc tempore studeamusque operibus bonis. Nihil hic ducamus negligendum, dilectissimi, ne postmodum per infinita secula penitentiam agamus, ubi nihil presunt lachryme aut gemitus, ubi nullus est penitentiae fructus. In hominibus studiis vestris dilectissimi, exultant angeli atque archangeli. Sicuti contra in via desidia gaudet inimicus. Studete igitur dilectissimi

De secūdo domini aduētū

Q

Oratio

simi filij mei studete opibus bonis vt et ego leter in vobis et vos in me in secula seclorū. **S**upplex te deprecor dñe Iesu christe filij dei viuū vt dones mihi et oibus qui diligūt te vt in regno tuo cum glia te videam⁹ illudq; percipere hereditate mereamur cū his qui te desiderāt deus me⁹. **D**ilectissimi si breui hoc tpe desidia vacemus / nullā in die illa terribili atq; horreda excusationē habituri sumus. **Q**uid em̄ p purgatiōe scelerū nr̄oz afferamus / inuenire nequimus. **N**ā cum dñs et saluator nr̄ christus Iesus ad nos redimendos descenderit / ois nobis excusationis ratio sublata est. **Q**ui ppe tpaliter natus vitā eternā donauit nobis. **I**nimici eram⁹ et recōciliati sumus / terreni et celestes euasimus / mortales et imortales facti sumus. **E**x pctōz tenebris / in filios lucis euasimus. **C**aptiui fuimus / et absolute potimur. **E**rrantes ac vagi et reuocati sumus / odibiles et dilecti sum⁹. **S**erui fuimus pcti et euasim⁹ liberi / paupes et ditati sumus / perditī et inuenti sum⁹ / iniqui et iustificati sumus. **N**ō antea cōsecuti misericordiam / et misericordiaz psecuti sum⁹ / pctōres et saluati sumus. **D**ispersi eramus / et congregati sumus. **T**erra et cinis et filij dei facti sum⁹ / nudi et operati sum⁹. **F**acti sumus et coheredes vnigeniti filij dei. **E**cce hec oia largitus est nobis dñs noster. **Q**uid igit illi retribuere possum⁹ nos dilectissimi fr̄es / venite abijciamus a nobis oēm curā atq; sollicitudinē seculi istius / et magno cū studio et alacritate ipsi soli seruiamus. **E**cce em̄ dies dñi veraciter appropinquauit / aduentusq; illius oino iam iminet. **V**enite itaq; fratres mei dilectissimi / pparemus nos atq; vigilemus expectātes dñm nostrū et imortalē sponsū / nā ecce iā emicat / iā orit⁹ / iā apparet / iā venit / nox pcessit / dies aut appropinquauit. **P**roperate filij lucis ad lucē / pgrate leti et ouantes in occursum dñi nostri. **O**stendite illi bona facta vestra / offerite ei cōtinentiā vīam / studia vīa / vigiliās / labores / lachrymas / oimq; rerū nuditatē. **N**olite ergo negligere / nolite dormire / nolite torpescere. **N**ullus vīm retro respiciat / sed in anteriora tm̄ ac superna mentis vīe se acies intēdat / cōspiceturq; celestē illā pulchritudinē. **E**terna illa gaudia celestis sponsi / animi vīi cernat

Bermo decimus V

obtusus vt p̄templatiōe glorie ineffabilisq; claritatis ac de
coris eius felicissime exsatiemini. En celestis regni parata
vos mensa p̄stolat. q̄ sicut expectet paululū ecce em̄ iam sibi
patet paradisi deliciae. Qui vigilat aut psallit plozat aut orat
p̄fortet qz gaudiū thalami dñi sui ipm̄ solabit. hec igit oīa
scientes nihil in terra possideam? fr̄es mei dilectissimi. Qui
libet n̄m̄ in die illa eriget ostendere quā hic virtutē acqui
siuit. quos perculit labores. quod vigiliariū et p̄tinentie stu
diū ostendit. Putatis fr̄es cū ostendēt sc̄ti martyres vulne
ra sua cruciatus ac verbera. fortissimiq; monachi studiū cō
tinentie ipsorū. tolerantiā. afflictionē omniū rerū nuditatē.
qui negligentes ac desidēs fueret. quo in opere gloriabūtur.
Aum̄ in segnitie ac socordia sua. Ne illis qz male neglexerit
Ne illis quia segnes extiterūt. Venite fr̄es mei. venite vigi
lemus. venite p̄ocidam? ante eū. cum fletu ac luctu p̄seuerā
ter exorem? eum. vt donet nobis animi lucem. vt intelligere
possimus astutias inimici n̄ri. et aduersarij bonis oībus in
festi. Nam ante nos lubricū ponit et scādala. pestēq; imodice
habēdi cupiditatis. seculi istius vanitatē. voluptatē carnis.
longiorē vite p̄sentis expectationē. formidinē arripiēdi spi
ritale studiū. p̄igriciā in oratione. in psallendo somnū carna
lēq; quietē. Verū quanto ille nobis molestior iminet. tanto
illū nos ampli? p̄temnam? sciētes qz dies n̄ri breuiari sunt.
venitq; t̄ps qñ dñs n̄r in gl̄ia speciei sue et in potētia maie
statis sue. cum tremēdis regni sui virtutib; veniet. vt reddat
vnicuiq; iuxta opus suum. Timeo dilectissimi ne in nobis
impleat dñi sermo dicētis. Venient ab oriēte et occidente et
septētrione et meridie. et recūbent cū Abraā. Isaac et Jacob
in regno celozū. vos autē eijciemini foras. Obsecro te lux
veritatis. Christe. nate b̄ndicti p̄is figura et splēdor substan
tie ipsius. qui sedes ad dexterā maiestatis ei? in cōprehēsi
bilis fili? et inuestigabilis. Christe. gloria et gaudiū diligentīū
referulatio et leticia expectantiū te. et vita mea. Christe depre
cor te miserere mei. neq; me a te separari p̄mittas dulcissime
dñe. Qui laborat operari? mercedē laboris abste p̄stolat.
Neu beu laborat lingua mea otiosa loquendo. sed tu dñe

18

no

voa loquendo

18

De timore dei

¶m opus meū ne retribuas mihi sed saluum me fac per gratiā tuā / et nimia pietate tua miserere mei / qm̄ bñdictus es tu. Gloriosum nomē tuū patris et filij et spūsc̄i / nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

¶ Eiusdem admonitio de timore dei. Sermo. xi.

Atende tibi ipsi dilectissime / neq̄ in negligentia et vanitate pdas tps̄ tuū. Intēdam⁹ ergo animū bis que dicunt / ppter dñm plantasti tibi vineam circūda illi macheriā. Amenū et p̄ficiū arboribus aquisq̄ irriguū hortū acquisisti / serua fructus eius / vt letificent te in nouissimis tuis. Neq̄ porcos in labores tuos patiaris ingredi / ne ipsos demoliant. Quid em̄ pdest frēs / si quidē hodie quiescamus in cellula / cras autē in ciuitate ac vicis remoremur / ea agentes q̄ displicēt deo. Que nā vtilitas est / si die vno edificem⁹ / et duob⁹ destruam⁹. Si ita militemus / qm̄ vincemus / aut qm̄ p̄ficiet opus bonū. Quid nobis et seculo. Quid ad nos negocia seculi istius / q̄ mūdo iā mortui sum⁹. Si de quotidiano victu agitur / sufficiū / manus n̄se ad carnis ministeriū / dño cooperāte nobis. Nemo em̄ (inquit) militās deo / implicat se negocijs secularib⁹ / vt ei placeat qui se ad militiā elegit. Ac rursus. Nocte ac die operantes ne quem vestrū grauaremus. Quid nobis p̄fert monache quotidie circuire vicos et castella / cū etiā sedentes in cellula quietē a negocijs agētes / vitiosis pturbationib⁹ et cogitationib⁹ et rerū vmbz̄is nequaq̄ vt decet fortiter possim⁹ obsistere. Quāto pniores in vicia et capi faciliores erim⁹ / si nosmet vltro ipsis allophyloz sedib⁹ crebro ingeram⁹. Sz forte dicitur⁹ es / interdū te ex p̄missiōe p̄ris necessario adire vicos. Id si quidē ex p̄missione et p̄sensu patris facis / si ne crimine es / dūmodo cū timore dei qd̄ tibi precipit̄ exequris. Verū em̄ pleriq̄ sunt q̄ sub pretextu obediētie / ppriam quoq̄ p̄cupiscentiā / p̄m veterē hoīem implere querūt. Caue ergo solerter ne pro auro et argento inferas testā et lutū / atq̄ sub obediētie nomine potius iobediētiā incurras. Quid enim profuit bis qui cum Iesu naue et Chaleph missi sunt

explorare terram ipsa profectio. Quippe sub obedientie ob-
tentu inobedientiam exercuerunt deserentes veritatem et re-
cedentes a domino atque ab ipso corda peruertentes filiorum
israel. Tu igitur cum in ministerium mitteris gere omnia cum ti-
more dei quasi deo presente et inspectate te iugiter. Si mis-
sus ministrare sanctis in ipso ministerio contempto contraria ge-
ras diuinorum timore calcato vel delicias gratias vel concupiscentias
impleas minime opus obedientie implesti sed inobedi-
entie crimen incurristi. Id nolo te lateat quoniam sicut hi qui te in
monasterio quiescentem aspiciunt et domino Christo seruientem in
te glorificant deum ita scandalizabuntur in te qui te viderint
in ciuitate aut castello ea facientem que displicent deo. Que
nam oro tibi merces debetur vulneranti conscientiam pro-
ximis. Ceterum si consilio meo acquiescas ut timeas deum et
quietem agas glorificabitur in te dominus eritque tibi ro-
bur ad omnem virtutem capescendam.

**¶ Inimici fraudes aperit quibus nos
in iuuentute circumuenire parat.**

Ad subrexit tibi sepius antiquus hostis et dicit.
Interim dum iuuenis es fruire concupiscentiis tuis
quot enim esse putas in seculo delitiis deditos nec
tamen celesti regno priuatos. Ergo dum iunior es come-
de/bibe/fruire voluptatibus seculi et cum perueneris ad se-
nectutem tunc demum penitentiam ages. Quid enim ab isto statim
etatis flore te crucias. Quid ante tempus corpus tuum per ab-
stinentiam maceras. Vide ne forte egritudine incurras. Nec
autem et huiusmodi dum suggerit tibi dic ad illum tota fiducia
Quid si in iuuentute deprehendar nec perueniam ad senectu-
tem. Quid respondebo cum ante Christi tribunal astabo.
Video enim iuuenes plurimos in ipso iuente flore defun-
gu/senibus itidem etatis spacia protendi sunt enim inuesti-
gabilia opera domini. Et quomodo tu me supplantare moliris
admonens ut cum sennero penitentiam agam. Num iudici
tunc satisfacere potero dicens. Iuuenis defunctus sum sed
dimitte me modo ut penitentiam agam. Nonne si istud ob-
tendero mihi quoque prius et ipse respondebit dicens. Tot

De timore dei

S

annos dimisi te / sepiusq; peccantē equanimiter ptuli / neq;
te prino occididās tpa/loca ⁊ momēta / quib; penitētie se-
mina iactare posses. Tu vero tps qđ tibi ad pniām prestiti /
in pctis ⁊ voluptatib; ꝑsumpsisti. Scias igit frater qđ si de-
spicias timorē dei / pctisq; teipsum tradas / eterna seueritate
plecteris. Nā qui voluptati sua exposuit mēbra / nō modo in
futuro / verū in presenti quoq; seclō dolore digno cruciabit;
nisi cito pniām egerit. Erit em̄ siliis abiecto pāno; quē (vbi
in vsum oīm cesserit) postremo ingratū habet atq; ꝑculcant
pedib; suis. Sed tu si te ab his oibus tuleris / ⁊ christo dño
placere volueris / obseruās castitatē corpis tui in charitate
dei (q̄ virtutū oīm culmen est) regie purpure siliis eris / fulge-
bisq; luminaris in morē in medio fratru; eosq; qui in te iſur-
gūt auertet dñs atq; ꝑsternet. Nam timor dei quē dilexisti ꝑ
muro erit tibi / ⁊ inuenies gratiā ante deū ⁊ hoies. Vigila
igit sobrius ⁊ attēde tibiꝑsi sciens ⁊ illud / quia nō ignorat
astutus inimicus etiam intra claustra ⁊ vectes / lucrari aias
desidie torpore languentes. At forassis dixerit insipientiū
aliq; nō queo resistere subrepētib; vitijs / verū ptin⁹ effectū
passiuo deuincior ⁊ in assensū trabor. Noli ī isto gliari / nō ē
em̄ ista religio / s; desidia ⁊ isipiētia / cū dicat sapia. Ne glier;
neq; suscipias faciē aie tue / ne ꝑfundaris in ruina tua. Num
oro si senseris latronē suffodientē parietē tuū / iacere sustine-
bis ⁊ rapi que intus sunt. Nōne surgēs latronē ꝑsequeris.
Et quō nō tibi est cure castitas tua / sed templū dñi prodis
exponisq; corruptelex. Videmus nempe quāto de⁹ honore
dignē / eos qui sibi a iuētute vsq; ad senectutē seruiūt. Di-
xit em̄ ad Hieremiā pphetā. Demoratus sum miscōie iu-
uentutis tue / ⁊ charitatis perfectionis tue / vt seq̄reris post
scm̄ israēl. Porro qui a iuētute vsq; ad senectutē vitia se-
quunt erroris / eos ita propheta redarguit. Inueterate diez
maloz / nūc venerūt pctā tua q̄ faciebas prius. Idcirco bea-
tificat spū sc̄tus eos q̄ sup se iugū christi tulerē / cū per ꝑphe-
tam iterū dicit. Bonū est viro cū tulerit iugū dñi ab adole-
scentia sua. Euigilem⁹ ergo dilectissimi ne forte summa di-
uini bonitatis longanimitas / nobis ad iudiciū sit dū peni-

no

tentiā agere nolum⁹ / sed dieb⁹ singulis pctis nr̄is adūcim⁹ /
 Quis putas diē iudicij absq; horrore / aio versat⁹ / Consideremus
 q̄ dicunt dilectissimi / cū venerit estas estusq; incādue-
 rit dicim⁹ / Duo alij sup̄sunt menses / ⁊ transiet estus / Quid
 faciemus dilectissimi / si eterni ignis incēdij⁹ cremandi dā-
 nemur / Rursus cū venerit hiems dicimus / Duo restāt aut
 tres alij menses / ⁊ vis algoris extinguit⁹ / Quid faciem⁹ fr̄es
 si in inferiorib⁹ terre post mortē dānati relegemur / Si q̄s itē
 in malā valitudinē incidat / nocturnoq; destituat / sōno / affi-
 due contra hostiū domus aciē dirigit / lucē videre desiderās
 Nos quid faciem⁹ fr̄es / si in exteriorib⁹ damnemur tenebris
 vbi fletus est ⁊ dentū stridor / Ubi nulla spes vidende vnq;⁹
 lucis supesti secula seclor⁹ / Sitr ⁊ qui exilio dānat⁹ est dies
 aliquot aut menses aut annos / enumerat quottidie quantū
 sibi restat spaciū t̄pis / in ea relegatiōe faciendū / ac post p̄sti-
 tutū t̄ps patriū solū visurū expectans / ea p̄solatione recreat⁹
 Porro qui in futuro seculo dānat⁹ / neq; dies numerare p̄ua-
 let neq; noctes / neq; menses / neq; annos / Sunt em̄ infini-
 ta ⁊ imortalia secula / in quib⁹ hi q̄ modo lugēt ⁊ deflent con-
 solabunt sicut Ap̄ls ait / Que aut in delictis est vidua viuēs
 mortua est / Iterūq; saluator / Ne q̄ ridetis nūc / qm̄ flebitis /
 Resipiscamus ergo dilectissimi ab hui⁹ vite vanitate / Lu-
 geamus in humilitate in cellulis nr̄is / vt aspiciat dñs humi-
 litatē nr̄am / Scriptū q̄ppe est / Quia in humilitate nr̄a me-
 mor fuit nr̄i dñs / Et rursus / Quēadmodū miseret pater si-
 lior⁹ / miserus est dñs timentib⁹ se / Ipse aut dñs det nobis
 peragere irreprehensibilem vitam / cui est honor et gloria in
 secula seculorum / Amen

¶ Eiusdem de angustia qua premitur aia / cū expugna
 contra se hostis infirmior fit / Sermo duodecimus

Alima angustijs pressa accedit ad te sancte dñe /
 ⁊ cū lachrymis interpellat te aduersus corrupto-
 rē inimicū / ⁊ cū hūilitate p̄cidit tibi aduersus ho-
 stē te implorās / cōtra vexantē se aduersariū te de-
 precat / Qm̄ igit̄ p̄stanter accedit / ⁊ exaudi illā celeriter / q̄ ad

De angustia anime

u

te sc̄tā improbitate pfugit/ imo vero summo desiderij affe-
ctur/ **U**isita illā diligēter ⁊ p̄geget/ **S**i afflictā despicias perijt/
si angustijs p̄esam audire differas deficit/ **S**i illā tuis mi-
serationib⁹ uisites/ inuenit/ **S**i respicias in eā salua efficit/
Si exaudias/ roborat/ **E**mulare pro illa/ qm̄ desponsata ti-
bi est/ **I**d quippe tibi **P**aulus ap̄tus qui tibi illā despondit
ait/ **I**mmortalis zela tor es/ **N**e despicias eam ne quādo ar-
bitret̄ inimicus te illi libellū repudiij dedisse/ atq; abste di-
misisse/ **E**rudi me dñe p̄pter miserationes tuas/ ⁊ ne tradas
me in manus corruptoris/ **E**cce em̄ intellexi cogitationes
meas de longe/ nec inuenio in me quippiā boni/ qd̄ in p̄spe-
ctu tuo memorari possit/ nisi hoc solū q̄ p̄ter te aliū ignoro/
Pelagus imensum est curationū tuarū largissima gratia/
cunctisq; ad te uenientib⁹ tuis/ ⁊ denuo purefciunt proprie de-
sidie uitio/ **A**t nunc oblitus sum medici in sanitate mea/ ⁊ et
mei oblitus est medicus in infirmitate mea/ **N**ā q̄ molesta ti-
bi sint pctā mea ⁊ q̄ misericordiam p̄secutus te ad iracundiā dñe
puocē scio/ q; castiges me ex imensa pietate tua non igno-
ro/ tanq; indulgentissima mater/ que et si irritat̄ ab infantu-
lo suo/ nō tamē ideo illū spernere sustinet/ qm̄ pietatis visce-
ribus vincit/ **S**i sic illa/ quāto magis gr̄a tua/ **E**cce dñe et
auicule cuiuslibet viscera sup̄ pullis suis affatim effusa sunt/
illosq; cum t̄ps est uisitat ⁊ eis alimēta defert/ laboratq; ut
illos enutriat/ **E**t ipsa quippe superat̄ a viscerib⁹ suis/ **Q**uā si
mura quoq; animalia tāta pietate pollent/ quanto amplius
absq; vlla cōparatione gratia tua/ pietatis viscerib⁹ affluit/
misereturq; oibus q̄ ad se veraciter ueniūt/ **E**n rursus a qua-
rum copia ornatus fons indeficienter emanās/ affatim sa-
tians accedentes ad se/ potūq; vbertim oibus prestans hu-
mana laude potitur/ **N**on ea laus est fontis q̄ gratis potū
omnib⁹ exhibet/ sed q̄ ipsius affluentie merito ipse laudaris/
Liquet em̄ qz per bñficiū gratie tue/ ille potum largē mini-
stret/ **E**n imensum miserationū tuarū pelagus fons iste si-
gnauit/ **N**ā celestes incorporeasq; virtutes vbertim nutris
hisq; qui in terra sunt oīa puida dispositiōe largiris/ **T**ūq;

non egeas laudibz & creature totius glorificatiōe cōcordis
 gloriofus existēs in substantia maiestatis tue & in magnificē
 tia glie tue; Charitas tua nre salutis auida seipsaz inclinet
 ad nos vt dum glorificat a nobis in ipsa magnificemur &
 nos & laude & glia pillā potiamur. Certus sum em̄ qz chari
 tas gratie tue expectat ac suscipit accedentē ad se. Tuq; qui
 cūcta p̄noscis dñe accedētis ad te & spicias cor & si penitus
 eruit mundū & te p̄fecte desiderat. anteq̄ ptingat ad ianuaz
 aperis ei; priusq̄ p̄cidat manū illi p̄ssime porrigis; anteq̄
 lachrymas effundat miserationū tuarū super illū copīā fun
 dis; priusq̄ p̄fiteat debita sua indulgentiaz p̄stas. Non illi
 exp̄obras dicēs; Ubi p̄sumpsisti t̄ps tuū; quomōtatē per
 egisti; Nō requiris criminū quāritatē; nō in mediū profers
 quantū te p̄ suā irritarit negligentia; non improperas quan
 tū abusus sit b̄nificijs tuis; sed humilitatē cordis placide su
 scipis; prioreq̄ stolā afferrī p̄cipis dicēs; Induite illū & ma
 crate vitulū saginatū; Ad requiē atq; leticiā conueniāt an
 geli; iungantq; choreas atq; p̄gaudeāt in inuentione p̄diti
 filij; & in conuersione prius errātis heredis; Veluti negocia
 torē cum opibus plurimis ad propria reuertentē; ita susci
 pit gratia tua redeuntē ad te ex tota aīa sua peccatorē. Tu
 pit enim aspicerē lachrymas; sitiq; penitentiā cernere; & ag
 gaudēs penitentiū studio; Ostēde ergo & in me dñe imensam
 pietatē tuā; & remitte mibi vt p̄nitiosi seductoris nexibus li
 berer; qui vbi me vulnerauit; stans cominus irridet me; Ac
 sicuti perturbati in mari discipuli ad te accesserūt; et per be
 nedictā oris tui vocē sedata est procella venti; et fluctuū cō
 motio tranquilla facta est; ita exaudi lachrymas meas quo
 niā die ac nocte excitāt te; Annos duodecim laborantes q̄
 videbant̄ medici fluxum sanguinis curare nequinerāt; dolo
 rēq; potius prestiterāt q̄ sanitatē; sed que illi nō valuerant
 ipse curasti; remediaq; sine labore vllō condonasti; Nā ple
 na fidei mulier latere se putās; clam ad vestimētū tui se con
 tulit; sūmbriaz; Non sanctū attigit corpus; ceterū vestis tue
 laciniā illi cōtulit sanitatē; euasitq; libera medicis plurimis
 ea cura p̄fusus; Libera queso et afflictam animā meā; ab ex

da mibi cor tuum

De angustia anime

v

probratiōe verātis me inimici pijsſime medicet. Ostende in
mēbris meis ingentē sapientiā tuā/ & ea incōraminata con
feruat. Sana aīe mee vulnera/ eisq; ipone virtutū decorem.
p̄dicet in me grā tua qm̄ ipsa eripuit me q̄ agne imaculate/
qui p̄ salute orbis occisus es/ & per tuū sanguinē pacificasti
celū & terrā. Noli me obsecro ad te ip̄ortune accedētē abūce
re: neq; mihi exprobrās dixeris in die illa terribili & metuen
da: q̄d p̄ me passus sis qm̄ pctōribus dices. An ignoratis q̄d
p̄pter vos p̄pessus suz. Ego cū essem iuisibilis p̄ vobis car
nem suscepſine crimine p̄pter vos alapis celsus sum/ atq;
ita demū crucificus. Cū irriderer nō maledixi. Ego dñs in
quē nullū pctm̄ cadere poterat/ p̄ v̄is noxīs atq; scelerib;
ista sustinui/ vos p̄ me q̄d p̄pessi estis. Ad hec nullus nostrū
excusare se poterit/ sed memento dñe/ q̄ hec oīa p̄pter nimīā
pietate tuā atq; infinitā bonitate/ nō p̄pter vlla merita n̄ra
pro nobis p̄tulisti. Sicut em̄ p̄ nobis tūc traditus es bon
sctūs absq; pctōrita nūc quoq; idē es dñe. Neq; em̄ mutari
potest summa pietas tua/ quā habes p̄ naturā. Nos autē et
tunc impij/ & modo pctōres & p̄ceptores sumus. Nun^o q̄d
nobis p̄ tuā miscōdiaz donasti/ ne queſum^o auferas a nobis.
Nā si tūc quidē iusticia n̄ra liberalles nos/ nūc autē qm̄ pec
cauim^o idcirco irasceres/ & tolleres a nob grāz tuā/ merito di
cerē tūc p̄pter iusticiā n̄ram liberaſti nos/ nūc autē qz pecca
uim^o auersa nob es. Verū vt dixi & tūc impij fuim^o/ & mō
pctōres sum^o. Hoc ergo mun^o q̄d donasti nobis p̄ sumā cle
mentia tuā/ vsq; in finē firmet in nobis. Eqdē dñe afflicto
et attrito aīo iā annos plurimos clamo ad te/ atq; aduersus
hostē interpello illius vndiq; telis fatigat. Vide dñe z esto
mibi refugiu/ illiusq; coerce p̄dones increpatōe tua. Nā ho
ris singulis mihi acriter iminent. Subrepūt mihi & nō in
telligo/ attollūt inaniter & nō cōpungor. Impediūt me neq;
te interpellare sinunt. Sciunt em̄ qz si ad te cū gemitu & la
chrymis clamauero/ subsistere nequeūt ante faciē tuā/ tuoq;
iussū vt sum^o euanescūt. Deu q̄d facerē miser/ cui cū adeo in
festo aduersario indicta colluctatio ē/ nisi tua dulcissime sal
uator p̄tegeret dextera/ q̄ et certaminū spectator es/ & p̄mia

basilius

vincentibus paras; qui tñ nisi tua ope nõ vinceret; ppter im-
 manissimi hostis artes inumeras; viresq; nostre infirmitati
 formidabiles; **Basilius** quidẽ vtrinq; noxius est; nam &
 aspectu nocet & mortu; At draco iste illo vtraq; ex parte per-
 niciosior est; dũ & blande fallit ac deuios errare cogit; & im-
 probe atq; impudẽter vndiq; ppetuis lacessit telis; Sed tua
 virtus dñe in draconem versa; dracones egyptios deuoret;
Increpa obsecro draconẽ istũ; q̃ mihi summa improbitate
 molit insidias; Atq; hmõĩ afflictio quã infert nobis dũ se-
 ducere nitit; thesaurũ ingentẽ secretissimãq; bñtudinẽ sub-
 sistentiũ operet; **Nã** istĩ? quidẽ seculi gaudiũ; merore plenũ
 est; Que aut̃ fm deũ tristitia est; gaudiũ ineffabile vitãq; eter-
 nã ministrat; **In**firmat? sum dñe & indefinẽter infirmor; sed
 tua indeficiẽs grã me visitat curatq; infirmitarẽ meã; **No-**
ris itẽ singulis irritã feci & facio mercedẽ curationum eius;
Omnẽ quippe estimationẽ precij excellũt curatiões & reme-
 dia grẽ tue; q̃ tu gratis indulges; eaq; largiris p̃cio dũtarat
 lachrymarũ; **Da** mihi etiã queso p lachrymas remedia anie
 pmererũ; **Nempe** em oibus p̃spiciũ est seclm istud harene es-
 se simillimũ; vbi draco teterrim? atq; fortissimus aduersus
 oẽs pugnã; a q̃busdã vincit atq; calcãt; **Plurimos** itẽ ipse
 supat atq; calcãt; **A** plerisq; deicit & irridet; **Atq;** aliĩ qdẽ
 ex colluctatiõẽ ipsius coronant; aliĩ p seductionẽ ei? supant;
Et hi quidẽ p ipsi? amaritudinẽ; eterne vite psequunt̃ dul-
 cedinẽ; **Alij** vero ipsius emolliti dulcedine; blandicijsq; deli-
 niti; amaritudinẽ & atrocitatẽ eterne cruciatus incurrunt;
Alij dũ nihil oino possidere in seculo sustinẽt; ipm oĩ cũ fa-
 cilitate p̃sternũt; **Alios** vero terrenis rebus atq; occupatio-
 nib; deuinctos ipse p̃sternit; **His** qui deũ toto affectu p̃cu-
 piscunt; ipsi? pugna leuis ac nulla est; **His** vero q̃ mũdo af-
 fecti affixi; sunt; grauis atq; intolerabilis; **Quã** bñi sunt q̃
 deũ ex toto corde dilexerũt; atq; ex dilectione ei? p̃temperũt
 oĩã; **Beati** itẽ q̃ die ac nocte lachrymas fundũt; vt a ventu-
 ra ira liberent; **Beati** q̃ seiplos hic spõte sua humiliauerũt;
 quoniã illic exaltabunt in glia celesti; **Beati** cõtinentes; qm̃
 iplos delitie paradisi manẽt; **Beati** qui corpora sua sponte

De angustia anime

Beatitudines

A

affluerūt in vigilijs atq; ieiunijs / qm̄ celestis illis exultatio
parata est / Beati qui tēpla sc̄ti sp̄s s̄ponte facti sunt / qm̄ ip̄i
ad dexterā statuent / Beati q̄ nihil seculare possederūt / solāq;
dei charitatē in suis orationib; amplexi sunt / qm̄ ip̄i amici
dei vocabunt / Beati qui seip̄os seculo crucifixerunt / atq; in
deo die ac nocte fuit ip̄soꝝ meditatio / Beati q̄ p̄cinerūt lū
bos suos in veritate / paratasq; habuerūt lāpades suas / erpe
crantes dñm suū qm̄ reuerteret a nuptijs / Beatus qui men
tis oculis speculari in potestate habuit futura gaudia / per
petuosq; cruciatus / atq; om̄i studio p̄tendit illa consequi /
istos euaderet / Bt̄is qui deū iugiter ante oculos habet / ex
tremiq; illā horā plenā horroꝝ atq; formidinis / ac deo dñ
tēpus est placere studet / Beatus qui in terris vitā angelicā
vixit / vt cum angelis in die illo tripudiet / **Studeam** fra
tres sup̄na tantū asp̄icere / sup̄na intelligere / sup̄na ver
sare aio / **Sup̄na cogitare** / sup̄na memoria voluere / sup
na meditari / sup̄na sapere / sup̄na loqui / sup̄na operari /
sup̄na moliri / **Per oīa** p̄orsus sup̄na emulari / celestibusq; as
suescere ⁊ familiares fieri / **Dedignemur** obtu⁹ ad inferiora
conuerrere / vbi voluptates maleblāde ⁊ noxie ꝑcupiscētie
inanis hui⁹ seculi atq; mortiferi n̄ris ꝑuocetib; insidiant /
ac de summis ad ima detrahere / ⁊ de glōꝝ celesti ad bara
trum tartari precipitare nitunt / **Debemus** in oībus cordis
oculo sollerter insp̄icere sempq; cauere / ne quidꝫ pulueris in
pupillā oculi incidat / p̄turbetq; mentis aciē cogitatio aliq;
ingrata deo ac dñō n̄ro ⁊ indigna nobis / **Audi** queso qui le
gis ⁊ accipe qd̄ cogitare debeam / consilioq; meo acquiesce
/ **Uersemus** in aio iugiter angelos / cogitemus archangelos /
cogitemus virtutes / lustremus aio dominationū glōꝝiam
/ **Cherubin** atq; **Seraphin** mente voluam⁹ ⁊ cogitem⁹ nos
metip̄os ⁊ cogitemus deū ⁊ dñm om̄iū / bonūq; dei / nomē
Habemus p̄phetas / habemus ap̄los / habemus sc̄tā euan
gelia / diuinosq; sermones dñi nostrū / **Habemus** martyres
/ habemus sc̄tōs oēs / habemus confessoꝝ / habemus san
ctos patres nostros / habemus patriarchas / habemus sacer
dotes / habemus celos / et que in eis sunt oīa / **In istis medi**

Sermo. XIII VI

rare semp̄ ista iugiter cogita / hec prata letissima mente plu-
stra / et eris filius pacis quietis ac luminis. Gratia dñi et sal-
uatoris nostri Ihesu christi / cui est gloria et imperium / nunc
et semp̄ / et per infinita secula seculorum Amen.

B

¶ Eiusdem de cōpunctione. Sermo. xiiij.

I Adulzor bonoz omniū fonsq; sanitatū et thesau-
rus miserationū / tu solus es de⁹ bon⁹ / pius atq;
misericos qui semp̄ bona querentib; prestas. Et
ego dñe benignissima remedia tua et dona opti-
ma experior iugiter / q̄ mihi dieb; singulis ipse largiris. Ho-
rum gr̄a te christe deus me⁹ suppliciter deprecor atq; p̄fidē-
ter / vt me miserū toleres / veniatq; sup me iugiter gratia tua /
que cor meū dispersum mentēq; in plura distractā colligat /
et sanet rursus occulta vulnera mea. Ecce em̄ distractiones
et elatiōes ac tumores pleni in solētia / infelicitis aie mee vul-
nera semp̄ instaurāt eaq; clam renouāt. Sed tu dñe clemēs
atq; longanimis / qui curas oīa gratia et miserationib; tuis /
sana vt piissimus crebras infirmitates meas / p̄petuosq; lan-
guores. Ego enim dñe dignas tuis curationib; vices / atq;
mercedes reddere oīno nequī. Nā remedia tua atq; fomēta
omnē estimationē precij excedūt. Non celū / nō p̄cia / p̄ meri-
to curationū tuaz p̄soluere possunt. Sūt autē curatiōes bo-
nitatis tue / multe misericordie tue. Precio taxari nequeunt
medicamenta celestia / imortaliaq; et sc̄ta remedia nullis the-
sauris venire possunt. Ceterū solis ea lachrymis miserator
indulges / ac per gemitum et cōpunctionē ea oibus p̄donas.
Quis igit̄ nō admiret̄ / quis nō obstupescat / quis tantā cle-
mentie tue bonitatē nō benedicat. Saluator animarū no-
strarū / q̄ pro remediorum tuoz premio lachrymas n̄as di-
gnaris accipere. O lachrymarū virtus quousq; pertingis /
q̄ celū ipm̄ ingenitū cū fiducia (nullo obijce retardata nullis
impedita retinaculis) penetras. O eximia lachrymarū vis /
in cui⁹ p̄fidētia angeli oēs / celestesq; virtutes semp̄ exultāt.
O virtus lachrymarū q̄ si volueris p̄ualeas / an̄ sc̄m̄ ac sub-
lime solū dñi immaculati cum gaudio consideret̄ assistere.

¶ A ij

De compunctione

L Vis summa lachrymarū quō in ictu oculi in celos reue-
his/ascendis p̄petib; sublata p̄nis/ ⁊ a deo q̄ postulaueris
accipis. Occurrit tibi festin⁹ hilariter/cunctisq; petitionib;
annuit. **L**argire igit̄ mihi indigno famulo tuo dñe diebus
singulis lachrymas/ ⁊ illumina cor meū atq; corrobora/ vt
lachrymarū fontes dulciter ac iugiter fundēs/ illustret i ora-
tione mūda/ vt ingens illud scelerū meorū chyrographū de-
leat lachrymis paucis/ ac fletu modico ardētis ignis extin-
guat incendiū. Nam si hic desleā/ illic inextinguibile euadā
ignē. Quia em̄ tuā dñe longanimitatē quotidie puoco/ an-
te oculos habeo/ meā amaritudinē ⁊ tuā miserationē. **U**in-
cit autē tue benignitas patiētē/ amaritudinē meā. **E**t aues
em̄ cū grandi pietatis affectu enutriūt filios suos/ et cū ab
eis sepe irriterit/ nunq; tñ illos deserūt atq; despiciūt. **S**upe-
rant quippe pietatis affectu. **D**, si aues quoq; sic affluūt pie-
tatis viscerib; quātō magis gr̄a tua dñe sc̄tis miserationib;
trahit/ ad miserandū eis oibus qui te toto affectu cordis in-
quirūt/ mater tridē si a suo despiciat infantulo/ nō tñ idcir-
co vt illū negligat inclinare cor poterit. **S**uperat em̄ ac ce-
dit maternis affectib;. **S**i autē ⁊ mater ⁊ nutrix (eodē q̄ppe
affectu ac ppe pari dilectōe/ alūnos amplectit) charitatis vi-
scerib; sic cedūt/ quanto copiosi⁹ gr̄a pietatis tue (amator ho-
minū dñe) quotidie suis miserationib; vincit/ vt misereatur
et saluet omnes qui semper desiderant te.

¶ A nequissimi hostibus bellis ac telis eripi postulat.

Quoniam igit̄ angustor a nequissimo hoste/ qui me sp̄
affligit/ clamabo cū lachrymis die noctuq; tuā im-
plorans clementiā/ vt me ab ipsius eripiat bellis ac
p̄petuis telis. **Q**uis em̄ possit malignos hostes/ eorūq; im-
petus p̄ferre artesq; dinoscere/ si eū dñe gratie tue auxiliū de-
serat. **D**ozis singulis cogitationib;/ sermonib;/ actibus affli-
git aiām meā/ sed tua vis christe que fluct⁹ maris cohercuit/
ipsa illius rabiē increpet/ vt superet a me seruo tuo ⁊ susulq;
diffugiat. **D**iebus em̄ singulis aduersum me renouat prelia ⁊
nouas molit artes/ festinatq; mentē meā captiuare/ eamq;
a dulcissima ⁊ necessaria meditatiōe mandatorū tuorū amo-

nere Sed emitte dñe celeriter gratiã tuã vt persequat ora
 conẽ hunc magnũ cum oibus sordidis / pessimisq; cogita
 tionib; suis; Inducat te mi dñe parabola tua / qua dixisti iu
 dicẽ quendã in ciuitate fuisse q; neq; deũ timebat / neq; ho
 minẽ reuerabat oino. In eadẽ vero ciuitate viduam fuisse
 pauperulã / q; illũ adibat dieb; singulis dicẽs. Vindica me
 iã de aduersario meo; cũ diu inclemẽter desperisset afflictã
 mulierẽ preualuit tandẽ vidue tolerantia / immitẽ licet atq;
 imiseriã ad equitatẽ reuocare. Vidua iniuriã passa ini
 quũ / inclementẽ imanẽq; iudicẽ adit / vt ipsam de suo ad
 uersario vindicet. Ego ad deũ ac dñm meũ accedo / piũ lon
 ganimẽ benignissimũ / potestatẽq; habentẽ in celo / et in ter
 ra cicius exaudiedũ. Os diuinũ scdm / mentiriq; non nouit.
 Deus bone piissimẽq; redẽptor; fac oro celeriter vindictam
 oim in te sperantiũ / et ad te die noctuq; clamantiũ. Me mo
 rã facias vindicãdi me dñe. Eripe me de inimico atq; ad te
 dirige / vt illo superato p gratiã tuã te solũ bñdicã / te solum
 glorificem / piissime ac misericordissime q; vis oẽs hoies sal
 uos fieri. Et qm vite mee tps deficit in vanitate / et cogitatio
 nib; turpib; / largire mihi potẽtissimũ medicamentũ / vt ple
 nissime curer ab occultis vulnerib; meis / et pfora me vt vel
 vnã horã in vinea tua p̄opte laborẽ. Peruenit em iã ferme
 ad vndecimã horã / vite mee vanissime tps. Suberna ipẽ na
 uiculã negociatiõis mee mandato; tuo; gubernaculis / et
 vili abiectoz negociato; largire prudentiã / vt pagere pspe
 re valeat negociationẽ suã / donec tps habet idoneũ. Nam
 et nauigatiõis iã finis aduenit / magna; iminet hyems. Et
 tps me iã desidẽ aduocat / huc age dicẽs. Piger ostẽde lucra
 negociatiõis tue / totũ retro tps vite. Terret me miserũ et
 hora mortis. Aspicio em opa mea / et trepidat animũ meũ / ex
 horrescũtq; ossa mea dũ intueor desidẽ torporis mei.

¶ **H**ortis ac separationis horam pec
 catoribus formidandã.

¶ **E**nit ecce ante oculos separationis hora / et ex eius
 p̄sideratiõẽ nimĩũ metuor / et qui gaudere debueram
 potius timeo / q; digna gratia tua non feci opa. Est

¶ **A** iij

De compunctione

Em ingens pauor mortis tpe peccatoribz oibus mihi simili-
bus sicuti contra ineffabile gaudiū est dū aīa separat a cor-
pore oibus iustis/oibus sc̄tis ac perfectis/oibus monachis
Dolor itē est atq; tristitia illius separationis hora impara-
tis atq; torpenti- cum suā negligentā recolunt/ qua totū
tps vite p̄terite in otio ⁊ somno vixerunt/ Excruiatq; tunc
acriter penitentia ⁊ cordis dolor cū/ qui dum viueret salutē
suā curare neglexit/ adeo vt penitētie ipsius cruciatus ipm
timorē mortis ac separatiōis excedat/ Contra vero iusti/sc̄ti/
⁊ integri monachi/ in ipsa hora sue vocationis exultant/ ex-
positū oculis cernētes sudorē illū ingentē certaminis sui/ vi-
giliarū/ sc̄z/ orōnū/ ieiuniorū/ lachrymarū/ ciliciorū ⁊ eiusmo-
di ceterorū/ Triūphatq; illoz aīa gestiens ex laboribz erum-
nisq; presentibz/ ad requiē cōmigrare/ Terribilis itē est mor-
tis vicinia peccatoribz lateq; videntibz/ quicq; nullū emēda-
tionis vite studiū habuerūt in vita hac inani ⁊ plena mise-
rie/ vehemētissimāq; tristitia peccatorē occupabit/ cum sibi
migrandū erit ex corpore/ Neq; enim quicq; tunc oīno loq;
permittit siue deprecari/ quippe diffinitū seuerissimūq; pre-
ceptū vrgēt/ nec patitur moram/ **H**eu heu infelix aīa/ cuius
modo rei gratia negligis vitā salutēq; tuā/ **T**ur elata ince-
dis ⁊ marcescis otio/ breue hoc tēpus qđ tibi ad penitētie
remediū indultum est/ **N**escis quia subito erit vocatio tua/ **Q**uid
oro illic actura es/ si mō in negligentia vixeris/ **A**n re-
tremēdi iudicis tribunal/ quid p̄ excusatione tua responde-
re poteris/ **N**on intelligis miser/ quomō subrepat tibi inimi-
cus/ **Q**uomō tibi celestes diuitias quotidie furat/ ignoras/
Respisce queso ⁊ cuius oīa aīa/ deprecatione intentissima
cus/ lachrymis/ dei opem imploza in die belli/ **C**lama ad illū
cum gemitu cordis/ ⁊ continuo mittet in auxiliū tuū ange-
lum misericordē/ qui te ab omni belli periculo liberet/ ⁊ ab
omni pfusione inimici/ **S**ollicite precauēne mortis tem-
pore in tristitiam ⁊ gemitū incidas/ atq; in eternū inutiliter
plangis/ **T**unc redibūt tibi oīa in mentē hora illa/ dicesq;
in temetipso acriter dolens atq; a fundo cordis in mugitē/
Ego ista quotidie reminiscebā/ ⁊ proponebāq; apud me/

ipsum dicens: Peragā pfecto dies meos quibz in terra sum /
 vt vltra nō peccē neqz a diuinis mandatis iterū excidā / sed
 cū alacritate multa q̄ illi placēt perficiā semp. Hunc autem
 inanis inuenior: nullūqz porsus boni opis meritū habeo.

Quoniam donet animam / vt in seipsam redeat

certet iugiter deūqz timeat.

Redi ad teipsam o anima / certa iugiter assidue time
 desidera deū tuū z obsequere illi operibus bonis: vt
 cū hora mortis z separatiōis aduenerit / inueniat te
 promptā atqz paratā / cum ineffabili gaudio prestolantē illā
 Considera o aia z diligēter examina cōuersionē tuā voca
 tionēqz dei. Namqz migratiōis hora nō afficit aut angit li
 berū animū / terrenozū omniū exutū mole: sed affligit mors
 ignauū hominē / desidiaz torpentē contristat z peccatores.
 Contristat remissum / cōtrūtat multa ex animi affectu possi
 dentat: qui animā suā curis ac negocijs seculi deuinxit. Cō
 tristat z diuitē / quia inuitū a seculo separat. Cōtristat z pa
 tres / quoniā eos a dulcibz liberis segregat. Cōtristat z frā
 tres: qm̄ abinuicē eos cū gemitu separati. Hi omēs mortis
 hora superueniente tristant / quoniā vite seculi negocijs li
 gati / strictiqz tenent. Tu vero q̄re tristaris atqz ingemiscis
 o anima libera seculo / seculiqz negocijs exuta. In libertatē
 vocata semper libera permāne et viam dei ingenue perge
 que sibi sunt placita prompte et alacriter exequens. Si ad
 heredas deo ex toto corde nō expanesces mortis horā / et mi
 gratio a corpore erit tibi ingens gaudiū / inestimabilisqz le
 ticia. Saluū me fac p̄ssime dñe / salua me fili dei / q̄ solus
 sine pctō es christe / z da mihi saluator eterne vite iugē medi
 tationē: vt nihil vnqz in corde habeā preter meditationem
 istam: vt voluntatē tuā faciā semper / cooperante mihi pec
 catori gratia tua: p̄optusqz sim ad tua exequēda mandata:
 vt rite negociari possim in pecunia quā ipse dedisti mihi rex
 celestis / pactaqz negociatiōe in tuo agro saluator laudes cō
 sequi merear abste mi dñe dicāqz cū fiducia z gaudiō z mun
 do corde / dū veneris. Bt̄is sum qm̄ venisti dñe vt induas
 me veste digna: / nuptijs p̄grua sponsi imortalis: quā ac

*nō expanescas
 mortis horam*

oro deuota

A ūū

De passione domini

quisini per gratiã tuã. Accendam ⁊ lampadem quam mihi
prestisti chrisste gratia ⁊ lōganimitas tua. Exeam cum gau-
dio in occursum tuũ/ laudās ⁊ glorificās ⁊ benedicēs cele-
stem sponsum/ ⁊ iustorum atq; sanctorũ qui tibi placuerũt
particeps fieri merear in secula seculorum. Amen.

¶ Eiusdem de passione domini sal-
uatoris. Sermo. xiiij.

N Qui timeo ⁊ narrationē plenā horroꝝ lingue
officio aggredi. Est em̄ reuera met⁹ ingēs de pas-
sione dñi saluatoris verba facere ⁊ tante rei indi-
gnitatē explicare tentare. Hodie nãq; dñs no-
ster traditus est in manus pctōꝝ. Cuius rei gratia est tradi-
tus sc̄tus innocēs/ celestis dñs ac sine pctō. Qui nihil pecca-
uerat/ hodie traditus est. Venite fratres discam⁹ quare tra-
ditus sit chris̄tus saluator nŕ/ ppter nos impios dñs tradit⁹.
Quis nō admiret⁹ ⁊ q̄s nō obstupescat⁹. Peccātib; seruis dñs
traditur vt liberet a morte. p̄rios seruos qui ante peccau-
rant. Perditiōis ac tenebrarũ filij/ in tenebris exierũt eũ cō-
prehēdere/ qui in ictu oculi poterat oēs exuere. Vidit illoꝝ
audaciã dñs ⁊ vesanã iracundiã/ seq; ipsum cum om̄i man-
suetudine sponte sua impioꝝ tradidit manib;. Uinxerũt p-
diti immaculatũ dñm/ illuserũtq; ei qui alligauerat fortem
insolubilibus nexib; nosq; a peccatoꝝ nostroꝝ vinculis sol-
uerat. Texerunt ⁊ coronã spinarũ suarũ ⁊ quas pro fructu
tulerat vinea iudeoꝝ. Illuserũt ei regem appellantes/ spue-
runt in faciē eius/ cuius aspectũ om̄es celoꝝ virtutes cōtre-
miscunt. En rursus/ angustia/ dolor ⁊ lachryme cor meum
occupāt/ dum cōsidero dñm ⁊ tumelias/ probra/ verbera/ spu-
ta tanta lenitate tolerantē. Venite discamus miserationum
ipsius magnitudinē. Dulcis dñs seruum inutilē ⁊ inconti-
nentem habuit in paradiso voluptatis/ hic autē vbi pecca-
uit torzoribus traditus est. Vidit pius dñs deficientē inter
flagella/ ⁊ misericordia motus vt seruum eximeret a pena/ se-
metipsum pro illo flagris exposuit. Volebam hic finē face-
re ob nimij stuporis magnitudinē/ sed rursus veritus sum/

23

ne per meū silentiū irritarē spūs gratiā pauco tñ frēs nō dis-
 similiter dū ista pnūcio/tremūrqs oīa ossa mea cū ea diligētī
 admota p̄sideratiōe discutiō. Ipse oīm pditor deus noster
 ⁊ dñs ante Cayphā hodie sists/quali vn^o ex reis/vnūsq; mi-
 nistroꝝ ei alapā dedit. Tremūt cor meū/hec omnia cogitās.
 Seder seruus/dñs stat ⁊ q̄ plenus erat sceleribꝫ/pra inson-
 tē atq; ab omī pcti labe alienū sniam dicitat. Contremuerūt
 celi/fundamenta orbis terre ꝑcussa sunt. Expauerūt angeli.
 oēs atq; archangeli. Gabriel ⁊ Michael facies suas alis cō-
 tēxerūt. Cherubin tremētia sub rotis se abdiderunt. Sera-
 pbin illa hora alas adinuicē collisisse vīsa sunt/cū daret mi-
 nister inquitatis alapā dño maiestatis. Quō igit tulerūt fun-
 damenta terre motū atq; tremorē/cū hora illa ꝑtumelīus af-
 fici creatorē suum cernerēt. Cogito ac tremore ꝑcutior/rur-
 susq; compungor/intuēs lenissimā tolerantīā benignissimi
 dñi. Tremunt ecce renes mei dum loquor. Creator qui de
 puluere terre hominē per gratiam finxerat/a manibus quas
 ipse formauerat alapam accipit.

¶ P̄nīcam passiōē iugi meditatione voluendam.

C Queamus sollicitē frēs ne ista oīa simpliciter audia-
 mus q̄ pro nobis dñs ꝑtulit/sed ea sollicitē rumine-
 mus ⁊ iugi meditatiōe voluamus. Dic minister in-
 felix/dic serue nequam/cuius rei gratiā dñm alapis cedis.
 Serui quidē oēs cū liberi efficiunt/accipiūt alapā vt mor-
 tali libertate portant. At ipse o infelix/cū sit oīm liberator
 iniuste alapa cedit. Quid putas mercedis accipe a Caypha
 expectās/p hmōi alapa. Ergo ne nō audisti/ergo ne nō didi-
 cisti/qm̄ filius est oīm dñi. Alapā quidē dedisti oīm dño sed
 seruus seruoꝝ fact⁹ es in eternū/opprobriū ⁊ abhominatio
 omniū eterno dānatus incendio. Grande miraculū fratres
 stuporis plenissimū ēcernere christi regis ac dñi nrī māsue-
 tudinē. Palma cesus a seruo ratiōabiliter prudēterq; r̄didit.
 cū omī mansuetudine ac reuerētia. Seruus furit/dñs pati-
 tur. Irascit seruus/dñs in sua benignitate p̄sistit. Indigna-
 tiōis aculeos rivāq; tumultuātis animi/ire maxime tpe q̄s
 continet. Dñs noster hec oīa ꝑtulit benignitate sua. Quis

De passione domini

J

tuam o mitissime dñe patientiã tuã ⁊ aut ferre aut explicare possit? Huc accedite charissimi dilecti christi ⁊ cõpunctione simul ⁊ affectu summo redẽptoris illecti Venite p̃siderem⁹ pariter quid hodie p̃tigit in syõ ciuitate David/semẽ Abrahe charũ atq; electũ/quid hodie gessit? Immaculatũ nempe dñm tradidit morti. Hac die christus saluator noster p̃ iniquorũ manus iniustissime ligno crucis affixus est. Venite oẽs ⁊ corpus nostrũ abluamus lachrymis atq; gemitibus/ qz dñs nr ⁊ rex glorie pro nobis imp̃s morti est traditus. Si q̃s forte nr̃m dilectissimi cuiuspiã atq; charissimi audiat subito mortẽ/ vel ip̃m dilectũ mortuũ ante oculos suos tacere rep̃te p̃spiciat/ imutat facie eiusq; serenitas aspect⁹ obnubit. Ita ⁊ lucidus sol ex alto celi axe contumelia dñi pendens in cruce p̃spiciens imutatus est facie/ cõtraxit lucis sue igneos radios/ iniuriã dñi videre non sustinẽs/ merore se vestiuit ⁊ tenebris. Ita ⁊ spiritus sanctus ex tẽplo cõsiderans dilectũ Ihesum appensum in ligno crucis/ rupto honesto illo tẽpli velo a summo vsq; deorsum/ in columbe specie p̃tinuo exiuit de tẽplo. Creatura ois in metu ac tremore fuit/ quãdo mortuus est saluator noster celestis rex domin⁹ maiestatis. Nos autẽ pctõres etiã contẽnimus semper/ propter quos ille traditus est qui solus sine peccato fuit. Rideamus quotidie audiẽtes passiones ⁊ cõtumelias dñi ⁊ saluatoris nostri/ diebusq; singulis delicias querimus/ omniq; studio vestis curamus ornatũ. Sol ecce propter cõtumeliã dñi splendorẽ lucis sue conuertit in tenebras/ vt nos videntes ipsum imitemur. Domin⁹ tuus o infelix/ pro te in cruce contumelijs afficit/ ⁊ tu vestis mollitiẽ ⁊ ornamenta sectaris. Non tremit cor tuũ/ non mens tua exhorrescit hec audiens. Qui solus sine peccato est/ propter te impie traditur morti/ iniurias/ opprobria/ verbera patitur/ ipse vero superbia tumidus audis hec oia. At vero congruũ ac decẽs est/ vt grex rationalis vñuersus ⁊ pastorẽ suum iugiter ambiat/ eumq; semper videre desideret.

¶ Inanẽ vestiuũ cultum exquisitasq;
ciborum delicias detestatur.

Ita obsecro reueremini illū; Nolite inane cultū ve-
 stū inquirere/nolite cibis lautiorib; 7 delitijs secu-
 li; p̄tra p̄positū religionis assuescere/sed in om̄i exer-
 citatione vestra/pastorē vestrū semp intendite; vt ab eius ve-
 stigijs nusq̄ aberretis; Ne queso imitatores iudeoz sumus/
 vt ppl̄s durus/perfidus/inobediens/et bona dei saluato-
 risq; beneficia irritans iugiter; Altissim⁹ propter Abrahā
 fidelem famulū suū/pronūq; ipsius deuotiōis affectū;tulit
 ab initio duritiā ac perfidiā populū; Hanna de celo ad mā-
 ducandū dedit eis; verū ipsi celesti cibo indigni allia cōcu-
 pierunt/cibos plane male olentes; Aquam rursus ex petra
 in deserto eis produxit; sed ipsi horū vice sibi acetū dederūt
 suspendentes in ligno; Curemus fratres ne iudeoz parti-
 cipes inueniamur; crucifigētes dñm creatorē nostrū; De-
 tuamus semper habentes ante oculos passiōē redēptoris
 nostrū; Meditemur assidue penas ipsius atq; supplicia; Pro-
 pter nos em̄ passus est impassibilis domin⁹; Pro nobis cru-
 cifixus est; qui solus sine pctō fuit; Quid nos fratres ei red-
 dere; quid tantis ei⁹ beneficijs retribuere vnq; poterimus;
 Attendamus ergo nobisipsis; ne passiones eius irriteamus;
 Huc oēs ecclesie filij accedite; qui sancto 7 p̄cioso sanguine
 imaculati agni redēpti estis; Venite meditemur passiones
 christi cū gemitu 7 lachrymis; atq; inter meditandū p̄tremi-
 scamus dicētes adinuicē; Christus saluator noster p̄ nobis
 peccatorib; morti traditus est; Perpēde frater quidnam est
 qd̄ audisti; Deus sine pctō altissimi fili⁹ p̄ te tradit⁹ est; Ape-
 ri cor tuū; p̄sidera ipsius passiōes diligēter 7 ita tecū tacitus
 volue; Deus in quē pctm̄ cadere nō potest; hodie tradit⁹ est;
 hodie illusus; hodie sp̄s; hodie flagr⁹ cesus; hodie p̄cus-
 sus a lapis est; hodie coronā spineā tulit; hodie crucifix⁹ est
 celestis agn⁹; Cōtremiscat cor tuū horreat aīa tua; in hac iuḡ
 meditatiōe passiōnū dñi tui quotidie lachrymas funde;
 Dulces āppe nimū sunt eiusmodi lachryme; illustratq; aīa
 passiōes ch̄i iugiter versans; h̄mōi sit semp meditatio tua;
 Lachrymare quotidie gr̄as referens dño/ pro his que pro
 te passus est; vt in die aduentus eius sint tibi lachryme tue

De passione domini

2

gloria ⁊ exultatio ante tribunal illud terribile iudicis. Afflige tu quoque dum intente cogitas / quod pro te protulit pius ac mitissimus dominus. Tolera tērationes / gratias ex animo referēs. Beatus sane qui semper ante oculos / habet celestem dominum ⁊ passiones eius / quibus seipsum crucifixit mundo qui omnibus virtutibus terrenis quoque negotiis mortuus est / qui imitator factus est domini sui. Hec sapientia / hec prudentia / hic factus est fidelium omnino famulorum / cum semper imitatores fuerint domini sui in operibus bonis. Aspice o homo immaculatum dominum in cruce pendentem / ⁊ audes infeliciter in deliciis ⁊ risu pagere cursum quo vivis in terra. An ignoras miser quod is qui crucifixus est dominus de his omnibus absteperit rationem. Tu quidem nunc negligis ⁊ contemnens rides ⁊ passim delictis solueris / sed veniet perfectio dies illa terribilis dies ultionis / cum sine fine lugebis ac pro doloribus tuis in igne perpetuo cum ciulatu proclamabis / neque erit omnino qui respondeat et misereatur anime tue.

¶ In diuinas laudes prozumpit.

Adozoro te domine / benedico te pie / precor te sancte tibi precor / amo te amator hominum domine / te immaculate glorifico / quoniam tu vnigenitus dominus omnium qui solus sine peccato es / pro me indigno et peccatore morti traditus es / ⁊ morti crucis / ut peccatorum animam liberares / ⁊ a peccatorum nexibus solueres. Quid tibi pro his omnibus retribuam domine. Gloria tibi piissime / gloria tibi misericordissime / gloria tibi longanimis / gloria tibi qui omnia peccata remittis / gloria tibi qui descendisti saluare animas nostras / gloria tibi qui te in utero virginis / nostra carne vestisti / gloria tibi qui pro nobis es natus / gloria tibi qui propter nos tentus es / gloria tibi qui vincus es / gloria tibi qui flagris cesus es / gloria tibi qui confusus es / gloria tibi qui crucifixus es / gloria tibi qui sepultus es / gloria tibi qui resurrexisti die tertia / gloria tibi qui predicatus es / gloria tibi qui creditus es / gloria tibi qui assumptus es in celum / gloria tibi qui cum gloria ingenti sedes ad dexteram patris / gloria tibi qui iterum venturus es in gloria patris ⁊ sanctorum angelorum / ad iudicandam omnem animam quod irritas fecit sanctas passiones tuas in hora illa horrenda atque terribili quam virtutes celorum mouebunt cum simul venient angeli / archangeli / cherubin / ⁊ seraphim.

phim cū tremore magno in aspectū gl'ie tue: cū tremefacta
 quatiēnt fundamenta terre ⁊ spūs oīs exhorrebit/pre inesti-
 mabili gloria imense maiestatis tue: In illa hora queso ope-
 riat me manus tua sub alis suis ⁊ liberet aīam meā a sempi-
 terno igni ⁊ stridore dentium/ ⁊ exterioribz tenebris ⁊ perpe-
 tuo gemitu: vt ego te sanctū dominū ⁊ redemptorē nostruz
 benedicens dicam: Gloria tibi domine/ qui me peccatorē
 per imensas miserationes benignissime pietatis tue salua-
 re dignatus es: Qui cum patre ⁊ spiritu sancto viuīs et re-
 gnas per omnia secula seculorum Amen.

¶ Eiusdem/ ad eos qui filiū naturam
 scrutari volunt. Sermo. xv.

Rex celestis imortalis dñs filius vnigenitus dile-
 ctus patris/ qui p gratiā suā potestate diuina ho-
 minē sūxit ex terra: sue pietatis miserationibus
 victus ppter ipsū hoiem (quē formauerāt scētē
 ⁊ imaculate ipsius man⁹) descēdit de celis vt saluaret ⁊ cu-
 raret oēs morbis varijs pressos: Lunctos quippe pncipio
 sis morbis/ infecerat inimici astus ⁊ operatio: Unde ⁊ pure-
 do secuta est grauis atq; insanabilis/ adeo vt vulnus ipsuz
 nec pphe/ nec sacerdotes sanare potuerint: Quapropter san-
 ctus vnigenit⁹ filius/ cū vidisset humanū gen⁹ in malis ia-
 cere infirmū: volūtate patris de celo descēdit/ ⁊ incarnatus
 in scētē virginis vtero atq; ex ea genitus/ sua volūtate pcessit
 vt curaret oēs varijs languoribz fatigatos/ gratia ⁊ misera-
 tionibus suis/ vtiq; morbos oēs vbo solo sanaret: Eripuit
 oēs a suoz vulnerū fetido pure: Verū ipsi egroti post bene-
 ficiū curationis acceptē/ dū reddere medico grās p cura et
 sanitate deberēt/ ad hoc vsq; ingratiūdinis pcesserūt/ vt me-
 dici naturā incōprehensibilē nepharia curiositate rimari nī-
 terent: O pauendū miraculū/ o inutiles reprobosq; ⁊ ipios
 stultoꝝ mortaliū conatus: Quis talia vnq; audinit/ aut q̄s
 aspexit curata vulnera annis plurimis putrida/ ipm vero sa-
 natū per summā vesaniā in medicū fuisse ꝓtumeliosuz: De-
 dici substantiā scrutari infelix: qz propter te assumpsit for-

De natura filii

nam tuā medicus vt te sanaret/idcirco ipsi? naturā impia
temeritate rimar? Audi q̄ ego tue imanitati ⁊ ipudentie lo-
quor? Si scrutari p̄gas substātiā medici/curiositati tue nul-
lus aditus/nullus trāsīt? nullus exit? pater? Quicūq; enim
eius sce vestigatiōis iter incedere nitit? ⁊ trinue via illi oīs oc-
cludit? ⁊ ante se nihil nisi deserta loca ⁊ inuia aspicit / nullas
proorsus hñtia mansionē aut requiē? Cū igit in inuio māsiōe
⁊ requiē careas/qd facis miser? quo stulte p̄gis? Tur deserta
horrēda sectaris; quib; nulla vt dixim? mansio nullas finis
est? Quorsum iprobe tēdis? Pelagus imensum atq; infinitū
est vnigeniti filij diuina natiuitas; Quā vero stolid? ac teme-
rarius es; si gleba pusilla ex puluere terre cōpactatā vastuz
pelagus huius vestigatiōis penetrare posse te putas? Quo
euades miser? Quis vnq; hoc vidit; quis audiuit vt puluis
modicus fragilis / in pelagus descēderit ad p̄scrutādū omē
maris pfundū; q̄ leni flatu ventoz vbiq; dispergit? substan-
tiā nō habēs neq; virtutē ventoz vel tenuissimo flatui resi-
stendi? Natura itē stipule vim ignis explorare p̄git? Est em̄
ignis cōbūres diuine nature vestigatio? Tur teipm infelic
horrēdis flāmis expurendū tradis? Dic mihi temerarie; quō
in mente tua ipm effinxisti; creature toti? aurore infinitū glo-
riosum atq; terribilē; cuius ab aspectu creatura oīs liq̄scit;
vt cera a facie ignis? Creatura inquā oīs visibilis ⁊ inuisibi-
lis; ab aspectu illi? i ictu oculi liquefcit ⁊ deficit; ⁊ tu impu-
dens atq; improbe; magnū atq; terribilē gloriosum ⁊ inesti-
mabilē; in tua demētia ⁊ temeritate cōprehendisse te putas?
Ebzus effectus es miser; qui te ipsum ignoras; ⁊ naturam
atq; humilitatē tuā ipse (o puluis vilissime) quo pacto crea-
tus fueris nescis? Qui ergo teipsum ignoras; dñm maiesta-
tis terribilē et gloriosum; quo scelere scrutari audes?

¶ *Magorum exemplo diuinam maie-
statem non esse scrutandam.*

N Attende o infelic magos illos q̄ de remotis partib;
ad adorādā nup̄ editi regis infantia aduenerūt; Nō
illi regē inuenerūt in purpura iacentē; nō diademate
lucentib; gemis intexto in signitū caput; sed infantē inuolu-

rum vilibus panis in presepio reppererunt / et continuo apertis thesauris suis obtulerunt ei munera cum gaudio cordis. Vide excellentissimam magorum fidem. Offendit vili presepio iacentem regem celestem sanctum nunc pro salute totius orbis in carne natum. Inveniunt inquam in presepio nec tamen inquirere pergunt. Quid enim angusto presepio vili? Inter tot vilia nullum regis indicium cernentes magi nihil de illius maiestate dubitant / nihil panorum vilitate mouent / neque geniti naturam curiose rimantur. Ipse autem infelix ad patris dexteram respicit vnicentum filium / omni subnixum maiestate regem / sedere patri atque cum ipso laudari / et audes illum temere scrutari? Non expauescis miser / non stulte terreris? Qui teipsum nescis creatorem explorare presumis? Quis tale non execret audaciam? Deus et dominus vnicentum patris in excelsis ad patris dexteram residet. Angeli archangeli cherubin et seraphin / cum metu et tremore astant illi / premissis deorsum cum horrore reuerenter obtutibus. Cinis autem ac puluis in terra se dens / scrutatur opificem. Cherubin prope solium glorie sub alis suis pregit faciem / neque in illa maiestate infingere lumina sustinet / homo autem terrenus et luteus / qui seipsum et mortis sue temporis dominum omnium conditorem perscrutat? Audi miser qui scrutaris dominum tuum / miranda quedam te enunciare permittis de ipsius deitate de vnicentum dilecto patri. Qui ergo inuisibilem deitatem gloriosam incomprehensibilem te cernere in illo secreto suo procaciter asseris / pauca nobis patri explicata de creature ratione / et expone in tua sapientia et intelligentia ministrorum ordines qui coram deo iugiter astant. Ostende nobis et exprime ac profer in lucem angelorum naturam / figuram Cherubin / Seraphin imaginem propriam / Gabrielis faciem / ignem Michaelis / perfectio flagrantem. Ministri deitatis et spiritus cum sint omnes / ignem quomodo vident? Lux nempe in circuitu est? Quo ite ordine spiritum ducit administrationis spiritus? Flagrantis ignis ubi sunt oculi? Ubi nares ad requiem spiritus? Quenam ipsorum stature sunt erecte in specie honeste / percritatis / an globose atque rotunde? Tractabiles sunt an intractabiles? Hec omnia loquere temerarie atque furiose / et expone que nobis ignota sunt / quenam sint igneorum spirituumque qui flammantium pedes. Dic ut illi

IV De natura filii

P operiāt suos igneos ayes sub igneis alis / Quomō itē velēt
faciē in ter igneas alas / nō ferētes intendere aciē in illū imor
talem ignē glorie dñi / Si te ista superāt ignorator ingrates
nec inestimabilis dñi creaturas eloq̄ sufficis / creatorē ip̄m
qua temeritate circūscribere niteris / Dices em̄ infelix rerū
magnitudine superat / inuisibilis est natura p̄ditōis ange
lice / in supernis imorant̄ deitatis ministri / Dic age vel ipsa
inuisibilia / in his quoq̄ succūbes / Ignis certe dat̄ est no
bis in vsū atq̄ ministerium / hūc igit̄ in os temere inijciēs
carbonē ardentē intrepidus mādē / vt auditores oēs simul
atq̄ spectatores certiores reddas / posse te eloq̄ ip̄i⁹ quoq̄
dñi naturā opificis summi / Sin hoc nequeris / abscede te
merarie loquax / desle luge teip̄m / Deserta em̄ fide sc̄ti p̄dito
ris (q̄ saluare oēs pōt / q̄ p̄ eā saluari cupiūt) in p̄niciē tuā ar
ma cepisti / ⁊ eracuēs gladiū sp̄te illū infixisti in cor tuum
Derelicta itē p̄is glia / curiosus eterni opificis scrutator ef
fectus es / Infelix aut̄ p̄fecto miser atq̄ ipudētissim⁹ est / qui
scrutari cupit opificē suū / Millia milliū / ⁊ cēties millies mil
lena millia angeloz ⁊ archangeloz / cū horrore glorificant̄
tremētes adorāt / Et hoies lutei pleni pctis / de diuinitate
intrepide disserūt / Nō illoz exhorrescit corp⁹ / nō p̄temiscit
anim⁹ / sed securi ⁊ garruli de ch̄o dei filio (q̄ p̄ me indigno
pctōre sp̄te passus est) deq̄ ip̄si⁹ vtraq̄ generatōe loquunt̄
Nec saltē q̄ i lucē cecutiāt sentiūt / Semp̄ em̄ vt lux clarissi
ma ⁊ ignē solis iubar / exuperās micat natiuitas saluatoris
¶ Per oculū ceci nati ad solē eos arguit q̄ filij naturā scrutāt
D Te mihi infelix si voluerit cecus q̄ nunq̄ solis radi
os viderit / cū aliquo claris ornato luminib⁹ / de sole
isto visibili eiusq̄ radijs loq̄ / dixeritq̄ p̄tendens ce
cus ille a natiuitate / solē ip̄m i sublimi regiōe celi extra suos
radios / ⁊ sine luce pagere cursum suū / q̄s fidē ceci verbis ac
cōmodari pateret / Nōne potius p̄gruū erat vt cecus de lu
mine audiēs ab oculis p̄dito / crederet certissimaq̄ fide tene
ret soli semp̄ adesse suos radios / ip̄mq̄ nunq̄ suā luce desti
tui / cū hec p̄sertim (vt dixim⁹) ab his q̄ cernerēt ita esse certa
ratōe pbarent / Si p̄o cec⁹ ille q̄ sibi dicunt̄ credere renuat

no optima

figurā solis in corde suo inumeris cogitationibꝫ fingit atqꝫ
describit/cū formā verā insignire nō valeat/co qꝫ lucentē so-
lē cū radijs suis corporeis oculis nunqꝫ cernere potuit neqꝫ
his qui solē essent intuiti credere voluit. Ita ⁊ nos oēs nisi
factis credere voluerimꝫ pꝫphetis ⁊ aplis de filio pꝫris vnige-
nito loquentibꝫ (qꝫ. i. hoīem deꝫ assumpsit / natuꝫqꝫ est ex vir-
gine de scꝫto spū) ceco etiā deteriores erimus. Scꝫi em̄ illi pꝫ-
phete ⁊ apli viderūt eū / illi qꝫdē in spū scꝫto / isti etiā visioē cor-
poreā. Nā aliꝫ qꝫdā in spū scꝫto filij / ad hoīes aduētū pꝫuidit ⁊
pꝫcinūt / aliꝫ pꝫceptū partūqꝫ ꝫginis expꝫssi / ipsiꝫ qꝫ nomē apte
signauit Emanuel. i. nobiscū deꝫ nꝫ. Alius cū adhuc vtero
matris esset inclusus / ipsum dñm ad se venientē spiritus scꝫto
afflatꝫ agnouit / atqꝫ intra matris viscera magno cū gaudio
erulauit / ac veluti in occursum pꝫgere gestiēs exiliuit in vte-
ro. Idē ipse denuo imaculatū dñm corporeo aspexit intuitu
ipsumqꝫ in Iordane flumie baptizauit. Ipse itē illū intuitꝫ
pꝫfidenter exclamauit ⁊ dixit. Ecce agnus dei ecce qui tollit
peccata mundi per gratiā suā. Apli quoqꝫ viderūt illum
corporealibus oculis / certissimeqꝫ tradiderunt nobis / queqꝫ
sibi veraciter explorata erāt / qꝫ vere nostrū corpus accepe-
rit / ⁊ queqꝫ signa fecit atqꝫ prodigia / presentibꝫ testibusqꝫ di-
scipulis. Crucis quoqꝫ patibulū eiusqꝫ resurrectionē / ascen-
sionēqꝫ ad patrem suum / pꝫcessumqꝫ ad patris dexterā. Nec
omnia sancti euangeliste veraciter in scriptis fideliterqꝫ re-
liquerunt / ita vt nulla ex eorū dictis dubitatio possit emer-
gere. Ceterum nos nisi his omnibus fidem habere velimꝫ
oculis fidei ceci inuenimur / et vnusquisqꝫ nostrum prout
placitum fuerit / iuxta suā insipientiā ventilat conceptio-
nem natiuitatemqꝫ dominicam.

¶ Diuinas litteras tutā nobis ad deū sternere viā.

TH paratā ac tutā per diuinas litteras habemꝫ viā.
venite fideliter incedamꝫ per eā. Nam sine fide scire
nemo potest ea oīa qꝫ de dño nostro ⁊ redēptore mū-
di scripta sūt. Sed tu si me audire volueris crede / neqꝫ ista
curiose scruteris. Audisti dilectissime / qꝫ deꝫ pater misit vnige-
nitum suum ad salutem tuam indubitata fide crede. Verax

IV De natura filii

R

em est sc̄tus deus. Audisti rursus q̄ vnigenitus ipse carne
 assumpsit ex sc̄tē virginis utero / p̄cepitq̄ ex ipsa ⁊ sp̄sc̄to
 natus est. Tercissimū id habeas in corde tuo / nihilq̄ oino
 ex his q̄ quotidie sc̄tā de illo euangelia loquunt̄ ambigas.
 sed oia plenissima fide suscipias / aspiciēs iugiter opera ipsa
 puris oculis fidei. Intuere dñm oculis cordis / eūq̄ tota fi
 de cōplectēs quocūq̄ preterit sequere / ⁊ loca singula cū eo
 plustra magno cordis affectu. Gaudeat aīa tua cernēs dñz
 p̄ gratiā suā curantē morbos oēs / pellētē demones / verbo
 ac potestate diuina. Ad nuptias quoq̄ chana cū eo indiui
 dus comes ingredi / bibe de vino bñdictionis ei⁹. Immo
 vero p̄tēplare decorē ac speciē dñi / ⁊ nusq̄ a speculatiōe sc̄i
 vultus atq̄ ab ei⁹ suauissimo aspectu acie flectas. Precede il
 lū rursus in desertū locū / intuere magnalia illi⁹ dū panes in
 sc̄ris manib⁹ crescūt / ad pascēdā numerosissimā turbā. Per
 ge frater perge ex affectu animi / seq̄re ch̄istū quocunq̄ per
 rexerit. Si sic illū sequaris atq̄ comiteris gressib⁹ amoris
 ac fidei. Nō accedat ad te malū / neq̄ appropinq̄bit iuxta te
 malignus. Sequere illū ⁊ ad nouissimā cenā / in qua ⁊ disci
 pulis suis tradidit sc̄tā mysteria. Sapienterq̄ s̄sidera quō
 lauat discipulo ⁊ pedes / atq̄ intra temetipm̄ alta pure fidei
 p̄sideratiōe permot⁹ / atq̄ cū timore admirās dic. De⁹ oim̄
 p̄ditōr qui finxit ex puluere hoīem per gratiā suā / ipse figmē
 ti sui abluit pedes. Ista tecū cogitans frater / glorifica ⁊ ado
 ra ipsius infinitā bonitatē. Inspice itē diligēter quō sumēs
 in manib⁹ panem benedicit ac frangit / in figurā imaculati
 corporis sui / calicēq̄ in figura p̄ciosi sanguinis sui bñdicit.
 ⁊ tribuit discipulis suis. Et esto tu quoq̄ particeps sacra
 mentoꝝ ei⁹ / atq̄ inde descendēs ingredi iniqui Cayphe
 atrii cū dño tuo. Persiste p̄stanter vt videas p̄tumelias q̄s
 pro te passus est / inuentariisq̄ p̄fect⁹ amator dñi tui. Seq̄re
 illū ⁊ ad crucis locū / assiste tanq̄ seruus dño tuo. Inspice
 quō ex latere ipsi⁹ sanguis manauit ⁊ aqua / in redēptiōe aie
 tue frater / ac diligēter attēde vbinā illū de cruce depositū cō
 dunt. Dane primo cū mulierib⁹ ad ei⁹ tumulū perge / respi
 ce reuolutū ab eo lapidē / vide ⁊ assistentes illic angelos. Au

sculta qđ angeli mulieribz dicūt. Surrexit dñs sicut dixit vobis. Nec oīa prudēter/ pfecte/ fideliter/ indubitāterq; cōsidera; cunctaq; vera esse que gesta referunt pstantissime crede. Nā nisi fidei oculis hec oīa clare pspicias/ nō vales a terra in celū eleuari/ christiq; passiones spiritualiter cernere. Nā fidei oculus cū in corde cuiuspiā parēter/ ac liquide lucis instar effulserit/ dei quoq; agnū sincere intuet/ qui p nobis occisus est/ r donauit nobis corpus suū scđm r imaculatū/ vt eo ppetuo vescamur sitq; nobis ipsi⁹ participatio in remissionē peccatorū. Si quis hūc fidei oculū possidet patenter et lucide pspicit dñm atq; certa r plenissima fide agni imaculati vnigeniti filij celestis patris corpus manducat r sanguinē bibit/ nequaq; diuinā sanctāq; fidē curiose pscrutās. Fides em̄ dei est que operat̄ in nobis/ r futura prospectat. fidesq; appellatur semper non curiositas.

¶ Qui filij naturā scrutant̄ curiosos magis q̄ fideles esse.

C Redis dilectissime vnigenito filio christo Iesu / qđ p te sup terrā sit natus in carne. Quid ergo scrutari inscrutabilia. Si ista curiose rimaris/ nō iā fidelis vocaberis sed curiosus. Esto fidelis atq; innocēs. Participa imaculato corpori dñi tui fide plenissima certus qđ agnū ipm integre cōmedis. Ignis imortalis sunt mysteria christi. Noli ea temere scrutari/ ne in ipoz participatōe cōburaris. Abraham patriarcha celestibz angelis terrenos apposuit cibos/ illiq; comederūt. Grāde pfecto miraculū aspicere in coz porcos spūs/ in terra carniū cibos edētes. Sed hoc sane excedit oēm admiratōe/ oēz mentē/ oēmq; sermonē/ qđ fecit nobis vnigenitus filij christus saluator nr̄. Ignē r spm̄ mādu candū ac bibendū pstitit nobis carne vestitis/ corpus. s. ac sanguinē suū. Et quidē fratres cū christi sacra nō capias vlti⁹ progredi nō audeo/ neq; archana illa sacratissimaq; mysteria rursus attingere/ neq; si voluero de his peaciter loqui. Dei sacra cōprehēdere possum/ sed ero temerari⁹ impudēs/ r cū aere irritis conatibz luctās. Aerē d̄ppe ob tenuitatē suā penit⁹ tenere nō possuz. Illa nēpe scīa r reuerēda mysteria igenij mei vires excedūt. Potius ergo glifico dēū r pa-

De antichristo

trē q̄ p̄ vnigenitū ac dilectū filiū suū/me pctōrē indignū eoz
de simplici in se credentē saluare dignat⁹ est: fugiēs hmōi cu
riositates illicitas / oēm q̄ psūpuonē dūplicitē deo. morta
lis ego sum terren⁹ ex terra / effectus p̄ gratiā ex humi natura.
Agnosco hūilitatē pditōis mee / creatorēq̄ meū scrutari no
lo. Terribilis em̄ est / naturaq̄ incōprehensibilis. Bñdico
z adoro ipsi⁹ excellētissimā p̄tatem. In secula seclōz. Amē.

¶ Eiusdē liber de Antichristo. Sermo: xvi.

Quomō pctōr ego plenusq̄ delictis / explicare ea
potero q̄ meas excedunt vires: Quia tñ saluator
n̄ pietate sua linguā n̄ram affatim mouet / ad ea
dicenda q̄ z mib̄ ipsi z auditorib̄ omnibus iuxta
voluntatē suā p̄ futura sint / p̄ edificatiōe cōi loquar in dolo
rib⁹ / dicā in gemitib⁹ de instāte mūdi termino. Et de ipudē
tissimo teterrimoq̄ dracone / qui turbatur⁹ est oēm sub celo
regionē / iniecturusq̄ formidinē z p̄tēptū horrēdāq̄ pfidiā
in cordib⁹ hoium. Faciēs signa z pdigia atq̄ ostenta / vt si
fieri potest in errozē etiā electos inducat / oēs q̄ seducat falla
cibus signis / prodigiorūq̄ miraculis / que ab illo fiēt fm̄ p̄
missionē sc̄ti dei. Accipiet em̄ potestatem fallendi prestigijs
mundū / quia multiplicata est iniq̄tas seculi / prozulsq̄ exe
cranda vbiq̄ geruntur: Atq̄ idcirco immaculatus dñs tēta
ri mundū erroris spiritu pmittet / impietatis illozū gra / qm̄
sic hoies discedere a deo elegerūt z amare malignum. Da
gnū certamē fratres erit temporib⁹ illis / z fidelib⁹ maxime /
qñ signa / et pdigia draco ipse magna cū p̄tate p̄summabit.
Cum itē se ostendet quasi deū portētis terribilib⁹ p̄ aerē vo
lans / demoneq̄ oēs in aere sublimes (tanq̄ angeli) tyran
num circūstare cernent. Clamabit em̄ in fortitudine imu
tans etiā formas / ad exterrēdos imenso pauore mortales.
Quis putatis frēs tunc inueniet armis fidei ita septus atq̄
munitus / vt immobilis p̄stans / certū argumentū ex his col
ligat adesse iam sc̄m̄ vnigeniti filij dei z gl̄iosum aduentū
cū tribulationē illā ineffabilē / sup oēm aiām vbiq̄ fieri vide
rit nulla ex p̄te finē habentē aut requiē / neq̄ in terra neq̄ in

Sermo. XVI. VI

U

maior antyxi

mari cū viderit oēm mūdū pturbari/ oēsq; fugiētes in spelū
cis abscondi/ & montiū occupare cacumina/ & alios qdē fame
inori/ alios qdē p̄ sitis ardoze vt cerā ab igne liquefcere/ nemi
nēq; q̄ misereat adesse/ Tū viderit vultus oēs madescere la
chrymis/ ac p̄ desiderio sepe rogare hoies/ an alicubi sit ver
bū dei sup terrā/ nūderiq; nusq; Quis putas dies illos ferre
poterit/ q̄s p̄surā illā itolerabilē sustinere/ cū viderit confusio
nē horrendā/ tumultūq; pploz venientū a terre finib; ad in
spiciendā tyrāni faciē/ & ex eis plerosq; adorātes corā bestia/
clamantēq; cū metu ac tremore/ Tu es saluator nr̄/ Dare
cū fluctib; intumescētib; a fundo versabit/ & exarscet terra/ ce
li subducēt pluuias/ arbuta marcescēt/ oēsq; q̄ oriētis inco
lūt fines/ ad occiduas fugiēt terras p̄ pauore nimio atq; for
midine/ cūctiq; q̄ occidētalē inhabitāt plagā/ ad orientē cū
tremore diffugiēt/ Accepta q̄ppe tūc p̄tate neq̄ssim^o ille/ ad
oēs fines terre demones mittet/ vt palā vbiq; oibus p̄dicēt
magnū regē apparuisse cū glia/ ad quē intueūdū atq; vene
randū oēs p̄perare debeat/ Quis oro tā valido & adamantī
no sit pectore/ q̄ tentatiōes illas & scādala fortiter toleret/ cō
stantiq; pietate p̄tēnat/ Quis putas ita erit fidelis in deū vt
eū nihil eoz q̄ p̄diximus moueat/ Si q̄s ille erit/ p̄fecto ab
angelis oibus merebit laudes/ Ego em̄ frēs fidelissimi atq;
p̄fecti sola ipsi^o draconis memoria terreoz/ in meip̄o volūēs
p̄surā illā/ q̄ in nouissimis t̄pib; cūctos simul mortales iuol
uet/ Verum draco iste cuiusmodi futurus est/ scelest^o / atroz/
impurus/ subdolos/ hūani generis teterrima pestis/ Scitis
em̄ maxime viris atrocior īfestiozq; iminebit/ q̄ illi^o artes vin
cere poterūt/ p̄stigiās nudare/ figmēta detegere/ Sūt em̄ plu
rimi/ q̄ tūc inueniēdi sunt placiti deo/ q̄ in montib; & collib;
locisq; desertis/ obsecrationib; p̄petuis/ ineffabilibusq; gemi
tib; vacātes saluari poterūt/ Nā scītūs de^o intues illos ita p̄
seuerāter in fletib; lachrymisq; & fidei sinceritate p̄sistere/ sup
eos pietate mouebit/ velut indulgētissim^o pater/ eosq; vbi se
abdiderant seruabit illesos/ Quippe scelestissim^o ille req̄rere
nō desinet scītōs in terra & in mari/ se iā existimās in terris re
gnaturū/ oēsq; ditiōi sue subdituz/ Putabit īfelix illi quozq;

De antichristo

Æ

boze terribili se posse resistere: cū de celis veniet dñs nesciēs miser infirmitatē suā atq; superbiā ⁊ per quam etiā corruet. Perturbabit tamē terrā cūctaq; simul implebit formidines per fallacia signa ⁊ magicas artes: Nō erit illo tpe vlla ī terris requies cū venerit draco sed tribulatio magna turbatio atq; p̄fusio mortēsq; ⁊ fames in cūctis finib; terre. Nā dñs n̄r diuino ore ita fore p̄dixit ⁊ dicēs talia nō p̄tigisse ab initio creature. Hos ergo pctōres quā cōparationē afferre possumus īnense illius ineffabiliq; pressurē cū ita deus n̄r de illa p̄dixerit? Ceterū figat quisq; diligētē animū sc̄is verbis dñi ⁊ saluatoris n̄ri. Consideretq; quō p̄pter necessitatē vrgētēq; pressurā dies illos abbreviat pietate sua nos admonēs ⁊ dicēs: Orate ne fiat fuga vīa hyeme aut sabbato. Et iterū: Vigilate semp assidue orantes vt digni sitis effugere pressurā illā ⁊ corā filio dei assistere. Tēpus em̄ p̄pe est. At nos in n̄ra iniquitate p̄sistimus neq; credere volum⁹. Deprecemur assidue in lachrymis ⁊ oratiōib; die noctūq; deo p̄cidentes vt saluari mereamur. Si q̄s cōpunctionē habet ⁊ lachrymas in orōnib; suis ⁊ dep̄cetur dñm vt euadat pressurā illā īgentē q̄ sup̄uentura est orbī. Ne penitus illā bestia videat neq; audiat signa ⁊ p̄digia p̄ loca fieri fames ⁊ pestilētiās ⁊ terremotus ⁊ ac varias mortes. Nā valida p̄fecto ac robusta sit necesse est aīa q̄ tūc inter scādala innumera mentē colligere possit ⁊ seruare p̄stantiā. Si q̄s vel parū negligat vastabit facile captiuusq; fiet p̄ draconis ostēta. Carebit nēpe venia hmōi in die iudicij q̄ facie ad faciē tyrāno p̄specto credidit ei⁹ sua sponte se subdidit. Multis igiŕ lachrymis perpetuisq; gemitib; ⁊ orōnib; nobis opus est dilectissimis vt quisq; tunc stabilis inter tērationes īmobilisq; perduret. Plura em̄ pb̄atasmata sunt que tunc a bestia fiēt. Nā cum dei aduersarius sit oēs oīno p̄dere cupit. Audite fidelissimi fr̄s mei quidnā fecerit p̄p̄o in deserto eceunti ex egypto quō illos astu suo circūuenit fraudulent⁹ atq; nequissim⁹ vt oēs simul execrabile illud scelus admitterēt. Suggestit Balaā vt Balac regi. Dadiā pessimū p̄siliū daret vt s. mulieres ciuitatis ornatas in tabernaculis sisteret p̄p̄lmq; di-

Bermo XVI VI

ſpergeret/atq; ad fornicationē ⁊ ſacrificia blādimētis illice-
ret: vt de ſcelere offenſus eos ſimul ac ſubito velut ipios p-
deret/cū oēs veluti iumēta cū **Hadianis** mulierib; fornicati
eſſent: **Statuit ergo mulieres p- gubernia q̄ hortarent ad**
ſcelus mentas itē plenas libaminū ⁊ hoſtiarū ante fores/vt
q̄ cōgredi illis neq̄ter veller prius offerret libamina ⁊ deinde
crimē turpitudinēq; ppetraret. **Acq; em̄ aliā a p̄lo mercedē**
accipiebāt mulieres/ ſ; oēs ad ſe veniētes imolare cogebāt.
Statuit autē p̄ncipib; p̄ncipū filias diuirit; diuiritū cūctoz;
p̄lo plebeias mulieres volēs illos penitus in mortē p̄cipi-
tare/ ſi neq; diues paupculā aſpernaret/ neq; princeps ple-
bei cuiuſpiā filiā dedignaret. **Uidiſtis iniquitatis magnitu-**
dinē inuentionēq; malignā/ quō oibus ſimul foueā fodit in
mortē. **Uidit ne vnq; aliquis ex vobis tā impudēs flagitiū**
fornicationēq; ita anticipē gladiū tenentē. **Nā duplici mor-**
te vtraq; acerbiffima/ p̄imebāt mulieres eos q̄ ad ſe ingredie-
bant/ ſacrificij. ſ. nepharij; ⁊ cubitus. **Eodē modo ⁊ tyran-**
nus ille moliet/ vt nemo ſit imunis a beſtie ſigillo/ cū vene-
rit fallere ſimul vniuerſos/ p̄digū ⁊ ſignis tpe ſuo. i. in p̄ſū
matiōe ſecti. **Iubebit em̄ in illo p̄petue famis incōmodo/ vt**
nulli q̄cquā eſcarū emere liceat/ niſi ſignaculū ſuū pri^o acce-
perit. **Ubi vero ſuſceperint ſignū/ ita demū emēdi cibos ha-**
beāt facultatē. **Conſtituet autē princeps ad fallendū ppl̄m**
erequendūq; negociū. **Attendite dilectiffimi preceptū be-**
ſtie/ aſtuſq; malignitatē. **Accedet quiſq; cibozū conſtrictus**
inopia ⁊ cogeturq; ſignū illoꝝ accipere. **Dat autē ſignū ſuū**
impurus ille latro non ſimpliciter/ neq; paſſim in quolibet
corporeis membro/ ſed dextre ac fronti hominis impiū inſi-
gnit characterē ⁊ ne poteſtatē habeat homo ſignandi ſe de-
tra ſigno **Iheſu chriſti ſaluatoris nr̄i/ neq; in fronte crucis**
ſignaculū penitus imprimere poſſit. **Scit em̄ verſutus ille**
quia vbi crucis chriſti ſignaculū impreſſum fuerit/ ſoluitur
p̄riuo virtus ei^o ois. **Icarco ſignat hominis dexterā/ hec**
em̄ eſt qua mēbra nr̄a cuncta ſignam^o. **Signat et frontem**
quia ⁊ illa (candelabri in morē) lucernā ideſt crucis Chriſti
ſignū in ſublīmi p̄fert. **Jam vero fidelib; omnib; Chriſti**

Æ

grande malum

verſutus

De antichristo

35

Z

amatoribꝫ grāde certamē incūbet/ ne vlla rōne vllis terroz/ bus/vllis artibꝫ eiꝰ fallacie cedāt/ neqꝫ torpore lāguescant/ cū draco signū suū p cruce/modis oībꝫ molit̃ imprimere/ vt nomē dñi saluatoris nulla pꝛorsus rōne noiet. Veruēs em̃ ac tremēs sanctā virtutē noīs saluatoris/ totā id cura nitet̃ extinguere infirmꝰ atqꝫ ibecillis. Nā q̃ illiꝰ signaculū acci/ pere oīno renuerit/ illiꝰ phātasmatibꝫ ac dolis/ nō erit obno/ riuꝰ/ neqꝫ hmōi deserit dñā/ vey eiꝰ cor maiore copia sue lu/ cis infundit/ ipmꝫ ad se potētius atrahit. Cōsiderare nos/ puenit frēs ⁊ tota intētiōe cauere/ inimici phātasmata iniq̃/ tatis plena. Sub sereno dulcedinis ⁊ voluptatis illecebre/ tentare nos oēs atqꝫ ad corda nra conat̃ irrepere. Sed ne/ cesse est vt belue astus atqꝫ fallacias/ sincerā chri fidē fortis/ sime pstanterqꝫ tenētes deiciamꝰ/ tyrāniqꝫ vires fidei vir/ tute frāgamꝰ/ animū p̃terea imobilē/ pstantiāqꝫ tueamur/ cō/ fufusqꝫ ⁊ infirmitatē suā (velit nolit) agnoscēs recedet a no/ bis. Sctōꝝ cetꝰ/ fidelissimī frēs ego minimꝰ oīm cū lachry/ mis moneo/ ne vlla rōne inimici pateamꝰ insidijs / sed freti saluatoris munere atqꝫ virtute insupabiles simꝰ. Ecce iā in/ euitabile illud certamē in ianuis est. Sumamꝰ ergo clypeū fidei/ oēsqꝫ affectu ingēti hauriamꝰ ex diuino fonte/ spē salu/ tis aie nre. Increatā ⁊ substantialēqꝫ trinitatē/ fontē intelli/ go dilectissimū/ semp manantē largissimos diuinorꝫ muneꝫ latices. Si hmōi armis aia nra fuerit instructa / ꝑculcatus est draco. Inter hec aut̃ oīa nobis orādū est / ne veniamꝰ in/ tētationē neqꝫ hyeme fugiamꝰ. Parati igit̃ estote veluti fide/ les serui dñi nri studiosi/ neminē aliū suscipe vlla ratione su/ stinētes. Nā vbi primū fur ille imanis/ atrox/ ipurus/ suis tē/ poribꝫ reuelari cepit/ volēs electū gregē veri eterniqꝫ pasto/ ris furari/ mactare ac p̃dere/ vt ip̃e dñet̃ ouibꝫ gregis/ q̃ apte vocē sanctā veri pastoris agnoscūt/ ꝑtinuo vocē seductoris agnoscēt. Neqꝫ em̃ silis est scti pastoris voci/ nā cū sit vox fu/ ris imitit̃/ incōposita atqꝫ ꝑfusa p̃tinꝰ noscīt. Quā ꝑo habi/ tu in terrā veniet ipudētissimꝰ coluber/ discamꝰ o amici. Nē/ pe em̃ saluator nri humanū genꝰ eripe cupiēs ex virgine na/ tus est/ atqꝫ sub bois habitū/ sctā virtute deitat̃/ sue calcavit

Bermo. XVI. VII

A

inimicū; Dansuet⁹ itē z humilis fuit in terra vt nos de ter-
ra sublimaret ad celū; Profecto em̄ ver⁹ de⁹ ille q̄ pceptus
fuerat/idē ipse incarnat⁹ est/idē natus in carne nra ex virgi-
ne Maria; Idē ipse p crucis partibulū saluauit vniuersa/idē
mādata salubria discipulis tradidit/vetur⁹ itez in nouissi-
mo die iudicare viuos z mortuos/ac reddere oib; iuxta opa
ipsoꝝ iustis z iniustis/vt iustissim⁹ iudex; Cōsiderās igit̄ ho-
stis/qz rursus in gl'ia deitatis sue veturus est dñs aduent⁹
ipsius habitū sumere excogitauit/vt ita nos falleret; Verū
dñs n̄ in nubib; lucidis descēderat terras;nō sic aut̄ inimi-
cus in nubib; lucidis in terrā veniet; Apostata etem̄ est; In
hoc aut̄ habitu veniet ipurus latro; Ut em̄ oēs fallere pos-
sit falsus atq; falsiloquus/humilē se simulabit z blandū/in-
iusticiā aspernantē/fugientē idola/pferēt pietatē/benignū/
pauperū/studiosum/speciosum vltra oēm admirationē/pla-
cidū/hilarē ad oēs; honozabitq; p̄cipue supra modū iudeo-
rū gentē/ipsi quippe illi⁹ p̄stolant̄ aduentū; Inter hec oia si-
gna faciet portenta atq; terrores; summa cū prāte; Placere
oibus nitet astutus/vt cito a pplis ambiat/amet; Non susci-
piet munera/nihil cū iracūdia loquet/tristis nunq; videbit;
sed hilaris sp; In his oib; p religiōis speciē decipiet mūdū;
donec ipse regnabit; Cū hō ppli multi tot tātasq; virtutes
aspererint/īpmq; specie ac prāte p̄stātē;oēs cōi voto pariq;
sententia/sūmo cū gaudio ipm̄ p̄stituēt regē; dicentes adiui-
cē; Nū inuenire poterim⁹ h̄mōi hoīem tā benignū/ tā iustū;
Precipue vero iudeoz; homicidarū ppl's ipm̄ honozabūt/
eiusq; aggaudebūt regno; Unde z ipse illos in honore cete-
ris pferēs; oñdit eis oibus loca sedesq; suas; instaurādi tem-
pli puidentiā gerēs; Cū vero regnare ceperit draco; p̄opte
accurrēt ppli/ad societātē cū nouo rege ineundā; Edomet
Doab z filij Ammon vt regē suū cū gaudio illū adorabūt
ipsiq; in primis illius socij fiēt; Eriget p̄tinuo illi⁹ regnum
atq; p̄sperabit; z tres reges magnos in sua indignatiōe pecu-
tiet; Deinde supra modū infelix ille exaltabit corde/ z euo-
met draco amaritudinē suā/ppinabitq; cū dolo mortiferus
virus; Perturbabit orbem/cōmouebit oia/verabitq; aias

*fallacia
antixpi*

18

IV De antichristo

B

multas neq; iā vt religioſus/nō iā paupeꝝ cultoz/nō hilaris
 ſed ꝑtra penitꝑ per oīa ſeuerus/durus/atrox/iracūdius/inde
 tus/terribilis/aſper/odibilis/etecrabilis/imiris/nequāſima
 nis/ipudēs/atq; oē mortaliū genꝑ in ipictatis baratrū ꝑcipi
 tare feſtinās/ꝑ infaniā ſuam; Magnificās ſigna/terrozeſq;
 multiplicās; Mōtes quoq; nō vere/ ſed fallaciter trāfferet.
 Hoc aut mō trāfferre tyrānus mōtes falſo videbit; Alitū
 rurbis inumeris ꝑploꝝ ꝑ gentiūq; plurimarū/ꝑ ſumq; ꝑpter
 ſigna laudantiū emittet v alidiſimā vocē/ adeo vt moueat
 locus in quo turbe ſibi aſſiſtebant dicetq; palā; Diſcite oēs
 ꝑpli in gentē virtutē mee ꝑtātis; En corā oīb; vobis iubeo
 mōti magno q̄ eſt trans fretū/ vt emigret de loco vbi nūc eſt
 huc ad nos ꝑbo/dicetq; ſceleſtus; Tibi dico mons vt huc
 mō ꝑtinuo trās mare emigres; Curret at̄ quali ſuſpēſus in
 aere añ ſpectantiū oculos/ cū oīno motus nō ſit a fundamē
 tis ſuis; Deus em̄ altiſimꝑ firmavit atq; in ſublime exultit
 mōtes ꝑ colles nec habet in q̄natiſſimus ille ꝑtatem ea oīno
 mouendū ſed mundū ſeducet magicis artib; Rurſus alteri
 mōti q̄ ſit in medio mari locatꝑ (videlicet in ſule magne) iube
 bit ſedē ſuā deſerere ꝑ migrare in aridā ad amena littora/ ad
 ſpectantiū oblectationē/ ꝑ cū in ſula ꝑoꝝ ſus non moueat et
 mari/ tñ ꝑreſtigis magicis/ intuentiū oculis in arida eſſe vi
 debit; Idē ipſe draco expāſis manib; multitudinē ſerpentiū
 atq; auiū ꝑgregabit; Abyſſum itē deambulabit vt aridā/ cer
 tos figēs in fluctibꝑ greſſus; Que tñ oīa nō veraciter fient
 ſed ficta erūt falſa fucata; Plurimiq; mirabunt/ eūq; vt deū
 fortiſſimū glificabūt; Qui ꝑo deū in ſeiſis ihabitantē habe
 bunt/ illuminatis oculis cordis diligēter ac certa fide ꝑſpi
 cient/ manifeſteq; cognoscent falſa ꝑbātasmata/ qꝑ ſez neq;
 mons ex loco ſuo migravit in alterā partem/ neq; de pelago
 in ſula aſcēdit in aridā; Cum tñ hec oīa ꝑ plura his etiā fe
 cerit/ ꝑoꝝ ſus ad orationē ſtare nō poterit/ neq; in noīe ꝑūs
 et vni geniti filij ꝑ ſctiſꝑūs quippiā facere/ ſed cuncta in ſuo
 noīe faciet/ ſimulabit faller illudet/ eſt quippe aduerſariꝑ dei;
 Qui vero ex ꝑplis in illius laudes ꝑſonabunt/ diebus ſin
 gulis ꝑ horis i deteriora ꝑficiēt; Peſtilētie/ terremotꝑ/ mors/

fames/sitis/atq; metus multiplicabit sup terrā ⁊ pauor in-
 credibilis; Nam celi desup nō pluent imbres/tellus itē infi-
 ma fruges denegabit/deficiēt flumina/ fontesq; siccabunt;
 nō germinabit herba/nō arbores pferēt fructus; mare vn-
 diq; fetozē exalabit/ ⁊ infinita piscium multitudo morietur;
 Tūc locis oibus ingis erit tribulatio; Tūc lugebit acriter
 oīs aīa ⁊ ingemiscet/ cū viderit pssurā vbiq; senientē ⁊ se die
 noctuq; obsidentē; Cibos nusq; reperiet qbus famē extin-
 guere possint; Electi ex pplo principes astabūt locis singu-
 lis duri ⁊ imites/ q; eos solos aliqd ciboꝝ (q; tunc iueniri po-
 terunt) pmittāt emere/ q; signū scelerati latronis in fronte vel
 dextera pferēt; Deficiēt infantes oēs in sinib; matrū/ ipseq;
 matres supra infantes suos expirabūt; Pater itē cū paruu-
 lo in platee medio mortui corruent/ nec erit q; sepeliat/ ⁊ in
 monumēto cōponat; Pre multitudine cadauerū q; in publi-
 cum pūcient/ fetoz acerrim⁹ viuentes vndiq; fortissime ve-
 rabit; Hanc oēs p dolore cordis ingemiscet/ suspirabit et
 dicēt/ Quando erit vespera/ vt requie potiamur? Rursus cū
 vespera venerit/ inter amarissimas lachrymas ita loquent;
 Quādo putas illucescet/ vt fugere possim⁹? Et fugere vel
 occultari nusq; dabit/ ab vrgēte pssura; Tūcra ei sil' p̄turba-
 ra erūt/ mare atq; arida; Idcirco nos ita p̄monuit dñs; U-
 gilate ⁊ orate horis singulis/ vt effugiatis a tribulatiōe illa;
 Fetoz in terra ⁊ in mari/ pestilētie ac terremot⁹ in arida/ pe-
 stilētie itidēz terremot⁹ in mari/ p̄fusio ac terrores in mari-
 itē ⁊ in terra; Ingēs auri argentiq; copia ⁊ vestis serica ne-
 mini pderūt quicq; in tribulatiōe illa magna atq; discrimi-
 nes/ sed cūcti mortuos brōs dicēt/ q; priusq; supueniret in ter-
 ra tāta rerū p̄fusio/ sepultura potiti fuerāt; Proiectū in plate-
 is iacebit argentū atq; aurū/ neq; erit q; p̄tingat/ cūcta enim
 in abhominatiōe p̄uertent/ sed q̄rent oēs effugere/ ⁊ nusq;
 patebit euadendi locus; Imo p̄ter famā/ sitim/ pestē metum/
 alia quoq; adūciēt iustissimi pauoris causa; P̄ā fere/ belue/
 atq; serpētes noui generis vorabūt hoīes/ oīaq; plena erūt
 angustijs; Intus timor/ foris tremor/ ⁊ nocte ac die iacebūt
 i plateis morticina/ i domib; cadauera; Vbiq; fetoz ingēs ⁊

De antichristo

Domi ⁊ in publico / fames ⁊ sitis domi ⁊ foris. Ulor uulatur
et gemitus / priuatim ac publice vbiq; psonabit. Intus ac
foris tumultus erit. Unusquisq; alteri cū fletu ⁊ gemitu oc
curret. Pater filiū / fili⁹ patrē / matrē filia / filiam mater / frater
fratrem / amici amicos amplexari morientē. Marcescet flos
ois carnis / erūtq; facies hoīm tanq; mortuoꝝ. In odiū exe
crationēq; uertet muliebrs forma / tabescetq; pulchritudo
ois carnis p̄ inedia / alimētōꝝq; penuria. Tūc hi oēs q; be
stie crediderāt / ei⁹q; signaculū acceperāt impiū. s. caracte
rē / vna pergēt ad illū ⁊ cū eiulatu pclamabūt / da nob̄ escas
vt edam⁹ ⁊ bibam⁹ / nā cūcti deficimus / ⁊ expelle a nobis ve
nenatas bestias. Impur⁹ aut̄ ille cū vnde illis tribuat igno
ret / eis oibus magna cū asperitate ⁊ duricia loquet̄. Unde
(inquiēs) o hoies cibū vobis potūq; ministrabo / cū celū ter
re pluuiā denegat / atq; ideo hum⁹ oīno nō pferat germina.
Audiētes hec ppli lugebūt ac flebūt / inter tot incōmoda oī
pꝛorsus solatiōe destituti / adūcieturq; poti⁹ tribulatiōi tri
bulatio / qꝫ ita tyrāno crediderūt. Ille em̄ in quē crediderāt /
nec sibi ipsi opē ferre poterit / quāto min⁹ illis. In illis dieb; /
ipsi quoq; draconis satellites tabescēt p̄ tribulatiōe in gētis /
p̄ pauore ⁊ agitatiōe terre / ⁊ sonitu maris / ⁊ fame ⁊ siti / ac ser
pētū morsib; . Quippe oēs q; acceperūt antichristi caractere
ipm; vt deū scr̄m̄ venerati sunt / nullā in regno ch̄i partem
habituri sunt / sed cū dracone ipso in gehennā p̄cipient; per
petuo igni erurēdi. Bt̄is q; p̄stātissimus inuētus fuerit atq;
fidelissim⁹ / h̄is in deū fixū cor suū. Nam illū incunctanter
⁊ intrepide abs se acerbit / p̄bāra smata ipsi⁹ cūcta p̄tēns.
Uerū priusq; ista fiēt / mittet dñs Helia thesbitē ⁊ Enoch
miseratione p̄mōtus vt ipsi humano generi pietatē referēt.
Hi vero dei veri sciam oibus palā p̄dicabūt admonebūtq;
mortales / ne timoris causa credāt / aut obtēperent fallitati.
Seductor (inquiēt) ille est / nemo illi credat / nullus v̄im ter
reat. Deus scr̄tus ac dñs ecce iā de celo venit / vt iudicet oēs
q; crediderint signis Antichristi. Pauci tūc reperient q; crede
re aut obtēperare velint / ipsoꝝ p̄betarū verbis. Nec om̄ia
faciet saluator ⁊ deus nr̄ / vt ostendat oib; nobis ei⁹ bonitas

Eliaz
Enoch

Bermo. XVI. VII

et infinita clementia, q̄ nunq̄ voluit mortē peccōris atq; imp̄-
p̄ij, sed oēs saluos fieri cupit. Cogitem⁹ dilectissimi imensā
pietate dñi n̄r̄i, q̄ ne illo quidē nouissimo tpe, humanū gen⁹
veritatis p̄dicatiōe destituit, sed tūc quoq; mittit p̄p̄heras
ad p̄dicandā veri dei noticiā atq; cultura; Qēs pro: sus in
iudicio inuenient excusatiōe priuati / cū venerit e celo dñs
in maiestate patris ⁊ glia; Plurimi itaq; sc̄tōz qui tūc repe-
rient, cōp̄erto aduētū Antichristi, p̄tinuo ⁊ p̄fundēt lachry-
marū flumia cū gemitib; ienarrabilib; orātes deū suū sc̄m̄
vt a dracone liberent, ⁊ cū sūmo studio ad deserta p̄fugiet, ⁊
timore p̄territi i mōtib; ⁊ vallib; occultabunt, puluere ac ci-
nere capita sua aspergēt, ⁊ orabūt dñz diē noctuq; cū sum-
ma hūilitate; Prestabiturq; illis a deo sc̄tō qd̄ petierint, ⁊ et
deducet eos gr̄a illius ad destinata loca, ibiq; saluabunt in
spelūcis et cauernis t̄re, ne videāt Antichristi signa atq; in-
tellegētia tyrāni noscēt aduētus; His vero q̄ mentē implicauerē secu-
larib; reb; ⁊ terrena tantū appetēt cōmoda nequaq; p̄stabit;
Qui em̄ semp secularib; negotijs seruit, ⁊ si audierit credere
nollet, aspernabiturq; dicentē; Qui⁹ rei gr̄a effugere sc̄ti p̄e-
ualebūt, qz seculi hui⁹ oēm curā abiecerūt; Tūc oīs terra lu-
gebit ⁊ mare ⁊ aer, cū oibus feris aīalib; ⁊ volatilib; luctu
oīa p̄strepēt; Lugebūt montes ⁊ colles ⁊ ligna siluarū, lu-
gebūt et celi luminaria cū stellis oibus, p̄pter hoīm genus,
qz oēs declinauerūt simul inutiles facti sunt, a facie dei sc̄ti
creatoris oīm, ⁊ tyrāno crediderūt, pro cruce saluatoris cha-
racterē aduersarij ⁊ impuri hostis suscipiētes; Lugebit ma-
re ⁊ arida, qz vor fluctuū, ⁊ oratio de ore hoīm rep̄te cessa-
uit; Lugebūt ecclesie dei vniuerse luctu ineffabili, qz vltra
nō offert oblatio diuina ⁊ sc̄rificatio; Postq; igitur impleti
fuerint tres semis anni scelesti illi⁹ imperij ⁊ opationis An-
tichristi, cū scandala oīa totius terre p̄summata fuerint (si-
cuti diuino ore dei ⁊ saluatoris n̄r̄i p̄dictū est) veniet iam vt
fulgur de celo coruscās imaculatus, sc̄tū, ⁊ terribilis et glo-
riosus deus n̄r̄ ⁊ dñs, sponfusq; immortalis in nubib; celi, cū
inestimabili gloria, p̄currētibus ante illius faciē legionibus

De uirginitate

Angeloz/archangeloz/instar flāme ignis ⁊ ignei fulminis
cū fragore ingēti resultātis: Aderūt Cherubin quoq; p̄ hor-
rore vultu deorsuz/inclinata ⁊ stātia Seraphin/ ⁊ alis qua-
tuor facies pedesq; velātia/ ⁊ cū horrore clamantia atq; ad
alterutrū dicētia: Sc̄tus/ sc̄tus/ sc̄tus/ dñs de⁹ sabaot̄h ple-
na est oīs terra glia eius: Uox itē tube p̄dicabit horrendum
clamās ac dicēs: Surgite q̄ dormitis: ecce venit sponsus:
Tūc p̄o monumēta reserabunt: ⁊ audiet putridus puluis
magñū atq; terribilē saluatoris aduentū: Atq; in ictu oculi
oē hoīm gen⁹ exurget/ īspiciētq; īmensam sponsi maiestates:
⁊ mille millia ⁊ cēties millies millena millia sc̄toꝝ angeloz
et archangeloz/ infiniti exercitus throno glie astare: Tunc
iusti oēs gaudebūt gaudio īenarrabili/ q̄ draconis īfesti
signaculū sup se nō acceperūt: ⁊ cū īfinita fiducia sponsuz
adorabūt/ atq; onātes celeste ingredient regnū: Adducet at
⁊ tyrānus ab angelis vincet: vna cū demonib; oībus/ ante
p̄spectū dñi: Adducēt sil⁹ ⁊ pctōres oēs atq; impij/ q̄ signa-
culū ipsi⁹ acceperūt reuincti: Feretq; p̄tra eos rex sniam dā-
natiōis eterne: ⁊ inextinguibili igni tradent cruciādi: Qui
cūq; p̄o scelerati Antichristi signū nō receperūt q̄q; ī spelū-
cis ⁊ cauernis absconditi sūt/ exultabūt cū sp̄so ī sempiterno
thalamo cū sc̄tis oib; īenarrabili gaudio ī secla sc̄loꝝ: Amē.

¶ Eiusdem de uirginitate. Sermo. viij.

E uirginitate ⁊ sc̄tificatione aīe/ Paulus ap̄tus
vt p̄siliarius optim⁹ nos admonet oēs uirgini-
tatisq; gradū cunctis humanis meritis arbitraf
excellere/ ac superiorē mūdo esse: Qui em̄ vxorem
habet (in q̄) hāc habet curā quō placeāt vxori: Qui uero in
uirginitate p̄durat/ hāc habet curā quō placeat dño: Cura
illa ducit ad penā/ hec autē ducit ad vitā: Br̄tis q̄ sollicitē cu-
rat placere dño/ corp̄sq; suū ītegruz īmaculatūq; seruare:
vt templum sc̄tm ⁊ īmaculatuz christi regis n̄si esse mereat:
Tēplum dei sponte fact⁹ es homo ⁊ Tibi ergo ipse die no-
ctuzq; uigilāter attēde/ ne corrupat tēplum/ qd̄ p̄ arbitrio

voluntate tue ꝑdidisti. Ipse spõte tua ⁊ voluntate ꝑpria dei
templum factus es nõ vi coactus / sed induct⁹ arbitrij liber
tate. Nihil ergo dubites excelsi dei effectũ te esse domiciliũ
habitat em̃ altissimi spirit⁹ in tẽplo suo: siqdẽ inueniat mun
dũ / ipm̃q; sacrificat / vt sit idoneũ atq; vtile dño suo. Audi mi
frater charissime q̃ loquor ad te / ⁊ scribe verba mea in corde
tuo / ne effluãt. Circumda tibi fidẽ integrã / spem ⁊ charitatẽ
hisq; armis porẽtissimis fret⁹ tẽplũ dei ab imũdis ac sordi
dis cogitatõib; vidica ac vigilãtissime purũ ab oi labe custo
di. Esto oculus totus iugiter obseruãs / assidueq; ꝑspectãs /
nequissimi illius predones infestos. Vigilãt hmõĩ pirate in
perniciẽ nostrã / ac si quẽ inuenerint mollẽ / defidẽ / leuẽ / clam
ptinus irrepuntalli vsq; infelicis tẽplum / corpus. s. inqñãt
vt iã nõ sit vtile dño ⁊ sedi maiestatis idoneũ. Attẽde ergo ti
biꝑsi ⁊ solerter caue / ne maligni piratas dum negligis int⁹
accipias. Ania duertis frater quinã sint illi⁹ nequã ⁊ homi
cide pirate. Cogitatões sordide / cõcupiscẽtie male / noxie af
fectiões / indignatiões / ire / ꝑtentões / passionũ viciõrũq; fa
mulatus. Hi pirate sunt impudẽtes malignissimi nunq; ꝑ
dari desinẽtes / nullãq; malitiẽ saturitatẽ capiẽtes. Victi
quoq; semp̃ insurgunt semp; oberrãt aditũ cordis. Est q̃ꝑ
pe inuerecunda cõcupiscẽtie radix ⁊ nisi abscindat̃ quotidie
pullulat. Ceterũ stude mi frater hmõĩ radicẽ ex corde tuo ho
ris singulis vellere / ne iugiter pullulãs germinet. Nã quan
tũlibet sepe illã abscideris / nisi eã penitus ac radicit⁹ vellas
nouũ semp̃ erũpet in germẽ. Tẽplũ igit̃ dei sc̃m̃ ⁊ imacula
tum om̃i studio esse ꝑtẽdet. Si sic tẽplum tuum ꝑpares deo
si digne sedẽ tue mentis exornes / deus ipse sc̃tus tui te labo
ris mercede nõ priuat / sed eius domiciliũ vice qd̃ sibi in pecto
re tuo ꝑparasti / iocunditatẽ tibi sempiternẽ virẽtis paradisi
amenaq; delitiã reddit / ac ꝑ perturbationib; ⁊ sordidis
cogitationib; victis / eterne felicitatis corona te donat. Eni
tere igit̃ virib; oĩbus / vt tẽplũ tuum castũ imaculatũq; cu
stodias / vt sit cãdidum nitidum / deoq; gratissimum. Attẽ
de tibi queso ne pro sc̃to ⁊ imaculato dño / spurcũ / imancq;
hostem inducas in tẽplũ tuum / corrumpaturq; sanctitas.

De virginitate

templi p impudentiā scelerati hostis; Est em̄ pfecto ipudēs
improbo peruicax; Quantūlibet em̄ illū abūcias atq; corri-
pias; ipse impudētius obseruet aditū; ⁊ violēter querit irrū-
pere; Hunc si introducas in templū corpis tui; nihil est cur
in deū referas culpā; Nō em̄ spon te ipse deseruit; sed tu illū
de sua sede derurbasti; vt in eā ipurū duceres hostē; introdu-
croq; in tēplū spurco vexatore; placidū pacatūq; regē effu-
gasti; Q disti sc̄m; tyrannū dilexisti; Relicto vite fonte; ceno
imozaris; ⁊ separat⁹ a luce; cōicas tenebris; Cur id; Quia
ppter desidiā tuā; teipm in quinādū inimico tradidisti; De
em̄ sc̄us tēplū tuū qd̄ in se erat; incolere semp voluisset; Cle-
rum ipse benignissimū dñm ⁊ cupiētissimū tui; regnūq; suū
tibi dare gestientē; p tuā ignauā; mortiferūq; soporē; trista-
sti; De em̄ in illoz habitat corpore; q se puros imaculatosq;
custodiūt; Q; si tu deū ipm inhabitare cupias i tēplo corpis
tui; cūctis dieb; qb; sup terrā viuis; ipse de⁹ sc̄us i paradiso
suo in luce ineffabili ⁊ imortali vita; te in eternū cū gaudio ⁊
honore diuino locabit; Audisti illd̄ pfecto ac legisti; q; dies
vna in illa celestis regni luce; mille annos istius secl̄i excedit;
Alperi queso cor tuū frater; ⁊ q dicunt̄ rota animi intētionē
cōplectere; Fac desideres deū oībus dieb; vite tue; Dulcedo
eterna ⁊ lux ac leticia pennis est; deū semp in d̄rere semp am-
bire; Si illū desideres iugiter; deus zelator est imaculat⁹; et
sc̄us; inhabitatq; in aīa timentū eū; ⁊ voluntatē facit dili-
gētū se; Uis esse tēplū dei castū sc̄m ⁊ imaculatū; Fac habe
as illi⁹ imaginē in corde tuo iugiter; Dei vero imaginē di-
co nō colorū varietate in ligno aut alia materia deformatā;
illā intelligo imaginē dei q; per bona opera videlicet iciunia
⁊ nēntiā recte facta; vigilias oratiōelq; pure ac iugiter pin-
git; Porro colores imaginis celestis dñi; virtutes sunt ⁊ co-
gitationes munde nuditasq; terrenarū oīm rerū; Nemo q̄p
pe sine certamine coronat̄ in seculo; Pari ratioē ⁊ in vita mo-
nastica sine colluctatōe; null⁹ imarcessibili corona ⁊ eterna
vita potiet; Darene em̄ cōparat̄ hoc seculū dilectissimi fr̄es
in q; pfecti q; pugnatores q̄ntū habeāt alacritatis; q̄ntum
virib; polleāt; in territi sp; oñdūt; Cū nunq; fortes remittūt

h

ps

omo facit se
omagne dei

Sermo XVII VII

manus/eruntq; lacertos/parati qbuslibet volentib; agre-
 di: Timidi & tra molles/ignavi p segnitē suaz ex certamine
 fugiunt: Perfecti pugnatores & p̄tētissimi monachi pa-
 radisi amenitatē añ oculos habēt/expectāq; bonis ipsius
 oibus p̄fui/in luce eterna & imozali vita: Qis in certamine
 p̄fecus oñdit: Indue virtutes sicut vestimētum: eas vbi in-
 dueris vide/ne exuas sed his fret^o assidue certa: Vinū merue-
 ne forte de te triūphet nuderisq; virtutib;/sicut antiquus il-
 le iustus nudat^o est vestib;: Vidisti porenriā vini: Si autē
 & admonitione tibi opus est/eā tibi historiā paucis recense-
 bo: Hec vir iustus sc̄tus atq; p̄fect^o in generatiōe illa q̄ sibi
 ipsi p̄nitias fuit/q̄ & a deo p̄coniū suelaudis emeruit:cū ei di-
 xit: Te solū vidi iustū in hac generatiōe corrupta: Hic igif
 iustus q̄ diluuiū tpe aquaz tumētis gurgites vicerat/a mo-
 dico vino superat^o est dormiēs: Id aut viliſsimuz vinū iusti
 viri copus in somno nudauit/q̄ postmodū pater ac p̄nceps
 generatiōnū fuit: Vinū itē Loth subripuit/nā furarū est ei
 p̄ filias illicitū nephariūq; p̄cubitū: Si vinū iustis ac sc̄tis
 minime pepercit/te q̄ nullius meriti es/q̄nta putas facili-
 tate superabit: Lauendū p̄orsus ac iuuenib; maxime timen-
 dum vinū: Humq; em̄ vinū parcit corpi/ignēq; flagrantis
 norie p̄cupiscētie in eo semp accēdit: Ne queso corpus tuū
 p̄ remissiorē vitā/ill^o incēdijs pateat/ne occupat^o a cogitati-
 onib; pessimis & meditatione nequissima: Quis nepharium
 opus in actū p̄ diuſionē corpis minime p̄deat^o tñ opis
 (meditatiōi nequā imozādo)p̄ vmbzā & pcti ipsi^o imaginem
 fiat: Sin vero hmōi vmbra ac meditatiōe p̄ocupeſ corp^o
 tuū/quicqd loquaris quicqd agas p̄nie semp dolore cōpun-
 gere/atq; ita pcti purgab imaginē: Hoc em̄ pcti simulachz
 assistit semp̄metisq; oculis phātasimata obijcit/et̄eplationē
 in plura diuidit/colloquia dulcescere facit/q̄ illud abigere
 sollicitre negligit meditatiōe mollit̄/inuisibil^o vincit̄/clam-
 peccat in intimis: Lucris qdē cernētib; faciē plenā religio-
 se grauitatis oñdit/ipse vero pp̄ria p̄sciētia p̄fusus torquet
 in trīsecus/sem̄ penitēs ac iugiter merēs: Redarguit em̄
 a p̄sciētia pp̄ria: Habet h̄ pp̄riū p̄cupiscētia mala: vt simul

J

Vinu metue quo
p̄uat virtute

Vinu somno
nudat

pentecia

mahaia vni
sumpta mltm

D

De virginitate

atq; in corde ꝑsummata fuerit/eisdem vestigijs quib; fuerat
ingressa/merozē ac pctm̄ introducat. Atq; exteri⁹ quidē vul
tu religionis speciē preferat/interius vero ꝑfundit: nulla pe
nitus habēs fiduciā ad deū. Quis ergo nō lugeat: q̄s nō la
mentis oibus ꝑsequat tantā necessitatē/tā imane periculuz;
In vno momēto t̄pis flectit anim⁹ ad pcti ꝑsensum/ac deo
sponte delinquēs/eius celeste abs se abdicat donū/scrifica
tionē scz ac virginitatē. Quāto em̄ tpe corpis templū sc̄m̄
purūq; ꝑdurat: deus excelsus ipm̄ incolit tēplum. **Q**, si in
quinet ⁊ corūpat templū // ꝑtinuo scrūs imaculatusq; dñs
deserit illud: ac ꝑ sc̄to ⁊ celesti lumine/igredit atq; illic imo
rat spūrcus inimicus/ ⁊ cum eo vna ingredit ꝑcupiscentia
mala semp̄ insaniēs. Quis putas hec oīa cogitās atq; secus
diligenti discussione ꝑtractās/lachrymarū ꝑtineat imbres.
Deus scrūs repulit tēplum/ac ꝑ eo ꝑcupiscentia mala illud
occupavit. Si hoc intelligit cogitet quisnam est q̄ repulit
vñ quo excidit/a q̄ recessit/ ⁊ nunq; saciari lachrymis ac ge
mitib; poterit. Si q̄s dū certat mollitie vincit/ hic dū aliū
ꝑpicit in eodē certamine victoria potitū victorēq; corū
ac ꝑm̄ijs ⁊ oīm astantiū laudib; donatū/ tūc illū fuge sue di
ra penitētia incessit: scq; ipsum ꝑe graui merore cruciat di
cens apud se. **C**ur vno t̄pis momento superatus cogitatio
ne certamē fugi. **E**n alios cerno victores magna cū gloria
summisq; laudib; peregisse certamē/ ⁊ ipse vt certaminis de
sertor ꝑfusus delitescā. **S**ic ⁊ in die retributiōis erit. **C**um
em̄ illic desides quiq; ac pctōres iustos ⁊ sc̄tōs alios quidē
in paradiso: alios in regno viderint alios itē in nubib; volā
tes luce circūdatos/ se vero vt impios eterno igni ⁊ exteriori
b; tenebris addictos/ tūc illos acerrima p̄nia subit/ ⁊ inutilis
ploratus excruciat. **Q**uo circa mi frater amabilis queso/ vt
semp̄ imitari sata gas sc̄tōs illos patres n̄os atq; ꝑfectos:
qui ꝑfecto vite cordisq; munditia/scrā puraq; tēpla imacu
lati dñi fuerit. **P**erge sc̄toꝝ iter/ eorūq; inhere vestigijs/ q̄ pu
ritate virginea ⁊ integerrima castitate/ singulari abstinētia/
oionibus/ieiunijsq; florere. **A**ma ꝑtinentiā/ stude lectioni/
desidera oionē familiare cū deo colloquiū. **Q**uipe oratio

no optia

Sermo. XVII. VII

sancta ⁊ pura cū deo loquit. O ratio pfecta querentiū deus
⁊ eum toto cordis affectu ambigentiū/ summa cum alacrita
te ⁊ facilitate atq; p̄sidentia/ ip̄m quoq; penetrat celū. In
ipsa sc̄ti angeli ⁊ arch̄ageli p̄petuo triūphant/ eāq; corā sc̄to
folio sublimis oīm dñi sistūt. Tūc ei illi maxime gaudēt/ qñ
iustoz vora ac preces diligentīū deū/ añ illi^o oculos offerūt.
Stude frater imitari sc̄toꝝ patrū mores/ instituta virtutes/
perge illoꝝ cōuersationis viā exercere ad illoꝝ normā. Fac
sis p̄tinens animo/ vigil spiritū/ abstinēs corpore/ p̄tinens ha
bitu/ p̄tinens spiritū/ abstinēs cibo/ abstinēs risu/ cogitatio
num quoq; cōtinentiā seruans / vt per oīa veluti perfectus
athleta innotescas. Attende igit tibi / nequādo in oratione
leuis ⁊ elatus ip̄eniaris. Cum vero deo assistis oꝝas/ cū me
tu ⁊ tremore asta. Circūcide ex corde tuo cogitatiōes oēs
ac terrenoz oīm curā. Esto oꝝionis tpe veluti celestis ange
lus/ atq; ita decerta/ vt s̄cta ⁊ munda sit oꝝio tua/ pura atq;
imaculata/ vt dū illā sibi p̄pinquare viderint celestes ianues
gaudentes illi p̄tinuo vltro pandant / vt ipsam intuentes
angeli atq; arch̄ageli oēs illi gestiētes occurrām/ ante sc̄m ac
sublime solū imaculati dñi offerāt eam. Ita esto semp oꝝio/
nis hora/ q̄si Cherubin ⁊ Seraphin deo felicissima br̄ssi/
maq; sorte coniuncta. Veditare mi frater hec verba / eaq;
cum metu ac tremore dulciter canta. Largiuntur enim ani
me alimenta celestia/ amaritudinē ei presentis vanissimi se
culi in dulcedinē vertunt/ leuēq; illā ⁊ expeditā a terrenoz
rerum sarcina reddunt. Dia quecūq; audisti seruare festi
na/ deo in aīa tua perpetuā sedē / et placidū recubitū para.
Item demū in die illo terribili summa fretus p̄sidentia/ asta
bis throno glorie/ cū venerit domin^o reddere vnicuiq; s̄m
opus suū. Ipsi iustissimo iudici deo ⁊ dño nostro Iesu chri
sto/ sit gloria in secula seculozum. Amen.

L

imitare sancto
et bonos/

no de orone

¶ Eiusdem de laudibus martyru. Sermo. xviii.

Insipiens/ imperitus/ rudis pictor ⁊ horridus/ pulch
errimā spectatoꝝib; p̄ponere imaginē cupit/ eāq; lu
centē ac splendidā cūctis oñdere. s̄. sc̄toꝝ martyruz

Q. ij

De laudibus martirū

23

pugnā. Sed cum dignis ea imagine coloribus careat nec ad-
sit manus quae in ea effigie lineamenta perfecta insignire queat //
quo pacto presumet iners atque rudis / excedente virium suarum
modum imaginem vel ornare coloribus / vel spectantibus ad intuen-
dum proponere. Quoniam igitur suam non ignorat inertiam / neque suae
humilitatis oblitus est homini opifex in oratione prosternitur / dep-
cans dominum omnium regem christum / ut quae martyribus suis inter certa-
mina donauit vires / atque inter pressuras tolerantiam / utilitatem
ut varias astuti inimici artes et callidum ingenium vincerent / co-
ronamque immortalem et imarcescibilem raperent / ipse deus bonus /
pius / sanctus / rudi artificio et imperito sapientiam / intelligentiam ac
virtutem praestet. quibus imaginem maximam atque dignissimam possit
erigere / sanctorumque martyrum gloriosa certamina / spectanda omnibus
post hac generationibus / atque admiranda proponere. ut posterum
addiscant perclaram patientiam / excruciationem / constantiam sanctorum bellatorum.
Fuerunt enim perfecto nobilissimi / constantissimique / propositi / nimiumque
laudabiles. Nam cum persecutionis seuerissime feruor / christiani gre-
gis strages plurimas dare nolesque timidi ac fidei becilles cer-
tare renuerent / christumque dei filium profiteri penam metu detracta-
rent / fortissimi isti milites christi instaurarunt aciem / et deserto
bello summis viribus fuderunt hostem / victoriaeque potiti sunt.
Accincti enim lumbos suos fide integra atque perfecta / interriti
christus dominum ingentibus constantia profitebantur. Qui vero formidi-
ne ac pauore supari terga hosti dederunt / celesti regno seipsum
abdicarunt. Miseri perfecto atque miserabiles / quos tepore atque
socioordia tanta gloria fecit indignos. Strabatur igitur certaminis
tempore fortissimi bellatores dei / tormeta omnia summa animi ala-
critate tolerantes / pro nomine virginis filii dei ac saluatoris nostri
christi. Quam vero strenuam / quantumque laude fortitudinis praeditam
fuerit / quae subiecta oculis horreda supplicia contra se parata non
modo nihil timuerunt / verum maiori quoque constantia pugnantes
cuncta tolerando superarunt. Cernebant ardentem rogum / ignitas
sarragines / ollasque feruentes / quae feruore nimio guttas picis et
adipis longius iaculabantur. Aspiciebant inter ferratas et aculea-
tas rotas inter ignium globos nimia celeritate versari. In-
tuebantur ferreas ungues / laminaeque cadentes / fustes / vectes /

Sermo XVIII VII

11

aculeos/terebra/cōpedes atq; catenas/ oēm̄q; prozsus ar-
tem quā inimicus veritatis aduersus p̄fessores dñi saluato-
ris inuenit/ oīa penaz genera in p̄spectu martyribus hostis
callidus dedit/ vt in formidinē verteret sc̄d̄s/ ⁊ aspectu ipso
ac terroze penarū/ lingua nō iā p̄fiteri dñm Iesum metu im-
pedita p̄sumeret/ Quid autē fidelissimi p̄optissimiq; bella-
tores christi/ inter hm̄i ante oculos exposita/ horrēda inau-
ditaq; supplicia/ P̄optiores effecti maiori fiducia atq; cō-
stātia indubitāter/ intrepide ante tribunalia iudicum ac p̄fe-
ctorū christū dñm p̄fitebant/ Nō stridēs flāma nō ignite sar-
tagines/ nō olle seruētes/ nō rotaz horrēde vertigines/ nō ar-
dentes laminę/ nō vnguūm dētes/ nō cetera tormēta/ nō cō-
pedes/ nō catenaz p̄odus imensuz/ nō tyrānoz mine/ non
p̄ncipū fremitus/ Nō ars tora diaboli ministrozūq; ei⁹ ex-
territi fortissimos milites christi/ nō impulit/ abnegare pie-
tatē/ nō a charitate dei ⁊ saluatoris abduxit/ sed p̄cincti fide
p̄culcarunt machinas oēs inimici/ neq; illos oīno formido
tētauit/ Uidisti seruoꝝ fidelīū robur/ vidisti gloriā pugilum
christi atq; p̄stantiā/ vidisti alacritatē in gentē celeste regnuz
tota fide q̄rentiū/ christūq; regē suum oī affectu ambientīū
Uidisti fidē p̄fectā veraciter p̄fectoꝝ/ Uidisti charitatē fla-
grantē in br̄ssimis pectorib; martyꝝ/ p̄ qua terrena cuncta
spreuerūt/ vt deū suū tenerēt quē dilexerūt/ Uidisti affectū
christi/ quō a terra sublimat exaltari cupiētes/ Uidisti exul-
tantē paradīsum amplecti ac fouere sui quōdā audios mili-
tes christi/ in eterna luce ac pace gaudētes/ Accede mi frater
charissime/ p̄tracta/ p̄sidera martyꝝ glīosos triūphos/ aspi-
ce oculis cordis celestīū pugilum eximiā fidē/ inuolabileq;
pietatis affectū/ Non valuit vis imensa penaz iustoꝝ aīos
flectere/ tā intrepide charitat; ardoꝝ/ nec mors ipsa quit ex-
tinguere/ Celi magno cū gaudio flagroꝝ ict⁹ vt sūmas de-
līrias suscipiebāt/ serenaq; ac renidēti facie gr̄as deo refere-
bāt/ qz meruerāt p̄ ipsius noīe pati/ Quib; ego vos laudib;
predicē o p̄fecti milites christi/ Aut quō appellē vos/ inditi
atq; br̄ssimi viri/ Quis v̄tē fidei laudes explicare sufficiat/
Obstupuit nēpe oratoꝝ sacūdīa/ philosophoꝝq; sapiētia

Q. iij

De laudibus martirū

Q

dum cernerēt mirabilia in Christi famulis fieri; Iudicibus ac tyrānis verba defecerūt / sc̄toꝝ martyrū p̄stantiā ⁊ alacritatē imensamq; athletarū Christi tolerantia aspiciēbus; Nam dū licoꝝ man⁹ eoz mēbra torquerēt / visceraq; nuda / rent / nō merētes aspexer / nō tristes; nec solū inter cruciatuſ gemitū nō edētes / verū letioze facie gaudia interna testātes; Quippe illis ea erant tormēta p̄ requie / carnifices obsequi potius quā seuire videbant; Nos aut̄ frēs quā obsecro ap̄d deū in die iudicij excusationē habituri sumus / q̄ sine p̄secutiōis atrocitate ⁊ cruciatib; varijs / charitatē dei vitāq; nostrā ita negligim⁹ / tātoq; torporis sōno demersi sum⁹; Martyres ecce vexati / afflicti / tētati / exq̄sitisq; tormētis cruciatib; deū ex toto corde / totaq; mēte dilexerunt; Nullis tētatiōib; nullis grauissimis licet acerrimisq; supplicijs flecti potuit tanta p̄stātia / nullis p̄sequentū terrorib; diuine charitatis ardor in sacris pectorib; quīuit obrōdi; Nos in requie atq; delitijs benignissimū deum ac dñm nr̄m diligere nolumus; Quid igit̄ acturi / q̄d dicturi sum⁹ in die illa terribili; cū beatissimi martyres p̄pe solū glorie magna cū gl̄ia ⁊ p̄fidentia astātes / oñdent cicatrices vulnerū atrociūq; penarū in suis corpib; lucētes / fulgorēq; solis sua claritate vincētes; Nos quidnā ibi frēs ostēsurī sum⁹ / quas virtutes p̄ferem⁹; Num charitatē dei / nū inuolabilē fidē / nū terrenoz oīm nuditatē; An forte tranq̄llitatē / an q̄retē; An elemosynas / nū miserationis affectū; An mansuetudinē / an oīones mūdās / an cōpūctionē salutarē / an vigilias / an lachrymas; Bt̄us sane felixq; est quē illic ista cōmitant; Nam erit p̄fecto tunc martyrum socius / neq; a celesti ⁊ pleno luminis thalamo abijciēt; sed eandē habebit p̄fidentia coram Christo / dño ⁊ angelis eius / his operib; fretus / gloriāq; nihilo martyribus inferiorē; Precamur beatissimi martyres / qui pro dño saluatore / proq; illius charitate sp̄ote ⁊ impigre tormēta subistis / atq; ideo familiari⁹ dño p̄iuncti estis / vt p̄ nobis miseris ⁊ pctōrib; ⁊ negligētiē squalore sordentib; dñm interpellare digne mini / vt supueniat in nos gr̄a Christi / que corda nr̄a radio sc̄tē charitatis illustret / vt ip̄m toto corde diligere possim⁹.

Sermo XVIII VII

Uos nēpe verebri atq; gloriosi estis/ quos angeli ⁊ hoīes
pari p̄sensu beatos predicāt. Nam p̄surre tpe cum penarū
dolor auget/ vos ante mētis oculos paradisu habebatis/
vobiscū ista reputantes. Multiplicent hic supplicia corpo
ris: vt illic in paradiso voluptatis p̄paget ⁊ requies. Cūq;
in altū se attollerēt fluctuū montes ⁊ moles vndarū/ p̄ sup
plicia passionū britudo vobis a deo repromissa iugiter ver
sabat ante oculos/ p̄fecte credentib; mentiri nō posse/ deū q̄
ista p̄miserat. Quā igit futura illa ⁊ sempiterna bona iugiter
ituebamini certi vos eis sine fine fruituros/ siccirco brissimi
flecti molliriq; nō potuit vīa p̄stantia. Leta ⁊ exultās futuro
rum expectatio/ fortes vos ac robustissimos fecit/ ita horis
singulis noua vobis admoueri acriora supplicia cupiebat/ ⁊
neq; satiari penis poteratis/ vidit vos truculent⁹ arbiter se
curos fidētes/ intrepidus in agone p̄sistere/ nullāq; penarū
acerbitatē nullos verborū ictus/ nullas carnificū man⁹ oī
no formidare/ fractasq; sue nequitie vires obstupuit ac do
luit. Vbi vero cruciatus oēs o fortissimi athlete dei imensa
virtute vicistis/ arbitrabat in sanus iudex p̄ferri metū/ robur
vīe p̄stantie in formidine posse p̄uertere/ negaturusq; christū
putauit/ quē toto animi affectu p̄cupistis/ quiq; in cordibus
vestris vt in purissimo gratissimoq; domicilio inhabitabat.
Ignorabat amēs fore vt ipsi⁹ gladi⁹ (q̄ imēsos sanguinis ri
uos strict⁹ in scōz iugulū fuderat) sibi ip̄rimis pararet ne
cē/ vt ipsis p̄ij cruoris vndis suffocaret infelix. Aiebat autē
militib; suis vict⁹ atq; p̄fusus. Timeo ac trepido vehemen
ter hūc sanguinē/ q̄ de cesoz p̄ Jesu nazareni noie ceruicib;
manat. Se em̄ inuicē hortant ad mortē/ p̄ ipsius p̄fessione
subeundā. Terret me tanti ip̄soz cruoris effusio/ neq; ad mo
mētum añ tantū discipuloz ch̄i p̄sensum tantāq; p̄cordiā
fidei p̄sistere possit. Penitet me iā facit mei/ mallēq; aduer
sus eos nō cōcitasse principū aīos. Ecce em̄ illoz sanguis
me vndiq; eragitat. En sanguinis odor meas exoluit vires
nequeo penit⁹ illuc intrēdere aciē/ vbi discipuloz Ihesu ossa
inhūata iacēt/ hec sūt o formosi milites ch̄i insignia vīe vi
ctorie/ ista o athlete p̄batissimi ⁊ p̄fectiq; diuini prelij bella.

De laudibus martirū

D

tores vestre fidei ac fortitudinis p̄mia. Iste vestre victorie
hec gloriatio via. Dors via pennē vobis peperit vitā. Cō
sp̄ere sapiētes stragē viam in stuporēq; p̄uersa est illoꝝ sa
piētia attonitōq; ad alterutrū dicebāt. Vere magn⁹ est chri
stianoꝝ deus in quē illius discipuli ita crediderūt vt ab ei⁹
fide nullis supplicijs amoueri possint. Sepe autē ⁊ tortores
ipsi beatoꝝ tāta p̄mōi p̄stātia ch̄istū venerabiliter adorave
rūt. factiq; sunt in timore dei ac fide p̄fecti. tolerātia mari
me martirū ⁊ exhortationib; quib; se mutuo in ipso ardore
certaminis ad passiones tolerādas animabāt. puocati vidi
stis fr̄es diuini p̄sensūs eminētia. Vidistis dilectissimi chari
tatē dei. mēbra sua inter labores passioēq; roborātē. Nā sc̄ti
illi se iuicē in ip̄o certaminis feruore ad p̄ferēdos p̄ fide ch̄i
sti cruciatūs hortabant. pusillanimesq; p̄solabant. vt ipsi
quoq; illoꝝ serui vna cū dñis in sc̄to certamine martirij co
rona donarent. Nos p̄tra mali atq; p̄uersi inuicē inuidem⁹
inuicē comedimus. inuicē mordem⁹ ob imānitatē nequitię
nr̄e. Age ergo sc̄toꝝ martirū esto discipulus. Si te illis in
disciplinā tradas. erunt tibi ⁊ ipsi p̄ceptores optimi. discēs q;
ab illis nulla rōne passioēb; cedere. discēs ab eis p̄fectā fidē
charitatē dei.igentēq; miseratōis affectū. ac futuroꝝ deside
riū. Hi em̄ ardentē rogū p̄tute dei ⁊ fide p̄fecta vicerūt. Vin
ce igit̄ ⁊ tu sp̄ardētes noxię p̄cupiscētię flāmas. Varios illi
cruciatūs tolerādo superarūt. spe que est in ch̄isto subnixi.
Tu quoq; turpes oēs passioēs. pudicitia ⁊ cogitatioē pieta
tis admota supare p̄tendere vicerūt illi tyrannos p̄ modestiaz
et longanimitatē. Vince tu quoq; iracūdię tyrātidē eisdem
armis istructus. Illi apte martyres fuerēt in occulto mar
tyr esto p̄fect⁹. Illi palā p̄sumauere certamē. p̄fice ⁊ tu in oc
culto certamē vt in die retributiōis cū i ps̄is coroneris. atq;
in celesti regno illoꝝ gl̄ie socius inueniaris. atq; vna semp̄
terno gaudio fruaris. Nunc igit̄ o beatissimi viri. glorioſi
simi martyres dei. me miserū v̄is iuuate p̄cib; vt in illa ho
ra misericōiam p̄sequar. qñ manifesta erūt occulta hoīm. Ne
p̄incerna inutilis ac rudis vobis effectus sum. qo sanctissimi
martyres. De vino v̄i certaminis incliti filijs ac fratrib; fi.

dei vie poculū tradidi. De preclara mensa v̄e victorie om-
nigenis instructa epulis / patres ac fr̄es pp̄inuosq; v̄ros /
quortidie mensas / ipsam adeūtes / toro animi affectu recrea-
re contendit. Nā ecce psallūt / desiq; cū exultatiōe glorificāt-
qui virtutis v̄e sacratissima capita celestib; cozonis honora-
uit; summoq; cū gaudio circumstāt certaminis v̄i reliqui-
as / b̄ndicti cupiētes ac secū referre sc̄ā aie corporisq; reme-
dia. Dēs ergo b̄ndicite vt boni discipuli benignissimi dñi ⁊
saluatoris nostri. Ego item imbecillis accepto v̄ris meritis
ac p̄cibus robore / cecini tota deuotiōe animi ante sc̄ās re-
liquias v̄ras / hymnū v̄e laudis ⁊ glorie. Pro me igit̄ mise-
ro ante thronū maiestatis assistite / vt v̄ris p̄cib; saluari me-
rear; ac vobiscū eterna b̄titudine p̄frui. Gratia et misericor-
dia dñi nostri Iesu christi cui est cum patre ⁊ spiritus sancto
honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Laudatio sancti Ioseph patriarche
a beato Ephrem Syro edita.

Eus Abrahā / deus Isaac / deus Jacob / de⁹ ma-
gne atq; mirabilis / q̄ etiā elegisti semen sc̄ōꝝ ser-
uoz tuozū diligentū te / largire clementissime vt
fluant in me gr̄e tue fluēta largissima / quo digne
valeā preclarū ac maximū cōmēdare spectaculū pulcherri-
mi atq; castissimi Ioseph / q̄ semp baculus fuit / cui inniteret̄
patriarche Jacob profunda ⁊ veneranda senectus. Hic em̄
p̄fecto hic sc̄tūs puer a prima statim etate christi ⁊ primum
(quo ad nos ex virgine prodijt) ⁊ f̄m (quo summo pauore cō-
cutiet oia) signauit aduentū. Itaq; charissimi mei a Chri-
sto dilecti fr̄es / p̄stantes ⁊ alacres aio sumus / vt honestissimi
pueri facta tā grandia suspēnsis mentib; inspicere atq; au-
dire possim⁹. Equidē fr̄es mei / hunc adolescentulū nō mo-
do honestissimū dixerim ⁊ sed om̄i dignissimū admiratione
pudicicie fontē / victozēq; libidinuꝝ / tropheūq; mirabile de
hoste referentē. Unde ⁊ futuri illi⁹ saluatoris aduentus figu-
ra precessit. Quisq; igit̄ abijciat ex animo / oēm terrenaz rez
curā ⁊ cū desiderio suscipite dulcia carmina. Sunt enim

Laudatio

S

spiritalia cātica q̄ letificāt aiām. Sicut em̄ dñs n̄r de sinu
p̄ris/vt nos oēs redimeret missus est/ita ⁊ puer Ioseph a pa-
tre directus est/vt suos reuideret fr̄es. Et quēadmodū illi si-
mul atq; inspererūt p̄p̄inquantē Ioseph/ ceperūt aduersus
eum cogitare nequitia ⁊ quidē cū illis pacē a patre pferret)
ita ⁊ iudei duro semp corde / mor vt saluatozē viderūt dice-
runt. Hic est heres venite occidam⁹ eū ⁊ n̄ra erūt oīa. Et si-
cut fr̄es Ioseph dicebāt / occidam⁹ eum ⁊ euadem⁹ somnia
ipsius/ita ⁊ iudei venite inquit occidam⁹ eum ⁊ obtineam⁹
ipsius hereditatē. Ioseph fr̄es comedētes v̄diderūt/quē p-
posito ⁊ volūtate necauerant/ eod ē modo iudei execrabiles
pascha māducātes/saluatorē occiderūt. Descensus in egyptum
Ioseph/saluatoris signat ad n̄ra descēsus. Sicut autē
Ioseph intra thalamū inclusus / oēm pcti vim magno vigo-
re calcavit/ atq; aduersus Egyptiā dñam suam/ coronas vi-
ctorie clarissimas retulit. Ita ⁊ dñs ac saluator aiāz n̄raz/
ad inferni claustra descendēs / dextera sua oēm illic atrocissi-
me mortis ⁊ eatenus inuicti tyrāni potentia strauit atq; de-
struxit. Quā vero pctm̄ superauerat/ Ioseph in carcerem ser-
uandus includit/ donec tps corone p̄cipiēde veniret. Ita et
dñs vt pctā mūdi oīa tolleret/ in monumento reponit. Ioseph
biēniū tps egit in carcere/ magna ibi cū requie ac liber-
tate versatus ⁊ dñs n̄r tridū in inferno p̄mansit/ vt potēs
⁊ corruptione tentatus. Iussu Pharaonis Ioseph placide
ex carcere vt verissimus typos educit / ac somniorū fidelis
interp̄es futurā frugū vbertatē facile signat. At vero dñs
noster ex mortuis pp̄ia virtute surrexit/ inferni spolīs capti/
recōciliationē nostrā p̄i offerēs suos/ resurrectionēq; p̄dicās
⁊ eternā vitā. Ioseph accepta sup omnē Egyptū potestate
in curru Pharaonis sedit/ rex autē noster ante secula atq;
saluator ascendēs in nube lucida in celū / ad dexterā patris
cum gloria sedet/ vtpote vnigenitus filius. Cū vero in Egp-
pto regnaret Ioseph/ accepta contra inimicos suos potesta-
te/ adducunt sponte fr̄es eius ante eius solū/ quē addixerāt
neci/ ingrediuntq; cū metu ac tremore/ vt adorēt in spectu
eius q̄ ab illis in mortē venditus fuerat / ⁊ cū timore proci-

B. Joseph patriarche VII

dunt corā Joseph quē sup se regnare noluerāt: Agnitis hō
ille fratribz suis, vno verbo oñdit homicidas: Quō illi audiē
tes, attoniti ⁊ pauore pterriti steterūt/obrutibz humi depres-
sis, ⁊ pfusione pleni ⁊ loqui minime audentes/necq; oīno q̄c̄s
habentes/⁊ in excusationē sui sceleris pferre possent, reco-
gnoscētēz aperte pctm̄ suū: Putarēt infelices qua illū ho-
ra vendiderāt/eū esse iam mortuū/ dū repente is q̄ fuerat ab
eis pemptus/magna fretus potestate super illos regnare de-
prehensus est: Ita ⁊ in die illa terribili cū venerit dñs in nu-
bibus aeris/sedebit sup sedē regni sui/adducenturq; vincti
corā illo ab angelis terribilibz/ oēs inimici ei⁹ qui euz sup se
regnare noluerūt: Arbitrati em̄ tunc sunt impj iudei illū si
crucifixus esset/quasi hoiem esse moriturū/nō intelligentes
miseri deū illū esse: q̄ vt saluaret aīas n̄ras aduenerat: Ac si-
cuti Joseph palā dicebat fratribz suis/terrens eos ac pудо
re suffundens: Ego sum Joseph quē vos vendidistis/ ecce
nūc regno etiā nolētibz vobis/ ita ⁊ dñs crucē oñdet lucen-
tem ipsis crucifixoribz suis: Recognoscētq; ipsam crucē / et
filiū dei a se crucifixum: Vidistis vt Joseph in carne figu-
ra certa fuerit dñi sui/ Quō vero a puero effloruit ipsius virt⁹
age hinc iā initiū sumētes ipsi⁹ gesta enarrare pgam⁹: Hic
nēpe brūssim⁹ decē ⁊ septē annoz ips⁹ in domo p̄is grā sub-
limis virtut⁹ enituit. pficiēs quotidie in timore dei/ in ho-
nestate ppositi ⁊ honore parētū: Cū hō i fratribz suis dep̄hē-
deret iniquitatē/modice illā annūciauit p̄i: Re em̄ vera virt⁹
sp̄ ab iniquitate dissērit/necq; illi ⁊ gruce p̄ō: Hui⁹ rei grā illū
oderāt frēs⁹q; ab eoz scelere alien⁹ esset/ h̄tutiq; puer operā
daret: Habēs autē habitantē in se deū sc̄m̄ carnebat in som-
nis/ q̄ sibi ex dispositionē sūmi dei euētura erāt: At p̄i Jacob
cū ignoraret fratrū odiū clādestinū aduersū Joseph / simpli-
aio diligebat Joseph/ h̄tutū floze ab ip̄a p̄ma etate vernantē
Pascētibz at illis oues i sichō/ p̄tigit: Joseph cē cū p̄e domi-
p̄i aut Jacob/ absentū filioz affectu patrio curā gerebat:
Dixit ergo ad Joseph dilectissimū filiū/ veni fili p̄ge ad frēs
tuos/ ⁊ diligēt addisce an recte valeāt ipi ⁊ greges/ citoz re-
diēs renūcia mibi/ accepto p̄is mādato ioseph p̄gebat gau-

R ij

T.

annoꝝ 11.

Commu

Laudatio

u

dens ad fr̄es suos deferēs pacē ex p̄sona p̄ris nulla q̄ eū de illis mordebat suspitio: Profectus igit̄ oberrabat in solitudine/frat̄ibus suis eorūq̄ pastorib; minime inuētis: Tū vero merēs ac tristis incederet/occurrit illi hō/viāq̄ monstrauit q̄ ducebat ad fr̄es: Ubi aut̄ eos p̄cul aspexit Ioseph letior aduolat amplecti oēs nimio amore desiderans: Illi autem postq̄ eum p̄pinquare viderūt/quasi feroces bestie de occidendo eo tractare ceperūt: Ibat igit̄ Ioseph veluti in ocēs agnus/manib; atrocii lupoz discerpendus: At vbi ad eos puenit placide illos ac blande salutauit: vt sese haberēt ex p̄sona p̄ris interrogās: Verū illi insurgētes p̄tinuo/tunica illum qua indut̄ erat exuerunt: et singuli stridebāt dentib; in eum viuū absorbere cupiētes/trucesq̄ et imites vt odio suo satiffacerēt/honestissimū illū ac sc̄m̄ puerū varia cede affligebāt: Ternēs aut̄ Ioseph seip̄m tot malis expositū (null̄ ei proslus erat q̄ misereret) ad p̄ces se et lachrymas gemitusq̄ cōuertit: et extollēs vocē obsecrabat eos dicens: Ut qd̄ fr̄es mei ita irascimini? Dep̄cor vos oēs/sustinete modicū dū loqr̄: Mater mea defūcta ē: et p̄r̄ Jacob eā nūc vsq̄ quotidie lugeat: Et vultis luctū aliū afferre patri n̄ro? priore adhuc vi gente/et necdū sedato: Obsecro vos oēs ne me a Jacob p̄re meo separetis/ne descēdat senect̄ ei? cū merore ad infernū: Adiuro vos p̄ deū Abrahā/Isaac/et Jacob: q̄ ab initio vocauit Abrahā et dixit ei: Exi de terra tua et de cognatōe tua et de domo p̄ris tui/et veni in terrā bonā quā ego ostēdā tibi: et multiplicabo semē tuū sicut stellas celi/et sicut arenā maris que est innumerabilis: p̄ deū excelsūm/q̄ dedit Abrahāe tolerantīā p̄opte offerendi in sacrificiū filiū suū vnigenitū Isaac: vt reputaret Abrahāe in gl̄iā/p̄ deū qui eruit Isaac de morte dās p̄ illo arietē in holocaustū acceptabile: Per deū sc̄m̄ q̄ dedit b̄ndictionē Jacob ex ore p̄ris sui Isaac: Per deū q̄ descēdit cum Jacob in charram in mesopotamiam/ vnde exierat Abrahā: Per deum q̄ liberauit Jacob ex omī angustia/ et dixit se daturū ei b̄ndictionē: ne queso destituatur patre Jacob: Ne ita me lugeat sicut luxit Rachel: neq̄ rursus p̄tenebrent oculi Jacob/q̄ horis singulis operit̄ reditū meum/ et

Supplicat Ioseph

3 Ioseph conuertit fratres suos

B. Joseph patriarche VII

ingredi ad se expectata Remittite me ad Jacob patrē meuz
Nolite obsecro spernere lachrymas meas sed me patri resti
tuite; Hec illo p̄deum patrū adiurāte; fere ille belue p̄tinuo
in lacū eum iniecerūt neq; deū metuētes neq; ei⁹ adiuratio
ne ad reuerentiā moti; Et quidē cum ille singuloꝝ vestigia
strigeret manib; ⁊ fratrū pedes rigaret affatim lachrymis
clamās ac dicēs; Fratres mei miseremini mei; Iniecto autē
Joseph in lacū solitudinis/amarissimis lachrymis/ misera
bilibusq; lamentis atq; gemitib;/ seipm vna ⁊ Jacob patrē
descebat/ lachrymāsq; ⁊ trabēs ex alto corde longa suspiria/
dicebat; Inspice pater Jacob q̄ filio tuo p̄rigere; Ecce enī
in lacum missus sum veluti mortuus; En ipse p̄stolaris meū
ad te reditū pater; ⁊ nunc ego in lacu iaceo tanq; homicida;
Dixisti mihi pater; Perge ad visitandos frēs tuos cum pa
storib;/ ⁊ ad me cū celeritate reuertere; Sed ecce isti velut i
manissimi lupi effecti sunt/ ⁊ me abs te separarūt/ honestissi
me atq; amabilis pater; Non iā aspicias faciē meā/ neq; vocē
audis/ neq; vltra sup me innitit tua sc̄tā ⁊ venerāda senect⁹;
Nō iā ego vicissim itueor sac̄rā dulcēq; canitiē tuā/ qm̄ sepul
to mortuo melior nō est p̄ditio mea Desce pater filiū tuū/ ⁊ te
fili⁹ vicissim deplozet/ q; ita a puero separat⁹ suz a facie tua;
Quis dabit mihi loquentē columbā/ vt p̄fecta hinc anūciat
senectuti tue gemitū meum; Desecerūt dulcis pater ⁊ lachry
me ⁊ gemitus/ voxq; ipsa penit⁹ elanguit/ nec est q̄ adiuuet
O terra/ o terra/ q̄ clamasti ad deū sc̄m̄ p̄ Abel iusto iniuste
perēpto/ sicut tradiderūt nobis auī ac parentes/ q; sc̄z terra
clamauerit p̄pter sanguinē iusti; ipsa nunc quosq; clama ad
Jacob patrē meū/ aperte illi indicās q̄ mihi a fratrib; acci
derūt; Ut autē iniecerūt Joseph in lacū funesti illi/ sederūt
vt comederēt ouantes ac biberēt; Ac veluti exultāt victores
fugatis hostib; ⁊ capta preda/ ita illi nimio cū gaudio discu
buere; Cum vero leri atq; gestiētes mādncarēt ac biberēt/ le
nantes oculos viderūt negociatores Hismaelitas venien
tes qui p̄gebāt in Egyptū/ camelo ducētes qui aromata fer
rent; Dixeruntq; adinuicē; Multo nobis melius est venū
dare Joseph pegrinis negociatorib; istis/ vt p̄fectus hinc

Joseph in lacu
procuratur

Lamentatio

Exclamatio

Remittitur
Joseph

Landatio

In aliena regiōe morlat // nec sit man⁹ nostra sup fratrē n⁹ m⁹
Eduxerūtq; Joseph de lacu fratrē suū tanq; serebelue // ac
ceptoq; p⁹cio vendiderūt mercatorib; nō p⁹is sui memores //
cui curā in gentē angorēq; in iūciebāt. Illis vero iter agētib;
p⁹igit vt deuenirēt i locū Hippodromi // vbi sepulta ē Rach
el // Illic em̄ defuncta erat // cū rediret Jacob de Mesopota
mia. Ubi autē vidit Joseph sepulchrū Rachel matris sue
accurrens cecidit supra monumentū // extollēsq; vocē suā in
gemit lachrymās // r clamauit in amaritudine aie sue dicēs
Rachel Rachel mater mea exurge de puluerē // inspice Jo
seph filiū tuū quē dilexisti // qd illi p⁹igit. En ipse captiuus
in Egyptū abducit // tradit⁹ q̄li maleficus in alienoz man⁹.
Frēs mei oīno nudatū vendiderūt in seruū // r pater Jacob
ignorat quomō pditus sum. Aperi mibi mater mea // r susci
pe me in sepulchro tuo. Fiat tumulus tuus // vnus mibi ac
tibi lectulus. Suscipe mater filiū tuū // ne violēta pereat ne
ce. Accipe me mater q̄ subito Jacob patre destitutus sum.
sicuti r tuo m⁹ p⁹ubernio a puero priuat⁹ sum. Audi mater
dulcis gemitū cordis mei // granēq; eiularū // r me in tuo mo
numēto suscipe. Nō em̄ iā sustinēt oculi mei lachrymaz im
bres // neq; aīa mea gemitib; sufficit. Rachel Rachel nō au
dis vocē ioseph filij tui. En vi abducor // r me suscipe nō vis
iacob vocauit // nec audiuit vocē meā. ecce rursus r te voco // r
ne tu qdē audis mei. Dic hic supra tuū tumulū moriar // ne in
alienā regionē q̄li malefactor aliq; ducar. Ubi hō oēs siml
aspererūt Dismaelite q̄ emerāt Joseph // illū ita cucurrisse ac
sup tumulū Rachel matris sue in faciē corruisse // dixerūt ad
iūuicē. Adolescēs iste p̄stigijs artis magice in nos exercere
vult // vt man⁹ n⁹as possit effugere // nobisq; ignorantib; eua
nesceret. Cōprehēdam⁹ eū igit⁹ // r fortib; nexib; p̄stringamus //
ne nob; magijs suis auferat visum. Accedentes itaq; ad illū //
fremētēsq; dixerūt. Surge iā atq; magicā exercere desiste.
ne te sup tumulū hūc percutiētes // auri qd p te dedim⁹ iactu
rā patiamur. Postq; hō surrexit viderūt oēs illi⁹ // faciē lachry
mis ac gēitib; nimijs adustā // ceperūtq; singuli modeste illū
rogare dicētes. Cur fles. Quid lachrymis manas. Magno

lingit matre

B. Joseph patriarche VII

Z

em merore detineris / ex quo sepulchrū istud vidisti cū esses
in hui⁹ Hippodromi via: Itaq; abiecto metu p̄fideret no-
bis eloq̄re qđ sit opus tuū / cur itē vēditus sis: Pastores em̄
illi cū te venderēt nobis ita dixerunt: Laute illū obseruate
ne forte in via diffugiat a vobis: Insones sum⁹ nos: Ecce
em̄ p̄dicim⁹ vobis: Itaq; diligēter expone cuiusnā sis seru⁹
pastoz ne illoz / an liberi alicui⁹: Causamq; edicito cur ita
flebiliter / tātoq; cū affectu ac studio supra tumulū istū ceci-
disti: Hos nēpe te emim⁹ / dñiq; tui sum⁹: Ut seruus igit n̄
tūa oīa nobis ediscere: Nā cui ea magis p̄dere debes: Ho-
stri iuris cū sis / effugere vis negligentib; nobis / vt pastores
illi p̄dixerūt: Verū dic nobis apte oramus quisnā sis: qđ sit
opus tuū / bonoq; esto aīo: Uideris em̄ liber: Nō te vtetur
vt seruos / sed tanq; fratre / aut charissimo filio: Nāq; cernim⁹
in te maximā libertatē atq; in statu honesto i gentē discipuli-
nā dignusq; p̄fecto es etiā regi astare / r cū magnatib; ho-
norari o iuuentis: Quippe hic decoz tuus te r nūc honestissi-
mū reddit: r paulo post liberū / ac tui iuris faciet esse: Erisq;
n̄ amicus r īp̄imis familiaris in terra ad quā abducim⁹ te
vt leteris r gaudeas: Quis em̄ hmōi nō cupiat puerū / ocu-
lozū specie insignē / r ingenuitate sapiētiāq; p̄stantē: Respō-
dēs autē Joseph inter suspiria et gemit⁹ dixit eis: Neq; seru⁹
vnq; fui / neq; fur / neq; magus: ne vllō quidē scelere meo in
manib; v̄ris venundatus sum / sed fili⁹ vnice dilect⁹ p̄ri meo
fui: Porro pastores illi frēs mei sunt: Visitq; me p̄ videre
eos vt sese haberēt / q̄ppe indulgētissim⁹ p̄ illoz cura mace-
rabat: Aliquanto em̄ diutius illic inter mōtes morati erāt:
Cuius rei grā me ad videndū illos miserat pater: At illi ze-
lo magno inuidiaq; p̄tra me p̄citati / me vobis in seruū ven-
diderūt / auulsum a sinib; ac viscerib; p̄ris / minime ferentes
tāta in me paterne dilectiōis indicia: Sepulchrū hō istud
matris mee est: Nā cū ex Charrā migraret pater me⁹ / vt abi-
ret ī locū vbi nūc habitab; hinc trāsitū habuit / atq; ī eo itine
re mortua est mater mea / et in hoc tumulo quem cernitis se-
pulta: Ita cum illi audissent / lachrymati sunt vicē illius mī-
serantes / dixerūtq; ei: Noli timere adolescēs / ad summū em̄

plaudant
Josephite

Responso Joseph

plaudit Joseph
plandum

Laudatio

honoris puehendus modo pficifceris / Egyptūq; ingredie
ris / Nempe em̄ effigies tua / tue ingenuitatis index est / Im
mo nunc meliore esto aio / fratrū insidijs atq; inuidia liber /
q̄ te vendiderūt nobis / At vero fratres Ioseph vbi illū ven
diderūt / alato hirco ac mactato / Ioseph sc̄ti tunicā / eius se
dentes sanguine miserūt patri dicētes / Hanc in montibus
facentē inuenimus / et inuocō cognouim⁹ Ioseph fratris
nr̄i esse vestē / oēsq; in merore sum⁹ illi⁹ gr̄a / Quāobrem hāc ad
te mittimus tunicā Ioseph variā patercum fratrem nostrū
minime inuenerim⁹ / Agnosce igitur / et ipse si filij est / Omni
bus quippe visum est hāc esse Ioseph / Cum vidisset aut̄ Ja
cob tunicā Ioseph / amaro cū gemitu / et eiulatu exclamauit
dicēs / Tunica Ioseph filij mei est / Fera pessima deuorauit
filiū meū / Amaroq; animo inter luct⁹ intolerabilesq; gemi
tus dicebat / Cur ego p te filij magis deuoratus nō sum / Ut
qd̄ mihi nō continuo occurrit belua / vt satiata carnib⁹ meis /
te filij dulcissime reliquisset illesus / Quare me meis nō discer
psit / et dilaniauit / cibulq; illi factus nō sum miser / Ut mihi
ve mihi / dirūpunt viscera mea ppter Ioseph / Deficite plo
rantes oculi mei / et caliginē adducite semp / Ecce em̄ tunica
tua in aliū me expellit gemitū filij / est em̄ integra / Itaq; non
te fera puto deuorauit dulcis filij / sed humanis pfecto mani
bus et erutus / et occisus es / Nam si vt fr̄es tui aiūt / psump
a bestia fuisses / tunica vtiq; tua p partes discissa esset / Neq;
em̄ fera prius exuere sustinuisset / ac tunc demū exsatiari car
nibus tuis filij / Rursum si prius exuisset ac demū deuoras
set / tunica tua sanguine infecta nō esset / Nō scissure vn̄ gūm
in tunica nō denūtiū sunt vlla vestigia / Unde igit̄ sanguis
Si aut̄ fera q̄ comedit Ioseph ita sola fuit / quo pacto hec
oia perpetrare potuit / Hic igit̄ mihi deserto ac destituto lu
ctus / hic gemit⁹ est / Ioseph lugeo / et tunicā defleo / Duo hi
luctus / duo gemitus acerbissimiq; ploratus / Ioseph atq;
tunicē / Quomō em̄ ille erutus est / Moriar ecce Ioseph fili
mi mea lux / meūq; firmamentū / et tunica tua mecū descēdet
in infernū / Holo em̄ iam solis radios absq; te cernere filij mi
Ioseph / Deficiat aīa mea cū aīa tua Ioseph lux mea / Por

allaaa fratre

gemit Jacob
filium

Joseph patriarche VIII

ro Hismaelite sumentes Joseph/magno studio illū in Egiptum deduxerūt; existimātes ob crimīā adoleſcētis formā/pecunias plurimas a quouis ex principib; sibi cōferendas. *Joseph venit in Egiptu*

Ipsis aut per mediū ciuitatis p̄tereūtib; ecce Penthefres illis continuo occurrit/intuitusq; Joseph p̄cōtatus est dicēs: Dicitē negociatores/ vnde est hic adoleſcens? Non em̄ vobis similis est? Omnes nāq; vos Hismaelite estis/ hic autē forme/honestate p̄cellit? Qui respōderūt: Nobilissim⁹ oīno plenusq; prudētie est? Dato igit̄ precio quantū illi postulauerāt/summo affectu emit ab eis Joseph/ et cum introduxisset domū sc̄iscitabat quēnā fuisset eius educationē. At vero illi a sc̄to semine iusti Abrahā et Isaac et Jacob nihil degenerans/p̄ficiēbat virtute/ magnaq; p̄stantia in domo dñi suis ac de die in diē pudicitie virtutē/ aspectu ac p̄bo magis magisq; tuebat; Habēs aut̄ oculos iugiter deum sc̄m̄ cuncta superne inspectantē/ deū patrū suorū/ qui illū ex lacu et morte atq; ex fratrū eripuerat scelere? Verū ipsius cor iugiter p̄stitabat ac merebat p̄ sc̄to patre suo Jacob. *Dilexit dominus Joseph*

Aniaduertēs autē dñs ipsius p̄stantiā iuuenis atq; grauitatē/ summāq; disciplinā et gratitudinē/ oīa que possidebat p̄ manus Joseph pulcherrimo tradidit tanq; carissimo filio; Proxiusq; ignorabat qd̄ faceret Joseph/ ne minimū quidē nisi panē solum modo quo vescebat in hora mense sue; Fouerāt em̄ Joseph esse fidelissimū/ experit⁹q; erat rem suā/ oēm̄q; substātiā sub manib; illius indies augeri. Porro dñā ipsius cum vidisset Joseph singulari pulchritudine p̄ditū/ vulnerata est acri amoris iaculo vesaniaq; diaboli/ vehemētisq; cupidine dozmire cū illo cupiebat/ honestissimūq; adoleſcentē ac pudicitie fontē/ in foueā turpitudinis ardebat impellere/ innumeras artes variōsq; ornat⁹ excogitās/ nullisq; oīno sumptib; parcens; Nam horis singulis mutabat amictū/ faciēq; stibio ac fucis varijs pingens/ crinibusq; aurū inserēs/ impudicisq; nutib; lasciuie subsidēs/ castissimos tentabat iuuenis oculos. Quebat nimirū ifelix hisce illecebris/ sc̄ti a nimū facile illa queare posse; At p̄o Joseph timore dei vndiq; sepe ne simplici quidē aspectu in illam intuebat; Postq; p̄o *amare domina vulneratur*

Laudatio B.

A

animaduertit artes suas et ornatus insignes nihil iusto pre-
ualere: maiore flagrabat cupiditatis ardore ac sollicitudine
anxia quod ageret ignorabat. Cogitabat precibus quibus illi ad
ignominie opus hortari/obseruans tempus quo illi (velut aspis
insaniens) impudicitie virus infunderet/impudentiq; facie di-
cebat ad Joseph: Dormi mecum/nihil omnino formidans. Auda-
cter mecum progredere: ut ego specie tua affatim fruam/et tu vi-
cissim mea satieris pulchritudine. Lubilia multa nobis ad
hoc opiculatur: Habes tu libera toni domi potestate. Mul-
lus omnino ingredi presumit ad nos neque nunc impedire secretum.
Itaque accede ad me meumque imple desiderium. Clade enim vroz
cupiscencia tui. Ad hec lapis ille adamatinus et aio et corpe
inviolabilis persistit: atque in tanta pcella immobilis manit.

Letetur timore dei cuncta repellens ignea libidinis iacula: de
cora progruamque sibi honestate/abs se illam diuinis verbis arce-
bat: ita illi dicens: O mulier istud quod est scelus implere minime
conuenit tecum/que domina mea es. Deum enim quod timeo. Ecce enim do-
minus me omnia tradidit mihi/que sibi et domi et foris sunt/ neque
est aliquid quod sub manu mea non sit. Quam igitur iniquum esset tan-
tam vim dilectionis talis domini perdere/ quod me ita dilexit? Quomodo
possum coram deo quod scrutatur corda et renes/ homini facinus ex-
equi? Hec sancta verba dicebat Joseph horis singulis ad do-
minam suam corripit/ admonens/ increpans/ culpans. Uerum nihil
diuinum mulieris auris admittebat/ maioreque turpitudinis
flagrabat ardore/ et ista magis vzebat obscenitate libidinis.
obseruabatque per momenta tempus reperire idoneum/ quo castissimum
iuuenem impudice violare posset. Videns autem Joseph mulie-
rem adeo impudenter atque immaniter ceu fera super se irruere/ ut
animum suum corpusque corruperet/ leuauit oculos suos ad deum
patrum suorum/ assidueque orabat altissimum dicens ita: Deus Abra-
ham/ Isaac et Jacob/ deus magne atque terribilis erue me ex hac
fera pessima: Ecce enim ipse aspicias domine mulierem/ insaniam/ quomodo
me in occulto occidere per flagitium cupit/ ut vna seculo moriar in
peccatis/ et presens separerem a Jacob patre meo. Liberasti me domine
de morte/ et ab iniustis fratribus meis. Libera me nunc quoque
ab insanire fera ista/ ne opibus nequam alienus efficiar a pre-

Constantina
1378

rat Joseph

Joseph patriarche VIII

bus meis qui uehemēter ac pie dilexerūt te dñe: Atq; ex al-
to corde trabēs longa suspiria: Jacob iterū appellabat cum
lachrymis dicens: Ora p̄ ipse p̄ filio tuo Joseph/qm̄ uehe-
mens aduersum me ꝑcitā bellū qđ me a deo separari possit
Istud mulieris bellū lōge atrocius est/qđ qđ mihi frēs mei
inferre uoluerūt: Illud necabat corpus/hoc separat a deo
aiam: Scio eqđez dulcissime mi pater qm̄ oꝛones tue p̄ me
ad deū sc̄tm̄ ascenderūt atq; ideo ex lacu mortis erept⁹ sum.
Et nūc rur⁹ exora altissimū/vt me ab hac eruat fera/ q̄ filiū
tuū pdere nitit̄: Cui neq; in oculis uerecūdia/neq; in cor-
de timor dei est: Ne sicuti sinib; tuis destitutus corporaliter
sum: ita ⁊ ab aio alien⁹ efficiar: Profectus sum ad frēs meos
factiq; sunt vt belue ⁊ vt grauissimi lupi abs te auulserunt
pater sc̄tē ⁊ in Egyptū deductus sum in manib; alienoꝝ:
et ecce rursus fera alia occurrit mihi: Frēs quidē in deserto
interimere me uoluerūt: hec autē in cubiculo me discernere
inquiri: Ora pater dulcissime p̄ me filio tuo: ne corā deo ⁊
patrib; meis moriar: Cum autē uerbis dñe sue parere noluis-
set/que illū singulis horis uꝛgebat/ac ueluti aspis imitis illi
omni pudore abiecto iminebat: obseruauit tps quo illū in
thalamo solū inueniret/sicq; pctm̄ consummarer: Ubi uero
illū in lectulo suo vt cupiebat deprehēdit/ accedēs ipuden-
ter ipm̄ ad se conabat attrahere/nequitiaq; perpetrare: *fugit Joseph*
Ile autē admirat⁹ mulieris impudētiā singularē: ꝑtinuo extra
domū cursu exiit/ac sicuti aquila cū aucupes uiderit/ alis
celi celsitudinē penetrat: ita ⁊ Joseph ex his rētib; fugie-
ne uel dicto uel facto uulnus exciperet/inq; illius manibus
palliū linquēs/diaboli laqueos fugit: Uidēs autē mulier illū
ita effugisse magno in merore erat/ iāq; plectere iustū cogi-
tabat/accusare illū turpitudinis apud virū uolēs / vt eo cō-
perto uir ei⁹ zelotypio furore succēsus/ interimeret Joseph
Illud simul sc̄ū reputās: Dulce mihi meli⁹ est vt moriar
vt uel sic requie fruar: Nō em̄ fero tm̄ pulchritudinis in do-
mo mea p̄ momēta ꝑspicere/ cū frui ipsa uel clam aut palā eri-
mia iuuenis specie nequeā: Uocatis itaq; seruis ⁊ ancillis
suis ait eis: Scitis qđ admiserit i me puer bebre⁹ que ꝑstituit

vir meus sup domū suā? Voluit mecū impudenter gredi.
 Non sufficit illi p̄as oīs domus mea nisi me quoq; separa
 re a viro meo conaret. Sump̄raq; Joseph tunicā oñdit vi
ro p̄bro illi dicens: Adduxisti ecce puerū istū hebreū vt pu
melā inferret illuderetq; mihi vxori tuē? Scis tu dñe me?
q; pudica sim atq; ideo annūciaui tibi? Auditis huiusce ca
lūnijs vir ei? vxoris verbis p̄tinus credidit ita esse asserētis
Fratusq; iussit cōtinuo vinciri Joseph in domū carceris
mitti maximas intentās minas verbox illius ac bñdictio
nū q̄ illi tum domi tū foris ppter Joseph obuenerāt peni
tus in memor neq; crimen obiectū diligētē inquireō sed sta
tim aduersus eum iniustā p̄tulit sniam dicens: Joseph in car
cerē p̄ci iubeo: nullaq; p̄orsus requie frui? Deus autem
Abrahā Isaac z Jacob q̄ scrutatur oīm corda cū ipso erat
deditq; illi miscdā in oculis p̄ncipis carceris p̄misitq; il
lum in carcere liberū a vinculis viuere: Neq; enim vnq; di
scedit benignissim⁹ deus n̄r ab his q̄ metuunt illū corde p
fecto: Post hec peccauerūt Pharaoni p̄ncernarū p̄nceps/
magisterq; p̄stor iussitq; re vtrūq; in carcerē trudi. Porro
Joseph ministrabat illis: Cum autē illi clausi detinerentur
post dies aliquot viderūt ambo somnia qd eis breui euētū
rū esset p̄signantia: Joseph autē sc̄tus minister cū esset p̄suetō
ingressus ad eos/ ania duertit ambos mestos ac tristes: Et
cum mestitie causaz percontaret/ dixerūt: Somnia vidim⁹
nec est qui ea nobis exponat/ ideoq; in meroze sum⁹. Dixit
autē eis: Istud quidē dei est obscura queq; referare timētib⁹
eum: Dicite mihi somnia v̄ra vt ea vobis per me deus me⁹
aperiat: His auditis p̄ncernarū z p̄stor p̄nceps/ dixerūt
somnia Joseph q̄ viderāt ambo: Joseph autē paucis verbis
exposuit eis exactissima fide/ queq; illis a rege euētura erāt:
vt postmodum rei probauit euētuos: Namq; p̄ncernarum
p̄ncipem honori suo officioq; restituit/ p̄storum vero ma
gistrum tradidit morti: Tuncq; p̄ncerne ventura p̄diceret/
orabat eum dicens: Vemento mei coram pharaone/ re
giq; de me celeriter suggere/ vt me hinc educat: Nihil enim
peccauī/ neq; mali quippiā feci/ qz iniectus in domū carce

accusatus Joseph

in carceratur

*pharaona p̄stor
in carceratur*

Exposit somnia

Joseph patriarche VIII

ris sum. O semē electū atq; brissimū: qd a mortali hoīe auxi-
liū qris: omisso deo hoīem rogas. **A**erte expertus es auxi-
liū dei: qm etiā pudicitie tunicā intactā/iniūolatāq; seruasti.
Tur oro castitatis liliū deficiis aio / cū deus tibi regnū glo-
riāq; pvideat. **Q**uo autē tentationē fortius toleras / eo illu-
strior tibi victorie corona pterit. **U**t autē (iuxta qd pdixerat
Joseph) impleret somniorū vtriusq; solutio: post triduum fe-
cit Pharaō puiuiū oībus optimatib; suis / recordatusq; in-
ter epulas pistorū magistrū z pincernarū principis / alterum
quidē in priorē restituit gradū / alterū vō tradidit morti. **C**ū
autē oblitus esset pincerna interpretis sui / p dei pudentiam
post duos annos vidit Pharaō somnia magna / que sapien-
tiam oīm egyptiorū / omniūq; magoz artē omnē intelligen-
tiāq; transcenderēt. **E**xperrectus autē Pharaō / sapiētes oēs
accersiri iussit. **Q**uibus cū somniū annūciaisset / nemo vīm som-
niū explicare valuit. **R**ege itaq; merēte atq; pfecto / nūciauit
ei pincernarū pnceps oīa de Joseph. **E**is auditis Pharaō
gausus est gaudio magno / iussitq; pino illū ad se adduci.
Et cū pcessisset ex carcere. **D**ixit illi Pharaō corā optimati-
bus suis. **A**udiui de te q vir sapiens ac prudētissimus sis:
et q somnia obscura conūcere noueris. **R**ndit autē Joseph
Pharaoni. **I**ndultoris sapientie dei est exponere somnia.
Dixit autē Pharaō somnia sua coram Joseph z oībus ma-
gnatibus suis: audiuitq; continuo somniorū expositionem
ex ore Joseph / veluti ex ore dei. **S**tupefactus Pharaō ad
tantā adolescentis sapientiā / excellensq; consiliū (siquidē illi
psuluerat virū vnū constituere sapientē atq; intelligentē / vt
egypti frumenta colligeret / futurā quippe famē ingentem
vt haberēt fruges plurimas in tps pressurē seruatas). **A**it ad
illum. **T**e ipsum pstitūā hodie super oēm egyptū qui tale cō-
siliū reperisti / atq; ad tui oris imperium / z egyptus z oīs do-
mus mea disponet. **T**unc imposuit illū in currū suū / oēsq;
māgnates partim antecede bāt currū / partim circū dabant
cum / vna pgentes maxime cū ex ore Pharaonis accedissent
secundū esse illuz egypti regē. **V**idens autē Pentephres qui
Joseph prius in carcerem miserat mirandū spectaculū / q

razat somnia

pentephres

sedisset Joseph in Pharaonis curru timuit valde sensumq;
 se ex medio principū subducēs; cursu in domū suā cum me-
 tu maximo se recepit; aperiensq; os suū ait vxori: Vidisti o-
 mulier signum mirabile et insperatū; ex quo timor nobis ma-
 gnus incubit; Joseph em̄ ille qui quondā noster fuerat ser-
 uus; dñs noster effect⁹ est; totiusq; Egypti. Et ecce cū glo-
 ria Pharaonis inuehit curru; et tanq; rex honorat ab oib;.
 Ego autē cum illius ferre nequirē aspectus sensim me subri-
 puī; clamq; discessi. His cōpertis vxor virū metu releuabat
 ira dicens; Horū tibi sit hodie pctm̄ meū quod ego admisi.
 Ego sum q̄ pulcherrimū Joseph; pudicissimūq; illum ada-
 mauī. Cūq; p̄ singula momēta blādijs plurimis et orna-
 tibus varijs castissimo insidiarer adolescenti vt illo frui pos-
 sem; eiusq; eximia pulchritudine satiari; neq; oīno efficere id
 quirē vt vel verbo pudiciā pderet; vi illū tenere et tēdi; vt
 me vel modice toleraret; Verū ille dimisso pallio in manib;
 meis aufugit; Ego em̄ erā q̄ vim illi inferre vouerā; qñ tibi
 palliū eius ostendi; Ego itaq; illi autor sum bonorū; q̄ sibi
 et regnū prestiti et maximā gloriā; Nisi em̄ ego ita amassem
 Joseph; in carcerem pietus nō fuisset imo vero et gratias
 mihi habere debet; q̄ fui glorie ipsius causa; Iustus ac pius
 et sc̄tus est Joseph; qui etiā calūniā passus nemini prodidit;
 Eurge itaq; ac p̄ge gaudēs; et euz vna cū magnatib; alijs
 adora securus; Surgēs autē Pentephres studiose cucurrit
 et Joseph sc̄tm̄ reuerēter adorauit; Inter hec impletis iam
 annis illi⁹ vbertatis; maxime inualuit fames in tota terra
 chanaan; mestusq; erat Jacob cum filijs suis; Audiēs autē q̄
 alimēta vēderent in egypto ad oēm copiā dixit liberis suis;
 Audiui q̄ in egypto frumētū plurimū sit; Pergite igif̄ illuc
 et emite nobis escas ne oēs fame moriamur; Acceptis māda-
 tis pijs filij Jacob; descēderūt oēs emere sibi cibos; Cūq;
 in egyptū puenissent; accesserūt ad Joseph cū reliq; vt tri-
 ticū emerēt; Non autē agnoscebāt illū q̄ esset frater suus; Ut
 autē vidit Joseph frēs suos; prin⁹ agnouit oēs et ait fremēs;
 Hi decem viri exploratores pessimi sunt; atq; ideo ingressi
 egyptū sunt; Comprēhēdite illos igif̄ et in vincula p̄cite;

S

fateatur pctm̄
mke

Joseph patriarche VIII

Ingressi em̄ sunt ad explorandā terrā: Hoc illi aspiciētes cō
tremuerūt ⁊ cū metu ingēti rīderūt ei dicētes: Absit h̄ a no
bis dñe! Oēs frēs vnānimes sum⁹ / fili⁹ dilecti p̄is vni⁹
viri iusti: Fuim⁹ aliqñ. xij. nūero: Ex his vn⁹ pulcherrim⁹
⁊ amābilissim⁹ p̄i a bestia mala pemp⁹ est / lugerq; illū pater
vsq; in hāc diē: Frater aut̄ alius cū p̄e n̄ro est in terra Chanaā:
relict⁹ in solatiū p̄is: Rīdit illis rursus Joseph cū ira
cundia dicens: Quis quidē ego deū sc̄m̄ timeo ⁊ colo / istud
vobis indulgeo: Sumite igit̄ escas ⁊ p̄tinuo ad patrē v̄m
p̄gite si vera dicitis: frat̄q; v̄m minimū quē ille amat ad
ducite ad me huc / ac sic demū credā vobis: Sumētes autē
triticū ad patrē suū cū merore p̄fecti sunt in terrā Chanaā:
nūciauerūtq; ei suspitiōez pessimā ⁊ iracūdiā viri: Uebemē
ter at̄ hac illoz relatiōe tristat⁹ est p̄i: aitq; cū gemitu: Quid
hoc fecistis? Ut qd̄ dño egypti aliū vos hīc frat̄e dixistis?
Qui rīdētes dixerūt ei: Ipe iterrogauit nos / cognationēq;
nostrā sc̄ire diligētissime voluit: Dicit eis Jacob: Quoriar
magis q̄ Beniamin ex sinu tollat⁹ meo: Cū h̄o fames v̄ge
re p̄dixit eis Jacobi: si ego fili⁹ ex Rachel orbat⁹ sū / meisq;
charissimis liberis p̄iuat⁹ vt dicit⁹ / surgite tollētesq; mune
ra in manib; v̄ris p̄gite siml; Fecerūt autē sicut p̄ceperat eis
Jacob: Cūq; venissent in Egyptū oēs euz timore magno
adorauerūt corā Joseph: Qui postq; vidit frēm suū Benia
min cū metu ac formidie astātē / cōmota sūt viscera ei⁹ / cupie
batq; illū amplecti atq; osculari / iterrogabatq; eū sumo cum
affectu dicēs: Uiuit p̄i? Qui ait: Uiuit seruus tu⁹ pater n̄r:
Dicit ei rursū: Nū h̄z adhuc Joseph i corde? Et ille: Uebe
mēter inq̄t illū habet fixū in aīo / p̄sumiturq; ipsi⁹ desiderio:
Cū h̄o illū amplecti nō posset neq; vltra iterrogare / gres
sus in cubiculū suū / copiosas p̄fundit lachrymas: Qua enim
hora vidit frēm suū p̄tinuo recordat⁹ est p̄is sui Jacobi: Di
cebatq; cū lachrymis: Bñ q̄ videre merent̄ diuinā sc̄tē tue
senectutē effigiē / dulcissime p̄i: Neq; em̄ totū regnū meū / om
nisq; gl̄a p̄ferri pōt canis tuis: o nimīū dilecte dōr: O prau
addiscere ex ore Beniamin an me gestares i corde sicut ⁊ ego
te: Idcirco fratres meos arte coegi secū adducere Beniamī

S iij

D
angustiantur
fratres Joseph

interrogat Ben
iamin an pater
uiuat eius

plet ioseph
3 epb

frēm meū. Nō em̄ illis credidi dicentib; mihi de te q̄ habe-
 rent patrē z minimū fratrē / putabāq; illos iuidia ꝑcitatos
 etiā filiū tuū minorē Benjamin occidisse / atq; in maiorē lu-
 ctū animū tuū inieciſſe / quē admodū z me ꝑposito male vo-
 luntatis occiderūt. Oderāt q̄ppe nos duos / q̄ vterini esse
 mus / ego atq; Benjamin. Scio p̄ qz n̄rī grā vehementer
 angeris z sollicitudine cumularis / et nūc maxime cruciat se
 necius tua ꝑpter fratrē meū Benjamin. Et ipse em̄ magno
 cruciatu afficior / dū ꝑsidero neminē n̄rī tue senectuti in ꝑ-
 sentiarū assistere. Nō sufficiebat tibi luct⁹ me⁹ / adiectus est
 tibi p̄ z hic. Ego gemitū tuorū atq; singultū sum auctor.
 Dure nimis ac crudeliter feci Benjamin ad me venire ꝑci-
 piēs / dū addiscere cupio an vere viueret p̄ meus. Quis mi-
 hi dabit tuā sanctā rursus effigiē cernere z insatiabiliter intē-
 dere in angelicā faciē tuā. Deinde cū amarissime in cubicu-
 lo fleuisset lora iterū faciē ꝑd̄it hīlaris. Tūbetq; introduci
 oēs in domū suā / vt cū illo ꝑuitū inirēt. Audite queso frēs
 quō illos vndiq; i formidinē impellit Joseph. Tūbet illos
 accūbere singulos noiatim vocās / z ꝑ ordinē sicut fuerant
 genitī statūēs / vt eaturq; ꝑ vnūquēq; quodā q̄si diuinatio-
 nis mō. Propositi⁹ erat illi cyphus argētus / quē tenēs ille
 manu atq; in leuā transferēs / pullabat eū dextre digito ma-
 nus. Lūq; pulsaret cyph⁹ / magnū sonitū edebat i aures om-
 niū assistētū. Semel igit pulsans ait. Noz oim prim⁹ Ru-
 ben ē. Prim⁹ ipse in honore discūbat. Pulsauit scdo z scdi
 nomē edixit. Simeō inquit scds natu ē ipse qz scdo discū-
 bat loco. Tertio dehinc tinnitū digito expromēs. Leni ait
 discūbat z tertio honoret loco. Atq; ita singulos accūbere
 fecit / noie illos ꝑ ordinē vocās. Quāobz illos i stuporē cō-
 uertit / maioriq; formidine impleuit / adeo vt putarēt ipm oia
 scire / dicerētq; adinuicē. Putasne agnouit ex calice nos sibi
 antea eē mēritos / cū dixerim⁹ Joseph a fera pessima deuora-
 tū eē / magnaq; cogitationū rēpeltate fluctuabāt. Ut āt hac
 eos suspitōe leuaret ex mēsa sua pres eis tradit / āpliorēq; ꝑ-
 tē frī suo Benjamin / ita vt maiorē decuplo q̄ ceteris miserit.
 cur itaq; h̄ ioseph frīb; fecit / vt ex cypho noia diceret / singu-

Honorat frēs
 ex cyphi sono

cogitatio fratru

Joseph patriarche VIII

lorum vt scz illorū crimē augetet. Tunc iubet dispensatozi suo vt frumēti copiā fratribz absqz p̄cio daret atqz in sacco Benjamin clam deponeret cyphū / eosqz gaudētes p̄tinuo ab se dimitteret. Haud longe a ciuitate discesserāt hylares / cum illos ille cursu insecutus obiurgare cepit atqz insectari grauelqz intētare minas fures eos appellās / z collati sibi honozis indignos. Rūdentes autē dispensatozi Joseph frēs dixerūt. Aurū etiā q̄ inuenim⁹ in marsupijs nr̄is / retulim⁹ dño nostro. Hūc cyphū dñi tuū / qua ratiōe furati essemus. Absit hoc a seruis tuis. Dixit autē eis. Saccos v̄ros deponite scrutandosqz p̄mittite. Festinato illi saccos deposuere exiūmētis / inuētusqz est cyphus ī sacco Benjamin. Qd̄ illi cū vidissent / sciderūt vestimēta sua / ceperūtqz minas multas z pb̄ra z iniurias īferre ei / neqz ip̄m solū vez z Rachel simul z Joseph cū pie ī simulabāt dicētes. Vos scandalū fuitis p̄i n̄ro / tu z Joseph z filij Rachel. Joseph em̄ regnare sup nos voluit z merito a fera comestus est. Tu autē rursus frater eius / in ignominia z pb̄ro nos esse fecistiz. Nonne vos estis filij Rachel / q̄ p̄is sui idola furata / se ea furatā esse negauit. Exrollēs autē vocē suā Benjamin cum gemitu z lachrymis / satisfacere singulis cepit ac dicere. Ecce deus ipse patrū n̄roz scit qui assumpsit Rachel / quē admodū ipse voluit / qui pulcherrimi Joseph mortem minime ignorat / ip̄mqz modo solat̄ inuisibiliter / q̄ videt n̄ra oīa / q̄ scrutatur corda z renes / ipse inquā scit qz nō hūc cyphū vt dicitis furatus sum / neqz tale aliqd̄ cogitauī / ita videā p̄is Jacob sanctā venerandāqz canitiē / vt cū gaudio scrā illius obscurer genua vt cyphū istū furatus nō sum. Deu heu Rachel / qd̄ p̄igit filijs tuis. Joseph pulcher a fera (vt aiūt) occisus. Ecce ego iterum mater fur repēte dum nescio factus sum / z nescio quo pacto in terra aliena seruus detineor. Joseph in eremo cuz discerperet a bestia / clamauit vt inueniret q̄ se liberaret / z nō inueniet. En ego rursus o dulcis mater fratribz meis satisfacio / nec est q̄ audiat me / credatqz mihi filio tuo. Sūpto itaqz Benjamin regressi sunt in ciuitatē ad Joseph nihil habētes qd̄ rūdere possent. Rūdens aut̄ irato filijs ait

R
muestigantur
fures

Exa. saco
beniamin de
futu cyphi

Laudatio B.

L eis: Neccine est bñficioꝝ meoꝝ retributio? Iccirco onera-
ui vos: vt mihi cyphū meū in quo vaticinoꝝ aufferetis: Hō
ne dixi vobis nō estis pacifici: sed exploratoꝝes? Propter ti-
moreꝝ dei hoc agā vobiscū: eū qui furatus est calicē meū ser-
uum meū esse iubeo: Accedēs autē vnus ex eis Judas no-
mineposito genu orabat eū dicēs: Ne queso irascaris dñe
si loquar: Interrogasti nos seruos tuos dicēs: Habetis pa-
trē aut fratꝝ? diximꝰ qꝫ dño nꝛo: Est nobis pater seruus tuꝰ
qui duos filios habuit: quos sup oēs nos diligit: Alterū ex
his fera pessima discerpsit in montibꝰ / lugetqꝫ illū horis sin-
gulis pater: / in dolore ac gemitu nūc vsqꝫ psistit: atqꝫ adeo
vt terra ferme dixerim ad voces eiꝰ lugere videat: Alterū se-
cū detinet domi in solatiū prioris filij: Hunc aut sicut iussi-
sti adduximus fratꝝ hūc nꝛm: / inuēti sumus serū tui gra-
uissimi sceleris reū: Oro aut vt ipse seruus tuus sum p puero
isto: mō puer cū fratribꝰ reuerrat ad patrē: Ipsum em ego su-
scepi a patre meo: / sine ipso ad patrem redire nō possum: ne
videā pꝛis mei amarissimā mortē: Cū audisset Ioseph ver-
ba Jude: / videretqꝫ eos oēs vultibꝰ in humū demissis assiste-
re: aspiceret itaqꝫ Benjamin scissa tunica cū gemitu p ciden-
tē astantiū genibꝰ: vt ipsi Ioseph exoraret: / ad patrē cū fra-
tribꝰ eū redire pmitteret: nimis oīno turbatus est: / cōmotisqꝫ
visceribꝰ astātes oēs pꝛinꝰ abire iussit: Quibꝰ abeūtibꝰ: leua-
uit vocē suā Ioseph cū fletu dicens eis: Ego sum Ioseph
frater vꝛ: Hō sum comestus a fera: vt mō dixistis: Ego sum
qꝫ a vobis in lacū piectꝰ sum nudus: Ego sum quē Nismae-
litis vēdidistis: qꝫ cū oīum vꝛm genibꝰ vestigijsqꝫ puolueres:
nemo fuit ex vobis qꝫ tūc in illa pressura misereret mei: sed vt
fere belue in me inuasistis: Verūtāmē frēs mei nemo vꝛm ti-
more turbetur: magis aut gaudete mecū / et exultate: Et quē
admodū dixistis pꝛi nꝛo prius qꝫ ego in mōtibꝰ a fera inter-
fectus essem: ita rursus leti renūciate: Iacob dicēs: Jo-
seph filiꝰ tuus viuit: / et ecce sedet in curru regni: / sceptꝛū regni
egypti manu tenens: Cū vero vocē Ioseph audissent frēs
eius p pauore ac formidine facti sūt velut mortui: Accedēs
autē Ioseph verus scꝛē ppaginis palmas: / osculabat vnū

Joseph patriarche VIII

quēq; eorū magno affectu/nihil prioris iniurie memor vt si-
bi p̄gruum erat/ eosq; z donis z honorib; letiores fecit/ ma-
gnoq; cū gaudio remisit oēs ad patrē dicēs: Nolite in via
cōtēdere oīnos/ sed magis festinato p̄perate ad patrē n̄m/ et
dicite illi: Nec dicit fili⁹ tuus Joseph: Fecit me deus regē
toti⁹ Egyptū/ Accede cū gaudio patet/ z aspice filiū tuū/ Ue-
ni p̄ in leticia cordis/ vt videā sc̄tē senectutis tue angelicaz
faciē/ Abeūtes h̄o cū festinatioe/ renūciauerūt Jacob p̄ba
Joseph/ Audito Joseph nomie/ suspirauit Jacob/ Achry-
masq; pfundēs ait eis/ Quare turbat; sp̄m̄ meū/ vt rur⁹ re-
colā effigiē Joseph pulcherrimi z optimi filiū mei dolorisq;
flāmā iā sensi extinctā/ denuo vultis accēdere/ Accedēs autē
Beniamin/ deosculat⁹ est illius genua z mentū dicēs/ Ue-
ra sunt q̄ audisti p̄ optime z honestissime/ Ostenderūtq; illi
oīa q̄ miserat Joseph/ Tūc autē credidit verbis Beniamin
furgēis cū oī domo festin⁹ z gaudēs/ prexit in Egyptū ad
Joseph filiū suū/ Ut autē audiuit Joseph aduenisse Jacob
patrē suū/ p̄cessit vrbe cū optimatib; Pharaonis/ magnoq;
obsequētū stipatus cuneo occurrit illi/ Cū vidisset autē Ja-
cob Joseph filiū suū cecidit sup collū ei⁹/ magno cū genitu
et affectu dicēs/ Nā nūc let⁹ moriar/ ex q̄ vidi faciē tuā dul-
cissime fili/ Abduc em̄ tu veraciter viuis/ amboq; fleuerunt
pariter z glorificauerūt deū/ Et nos igit; p̄ his oībus refera-
mus gloriā patri z filio z spiritui sancto/ nunc z semper/ et in
secula seculorum/ Amen.

¶ Matthias Schürerius Argentoraci
emisit/ mense Martio: 1509.

¶ Deinde notatu digne hic subnotantur.

¶ Alphabeto. i. D. z aliter iur⁹: scr. piurus: Ibidē Z. nos at
pecto es: scr. pctorēs: Itē. ii. D. sepe iudax: scr. inder: Ibidē
fulgaf: scr. vulgaf: Ibidē poti⁹ vallit: scr. fallit: Ibidē: F. ex
boc sc̄to: scr. ex h̄ mūdo: Itē. iiii. R. deo placare: scr. placere:
Itē. v. R. gliolus existēs: scr. existis: Itē. vi. A. nris p̄uctib;
scr. p̄fectib;: Itē. vii. H. vos inditū atq;: scr. inclūt.

IV. schirneq dolo

Ego sum Clementis flauy de Leota: alie
de villa Andree Alme ecclie Strigomien
pleban: necno Canonici collegiate Ecclie
Sancti Steffani prothomus de Castro
Strigomien, Tandem relictus sum filio
Adoptiuo et alumno prescripti Clementis
Nicolao dedito.

Huius libri auctor, Clemens est flauus
Nec preter egorpe, in ipso nominetur alter
Nec phas est alium, meu accipere nomen
Tu qui talis possessor, no habes librum
Nec sup angulo, no sinas latere nomen,

Joannis Guilbaj Sum

111

20
4

